

N:o 73.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående ordnande af den högre skogsundervisningen m. m.; gifven Stockholms slott den 15 mars 1912.

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen

att med godkännande af i statsrådsprotokollet tillstyrkta allmänna grunder för förändrad organisation af den högre skogsundervisningen, *ej mindre* medgifva, att för uppförande af nya byggnader för en skogshögskola samt för statens skogsförsöksanstalt äfvensom anläggande af erforderlig undervisningspark samt försöksfält m. m., må under villkor, som Kungl. Maj:t närmare bestämmer, tagas i anspråk visst i samma protokoll angifvet område innehållande 53,356 kvadratmeter af södra delen utaf lägenheten Frescati å Norra Djurgården;

än äfven

såväl anvisa och till Kungl. Maj:ts förfogande ställa:

dels 693,900 kronor för uppförande å berörda område af byggnader för skogshögskolan med därtill hörande yttre anläggningar, samt dels 34,800 kronor för utförande af vissa byggnadsarbeten vid Malingsbo;

som ock föreskrifva, att ofvannämnda belopp tillhopa 728,700 kronor, må af Kungl. Maj:t i mån af behof af tillgängliga medel förskotteras

Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 1 saml. 52 häft. (Nr 73).

för att sedermera ersättas af de medel, som inflyta genom försäljning af de uti Riksdagens skrifvelse n:r 159 år 1905 omförmälda områden, i den mån dessa medel icke skola enligt berörda skrifvelse för annat ändamål disponeras.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Alfred Petersson.

*Utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 15
mars 1912.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSSVÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Petersson, anförde vidare.

Skogarnas betydelse för vårt land har så småningom framträdtt på ett sätt, som alltmer måst ådraga sig statsmakternas uppmärksamhet. Genom en följd af lagstiftningsåtgärder har man särskildt under de sista årtiondena sökt reglera afverkningen och betrygga återväxten, samtidigt som man på olika sätt sökt väcka och främja den skogsägande allmänhetens intresse och nitälskan för den rationella vården af det stora värde, som ligger i våra skogar. Allt detta har nödvändiggjorts däraf, att med det industriella uppsving, som kännetecknar vår tid, äfven för skogshandteringen nya möjligheter öppnat sig, som allt efter teknikens utveckling fått en allt större utsträckning och fordrat en allt större tillgång på råvara, hvarigenom också helt naturligt en månare omsikt om kapitaltillgången, skogen, gjort sig gällande såsom oafvisligen nödvändig. Men skogen, vare sig natur- eller kulturprodukt, följer

samma lagar som den öfriga växtvärlden. Liksom all annan forskning kan också den biologiska vetenskapen visa framsteg af utomordentlig betydelse och detta icke minst, då det gäller botaniken och dennas tillämpning å de praktiska områdena. Också arbetar i vårt land sedan 1902 skogsförsöksanstalten för att låta våra skogar komma i åtnjutande af de rön vetenskapen gjort och gör. Påtagligt är emellertid, att med afseende såväl på skogens skötsel som på den därpå beroende afkastningen och dennas utnyttjande — kapitalets placering, förräntning och räntans användning — erfordras en väl utbildad skogsmannakår, som haft tillfälle att tillgodogöra sig en undervisning, om hvilken man utan tvekan kan säga, att den motsvarar tidens rättmätiga kraf. Att denna undervisnings rätta ordnande är en sak af den största betydelse, därom torde alla vara ense. Det är sedan länge insedt, att den anstalt, skogsinstitutet, som har att bibringa den högre skogligen bildningen, ej längre motsvarar tidens fordringar. Frågan om skogsinstitutets omorganisation står därför sedan några år på dagordningen och synes nu vara mogen för sin lösning. Fördenskull anholder jag att få underställa ärendet Eders Kungl. Maj:ts pröfning och torde jag därvid böra utgå från det förslag, som utarbetats af de den 7 april 1906 inom kungl. jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga, hvilka i mars 1908 aflämnade sitt betänkande.

Såsom sakkunniga tillkallades öfverjägmästaren Uno Wallmo, som anmodades att fungera såsom ordförande, samt lektorn vid skogsinstitutet Gunnar Andersson, skogschefen, extra jägmästaren Nils Ringstrand, lektorn Karl Starbäck och t. f. direktören vid skogsinstitutet, jägmästaren Anders Wahlgren.

Omfattningen af det åt de sakkunniga sålunda gifna uppdraget angafs uti en till de sakkunniga af departementschefen öfverlämnad promemoria, så lydande:

»Uppdraget omfattar:

1) utredning rörande de förändringar i skogsundervisningen, som för dess ändamålsenliga ordnande må anses af behovet påkallade, samt förslag till häraf föranledda ändringar i stadgarna för de allmänna skogsläroverken;

härvid bör särskildt komma under ompröfning:

a) huruvida förändring i sättet för antagande af elever vid skogsinstitutet bör äga rum i ändamål att bereda större trygghet för erhållande af för kallet lämpliga personer samt huru stort antal elever, som årligen bör vid institutet antagas;

b) huruvida den nu vid skogsinstitutet anordnade lägre kursen framgent bör bibehållas vid institutet eller förflyttas till en eller flera skogsskolor;

c) huruvida för inträde vid skogsinstitutets högre kurs fortfarande bör erfordras afgangsexamen från förberedande skogsskola eller om i stället en utvidgning af nämnda kurs bör äga rum; och

d) på hvad sätt den praktiska verksamhet i skogsyrket, som fordras af den, hvilken efter vid skogsinstitutet aflagd fullständig afgangsexamen vill vinna anställning såsom extra jägmästare, lämpligast bör ordnas, och huruvida särskild examen bör äga rum, innan sådan anställning sker;

2) förslag till de ändringar i öfrigt i stadgarna för de allmänna skogsläroverken, som vid verkställd granskning af stadgarna må finnas erforderliga (jfr stadgarna för tekniska högskolan, veterinärinstitutet, landbruksläroverken m. fl.);

3) förslag till ny plats för skogsinstitutet samt utstakning och kartläggning af det för institutet behöfliga området;

4) ritnings- och kostnadsförslag till för skogsinstitutet erforderliga nya byggnader; samt

5) fråga om beredande af lokal för statens skogsförsöksanstalt i samband med uppförande af nya byggnader för skogsinstitutet.»

Under arbetenas gång funno de sakkunniga med hänsyn till de vidtgående förändringar i skogsundervisningsanstalternas organisation, som deras förslag komme att innebära, önskvärdt, att deras uppdrag måtte utsträckas att omfatta jämväl afgifvande af förslag till reglering af löneförhållandena vid nämnda anstalter. För den skull anhöllo de i en till departementschefen ställd skrifvelse om bemyndigande i sådant hänseende, och fann Kungl. Maj:t den 16 november 1906 godt bemyndiga de sakkunniga att afgifva yttrande jämväl i afseende å reglering af löneförhållandena vid de allmänna skogsläroverken.

Under 1906 och 1907 års somrar hade de sakkunniga företagit resor till de platser, å hvilka enligt det af dem framlagda förslaget läroanstalter för skogsundervisningen voro afsedda att förläggas, nämligen till Kloten och Malingsbo, och därjämte besökt Omberg, Uppsala och Karlsby. Arkitekten C. Westman hade efter de sakkunnigas uppdrag utarbetat ritningar och kostnadsförslag m. m. till samtliga föreslagna byggnader.

Såsom sekreterare hade tjänstgjort, från början af de sakkunnigas sammanträden till den 1 maj 1907 e. o. hofrättsnotarien, jur. kand. Lennart K:son Killander samt därefter notarien Ivar Ekströmer.

Det afgifna betänkandet omfattade

1:o) förslag till omorganisation af landets skogsundervisningsväsen med förslag till stadgar;

2:o) yttrande, huruvida praktisk erfarenhet i skogsyrket kan anses erforderlig utöfver afgangsexamen från skogshögskolan för anställning såsom extra jägmästare i statens tjänst;

3:o) förslag och ritningar till byggnader m. m. för skogshögskolan och skogsläroverket;

4:o) förslag till utgiftsstat för skogshögskolan, skogsläroverket och skogsskolorna;

5:o) förslag och ritningar till byggnader m. m. för statens skogs-försöksanstalt.

I mars 1908 aflämnade de sakkunniga sitt betänkande, vid hvilket fogats särskilda yttranden af herrar Wallmo och Wahlgren.

Öfver sålunda af de sakkunniga aflämnadt betänkande samt i anledning af eller i samband med detta hafva sedermera afgifvits följande yttranden:

1:o) den 27 juni 1908 af skogsinstitutets lärarkollegium med särskilda yttranden af lektorn vid institutet Gunnar Andersson, läraren vid institutet Herman Falk, samt institutets tillförordnade direktör Anders Wahlgren;

2:o) den 24 september 1908 af kungl. domänstyrelsen, som infor-drat utlåtanden från föreståndarna för de för inträde vid skogsinstitutet förberedande kurserna vid Ombergs och Klotens skogsskolor; från föreståndarna för de öfriga skogsskolorna; från inspektörerna för statens skogsskolor; från föreståndaren vid statens skogs-försöksanstalt; samt från botanisten vid samma anstalt; — vid kungl. domänstyrelsens ut-låtande hade fogats dels särskildt yttrande af byråchefen Meves, dels särskildt gemensamt yttrande af byråcheferna Örtenblad och Giöbel;

3:o) den 26 september 1908 af förre läraren vid kungl. skogsinstitutet, jägmästaren Vilhelm Ekman;

4:o) den 29 september 1908 af kungl. domänstyrelsen med anledning af detta yttrande;

5:o) den 15 februari 1909 af svenska forstmästarförbundet, som utgör en sammanslutning af alla dem, hvilka med fullständiga betyg utexaminerats från skogsinstitutets lägre kurs; detta yttrande är under-tecknad af Gustaf Thunberg, disponent för Långrörs Aktiebolag, Frank Lyon, skogsförvaltare för Gimo Bruks A. B., Helge Modin, skogsförvaltare vid Skönviks A. B., Gustaf Lindbohm, skogsförvaltare för Hellefors Bruks A. B., J. W. R. Lilliestråle, skogsförvaltare hos Gideå & Husums A. B., Åke Joachimsson, länsjägmästare i Östergötlands län, Gösta Wesslén, föreståndare för Värmlands och Örebro läns skogsvaktare- och Järnkontorets kolarskola vid Gammelkroppa;

6:o) den 30 december 1909 af kungl. domänstyrelsen med anledning af forstmästarförbundets framställning;

7:o) af svenska trävaruexportföreningen med anledning af detta kungl. domänstyrelsens yttrande; denna skrifvelse inkom till kungl. jordbruksdepartementet den 16 november 1910;

8:o) den 14 januari 1910 från kronojägaren Albert Björner på uppdrag af svenska kronojägarförbundet;

9:o) den 11 juli 1911 af kungl. öfverintendentsämbetet;

10:o) den 15 augusti 1911 af de för landtbrukshögskoleundervisningens ordnande inom kungl. jordbruksdepartementet den 17 februari 1911 tillkallade sakkunniga; samt

11:o) den 15 december 1911 af löneregleringskommittén.

Och får jag i sammanhang härmed slutligen omnämna, att med anledning af de sakkunnigas betänkande af skogsvårdsföreningen diskussioner anordnats den 9 april och den 5 november 1908, vid hvilka diskussioner, utförligt refererade i föreningens tidskrift, en del för frågans rätta belysande ganska viktiga anföranden höllos; dessutom har ärendet varit föremål för öfverläggning vid möten med skogsstatstjänstemännen från de sydliga distrikten i Jönköping den 12 och 13 juni 1908 och med skogstjänstemän inom Gäfle—Dala distrikt den 1 juni 1908.

Efter den behandling, ärendet sålunda undergått, går jag nu att för Eders Kungl. Maj:t framlägga underdånigt förslag i ämnet, och tillåter jag mig erinra därom, att Eders Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition, i enlighet med min därom gjorda hemställan, föreslagit Riksdagen att i afbidan på nådig proposition beräkna för uppförande af nybyggnader för skogsundervisningens behof m. m. på extra stat för år 1913 ett anslag af 405,000 kronor.

Det förslag, som jag nu närmast åsyftar att underställa Eders Kungl. Maj:ts pröfning, berör icke alla de punkter, som vid de sakkunnigas tillkallande af dåvarande chefen för jordbruksdepartementet förelades dessa till utredning, utan inskränker sig till ordnandet af den undervisning, som för närvarande är förlagd till skogsinstitutet. I nära samband med denna fråga står emellertid vissa kraf, som gälla statens skogsförsöksanstalts tidsenliga utveckling, kraf, angående hvilka jag i en särskild framställning, om möjligt redan denna riksdag, har för afsikt att påkalla Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet. Att jag redan nu omnämner detta är beroende därpå, att, såsom jag tänkt mig dessa båda ärendens ordnande för den närmaste framtiden, de båda anstalterna, den för undervisningen afsedda, skogshögskolan, och den för de praktiska försöken afsedda, försöksanstalten, skola komma i en närmare beröring med hvarandra än hittills varit fallet, hvarför jag i min kommande framställning angående skogshögskolan också nödgas beröra det förslag, som jag med afseende på skogsförsöksanstalten sedermera kommer att för Eders Kungl. Maj:t framlägga.

Innan jag närmare ingår på hufvudfrågorna, måste jag klargöra min ställning till ett spörsmål, som i sig själf af stor betydelse, också kan synas inverka på det föreliggande ärendet.

Skogshögskolans förhållande till den öfriga högre fackundervisningen.

Sedan några år tillbaka har frågan om hvad man med ett gemensamt namn plägar kalla den högre fackundervisningen stått på dagordningen i vårt land. För att lösa denna stora fråga syntes tvenne vägar vara framkomliga. Antingen kunde man angripa problemet på det sättet, att man upplöste det i dess olika delar och bortseende från det samband, som kunde finnas mellan dessa, sökte att för hvarje gren af det stora undervisningskomplexet föranstalta en tidens stegrade fordringar tillfredsställande form. Eller också kunde man efter mönstret af vissa stora fackhögskolor i utlandet, såsom Polyteknikum i Zürich, Landbohögskolen i Köpenhamn eller Hochschule für Bodenkultur i Wien, söka att så att säga under ett tak bereda utrymme för de olika disciplinernas institutioner och lärostolar. Redan vid 1872 års Riksdag hade motion väckts om dåvarande teknologiska institutets sammanförande med krigshögskolan, skogsinstitutet, farmaceutiska institutet och den för landtmätarens utbildning afsedda kursen till en stor gemensam teknisk högskola. På framställning af Riksdagen tillsatte Kungl. Maj:t en kommitté för beredande af frågan, hvilken den 4 november 1873 inlämnade ett förslag att med teknologiska institutet förena samtliga nämnda läroanstalter med undantag af krigshögskolan. Detta förslag förföll emellertid på grund af vederbörande myndigheters utlåtande. Alltsedan dess synes den uppfattningen varit hos oss stadgad, att de olika läroanstalterna skulle utveckla sig isolerade, och ännu 1906, då på Eders Kungl. Maj:ts framställning veterinärinstitutets omorganisation beslöts, hade ingen bemärkt röst höjts till förmån för gemensamhetstanken. Likaså ordnades förhållandena vid farmaceutiska institutet vid 1911 års Riksdag, utan att någon egentlig undersökning om detsammas lämpliga förening med annan högskola förelåg.

Emellertid hade vid 1909 års Riksdag genom i båda kamrarna väckta motioner fråga väckts om den högre landbruksundervisningens ordnande. I den skrifvelse, som blef en följd af dessa motioner, yttrar Riksdagen följande: »Riksdagen vill dock icke på något sätt uttala sig angående den väg, hvarpå frågan om en högre landbruksundervisning bör lösas, ej heller göra gällande, att den behöfver lösas i hela sin omfattning på en gång, utan får Riksdagen inskränka sig till att framhålla önskvärdheten af att, då onekligen flera utvägar för frågans lösning

synas möjliga, de alla blifva upptagna till pröfning. En sådan utväg synes vara den af landbruksstyrelsen föreslagna utvidgningen af landbruksinstitutet, en annan den, som motionärerna förordat, nämligen en särskild landbrukshögskoleundervisning i Stockholm eventuellt anordnad i samband med andra högskolor.» Vid 1911 års Riksdag framlades proposition om anordnande af fortsättningskurser vid landbruksinstitutet. I fråga härom yttrade dåvarande statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet vid ärendets underdåniga föredragning den 13 januari 1911 bland annat, att genom dessa kursers förläggande till annan ort än hufvudstaden, blefve visserligen tanken på upprättande därstädes af en antingen fristående eller med andra undervisningsgrenar förbunden landbrukshögskola tillsvidare skjuten åt sidan, men man behöfde dock icke därmed anse denna tanke såsom öfvergifven. Det vetenskapliga forskningsarbetet på landbrukets område, som man önskade koncentreradt vid en landbrukshögskola, kunde genom de föreslagna kurserna komma att visa sig ännu mera af behovet påkalladt; och på så sätt skulle dessa kurser komma att snarare banaväg för och underlätta denna högskoletankes förverkligande än ställa sig hindrande i vägen därför.

I skrifvelse den 30 maj 1911 angående reglerandet af utgifterna, under nionde hufvudtiteln meddelade Riksdagen, att Riksdagen visserligen ansett sig böra bevilja medel för anordnandet af de ifrågasatta fortsättningskurserna, men att Riksdagen därmed icke velat uttala sig för ett undanskjutande af frågan om högre landbruksundervisning i öfrigt, utan torde den af Riksdagen i dess förut omtalade skrifvelse år 1909 begärda fullständiga utredning och förslag i frågan alltjämt vara att i sinom tid förvänta.

Vidare har jag att i detta sammanhang omförmåla den ofvan omnämnda skrifvelse, som de den 17 februari 1911 för landbruks-högskoleundervisningens ordnande tillkallade sakkunniga inlämnat till dåvarande chefen för jordbruksdepartementet, och som i hufvudsak innehåller följande: De sakkunniga hade att verkställa utredning »angående anordnande i vårt land af tillfälle till vetenskapligt forskningsarbete på landbrukets och dess binäringars verksamhetsområden samt en därmed förbunden högre landbruksundervisning». Det syntes således i främsta rummet gälla, att både med hänsyn till forskningens direkta betydelse för vårt jordbruk och dess absoluta nödvändighet för en framgångsrik landbrukshögskoleundervisning skapa tillfälle till landbruksvetenskapligt arbete i vårt land. Då med hänsyn till ett dylikt forskningsarbete en kombination med en blifvande skogshögskola icke syntes de sak-

kunniga kunna medföra några fördelar men däremot organisationssvårigheter, som öfvervägde de fördelar af hufvudsakligen ekonomisk art, som en dylik kombination skulle kunna medföra vid anordnandet af en undervisningsanstalt, ansåge sig de sakkunniga böra anmäla, att de vid verkställandet af den begärda utredningen icke ämnade föreslå en förening af en landtbrukshögskola med den föreslagna skogshögskolan.

Vid 1909 års Riksdag förelåg nådig proposition om tekniska högskolans omorganisation, en framställning, som på grund af den stora arbetsbördan och den långt framskridna tiden, då frågan bragtes å Riksdagens bord, endast delvis af Riksdagen då behandlades. Dock tillåter jag mig här erinra därom, att vid den debatt, som med anledning af den kungl. propositionen utspann sig i Andra kammaren, en talare särskildt framhöll, att möjligheten af den högre landtbruksundervisningens ordnande i samband med omorganisationen af tekniska högskolan borde utredas. Den förnyade framställningen angående tekniska högskolans omorganisation, som af Eders Kungl. Maj:t förelades 1911 års Riksdag, innehöll en utredning, som särskildt af chefen för kungl. ecklesiastikdepartementet tillkallade sakkunniga verkställt, berörande förhållandet mellan den högre tekniska och den högre landtbruks- och landtmäteriundervisningen. Resultatet af denna utredning blef ett afvisande af tanken att med tekniska högskolan sammanföra andra undervisningsanstalter. Det särskilda utskott, till hvilket ärendet hänvisades, ansåg emellertid en närmare utredning om den högre tekniska undervisningens förhållande till annan högre fackundervisning önskvärd, och föreslog utskottet i detta afseende, »att Riksdagen må — för nya byggnader — — bevilja — —, äfvensom i samband härmed aflåta skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran att, innan ytterligare utbyggnader af lägenheten för ett större antal elever, än som motsvaras af årskurser om 150, sättas i fråga, låta föranstalta om fullständig utredning angående — — — möjligheten af annan högre fackundervisnings förläggande till högskolan — — —» och fattade Riksdagen beslut i öfverensstämmelse med detta förslag. Att Riksdagen härvid haft sin uppmärksamhet hufvudsakligen riktad på den högre landtbruks- och landtmäteriundervisningen synes mig tydligen framgå af såväl innebörden af den framställning från Eders Kungl. Maj:t, som legat till grund för Riksdagens beslut, som ock af de förhandlingar, som inom Riksdagen föregått det samma. Ett skäl för denna min uppfattning finner jag också i ett par anföranden vid sistförflutna riksdag, hvilka jag tillåter mig att här i korthet relatera.

Vid den öfverläggning i Första kammaren som hölls i samband

med remissen af den kungl. statsverkspropositionen, framförde en talare, huruledes det i intresserade kretsar väckt en ej ringa oro, att frågan om skogsundervisningens ordnande ännu ej föranledt någon framställning till Riksdagen. Han framhöll huru dålig beskaffenheten af lokalerna vid skogsinstitutet vore och att det äfven rådde brist på sådana lokaler. Det betänkligaste vore dock, att då hela denna skogsundervisning stode under ombildning, kunde man ej tillsätta några lärare; alla dessa vore tillsatta på förordnande, och det hade visat sig, att goda krafter ej stannat kvar utan gått till andra tjänster, som de funnit vara för sin framtid mera betryggande. Det vore naturligt, att ett sådant förhållande måste mycket ogynnsamt inverka på hela undervisningen och därigenom på hela skogsväsendet i landet, och under sådana förhållanden riktade han en anhållan till regeringen, att redan under pågående riksdag framlägga en Kungl. proposition i ämnet.

I Andra kammaren fördes skogsundervisningen på tal vid behandlingen af nionde hufvudtiteln. En talare citerade där Riksdagens skrifvelse angående den högre landtbruksundervisningen och dess ordnande i samband med andra högskolor. Men på grund af samma synpunkter, som framförts i Första kammaren, och då en längre tidsutdräkt tydligen vore af särdeles menlig inverkan, ville han på det enträgnaste framhålla önskvärdheten af att de skriande missförhållanden, som sedan årtal tillbaka varit rådande vid skogsinstitutet, af chefen för jordbruksdepartementet blefve behjärtade.

Beträffande vidare frågan, huruvida skogsundervisningen lämpligen skulle kunna förenas med landtmäteriundervisningen, hafva, på uppmaning af dåvarande chefen för jordbruksdepartementet, domänstyrelsen och landtmäteristyrelsen den 19 december 1910 afgifvit ett gemensamt yttrande, däri ämbetsverken efter undersökning rörande de fördelar och olägenheter, som kunde väntas uppkomma genom ett sådant sammanförande, såsom sin uppfattning framhållit, att skogs- och landtmäteriundervisningen icke skulle kunna på sådant sätt förenas, att någon afsevärd besparing i utgifter därigenom vunnos. Däremot skulle för själfva undervisningen stora olägenheter uppkomma genom att på ifrågasatt sätt förena den, i det att större kurser då måste genomgå, än som erfordrades å ena sidan för skogsmän och å andra sidan för landtmätare. Detta komme att antingen öka lärotiden i dess helhet eller ock att framtinga begränsning af den tid, som afsetts för undervisning i fackämnen.

Tanken på en flera undervisningsområden omfattande fackhögskola har icke varit mig främmande. Innan ännu de 1906 tillkallade sak-

kunniga afslutat sitt arbete, anhöll jag under hand hos dem, att de ville taga under öfvervägande, huruvida den högre skogsundervisningen liksom hittills borde hafva sitt säte vid en egen högskola eller, såsom exempelvis vid Hochschule für Bodenkultur i Wien och vid Landbohøjskolen i Köpenhamn, såsom en själfständig fakultet ingå i en större högskola, där den högre vetenskapliga undervisningen vore förenad för landtbruk, skogshushållning, veterinärväsende, landtmäteri och möjligen ännu flera fack.

De sakkunniga yttrade därom följande:

»Det är obestriddt, att vissa framför allt ekonomiska fördelar äro förenade med en dylik på skilda fakulteter arbetande högskola i landets hufvudstad; att olägenheter därvid förefinnas, torde vara ej mindre påtagligt.

»De sakkunnigas organisationsförslag till skogshögskolan föregriper på intet sätt en möjlig utveckling i ofvan antydd riktning, i det att detsamma utan några grundväsentliga ändringar tillåter denna högskolas inordnande såsom en fakultet i en dylik större högskola, om i en framtid detta skulle anses förmånligt. På det bestämdaste vilja emellertid de sakkunniga framhålla, att såväl lokaler som institutioner erfordras i föreslagen omfattning för en nöjaktig och framgångsrik skogsundervisning. Det blir en framtida utrednings sak att taga under öfvervägande, i hvad mån de böra användas äfven för utbildning af studerande med andra hufvudstudier än skogsmannens.

»Utan att sålunda vilja göra något bestämdt uttalande, huruvida det vore förmånligt, om skogshögskolan utgjorde en fakultet inom en högre praktisk-vetenskaplig högskola i Stockholm, vilja de sakkunniga föreslå, att den fortfarande må förblifva en själfständig undervisningsanstalt, så mycket mera som den framlagda organisationsplanen icke lägger hinder i vägen för framtida förändring i berörda hänseende. Särskildt vilja de sakkunniga framhålla, att plats kan beredas skogshögskolan midt i den samling af vetenskapliga institutioner med teoretisk och praktisk uppgift, som håller på att växa upp kring Frescati å Djurgården.»

Den uppfattning, som de sakkunniga här låter framträda, synes mig vara riktig. Tanken på specialisering, som allt mer gör sig gällande såväl inom hushållningens som vetenskapens olika områden, synes också ha legat till grund för beslutet vid 1911 års Riksdag angående tekniska högskolan, då så frikostiga anslag beviljades för inrättandet af olika laboratorier och upprättandet af professurer för så många olika ämnen. Detta utesluter icke möjligheten, att en högskolas olika bildningsresurser böra kunna tagas i anspråk äfven af en annan närgränsande

vetenskaps alumner, äfven om dessa äro inskrifna vid annan läroanstalt, och det synes mig som om tanken härpå varit anledningen till den delen af Riksdagens meranämnda beslut, som rör utredningen af annan fackundervisnings förläggande till tekniska högskolan, då en sådan utredning naturligtvis kan utmynna i ökad kraf på utrymmet inom vissa undervisningslokaler. En viss tvekan skulle därför kunna anses befogad, att redan nu, innan denna utredning föreligger, framlägga förslag om skogsinstitutets omorganisation. Men af hvad jag anført om hvad som inom Riksdagen och eljest förekommit i hela denna fackskolefråga, synes det med all klarhet framgå, att det varit tanken på landtbruks- och landtmäteriundervisningen, som påverkat Riksdagens beslut, något som synes helt naturligt, då skogsundervisningens olika grenar i de flesta fall: skogsskötsel, skogsindelning, botanik, zoologi, marklära, alls intet och i andra fall: skogsteknologi och kemi, endast helt obetydligt tangera de vetenskaper, som falla inom tekniska högskolans område. Att något uppskof med den högre skogsundervisningens ordnande skulle påkallas af den högre landtbruksundervisningens outredda läge eller af den ännu icke slutligen afgjorda frågan om landtmäteriundervisningens förläggning, synes mig icke heller nödigt eller lämpligt. De för landtbruksundervisningens ordnande tillkallade sakkunniga hafva ju i detta afseende, liksom domänstyrelsen och landtmäteristyrelsen med afseende på landtmäteriundervisningens förhållande till skogsundervisningen, kommit till ett bestämdt uttalande, och de af mig omnämnda anförandena från Riksdagens öfverläggningar visa, att de citerade talarna ingalunda ansågo något uppskof af denna grund vara betingadt.

De af dem vitsordade och af alla intresserade välkända svåra förhållandena vid det nuvarande skogsinstitutet tala också sitt mycket afgörande språk, och efter noggrant öfvervägande af alla på frågan inverkan omständigheter har jag funnit, att det icke längre bör med framläggande af förslag till den högre skogsundervisningens ordnande anstå.

Det synes mig nu vara lämpligt att här redogöra för de sakkunnigas framställning om

Skogens och skogshushållningens betydelse för Sverige.

Härom anför de sakkunniga i sitt betänkandes första afdelning (sid. 1—9) följande:

»Man kan utan tvekan förklara, att Sveriges tillvaro såsom en

De sakkunniga.

själfständig stat, såsom ett civiliseradt land beror därpå, om det har skogar eller icke'. Med dessa ord inleder C. A. Agardh företalet till sitt år 1857 utgifna arbete 'Om Sveriges skogsväsen'. Den giltighet, som dessa, den för svensk odling varmt nitälskande mannens ord då ägde, har ej förringats under de gångna femtio åren. Utvecklingen visar tvärtom, att Sveriges ställning i det mellanfolkliga ekonomiska lifvet är till hufvudsaklig del beroende af dess skogar. Vårt lands natur har ock hänvisat oss till skogsproduktion såsom en för oss naturlig näringsgren. De klimatologiska och geologiska förhållandena i större delen af Sverige utgöra ett bestämdt hinder för oss att i ett förhållande, som står i proportion till vårt lands ytvidd, uppträda konkurrerande med de länder, som förse världsmarknaden med dess behof af åkerbrukets produkter. I ersättning härför lämnar oss den svenska jorden uti skogsprodukterna andra alster ur växtvärlden, hvilka i det stora varuutbytet folken emellan röna en liflig och stegrad efterfrågan. Det måste då för oss blifva till en bjudande plikt att i så stor myckenhet som möjligt söka afvinna denna vår svenska jord de alster, som naturen själf hänvisar oss att producera, och i den mån, människan genom sina åtgöranden kan ingripa reglerande i naturens hushållning, göra denna massproduktion ej blott i kvantitativt utan äfven i kvalitativt afseende mäktig af en täflan med konkurrerande länders varor af samma slag.

»Om än allmänna uttalanden, lika de förestående, i mängens medvetande erhållit en sådan giltighet, att de förefalla själfklara, så är det dock ett af erfarenheten bestyrkt faktum, att kunskapen om storleken af våra skogstillgångar och möjligheterna för deras utnyttjande på det för vår nationalhushållning bästa sättet är synnerligen bristfällig. De utredningar af hithörande frågor, som tid efter annan skett, vittna här om, och de påtagliga svagheter i dessa hafva alstrat föreställningar, som ledt till underskattande af skogshushållningens betydelse för landet.

»De sakkunniga vilja nu med statistiska siffror söka belysa skogens och skogshushållningens betydelse för Sverige för att såmedels styrka sina förslag om behofvet och nödvändigheten af en reformerad skogsundervisning. Det är visserligen sant, att dessa sifferuppgifter blifva ofullständiga på grund af det till grund för en dylik utredning förefintliga materialets brister, men att skogarna och skogshushållningen äro för Sverige af stor, ja, vital betydelse torde dock af nedanstående framgå.

»Af Sveriges hela fastmarksareal, som uppskattas till 41,119,000 hektar, utgöres 3,604,000 hektar, eller 8.8 procent, af odlad jord, 1,426,000 hektar, eller 3.5 procent, af naturlig äng, 20,984,000 hektar, eller 51

procent, af skogsmark och 15,105,000 hektar, eller 36.7 procent, af annan mark, berg, fjäll och dylikt.¹⁾ Af denna senare areal torde emellertid en ej obetydlig del såsom liggande nedanför fjällgränsen vara till skogsbruk tjänlig. Men äfven om man bortser härifrån, kvarstår dock som ett faktum, att öfver hälften af Sveriges fastmarksareal upptages af skogsmark. Uti intet annat land i Europa med undantag af Finland utgör skogsmarkens areal så stor del af hela landet.

»Öfver det värde, som dessa stora skogsvidder representera, finnas ej några tillfredsställande utredningar. De af beskattningsmyndigheterna angifna taxeringsvärdena gifva ej tillförlitlig ledning för bedömande af denna fråga. Dels hänföra sig de jordbruksfastighet påförda värdena till såväl skog som odlad mark, dels är det ett känt förhållande, att taxeringsvärdena å egendomar — särskildt statens — i våra skogrikaste landsändar äro alltför låga. Söker man värdet af Sveriges skogar, är det ej heller tillfyllest att endast göra en beräkning af den årliga afkomsten och därefter kapitalisera denna afkastning efter någon räntefot, angående hvars storlek åsikterna för öfrigt divergera högst väsentligt alltefter vederbörandes olika uppfattning och fordringar. Skogarna i stora delar af Sverige hafva nämligen ett värde, som ej låter mäta sig genom några som helst ränteberäkningar. Utan skog vore stora delar af vårt land obeboeliga; skogen utgör i dessa trakter grundvalen för all annan kultur.

»Om sålunda en undersökning af den roll, som skogarna spela i vårt ekonomiska lif, ej kan gifva ett exakt uttryck för deras allmänna betydelse för landet, så erbjuder dock en sådan undersökning mycket af intresse och ådagalägger, att våra skogar, betraktade enbart som värdeföremål, hafva berättigade kraf på omvårdnad af ett folk, som är medvetet om, hvad dess egen fördel kräfver, och har känsla af ansvar för sitt lands framtid.

»Äfven för en undersökning om skogens rent ekonomiska betydelse för landet saknas ett tillförlitligt och fullt uttömmande material. Då de sakkunniga det oaktadt som motiv för sina förslag ansett sig böra söka lämna en redogörelse för de största hufvudposterna i den svenska virkesförbrukningen, äro de fullt medvetna om, att vissa af de efterföljande siffrorna kunna underkastas diskussion. Särskildt gäller detta det s. k. husbehovsvirket eller landets egen förbrukning af trävaror, hvilken af lätt insedda skäl är synnerligen svår att exakt bestämma. Men då denna

¹⁾ Gustav Sundbärg, *Aperçus statistiques internationaux*. Dixième Année, Stockholm 1906, sid. 140.

förbrukning efter allt att döma absorberar den största delen af de svenska skogarnas afkastning, och då den utgör en i befolkningens lefnadsbehof oundgängligen ingående faktor, kan den vid en undersökning angående skogens ekonomiska betydelse för landet ej skjutas åt sidan.

»Då storleken af ett lands egen virkesförbrukning i högre grad än af slutsumman för antalet innevånare är beroende af, huru detta innevånarantal fördelar sig på hushåll, så hade en undersökning angående virkesförbrukningen bort föregås af en utredning om antalet hushåll i rikets olika delar. Det har emellertid varit omöjligt att med ledning af de uppgifter, som stått de sakkunniga till förfogande, verkställa en dylik utredning. I efterföljande beräkning har därför summan innevånare nödtvunget ingått som direkt faktor.

»Den af Kungl. Maj:t år 1896 tillsatta skogskommittén har i sitt den 9 september 1899 afgifna betänkande lämnat en redogörelse för landets egen förbrukning af virke (del II tabell S) och kommer därvid till det resultat, att medelförbrukning för år och individ skulle utgöra 3.16 kbm. Kommittén framhåller emellertid själf (del I sid. 75), att förbrukningen angifvits i minimisiffror. Enligt för de sakkunniga tillgängliga uppgifter synes detta äfven vara fallet. Den årliga virkesförbrukningen per individ i Stockholms stad, som satts till 1.5 kbm., synes t. ex. att döma af uppgifter i den af Stockholms Köpmannaför- enings Handelskammare utgifna 'Statistisk öfversikt af Stockholms handel och sjöfart år 1904' böra uppskattas till minst 2 kbm. För Östergötlands län anslår kommittén årsförbrukningen pr individ till 3 kbm. Vid Finspongs bruk, där virkesåtgången noggrant bokförts, visar den sig vara dubbelt så stor eller 6 kbm. pr individ.¹⁾ Jämförda med denna siffra, som måste tillmätas betydelse, då den är resultatet af en noggrann bokföring och med skäl torde få anses basera sig på ett visserligen väl tillgodosedt, men omsorgsfullt pröfvadt, verkligt behof, synas såväl de af kommittén som af andra angifna förbrukningstalen alltför låga.²⁾

¹⁾ Wilh. Ekman, Redogörelse för skogsskötseln å aktiebolaget Finspongs styckebruks skogar. Skogsvårdsföreningens Tidskrift 1906, sid. 304.

²⁾ Kommittén angifver t. ex. för Norrland och Dalarna följande förbrukningssiffror:

Norrbottnens län.....	6.0 kbm.
Västerbottens och Jämtlands län.....	5.5 „
Västernorrlands och Kopparbergs län.....	5.0 „
Gäffleborgs län.....	4.5 „

Uti »Utlåtande i den s. k. Norrlandsfrågan, afgifvet till Sägverks- och Trävaruexport- föreningen af därtill utsedde kommitterade» (sid. 39) upptagas däremot förbrukningssiffrorna pr individ till:

»Uti våra grannländer Finland och Norge hafva direkta undersökningar angående den inhemska virkesförbrukningen utförts. De finska undersökningarna hafva gifvit till resultat en förbrukning i landskommunerna af 5.37 kbm. pr individ; för städerna anslås den till 4 kbm.¹⁾ I Norge beräknas konsumtionen till 6 kbm. pr individ; den anses i Nordland och Finnmarken utgöra 7.1 kbm. och i södra Norge 5.9 kbm.²⁾

»Med stöd af nu angifna siffror, och om hänsyn tages dels därtill, att förbrukningen i södra Sverige nedbringas därigenom, att veden som bränsle i stor omfattning ersättes med torf, och att virke som byggnadsmaterial får vika för tegel och järn, dels ock därtill, att af befolkningen i Sverige en, absolut sedt, större numerär än i våra grannländer är bosatt i städer, där virkesförbrukningen af flera orsaker är mindre än på landet, så vill det synas de sakkunniga, som om man, utan att göra sig skyldig till öfverdrift, skulle kunna angifva den årliga virkesförbrukningen pr individ i Sverige till i medeltal 4 kbm. — År 1904, det sista för hvilket uppgifter föreligga, utgjorde landets befolkning enligt statistiska centralbyråns befolkningsstatistik 5,260,811 personer. För att detta år fylla Sveriges eget behof af virke skulle sålunda hafva erfordrats ej mindre än 21,043,244 kbm. Värdesatt efter de i domänstyrelsens berättelse för samma år angifna priser i olika delar af landet å vanligast förekommande skogseffekter torde denna kubikmassa kunna anses hafva ett värde på rot af omkring 50 miljoner kronor.

»Om beräkningen af landets egen virkeskonsumtion år 1904 utföres med samma förbrukningssiffra för individ, som förenämnda kommitté använt för året 1895, så visar det sig, att konsumtionen från sistnämnda år, då den sattes till 15,853,000 kbm., skulle hafva

för Norrbottens	läns lappmark		1 kbm. gagnvirke.	10.0 kbm. ved
„	„ kustland		1 „ „	8.5 „ „
„ Västerbottens	„ lappmark		1 „ „	10.0 „ „
„	„ kustland		1 „ „	7.5 „ „
„ Jämtlands	län		1 „ „	7.5 „ „
„ Västernorrlands	„		1 „ „	7.0 „ „
„ Gäfleborgs	„		1 „ „	5.0 „ „
„ Kopparbergs	„ Älfdalen, Särna, Lima och Transtrand	1 „ „	7.0 „ „	
„	„ öfriga socknar		1 „ „	6.0 „ „

Förbrukningen är beräknad efter ett medeltal af 6 individer pr hushåll.

Gagnvirket är angifvet i fast mått, veden i löst.

¹⁾ Betänkande af kommittén för undersökning af de privata skogarna i landet. Helsingfors 1900, sid. 164.

²⁾ Amund Helland, Skogenes fördelning inden elvenes nedslagsdistrikter, utgörande del II af: Haandbog i norsk flodningsvæsen ved A. Borchgrevink, H. Nysom og G. Sætren.

Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 1 saml. 52 häft. (Nr 73.)

vuxit till 16,720,000 kbm. eller med ej mindre än 867,000 kbm. och i medeltal för år med 96,300 kbm. Denna siffra anse de sakkunniga emellertid för låg såsom exponent för konsumtionens årliga tillväxt. På ofvan anförda grunder hafva de sakkunniga ansett sig böra beräkna den totala årsförbrukningen år 1904 till i rundt tal 21 miljoner kbm. Vill man söka beräkna denna förbruknings antagliga tillväxt, torde man på den böra tillämpa samma ökningstal, med hvilket medelfolkmängden under t. ex. de senaste tio åren tillvuxit. Då detta ökningstal är 7.36 pro mille, så skulle en sådan beräkning gifva till resultat en absolut ökning i virkeskonsumtionen för närmaste året af i rundt tal 155,000 kbm., motsvarande årsproduktionen från en areal af något mer än 103,000 hektar produktiv skogsmark med en årlig tillväxt af 1.5 kbm. pr hektar. Skulle denna siffra äfven kunna nedbringas, genom att med stigande virkespris andra ämnen ersatte träet, eller därigenom att byggnader i allmänhet utfördes omsorgsfullare och mera ändamålsenligt eller genom större sparsamhet öfver hufvud, så blefve siffran ändock tillräckligt stor för att mana till eftertanke, då det gäller hushållningen med och värden af våra skogar.

»I utjämmandet af landets handelsbalans deltaga de träförbrukande industrierna med de största exportvärdena. År 1904, då Sveriges hela export beräknades till ett värde af 414,724,410 kronor, utgjorde värdet af exporterade trävaror, oarbetade och arbetade, 199,653,789 kronor eller 48.1 procent af utförselns totalvärde. Den virkesmassa, som afverkats för att åstadkomma denna export, torde uppgå till inemot 11 miljoner kbm. Huru exportvärdet bör fördelas mellan skogarna, amorteringar å industriella anläggningar och tillverkningskostnader i öfrigt, är naturligen ytterst vanskligt att afgöra. Men för att visa den stora betydelse skogarna äga såsom medel att lämna befolkningen tillfälle till arbetsförtjänst må omnämnas, att träförbrukande industrier i Norrland och Dalarna år 1901 utbetalade 65,324,400 kronor i arbetspenningar, däri sålunda ej inräknade de belopp, som utbetalades till befolkningen för af densamma till industrien försåld råvara.

»Under en tid, då järnet fått en allt vidsträcktare användning på områden, där fordom trä hufvudsakligen förbrukades, hafva helt naturligt tvifvel uppstått, huruvida ej träet såsom handelsvara på världsmarknaden spelat ut sin roll, hvarigenom vårt lands ekonomiska ställning skulle blifva i hög grad försvagad.

»Dessa farhågor torde emellertid vara ogrundade. Erfarenheten har nämligen visat, att jämsides med den ökade järnkonsumtionen gått en stegrad virkeskonsumtion, som på grund af samfärdselns ut-

veckling t. o. m. söker dimensioner och kvalitéer af trävaror, som förr ej funno afsättning. Vår sågverksindustri torde därför, om än underkastad de prisfluktuationer, som betingas af svängningarna i det allmänna ekonomiska läget, kunna påräkna en ständig afsättning för sina varor. Dess systerindustri, pappersmassfabrikationen, har äfven att glädja sig åt en stegrad efterfrågan på sina alster, ett förhållande, som, med den allt mångsidigare användning dess fabrikat vunnit, med säkerhet torde kunna beräknas fortå. Till dessa för de träproducerande länderna i gemen gynnsamma utsikter på världsmarknaden kan särskildt för Sverige läggas den omständigheten, att ingen af dess konkurrenter inom virkesproduktionen utom möjligen Finland fått en af naturen mera gynnad ställning i striden. Genom våra snörika vintrar, våra för flottning lämpade vattendrag, våra långa kuster hafva vi erhållit sådana medel att med framgång drifva just dessa industrier, som knappast något annat land i världen har möjlighet att uppvisa. Om vi allt fortfarande skola intaga den rangplats bland de träproducerande länderna, som vi nu göra, och om de virkesförbrukande industrierna framgent skola vara i stånd att lämna lika stora eller ökade tributer till vår export, beror sålunda uteslutande af oss själfva; villkoret är blott, att vi vilja göra den insats i penningar och arbete, som en producerande näring med nödvändighet kräver af sina utfölvare.

»Den industri, som näst de träförädlade intager främsta rummet bland vårt lands exportindustrier, nämligen järn- och maskinindustrien, kräver för sin drift ej oväsentliga virkeskvantiteter. År 1904 förbrukade järnverken 44,063,813 hl. träkol, värderade till 20,338,740 kronor. I denna summa, liksom i trävaruexportens slutsumma, ingår värdet af nedlagda arbetskostnader med ett stort belopp. Tillverkningskostnaden per hl. träkol kan i rundt tal sättas till 20 öre och sålunda för ofvanstående kvantitet till 8.8 miljoner kronor, ett belopp, som alltså genom skogarna tillförts arbetarbefolkningen. För tillverkningen af 1904 års träkolproduktion beräknas hafva åtgått c:a 5.3 miljoner kbm. virke. Härförutom anses för landets järnproduktion detta år hafva erfordrats virke till ett belopp af 0.4 miljoner kbm.

»Med den nu lämnade redogörelsen för virkeskonsumtionen i och för husbehof, trävaruexport och järnindustri hafva de tre hufvudposterna i vår träförbrukning redovisats. Det framgår af denna redogörelse, att till täckande af det årliga virkesbehofvet under dessa tre hufvudtitlar erfordras i det allra närmaste 38 miljoner kbm. virke, och af framställningen i hvad den rör husbehofsförbrukningen synes, att konsumtionen har tendens att stiga. Framhållits har äfven, att denna afverk-

ning tillför landet så betydande belopp i penningar, att de utgöra en hufvudsaklig del af vår nationalinkomst. Den betydelse, som skogsbruket har såsom inkomstkälla för vida lager af befolkningen, har äfven vidrörts, och det bör här understrykas, att dess betydelse i detta afseende gifvetvis kommer att växa i samma mån, som en verkligt god skötsel och vård kommer våra skogar till del.

»Motsvarar nu de svenska skogarnas tillväxt förbrukningen, lämnar denna tillväxt öfverskott utöfver konsumtionen, eller uppstår en årlig brist, som fylles genom anlitage af kapitaltillgången? Denna fråga, till synes af stor betydelse för landet, har ofta uppställts till besvarande, och svaren höras enstämmigt gå i den riktningen, att en öfverafverkning äger rum. 1896 års skogskommitté uppställde i sitt betänkande en beräkning, som visserligen visade ett öfverskott af 558,000 kbm., men då grunden för beräkningen var, 'att af ålder kala marker vore skogbärande', och 'att skoglösa eller dåligt beväxta marker vore försedda med normalt virkesförråd', och dessa förutsättningar ej existera, så betyder beräkningen i verkligheten, såsom kommittén äfven framhållit, påvisandet af ett deficit. Att afverkningen i våra skogar för närvarande öfverstiger tillväxten synes äfven påtagligt. Orsaken härtill är emellertid ej blott, att en hänsynslös och oförnuftig afverkning mångenstädes bedrifves, utan äfven den omständigheten, att tillväxten i stora delar af landet på grund af såväl skogens öfverårighet som det alltför ringa virkeskapitalet ej står i rimligt förhållande till den skogbevuxna arealen. Med framhållande af detta senare faktum hafva de sakkunniga naturligtvis i ingen mån velat förringa det för skogarna ödesdigra i den flestades pågående planlösa afverkningen och förödande sköflingen. Dessas verkningar skönjas alltför ofta, för att någon för våra skogars väl intresserad medborgare skulle vilja underskatta deras betydelse, och frågan är helt säkert för vår framtida skogspolitik af grundläggande vikt; det är därför uppenbart, att detta förhållande mellan konsumtion och produktion måtte snarast utredas. Men den fråga, som i detta sammanhang kräfver belysning och som äfven är af största vikt, är denna: hafva vi i vår hand medel att möta en stigande inhemsk konsumtion och på samma gång uppehålla vår ställning som trävaruexporterande nation? Af svaret på denna fråga beror, som af föregående framställning torde framgå, till stor del, huru svenska folkets ekonomiska lif i framtiden skall gestalta sig. Och då ett folks kulturella lif på det allra närmaste sammanhänger med de former, som dess ekonomiska lif ikläder sig, kan man med instämmande i C. A. Agardhs härofvän

citerade uttalande utan öfverdrift påstå, att af svaret på frågan beror vår ställning som civiliserad nation.

»Den om vårt skogsväsende högt förtjänte, framlidne byråchefen J. O. af Zellén har efter uppgifter från ett flertal skogsmän, hvilka i skilda delar af landet utfört undersökningar angående tillväxten i rationellt skötta bestånd, gjort en beräkning, hvars resultat synes de sakkunniga värdt att här meddela. Enligt detsamma skulle Sveriges skogar, rationellt skötta, kunna lämna en afkastning af 45,676,000 kbm., hvilken afkastning genom ljushuggningar kunde ökas med 20 procent och sålunda uppbringas till 54,811,000 kbm. Detta resultat synes sålunda gifva vid handen, att vår ställning som virkesproducerande och virkes-exporterande nation ej skulle vara alltför vanskelig. Detta beror dock uteslutande af vår egen vilja, som är den allena bestämmande vid afgörande af frågan: rationell skötsel eller ej åt Sveriges skogar. Vilja vi ej så, hafva vi äfven förlorat rätten att skörda. Men den första förutsättningen för att vi skola kunna ägna våra skogar en förnuftig — d. v. s. med naturens lagar öfverensstämmande — skötsel och såmedels skörda frukterna af våra skogsmarkens produktionskraft är, att vi äga en tillräckligt stor, kunskapsrik skogsmannakår, som är fullt medveten om sin stora uppgift och med lefvande intresse fullgör hvad landet af densamma har rätt att fordra.

»De belopp, som skogsundervisningen hittills kostat statsverket, äro i förhållande till de inkomster, som skogarna lämnat, jämförelsevis ringa. Då anslaget till skogsundervisningens bedrivande har till ändamål att gagna ej endast statens skogsbruk, utan hela landets, sålunda äfven den enskilda, är det visserligen oegentligt att sätta kostnaderna för skogsundervisningen i relation till statens skogsinkomster, men då en sådan jämförelse ej saknar sitt intresse, vilja de sakkunniga påpeka, att år 1907, då statsverkets skogsmedel uppgingo till 9,929,308 kronor 99 öre, kostnaderna för skogsundervisningen utgjorde 72,400 kronor eller 0.7 procent af skogsmedlen. Därest det af de sakkunniga här framlagda förslaget vinner beaktande, kommer visserligen den årliga budgeten för skogsundervisningen att stiga till 193,970 kronor eller 1.9 procent af en till samma belopp som år 1907 antagen inkomst af ensamt statens skogar,¹⁾ men äfven denna siffra bör ej verka alltför afskräckande, då, såsom ofvan framhållits, undervisningens ändamål är att gagna hela landets skogsväsende, och detta, enligt hvad ofvan visats,

¹⁾ Jämförd med den ofvannämnda siffran för trävaruexportens värde, hvilket dock endast utgör en del af landets inkomster af skogarna, blir den föreslagna utgiftsstaten 0.09 procent.

bland landets näringar intager en synnerligen viktig ställning. En förbättrad skogsundervisning är ju äfven ett af de viktigaste medlen till förbättrade skogsinkomster.

»Tyvärr saknas mångenstädes i vårt land all insikt om behovet af särskild utbildning för dem, som vårda skogen. Talande vittnesbörd om denna bristande insikt hafva de sakkunniga erhållit, då de för att utreda, hvilken omfattning den föreslagna skogshögskolan och skogsläroverket borde erhålla, utsändt frågor angående antalet i enskild tjänst för närvarande anställda eller där behöfliga skogstjänstemän. Dessa frågor hafva några skogsägare besvarat med ett enkelt, men därför ej mindre talande 'nej', andra förmåla sig öfverlåta skogarnas skötsel åt torpare och statare, en förklarar, att 'ifrågavarande föremål för mig ej komma i fråga', en annan åter: 'inte så länge jag är delägare i N.'. En skogsägare 'ser själf efter sin skog' och 'faller detta sig tämligen lätt, då största delen är afverkad'. — I dessa och dylika svar hafva de tillfrågade gifvit uttryck för en så bristande förståelse af skogarnas betydelse för landet och det ansvar, som genom besittning af skog hvilar på ägaren, att det måste uppväcka bekymmer. Dylika själfbekännelser om okunnighet och bristande ansvars känsla vittna bättre än mången utredning, huru nödvändigt det är, att skogsundervisningen främjas, så att kunskapen om skogens rätta vård genom därtill väl skickade män må kunna spridas till allt vidare lager af vårt folk och skogarna verkligen komma i åtnjutande af den vård, som landets väl kräfver.»

Reservation.

I här afhandlade fråga har öfverjägmästare Wallmo i särskildt afgifvet yttrande låtit en afvikande mening komma till synes. I motsats mot de sakkunniga vill han häfda, att vår ställning som virkesproducerande nation är särdeles vanskelig.

Departementsschefen.

I detta sammanhang vill jag endast erinra, att frågan om en undersökning af landets skogar för utrönande af deras virkesmassa och tillväxt m. m. genom Eders Kungl. Maj:ts framställning bringats under Riksdagens pröfning, som på grund häraf 1910 beviljade medel för utförandet af en dylik försökstaxering inom Värmlands län. Skulle denna undersökning visa, att de siffror som framkommit genom enskilda skogsmäns forskningar och kalkyler äro allt för sangviniska, framträder ännu starkare behovet af en god undervisning för att erhålla den kunskapsrika skogsmannakår, som då erfordras i ännu högre grad, än när virkestillgångens tillräcklighet var obestridd. Likaså måste jag säga mig, att, med hänsyn till de inkomster statsverket och landet i sin

helhet hittills haft af de svenska skogarna, vi icke äga rätt att rygga tillbaka för af ett verkligt behof påkallade ökade utgifter. Och detta så mycket mindre som de medel, som anslås till skogsundervisningens främjande, mer eller mindre omedelbart komma en af landets viktigaste näringar tillgodo och sålunda tjäna ett rent produktivt ändamål.

Härefter torde jag böra ingå på en redogörelse för de sakkunnigas grundläggande allmänna synpunkter med afseende på

Skogsundervisningens mål och grunderna för dess anordnande.

I tredje afdelningen af sitt betänkande (sid. 42—47) erinra de sakkunniga därom, hurusom senare delen af det nittonde århundradet på alla arbetsområden blifvit vittne till ett storartadt uppsving i tillgodo-görandet af de resurser naturen erbjöde, men att industriens och i viss mån åkerbrukets snabba utveckling i Sverige dittills icke följts i lika omfattning af en planmässig utveckling af skogsbruket. De sakkunniga anse de svenska skogshushållningsmetoderna med fog kunna betecknas som i många afseenden efterblifna, om de jämfördes med de metoder, som utarbetats och tillämpades inom landets andra hufvudnäringar. Särskildt när det gällde skogsskötseln och dennas allra fundamentalaste förutsättningar, såsom kännedomen om landets virkesförråd, tillväxtens storlek inom landets olika delar, sätten för afverkningen under vissa gifna förutsättningar, markegenskapernas betydelse m. m., stode åsikterna skarpt emot hvarandra, utan att några afgörande bevis för den enas eller andras riktighet kunde förebringas.

*De sak-
kunniga.*

Detta för det praktiska skogsbruket så ödesdigra förhållande stode enligt de sakkunnigas mening delvis i samband med den otillfredsstäl-lande ståndpunkt, på hvilken den högre skogsundervisningen ända fram till våra dagar stått och delvis allttjämt stode.

»Att i läroböcker och andra sammanfattande arbeten samla vunnen erfarenhet är» — säga de sakkunniga — »otvifvelaktigt en af de viktigaste uppgifterna för de högre skogsundervisningsanstaltarnas lärare. Att de ej förmått detta i önskvärd omfattning, beror till en del af, att lärarna varit för få, haft för stora läroområden och alltför betungande undervisning.»

»Är det sålunda» — fortsätta de sakkunniga — »ett af de främsta villkoren för höjandet af det svenska skogsbruket, att genom den högre undervisningens reformerande ett antal skogsmän utbildas, som genom väl planlagda, ingående samt på riktigt sätt utförda och bearbetade undersökningar förmå fastställa och utveckla grunderna för rationell

skogshushållning under våra naturliga förutsättningar, så är det ej mindre viktigt, att för tillämpandet i stort af de sålunda fastställda metoderna utväljas personer med praktisk läggning och organisatorisk förmåga. Dessa senares uppgift blir sålunda endast i ringare grad att pröfva metoderna. Lika litet som den enskilde landtmannen kan skogsförvaltaren i regel ge sig in på en grundligare pröfning af de arbetssätt, som den tillämpade vetenskapen anvisar honom. Men båda böra, om de skola bli goda ledare, ha erhållit en så god teoretisk underbyggnad, att de fullt kunna följa den tankegång, som ligger till grund för deras arbetssätt. Förmå de ej det, äga de nämligen icke förutsättning — och detta gäller i allra högsta grad den, som har sig skogsvård anförtrord — att inför de särskilda fallen kunna företaga de modifikationer i arbetssättet, som måste ske på grund af naturens ständigt växlande förhållanden. Uppgiften att utbilda de män, som ha att lösa de ofvan angifna uppgifterna, torde böra anförtrors åt en verklig *skogshögskola*.

»Skogsbruket fordrar emellertid en så betydande mängd mekaniskt arbete, visserligen kräfvande omdöme och kunskaper, men knappast mera ingående studier, att det svårligen kan vara med god hushållning öfverensstämmande att låta detta utföras af personer, som fått en mera genomförd specialutbildning i sitt yrke och som därför ha berättigade fordringar på högre aflöning. I all synnerhet inom de delar af vårt land, där klimatet i alla tider kommer att lägga stora hinder för en i egentligaste mening intensiv skogshushållning, men där en noggrann vård och tillsyn af skogen är om möjligt ännu viktigare än i gynnammare belägna trakter, om största möjliga behållning skall vinnas af skogsbruket, torde det för såväl staten som den enskilde vara af största betydelse att hafva tillgång till skogsmän, hvilka under tillsyn och ledning af mera vidtseende och grundligare bildade ledare på ett i detaljerna själfständigt sätt förmå handhafva skogsvården inom områden ej större, än att det verkligen står i en persons förmåga att tillse och leda beståndens utveckling och riktiga tillgodogörande.

»Inom så godt som alla andra med skogshushållningen jämförliga verksamhetsområden ha såväl det allmänna som de enskilda funnit fördelaktigt att använda en mellanklass af tjänstemän, hvilken har att handhafva och utföra en väsentlig del af det så att säga mekaniska intelligensarbetet. För utbildningen af denna mellanklass finnas äfven särskilda läroanstalter. Knappast inom någon af våra mera betydande näringar, utom inom statens skogshandtering, saknas en sådan, till hvilkens uppammande dock en fast grund af statsmakten blifvit lagd genom inrättandet af den medborgerliga bildningsskola, som fått namn realskolan.

»Inom skogsbruket har för de större enskilda skogsägarna, hvilka sökt rationellt tillgodogöra sig sina skogars rikedomar, behovet af en dylik klass sedan länge framträdt. Så länge skogsarbetet inskränkte sig till afverkning af befintligt virkesförråd, gick det ännu rätt väl att låta mera begåfvade och energiska personer under praktisk verksamhet tjäna sig upp till inspektorer, hvilka under hufvudförvaltningens ledning handhade häröfvan äsyftade arbeten. Behovet af säkrare och större kunskaper hos dessa personer dref emellertid fram krafvet på en särskild utbildningskurs för desamma. En dylik, 15 månader lång kurs för 'privata skogsförvaltare', den s. k. lägre kursen, inrättades också vid skogsinstitutet år 1893.

»Då förslag framställdes att inrätta denna kurs, framhölls, att 'för den privata skogsförvaltaren i allmänhet icke torde erfordras så omfattande förkunskaper och mångsidig utbildning, som staten med rätta kräfver af sina skogstjänstemän'. Enligt de sakkunnigas förmenande är emellertid detta yttrande, om därmed afses den enskilda skogsförvaltningen i dess helhet, ingalunda riktigt. Det torde nämligen förhålla sig så, att krafven på själfständiga skogsförvaltare i enskild tjänst och på statens revirförvaltare böra ställas fullt ut lika högt, om ock de förra i allmänhet hafva vida mindre områden sig anförtrodda än de senare. Beträffande enskilda skogsförvaltare af nu angifvet slag kan det anförda yttrandet sålunda icke äga någon giltighet. Däremot förekommer ofta inom den enskilda skogsförvaltningen, särskildt inom större bolag, att de till skogsförvaltningen hörande arbetena äro fördelade dels på en centralförvaltning, där den högre skogsmannabildningen är representerad, dels ock på en eller flera lokalförvaltare, och klart är, att på dessa senare icke böra ställas de fordringar, som staten kräfver af sina revirförvaltare. Det har ock visat sig, att de från lägre kursen utgångna till större delen just blifvit använda till nyss nämnda befattningar. De från lägre kursen utgångna, i den privata skogshushållningen arbetande skogsmännen utgöra sålunda i viss mån jämte de gamla endast i praktisk verksamhet utbildade inspektorerne begynnelsen till det mellanstånd mellan å ena sidan de en högre fackbildning ägande jägmästarna och å andra sidan skogsvaktarna, hvilket torde utgöra en nödvändig förutsättning för en intensivare svensk skogshushållning, den må nu bedrivas af staten eller enskilda.

»Mot ofvan framställda uppfattning af nuvarande lägre kursens ställning skall helt säkert från ett och annat håll anmärkas, att i själfva verket ett stort antal från densamma utgångna personer verkar som hufvudledare och ingalunda som lokalförvaltare under en i skogligt

afseende kunnigare och mera erfaren centralledning. Detta torde emellertid stå i samband med den hittillsvarande stora svårigheten att vid det snabbt tilltagande intresset för skogsbruket under det senaste tio-talet år erhålla fullt lämpliga personer med högre bildning, parad med praktisk läggning. Att de enskilda dock ofta i första rummet sökt erhålla sådana och endast i den mån detta ej låtit sig göra nöjt sig med personer med en ofullständigare teoretisk utbildning, torde framgå af de allt mera hörda klagomålen öfver, att så många dugande krafter lämna statens tjänst. En annan sak, som naturligen alltid kommer att inträffa, är, att mera begåfvade och dugande män, som endast varit i tillfälle genomgå den lägre kursen, genom självstudier och praktik själfva tillägna sig kunskaper, jämförliga med dem, deras ekonomiskt lyckligare lottade kamrater genom längre studietid förvärfvat, och dymedelst blifva dem jämbördiga äfven i ledningen af de större uppgifter, som möta inom skogshandteringen.

»Har sålunda under alla förhållanden och under alla tider en mellanklass inom den svenska skogsmannakåren sin stora uppgift att fylla, så torde densamma särskildt under den nuvarande öfvergångstiden mellan vanvård och vård af våra skogar vara af alldeles särskild vikt. Insikten om den ekonomiska betydelsen af en rationell skogsvård har ännu knappast trängt synnerligen djupt bland de svenska skogsägarna. Därtill kommer, att många, som besitta jämförelsevis mindre områden, ej äro i tillfälle att offra de summor på skogsvården, som anställandet af en skogsman med högsta möjliga utbildning kräfver, på samma gång som de i många fall knappast känna sig tillfredsställda med att anlita en sådan, som endast då och då gör ett kort besök och kanske ej är i tillfälle att i detalj följa och leda skogens utveckling. I sådana fall blifva skogsmän med mindre kompetens, men dock med en god skoglig utbildning, hvilka i kritiska fall lätt torde kunna förvärfva hjälp och råd af kunnigare och erfarnare kolleger, för landets skogsvård af den största betydelse och komma helt säkert att i stor omfattning besätta platser, som nu innehafvas af personer utan facklig utbildning.

»Då sålunda enligt de sakkunnigas mening den svenska skogsvården skulle hafva stort gagn af en tjänstemannaklass, som, utbildad på den bildningsgrund realskolan lämnar, kan öfvertaga en del af de arbeten, som nu åligga de lokala förvaltarna, det må nu vara statens eller de enskildas, har det synts de sakkunniga särdeles maktpåliggande att finna en form för deras utbildning, som kan antagas blifva fullt tillfredsställande. Liksom motsvarande funktionärer inom industrien och landt-

bruket böra otvifvelaktigt dessa skogsmän utbildas inom en särskild läroanstalt, ett *skogsläroverk*.»

Den uppdelning af den högre skogsundervisningen på en skogshögskola och ett skogsläroverk, som af de sakkunniga på detta sätt framförts, torde i icke ringa mån ha sin grund i de traditioner, som kännetecknat denna undervisnings utveckling i vårt land, och för att se frågan i sin rätta belysning torde det vara af nöden att efter de sakkunnigas framställning här lämna en kortfattad

Historik öfver det nuvarande skogsinstitutets upprinnelse och utveckling.

År 1826 hade hofjägmästaren I. A. af Ström på egen bekostnad öppnat en privat undervisningsanstalt i skogsskötsel. Dennas gagnande verksamhet föranledde den kommitté som tillsatts för skogsväsendets reglering att år 1828 till Kungl. Maj:t ingifva förslag till inrättande af ett skogsinstitut på en mera utsträckt basis än den förra att ställas under styrelse af en särskild chef utan arfvode och att i öfrigt förestås af en direktör jämte en underlärare. Denna framställning blef af Kungl. Maj:t bifallen den 15 oktober 1828, och utfärdades samtidigt stadgar för det nya institutet.

I dessa stadgar angifves skogsinstitutets ändamål vara att inom riket utbreda en allmänna kännedom om skogshushållningen, meddela nödig insikt i jaktväsendet samt bilda en skicklig och kunnig jägerbetjäning. Institutet skulle stå under styrelse af en chef samt förestås af en direktör, som till sitt biträde skulle hafva en underlärare. Tillsvidare skulle sex elever på allmän bekostnad vid institutet underhållas. Så långt utrymme och tillfälle medgäfv, skulle äfven andra personer kunna erhålla fri undervisning vid institutet. Undervisningen fortgick under hela året med tre veckors ledighet vid jul och åtta dagars ledighet vid midsommar. Vid slutet af mars månad hvarje år skulle offentlig examen hållas med eleverna.

Beträffande lärarnas åligganden föreskrefvo stadgarna bland annat, att direktören själf skulle hålla föreläsningar i skogshushållning och jaktkonst samt förrätta inträdes- och afgangsexamina, hvarjämte han borde på allt sätt befrämja kännedomen om en förbättrad skogshushållning och jaktvård i riket samt för sådant ändamål författa och kringspida tjänliga skrifter. Genom brevväxling med ut- och inländska skogshushållare borde han äfven göra sig underrättad om skogshushållningens framsteg och om de nya rön däri, som förtjänade att inom

riket beaktas. Han skulle dessutom utöfva en slags inspektion öfver kronoparker samt läns- och häradsallmänningar.

Underläraren hade att enligt gifna föreskrifter och fastställd arbetsordning undervisa eleverna och särskildt genom »utvandringar på fältet» tillämpa och för eleverna förtydliga, hvad som inom institutet blifvit teoretiskt afhandladt.

Institutets stat, som äfvenledes faststälts den 15 oktober 1828 slutade på ett belopp af 3,500 rdr banco.

Den 22 januari 1829 uppläts bostadslägenheten Stora blå porten till lokal åt skogsinstitutet, som allt fortfarande där är inrymdt.

År 1838 befriades direktören från den honom förut åliggande undervisningsskyldighet, hvilken öfverflyttades på underläraren. Samtidigt förordnades till dennes biträde en lärare i zoologi och jakt. Chefens inspektionsskyldighet utvidgades och åt institutet uppdrogs att verkställa revisioner af kartor och skogsindelningshandlingar rörande allmänna skogar. Skogsinstitutet var således vid denna tid förutom undervisningsanstalt ett slags ämbetsverk och benämndes äfven så i officiella skrifvelser.

År 1856 beviljades ett anslag af 24,500 rdr banco för tillbyggnad af de utaf institutet disponerade lägenheterna å Stora blå porten för att dels bereda bostad åt chefen samt en lärare och vaktmästaren, dels anskaffa tillräckligt utrymme åt institutets bibliotek och samlingar.

Sedermera anvisades tillsvidare 2,500 rdr riksmünt till upprättande af två nya lärarbefattningar vid institutet, den ena i skogsmätning, skogs- och jaktteknik, jaktkunskap och författningskännedom, den andra i de till naturalhistorien hörande ämnena, hvarjämte beviljades ett anslag af 3,000 rdr riksmünt för bestridande af kostnaderna för elevernas resor och praktiska öfningar.

Institutet hade samma år ställts under den nyinrättade skogsstyrelsens chefskap, och direktören för skogsinstitutet erhöi uppdrag att mot ett årligt arfvode af 900 rdr riksmünt vara skogsvetenskapligt biträde åt nämnda styrelses chef, hvilket uppdrag dock upphörde redan år 1864 i och med inrättandet af en särskild sekreterarbefattning i skogsstyrelsen.

De stegrade anspråken på skogselevernas såväl teoretiska som praktiska utbildning gjorde det vid denna tid nödvändigt att höja inträdesfordringarna, så att studietiden icke skulle behöfva upptagas af undervisning i elementärämnen, och hade det äfven befunnits önskvärdt, att eleverna före inträdet ägde någon praktisk kännedom om skogsskötseln och de därvid allmänast förekommande göromålen.

Den 25 maj 1860 utfärdades nya stadgar för skogsinstitutet.

Enligt dessa stadgar upplätos fortfarande erforderliga lokaler åt institutet jämte bostad åt direktören, en lärare och en vaktmästare vid Stora blå porten å Kungl. Djurgården, hvarjämte en hufvudstaden närliggande skog skulle ställas under institutets regelbundna skötsel och förvaltning för bibringande åt eleverna af praktisk kännedom i dessa delar. Undervisningen vid institutet skulle bestridas af direktören jämte fyra lärare, nämligen en i skogshushållning, en i jakt- och författningskunskap, en i naturhistoria och en i de matematiska kunskapsämnena.

Förutom undervisning i någon af skogshushållningens hufvudgrenar omfattade direktörens åligganden icke allenast läroinrättningens förvaltning jämte ansvaret för dess verksamhet och undervisningens fullständighet utan äfven befrämjande af den forstliga vetenskapens utveckling och utbredande inom landet.

Lärokursen fortgick under två års tid, räknadt från juni månads början hvarje år. Undervisningen bedrefs hela året, endast med tre veckors uppehåll under jultiden och en veckas ledighet efter förrättad årsexamen, samt anordnades sålunda, att eleverna från början af oktober till slutet af maj fingo vid institutet inhämta teoretisk kunskap och öfva den praktik, som lokala förhållanden därstädes medgäfv, och under sommarmånaderna under lärarnas ledning sysselsattes inom kronans skogar med skogsmätning och uppskattning samt de vid kultur, vård och afbrukning af skog vanligast förekommande förrättningar.

För undervisningens bedrifvande anvisades vid denna tid genom särskilda kungl. bref medel, hvaribland må framhållas: till praktiska öfningar 3,000 rdr, till expenser 1,800 rdr, till stipendier åt elever 1,500 rdr., allt riksmynt, om året. Institutets hela stat uppgick då till 17,400 rdr riksmynt. År 1861 beviljades två stipendier om tillsammans 1,250 rdr till lärarna i jakt m. m. och i naturalhistoria för att i utlandet studera med jakten och skogshushållningen sammanhängande förhållanden.

Till instruktionsskog för institutet hade år 1858 utsetts Gripsholms kungsladugård, mot hvars lämplighet dock åtskilliga anmärkningar tid efter annan framkommo från lärarnas sida, och försök gjordes att erhålla annat tjänligare skogsområde. Bland andra föreslogs Leckö kungsgård, dock utan framgång. Sedan af Ström 1850 frånträdt intendentsbefattningen för Kungl. Djurgården och 1854 chefskapet för skogsinstitutet, kunde man ej med samma frihet som förut begagna Djurgårdens skogstrakter såsom öfningsfält, utan öfverflyttades elevernas praktiska öfningar i skogsarbeten hufvudsakligen till Stockholms läns allmänningar, hvarjämte uppmätning och skogsindelning med tillhörande arbeten i

stor utsträckning verkställdes i olika delar af landet å såväl allmänna som enskilda skogar.

För skjutöfningars bedrifvande anlades år 1860 å institutets område en skjutbana med paviljong. År 1866 utvidgades det under institutets disposition varande området Stora blå porten med den s. k. Laboratoriehagen, innehållande en ytvidd af 28.75 kvadratref, och anvisades ett belopp af 1,200 rdr »till anläggande därstädes af passande skogsbestånd ör att sedermera inom dessa kunna anställa successiva undersökningar om skogsväxtligheten».

Den 15 september 1871 utfärdades för de allmänna skogsläroverken förnyade stadgar. Enligt dessa uppläts fortfarande såsom förut lägenheten Stora blå porten å Kungl. Djurgården åt institutet, hvars ändamål angafs vara »att genom kostnadsfri undervisning utbilda skickliga skogsförvaltare». Institutet skulle stå under skogsstyrelsens öfveruppsikt och förestås af en direktör, som tillika fungerade såsom förste lektor. Dessutom handhades undervisningen af tre lektorer, nämligen en i de naturvetenskapliga ämnena, en i de matematiska och en i författningskunskap.

De väsentligaste förändringarna i de nya stadgarna i jämförelse med de närmast föregående voro:

att lärarbefattningen i skogshushållning indrogs och dess innehafvares undervisningsskyldighet öfverflyttades på direktören, som desslikes fick öfvertaga ledningen af de praktiska öfningarna i skogsskötsel, skogsindelning och skogsteknologi, utom beträffande byggnadslära, som det tillkom lektorn i matematik att öfvervaka;

att läroämnet jakt- och skjutkonst, som efter tillkomsten af 1864 års jaktstadga ansågs kunna betydligt inskränkas, öfverflyttades till lektorn i de naturvetenskapliga ämnena; samt

att studentexamen fordrades för inträde vid institutet, och därmed inträdesexamina afskaffades.

De praktiska öfningarna bedrefvos på ungefär samma sätt som förut, d. v. s. genom mätning, taxering och skogsindelning å allmänna eller enskilda skogar i olika delar af landet samt medels diverse skogsarbetens utförande dels å institutets område dels å Stockholms läns allmänningar.

För öfning i expeditionsgöromål medgafs, att de äldre eleverna turvis ägde infinna sig i kungl. skogsstyrelsen för att deltaga i där förekommande göromål.

Skogsinstitutets stat upptog åren närmast efter de nu omförmälda stadgarnas ikraftträdande följande poster:

Direktören och förste lektorn, utom boställsvåning och ved, rdr	3,000: —
Två lektorer, i naturhistoria och matematik, arfvode å 1,000 rdr	» 2,000: —
En lektor i förfätningskunskap	» 600: —
Planteringsvaktaren, utom fri bostad och ved	» 500: —
Stipendier åt 4 elever, ett hvar å 250 rdr	» 1,000: —
Elevernas praktiska öfningar	» 3,000: —
Expenser och underhåll	» 1,800: —
Arrenden för institutets lägenheter jämte Laboratoriehagen	» 1,200: —

Summa rdr 13,100: —;

således betydligt mindre än 10 år förut.

Då det emellertid ganska snart visade sig, att den undervisnings-skyldighet, som i 1871 års stadgar pålagts direktören, blef för denne alltför betungande, samt att äfven en del öfriga förhållanden vid institutet påkallade förändring till det bättre, gjordes redan 1874 i sammanhang med väckt fråga om institutets förläggning till landsorten framställning i berörda syften till Kungl. Maj:t, som till 1875 års Riksdag afgaf proposition i ärendet. I öfverensstämmelse med denna beviljade Riksdagen för år 1876 följande extra utgiftsstat för institutet:

En direktör	kronor 4,500: —
En lektor	» 3,500: —
En lektor	» 2,500: —
Extra lärare	» 1,900: —
Praktiska öfningar	» 3,000: —
Expenser m. m.	» 2,500: —
Fyra stipendier åt elever, ett hvar å 250 kronor	» 1,000: —
Arrendeafgifter	» 900: —
En planteringsvaktare och vaktmästare, förutom bostad och ved	» 600: —

Summa kronor 20,400: —.

Det stora antal elever, som under år 1876 begagnade undervisningen vid institutet, nämligen 21 ordinarie och 11 extra, däraf 10 norrmän, föranledde skogsstyrelsen att, efter därom af tillförordnade direktören vid skogsinstitutet gjord anmälan, hos Kungl. Maj:t göra framställning om genomförande af en sådan anordning med undervisningen vid institutet, att denna meddelades samtidigt i två särskilda lärosalar för två kurser, samt att anslaget till årsarfvoden åt de extra lärarna, hvilkas arbete därigenom betydligt skulle ökas, måtte höjas till

1,200 kronor för läraren i kemi, 1,000 kronor för läraren i författningskunskap och 600 kronor för läraren i nationalekonomi; och blef denna framställning af Kungl. Maj:t den 29 september 1876 bifallen. Institutets stat kom därigenom att uppgå till 21,300 kronor om året.

I sammanhang därmed skedde den förändring inom institutets lokaler, att hela den undre våningen, som förut delvis upptagits af bostadsrum, samt ett större rum i öfre våningen upplätos till lärosalar och förvaringsrum för samlingarna, hvarjämte ett laboratorium med plats för 12 laboranter inrättades.

Denna fördelning af undervisningen i två skilda årskurser var otvifvelaktigt till största fördel, i det att de särskilda grupper, hvaruti de större läroämnena voro fördelade, kunde förläggas i logisk ordningsföljd, och en bättre öfverblick af hvarje ämne i dess helhet vinnas.

Under det att undervisningen vid själfva institutet genom fortgående förändringar till det bättre nu hade nått en ståndpunkt, som i teoretiskt hänseende kunne sägas motsvara tidens kraf, gjorde sig bristen på praktisk förbildning hos de intagna eleverna mer och mer gällande, i det att det i 1860 års stadgar föreskrifna »praktiska året» mer och mer urartat till en tom formalitet. En reform i detta afseende genomfördes 1886, då, sedan nästföregående års Riksdag beviljat härför erforderliga medel, Ombergs skogsskola ombildades till en förberedande skola i syfte att bibringa praktisk insikt och färdighet i skogshushållning och jakt åt dem, som sökte inträde vid skogsinstitutet. Ett annat önskemål, som länge gjort sig gällande, realiserades äfven samma år, i det att Ramningshults kronopark i Uppsala län såsom demonstrationsskog ställdes under institutets vård och förvaltning, hvarigenom eleverna äfven under lärotiden vid institutet lämnades tillfälle att deltaga i rent praktiska skogsarbeten och förvaltningsåtgärder.

För det sålunda utvidgade och omorganiserade institutet utfärdades den 13 april 1886 förnyade stadgar, hvilka med vissa sedermera fastställda förändringar och tillägg fortfarande äro gällande.

Dessa senare hafva hufvudsakligen tillkommit på grund af anordnande vid institutet af en s. k. *lägre kurs*.

I skrifvelse till Kungl. Maj:t den 2 november 1891 framhöll domänstyrelsen i sammanhang med framläggande af förslag till ny stat för skogsinstitutet önskvärdheten af, att vid institutet anordnades en särskild kurs för privata skogsförvaltare, hvilka för sin verksamhet i enskild tjänst, enligt styrelsens mening, ej vore i behof af så omfattande förkunskaper och mångsidig utbildning, som staten med rätta kräfde af sina skogstjänstemän, hvarför deras elementarutbildning sålunda ej heller

behöfde motsvara fordringarna för inträde vid institutet. Men då dessa specialelever lika väl som de ordinarie eleverna behöfde praktiska förkunskaper för att hafva gagn af undervisningen vid institutet, borde de, därest de ej kunde styrka sig äga sådan förkunskap, hafva, innan de därstädes mottogos, genomgått den praktiska kursen vid Ombergs skogsskola, hvarest därför, enligt domänstyrelsens förslag, till elever skulle antagas de mest passande, oafsedt om de sedermera ämnade genomgå skogsinstitutets högre eller lägre kurs.

Uti skrifvelse den 19 maj 1892 uttalade Riksdagen sin fulla anslutning till det framkomna förslaget, och då sedermera, vid 1893 års riksdag, framställning gjordes om ett extra anslag för år 1894 till bestridande af kostnader för tillbyggnad af och anskaffande af inventarier vid skogsinstitutet, biföll Riksdagen berörda framställning med särskildt framhållande af önskvärdheten, att de tillämnade kurserna för utbildande af privata skogsförvaltare snarast möjligt toge sin början vid institutet.

I kungörelse den 30 december 1893 föreskref Kungl. Maj:t de ändringar i gällande stadgar för de allmänna skogsläroverken, som erfordrades för inrättande af den nya lägre kursen vid skogsinstitutet, därvid bland annat bestämdes, att denna kurs skulle börja hvarje år den 15 juli och fortgå under ett och ett fjärdedels år för att efter fullbordade praktiska öfningar afslutas den 15 oktober påföljande år.

För att vinna inträde i den lägre kursen fordrades, förutom god frejd, frisk kropp och en ålder af minst 18 högst 28 år, att hafva erhållit flyttningsbetyg från minst femte klassen i allmänt läroverk med godkända insikter i matematik och naturlära samt att därefter antingen hafva genomgått Ombergs skogsskola eller hafva under minst två år deltagit i de vid landtegendom, sågverks- eller bruksrörelse förekommande skogsgöromålen och därvid jämväl förvärfvat färdighet i fält- och skogsmätning.

Antalet elever vid institutets högre kurs bestämdes i 1886 års stadgar till 10 i hvarje årskurs. Då emellertid behovet af ett ökad antal extra skogstjänstemän alltmera framträdde, gjorde domänstyrelsen i skrifvelse till Kungl. Maj:t den 25 oktober 1899 framställning om dels ett provisoriskt anordnande af en förberedande praktisk kurs vid Klotens kronopark för inträde vid skogsinstitutet, så att elevantalet i sistnämnda läroanstalt kunde ökas till 20, dels en på grund af det sålunda ökade elevantalet oundgänglig förhöjning i anslagen till expenser och praktiska öfningar vid institutet med respektive 1,500 och 3,000 kronor. Genom kungl. bref den 15 december 1899 och Riksdagens skrifvelse den 9 maj 1900 biföllos dessa framställningar. Genom kungl. bref den 17 maj

1907 medgafs, att antalet elever i den förberedande kursen vid Klotens skogsskola finge ökas till 12, hvarigenom 22 elever skulle kunna årligen vinna inträde vid skogsinstitutets högre kurs.

Det sålunda mer och mer ökade antalet elever vid institutet medförde nödvändigheten af att äfven bereda erforderligt utrymme för undervisningen. Genom den ofvan omnämnda tillbyggnaden år 1894 hade, förutom ett bättre tillvaratagande af utrymmet i öfrigt, vunnits en större ritsal samt en sal för de naturhistoriska samlingarna. Sedan lärokursen utsträckts till en femte termin, och sålunda tre afdelningar af högre kursen samtidigt begagnade undervisningen, gjorde sig krafven på vidgade lokaler än starkare gällande. Efter i vederbörlig ordning gjord framställning beviljades äfven medel härtill, och år 1905 uppfördes å institutets tomt för en kontrakterad kostnad af 9,725 kronor en särskild byggnad, innehållande två större salar, till hvilkas möblering, belysning m. m. år 1906 anvisades ett belopp af ytterligare 2,000 kronor.

En ökning i lärarkrafterna blef genom ökningen i elevantalet äfven nödvändig, och skedde en sådan, då genom Riksdagens skrifvelse den 1 maj 1901 medel anslogos till två extra lärare, nämligen en i skogsteknologi med byggnadslära och en i zoologi med geologi.

Beträffande den praktiska undervisningen föranledde ofvannämnda ökning i elevantalet den förändringen, att de särskilda årskurserna måste öfvas å skilda skogar. År 1896 uppläts kronoparken Bjurfors till demonstrationsskog åt skogsinstitutet i stället för den förut därtill anvisade Ramningshults kronopark, och från år 1902 har en del af sommaröfningarna förlagts till Malingsbo å Klotens kronopark. De för norrländska skogsförhållanden afpassade öfningar, som förut ägt rum å skilda skogar i landets nordliga delar, hafva under senare år verkställts å Hamra kronopark, hvarjämte särskilda instruktionsresor företagits dels till mera nordliga skogstrakter för att studera timmerdrifning och flottning, dels till södra delarna af landet för att studera skogskulturer och ett intensivare skogsbruk.

I anslutning till ofvanstående historik öfvergår jag till en kortfattad redogörelse för

Skogsinstitutets nuvarande organisation och stat.

Enligt § 1 af nu gällande stadgar har skogsinstitutet »till ändamål att genom kostnadsfri undervisning utbilda skickliga skogshushållare och att utveckla skogsvetenskapen på nationell grund».

Institutet, som förestås af en direktör, lyder närmast under domänstyrelsen, hvars chef är dess inspektor.

Institutets lärarkollegium utgöres af direktören, lektorerna och extra lärare, enligt fastställd stat. Det sammanträder på direktörens kallelse, som i händelse af lika röstetal äger afgörande röst.

Till biträde vid ledningen af de praktiska öfningarna anställer domänstyrelsen, på direktörens förslag, assistenter.

Undervisningen vid skogsinstitutet skall hufvudsakligen omfatta:

skogsindelning;

skogsskötsel;

skogsteknologi;

botanik, zoologi, fysik, kemi, lära om jordmån och klimat samt agronomi;

matematik och byggnadslära, tillämpade på skogshushållningen;

geodesi, linear- och kartritning;

nationalekonomi;

skogs- och jaktförfattningar;

bokföring och tjänsteexpedition; samt

jaktkunskap.

För de till undervisningen hörande praktiska öfningar, till hvilkas utförande den åt institutet anslagna mark ej lämnar tillfälle, anvisar domänstyrelsen lämpliga skogar.

Vid skogsinstitutet anordnas två kurser, nämligen:

a) en högre för undervisning i samtliga läroämnena till den omfattning, som erfordras för erhållande af fullständigt afgangsbetyg, samt

b) en lägre för undervisning i skogshushållningsläran och de viktigaste bland biämnena.

Den förra kursen börjar hvarje år den 15 oktober och omfattar en tid af två år och två månader. Undervisningen vid institutet fortgår, omväxlande med praktiska öfningar i dess grannskap, från den 15 oktober till den 15 juni med högst tre veckors uppehåll vid jultiden; den öfriga delen af hvarje läroår användes till skogsmätning och andra praktiska öfningar å de för sådant ändamål af domänstyrelsen anvisade skogar.

Den lägre kursen börjar hvarje år den 15 juni och fortgår under ett och ett tredjedels år för att efter fullbordade praktiska öfningar avslutas den 15 oktober påföljande året.

Närmare bestämmelser rörande undervisningen och dess anordning meddelas genom ämnesprogram och arbetsordning, som domänstyrelsen fastställer på förslag af institutets lärarkollegium.

Lektorerna och öfriga lärare vid institutet skola i enlighet med

gällande ämnesprogram och arbetsordning meddela undervisning och anställa afgangspröfning i dem tillhörande ämnen samt öfva eleverna i de praktiska delarna däraf; hvarjämte en hvar af dem åligger att hafva närmaste vården om den till hans läroämnen hörande undervisningsmateriel och däröfver föra fullständig förteckning, samt att årligen före den 15 januari till direktören aflämna uppgift å de förändringar, som under det närmast förflutna året ägt rum i fråga om den under hans vård ställda materielen.

För närvarande tillhöra lärarna vid skogsinstitutet följande kategorier:

a) direktören med 4,000 kronors lön och 2,000 kronors tjänstgöringspenningar, samt efter 10 år ett lönetillägg af 600 kronor; dessutom åtnjuter han fri bostad och vedbrand;

b) lektorn med 2,600 kronors lön och 1,400 kronors tjänstgöringspenningar med 4 ålderstillägg till aflöningen å efter 5 år 500, efter 10 år 500, efter 15 år 500 och efter 20 år 500 kronor;

c) extra lektorer med arfvoden på 4,000 kronor;

d) extra lärare med arfvoden af växlande belopp;

e) assistenter med arfvoden af växlande belopp.

Högsta aflöningen för direktören utgår således med 6,500 kronor, och högsta pension utgör 4,500 kronor. För lektorerna äro motsvarande belopp 6,000 och 4,000 kronor. För närvarande utgå inga ålderstillägg, då alla lärare äro tillsatta på förordnande.

Direktörens undervisning omfattar skogsskötsel, de två ordinarie lektorerna undervisa, den ena i skogsmatematik, skogsindelning med skogsuppskattning, den andra i botanik och jordmånslära. Den ena extra lektorn undervisar i skogsteknologi, geodesi, forstlig byggnadslära och bokföring, den andra i zoologi med jakt, geologi med mineralogi samt naturlära i lägre kursen.

Extra lärare finnas för närvarande vid institutet till ett antal af 5 och undervisa i följande ämnen: en i lagkunskap och författningar, en i fysik, kemi och meteorologi, en i nationalekonomi, en i jordbrukslära och en i kartskrift.

Undervisning meddelas 30 timmar i veckan. Samundervisning äger innevarande termin rum mellan lägre kursen och högre kursens äldre årskurs 10 timmar i veckan, och mellan lägre kursen och högre kursens yngre årskurs likaledes 10 timmar.

För att blifva antagen såsom ordinarie elev vid skogsinstitutet erfordras:

att hafva god frejd;

att äga frisk kropp utan lyten och sjukdomsanlag eller fel i syn- eller hörselorgan och hafva normalt färgsinne; skolande i afseende å synförmågan gälla, att till elev icke må antagas den, som är behäftad med närsynthet i högre grad än $\frac{1}{8}$, och icke heller den, som är närsynt i lägre grad, men hvars synskärpa efter korrektion med konkavglas understiger $\frac{1}{2}$ af den normala;

hvarjämte erfordras, därest sökande önskar begagna den högre kursens undervisning:

att, efter aflagd mogenhetsexamen hafva vid Ombergs eller Klotens skogsskola genomgått den senast afslutade lärokursen eller den, som närmast föregått denna, och därvid hafva undfått fullständigt afgangsbetyg; samt

att, om mogenhetsexamen aflagts å den klassiska linjen, hafva undergått kompletteringsexamen i matematik, fysik och kemi samt därvid visat sig i dessa ämnen äga insikter, motsvarande fordringarna för mogenhetsbetyg å den reala linjen;

eller, därest sökande vill begagna endast den lägre kursens undervisning:

att dels hafva minst aflagt godkänd realskoleexamen med vitsord om godkända insikter i matematik och naturlära samt hafva under minst två år deltagit i de vid landtegendom, sågverks- eller bruksrörelse förekommande skogsgöromål och därvid jämväl förvärfvat färdighet i fält- och skogsmätning, dels innehafva en ålder af minst 18, högst 28 år.

Ansökning om inträde såsom ordinarie elev vid skogsinstitutet, åtföljd af behöriga intyg i nu angifna hänseenden, skall i fråga om högre kursen före den 1 oktober och i fråga om lägre kursen före den 1 juni det år, då lärokursen, i hvilken inträde sökes, tager sin början, ingifvas till institutets direktör; och skall vid ansökningen jämväl fogas förbindelse af vederhäftig person att vid anfordran gälda den kostnad för deltagande i de praktiska öfningarna, till hvars bestridande anslagna medel icke äro tillräckliga.

Ansökningshandlingarna pröfvas af institutets lärarkollegium, hvar efter, om desamma godkännas, sökanden af direktören antages till elev.

Eleverna i den lägre kursen antagas i den mån utrymmet medgifver. Söka flere, än som kunna mottagas, utväljas de, som befinnas lämpligast för yrket och hafva de bästa vitsorden om kunskaper. Den, som vill begagna undervisningen i den lägre kursen, skall vid ansökningens ingifvande personligen inställa sig hos direktören.

Till extra elev må direktören i mån af utrymme antaga den, som

med företeende af intyg om ålder och god frejd för sådant ändamål sig anmäler.

Behöfvande ordinarie elever, hvilka utmärka sig genom flit, skicklighet och hedrande uppförande, kunna af därtill anslagna medel tilläggas stipendieunderstöd till belopp, hvarom särskildt finnes stadgadt.

Stipendiater utses af lärarkollegiet.

För att från institutet erhålla afgångsbetyg skall elev hafva vid offentlig pröfning ådagalagt godkänd kunskap och färdighet uti samtliga för den högre kursen i fastställt ämnesprogram upptagna läroämnen och därjämte hafva visat skicklighet i upprättande af fullständiga hushållningsplaner för olika skogsbrukssätt.

Elev i den lägre kursen må efter fullbordad kurs undfå betyg öfver de kunskaper, han vid offentlig pröfning ådagalagt, men extra elev vare ej berättigad erhålla kunskapsbetyg.

Afgångsbetyg från skogsinstitutets högre kurs likasom kunskapsbetyg för den lägre kursen utfärdas af lärarkollegiet enligt af domänstyrelsen fastställda formulär.

Skogsskolorna vid Omberg och Kloten hafva, såsom förut omnämnts, till uppgift att förbereda till inträde vid skogsinstitutets högre kurs.

För dessa skogsskolor gälla för närvarande bland annat följande bestämmelser:

Skolorna stå under domänstyrelsens öfveruppsikt samt under tillsyn af direktören vid skogsinstitutet i egenskap af dessa skolors inspektor.

Undervisningen omfattar hufvudsakligen:

fält- och skogsmätning med hvad mera, som hörer till skogsindelning;

skogsodling och skogsafverkning jämte öfriga till skogsskötseln hänförliga arbeten;

kolning;

jakt- och skjutkonst;

tjänsteexpedition och bokföring.

Närmare bestämmelser rörande undervisningen och dess anordning meddelas genom ämnesprogram och arbetsordning, som domänstyrelsen fastställer på förslag af skolans föreståndare.

Hvardera skolan förestås af en föreståndare, som tillika är skolans lärare och till hvars biträde är anställd en underlärare.

Lärokursen börjar den 15 oktober hvarje år samt fortgår, med högst två veckors uppehåll vid jultiden, till slutet af augusti påföljande

år med afslutning å dag, som på förslag af direktören vid skogsinstitutet i samråd med skolföreståndaren bestämmes af domänstyrelsen.

Eleverna åtnjuta fritt husrum äfvensom kosthåll emot afgift, som på föreståndarens förslag bestämmes af domänstyrelsen och erlägges med halfva beloppet vid inträdet i skolan och med återstående hälften den 15 februari. Erlagd sådan afgift återbetalas ej, äfven om elev lämnar skolan före lärokursens afslutning.

Efter slutad lärokurs anställles af föreståndaren i närvaro af skolans inspektor offentligt afgångsförhör; och meddelas därefter, enligt af domänstyrelsen fastställt formulär, afgångsbetyg åt de lärjungar, som ådagalagt godkända insikter och färdighet i skolans läroämnen.

Den, som vill vinna inträde vid någon af dessa skolor, skall före den 1 oktober till direktören vid skogsinstitutet därom ingifva ansökan och medelst behöriga intyg styrka:

att hans ålder icke understiger 17 och icke öfverstiger 24 år;

att han har god frejd;

att han äger sådan kropps-konstitution samt syn- och hörsel-förmåga, som erfordras för inträde vid skogsinstitutet;

att han vid fullständigt läroverk aflagt godkänd mogenhetsexamen och, i händelse afgångsbetyg erhållits från den klassiska linjen, sedermera vid dylikt läroverk eller inför skogsinstitutets vederbörande lärare undergått kompletteringsexamen i matematik, fysik och kemi samt därvid visat sig i dessa ämnen äga insikter, motsvarande fordringarna för mogenhetsbetyg å den reala linjen.

Ansökning om inträde prövas af lärarkollegiet vid skogsinstitutet.

De praktiska öfningarna vid skogsinstitutet hafva under senare år varit anordnade på ungefär följande sätt:

I början af vårterminen företages med högre kursens äldre afdelning samt lägre kursen en resa norrut under omkring 8 dagar för studium af timmerdrifningar. I början af maj göres med högre kursens äldre afdelning under omkring 12 dagar en resa söderut för studium af skogskulturer och beståndsvård m. m.

I senare hälften af maj öfvas högre kursens yngre afdelning och lägre kursen under omkring 14 dagar i skogsodlingsarbeten å Bjurfors kronopark.

Mellan den 15 juni och den 20 juli öfvas högre och lägre kursens yngre afdelningar i skogsmätning och afvägning m. m. å Bjurfors kronopark, under hvilken tid äfven botaniska och zoologiska exkursioner under vederbörande lärares ledning företagas. Samtidigt verkställas med högre

och lägre kursens äldre afdelningar skogsindelningsarbeten och stämp-
lingar å Hamra kronopark, hvarjämte i sammanhang därmed under cirka
8 dagar flottning studeras.

Mellan den 21 juli och den 30 augusti sysselsättas högre och lägre
kursens yngre afdelningar med skogsuppskattning m. m. å Malingsbo,
under det att de äldre afdelningarna å Bjurfors kronopark undervisas i
dikes- och vägutstakningar, inägomätning, kolning, beståndsvårdsåtgär-
der, ekonomiska besiktningar m. m.

Under de praktiska öfningarna upprättas af hvarje elev skogs-
hushållningsplaner jämte kartor för olika skogsbrukssätt, afdiknings-
planer med kartprofiler, stamanalyser och skogsuppskattningslängder,
hvarjämte uppläggas samlingar af skogsinsekter och växttyper. Tillfälle
till utöfning af jakt beredes äfven eleverna.

Antalet elever utgjorde höstterminen 1911 vid skogsinstitutets
högre kurs 42, vid lägre kursen 10, vid de förberedande skogs-
skolorna 22.

Aflöningsstaterna för personalen vid skogsinstitutet samt vid Om-
bergs och Klotens skogsskolor fastställdes i hufvudsakliga delar år 1908.
Med däri sedermera skedda förändringar hafva dessa stater för inne-
varande år följande utseende:

Stat för skogsinstitutet:

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa	
Direktören	4,000	2,000	6,000	} Fri bostad och vedbrand. Efter 10 år kan lönen höjas med 500 kronor.
Lektorn i matematik och skogshushållning ...	2,600	1,400	4,000	
Lektorn i naturvetenskap	2,600	1,400	4,000	} Efter 5 år kan aflöningen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor, efter 15 år med ytterligare 500 kronor och efter 20 år med ytterligare 500 kronor.
Arfvoden åt extra lärare	—	—	5,000	
Aflöning till planteringsvaktare	700	500	1,200	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
Till stipendier	—	—	1,000	
Till de praktiska öfningarna	—	—	8,000	
Till arrendeafigter för institutets lägenheter och experimentalfält	—	—	700	
Till expenser	—	—	6,000	
Kronor	—	—	35,900	

Anm. 1. Åtnjuter planteringsvaktaren fri bostad och vedbrand. skall lönen minskas med 250 kronor.

Anm. 2. Af de till lektorerna utgående ålderstilläggen skola 350 kronor anses tillhöra lönen och 150 kronor tjänstgöringspenningarna.

Såväl direktören som de i staten upptagna lektorsbefattningarna äro tills vidare i afbidan på undervisningsfrågans slutliga afgörande tillsatta allenast med förordnanden.

Stat för de förberedande skogsskolorna:

	Kronor	
1. Till Ombergs skogsskola.		
Föreståndaren, arfvode	1,000	{ Fri bostad och vedbrand, därest sådan förmån icke åtnjutes af honom såsom jägmästare.
Underläraren, lön 1,800 kronor, tjänstgöringspenningar 1,200 kronor	3,000	
Expens- och underhållsmedel	2,500	Fri bostad och vedbrand.
Summa	6,500	
2. Till Klotens skogsskola.		
Föreståndaren, arfvode	1,000	{ Fri bostad och vedbrand, därest sådan förmån icke åtnjutes af honom såsom jägmästare.
Underläraren, lön 1,800 kronor, tjänstgöringspenningar 1,200 kronor	3,000	
Expens- och underhållsmedel	2,500	Fri bostad och vedbrand.
Summa	6,500	

De kostnader, som, fränsedt ålderstillägg, betingas af ofvanintagna stater, eller således för skogsinstitutet 35,900 kronor och för skogsskolorna vid Omberg och Kloten 13,000 kronor, bestridas från det å nionde hufvudtitelns ordinarie stat uppförda anslaget till »skogsundervisning och skogshushållning i allmänhet». Dessutom har för hvart och ett af åren 1909—1912 å hufvudtitelns extra stat upptagits ett anslag af 8,000 kronor till aflönande af två extra lektorer vid skogsinstitutet. Dessutom har för åren 1910, 1911 och 1912 utgått 2,500 kronor till nyanskaffning af instrument för skogsinstitutet.

Statens utgifter för skogsinstitutet med till detsamma förberedande skogsskolor kunna således för närvarande sättas till ett belopp af 59,400 kronor.

Sedan jag genom nu lämnade historiska återblick och genom redogörelsen för skogsinstitutets nuvarande organisation sökt klarlägga den grund på hvilken den högre skogsundervisningens vidare utveckling bör byggas, återknyter jag min framställning vid de sakkunnigas allmänna synpunkter och bör då först en redogörelse lämnas för den af dem föreslagna

Skogshögskolans olika uppgifter.

Enligt de sakkunnigas mening skulle dels den praktisk-skogsvetenskapliga utbildningen dels utbildningen af den förvaltande personalen förläggas till skogshögskolan.

De sakkunniga.

Efter avslutandet af de mera elementära fackstudierna och efter längre eller kortare praktisk verksamhet borde unga skogsmän, som visade särskild håg och fallenhet för mera ingående studier och undersökningar inom de till skogshushållningen hörande ännen, ovillkorligen äga möjlighet till en *särskild, högre specialutbildning vid skogshögskolan*. Dessa studier skulle bland annat utmynna i utarbetandet af de på egna iakttagelser grundade forskningarna, och landet skulle på detta sätt erhålla en välbehöflig tillökning af på vetenskaplig grund byggd facklitteratur, hvilken komme hela skogsmannakåren till godo och påverkade dess arbeten. Genom anställande af de dugligare af dessa studerande såsom docenter vid skogshögskolan vunnes äfvenledes den fördelen, att den nu så ytterligt svåra rekryteringen af lärarkrafter vid skogsundervisningsanstalterna kunde ske lättare, och att själfva undervisningen komme att uppbäras af en tradition, grundad på öfning i undervisning för de yngre.

Dessa själfständiga studier skulle för öfrigt planläggas så, att undervisning meddelades af högskolans lärare dels genom handledning vid arbetens utförande, dels genom föreläsningar öfver fritt valda, skogshushållningen berörande ämnen. Den förra erfordrade grundande af institutioner för de hufvudämnena, i hvilka vid högskolan undervisning lämnades, något som äfven vore en oundgänglig nödvändighet, om högskolans lärare skulle blifva å högskolan arbetande fackmän och ej blott föreläsare, som endast vid tiden för sina föreläsningar gjorde ett tillfälligt besök därstädes.

Däremot hade de sakkunniga icke ansett tiden vara inne att redan nu söka gifva en fastare form åt denna den högsta skogsundervisningen inom landet, utan torde denna så småningom böra fritt utveckla sig med stöd af de erfarenheter, som göras. Dock hade det ansetts, att ett bedömande af utförda arbeten, då så påkallades, borde ske.

En nödvändig förutsättning för, att fortsättningsstudierna skulle taga fart, vore emellertid, att af allmänna medel studieunderstöd anvisades, hvilka kunde tilldelas dem bland våra skogsmän, som visade sig hafva uppslag och undersökningar att fullfölja. Dessa understöd borde

tillmätas så stora, att vistelsen vid högskolan icke behöfde åsamka de studerande några personliga utgifter. I och med det att den unge skogsmannen utexaminerades från högskolan, borde han nämligen anses hafva slutat sin egentliga utbildning, och han gjorde otvifvelaktigt sitt land lika stor eller större nytta genom grundläggande utredningar inom sitt fackområde än genom praktisk verksamhet i skogen. Då den senare numera ersattes så, att den gäfve sin utöfvare skäligt uppehälle, torde sådant äfven under den tid, specialstudierna räckte, böra beredas dem, som genom särskild begåfning och fallenhet vore ägnade att genom sina undersökningar rikta skogsvetenskapen.

Härefter öfvergå de sakkunniga till *den förvaltande personalens* utbildning och yttra därom följande.

»Skogshögskolans hufvuduppgift måste uppenbarligen blifva utdandandet af lämpliga ledare af såväl statens som större enskilda skogsägares skogshushållning. Vid bedömande af de fordringar, som härvid böra ställas, torde hvar för sig böra afhandlas *förbildning* samt *teoretisk* och *praktisk* fackbildning.

»Det har ifrågasatts, huruvida verkligen mogenhetsexamen skulle vara nödig som *förbildning* för den blifvande skogsmannen. Svaret härpå utfaller väsentligen olika, om man utgår därifrån, att en eller att två kategorier skogstjänstemän skola blifva handhafvare af vår skogshushållning. Om man, liksom de sakkunniga, af ofvan angifna skäl utgår från önskvärdheten af två olika utbildningsgrader för de i praktiken verksamma skogsmännen, torde knappast någon tvekan förefinnas, att de skogsmän, som erhålla den högre utbildningsgraden, liksom hittills böra äga samma allmänbildning, som fordras för högre fackutbildning inom andra jämförliga arbetsområden. Det kan möjligen invändas, att i ett kall, där praktisk verksamhet spelar en så stor roll som inom skogsmannens, det knappast vore nödvändigt att fordra en så vidsträckt allmänbildning, som den mogenhetsexamen gifver, åtminstone icke kunskaper i alla i densamma ingående ämnen, utan att man kunde låta sig nöja med mogenhetsexamensfordringarna i de för specialutbildningen grundläggande ämnena matematik, fysik, kemi och biologi.

»De sakkunniga hafva ganska ingående sysselsatt sig med detta spörsmål, särskildt af det skäl, att det syntes i hög grad önskvärdt, att tillfälle kunde beredas ovanligt begåfvade och för praktisk skogsmannaverksamhet ägnade män att förvärfva all den kompetens, som statens undervisningsanstalter erbjuda, äfven om de ej i sin ungdom ägt möjligheten att erhålla den önskvärda förbildningen. Den hos oss alltför

starkt framträdande tendensen att sätta examensmeriter framför på annat sätt styrkt särskild skicklighet och begåfning gör det än önskvärdare, att studentexamen ej sättes som ett alldeles oeftergiffligt villkor för studier vid skogshögskolan.

»Då de sakkunniga icke desto mindre för närvarande ansett sig icke böra föreslå undantag härvidlag i den riktning, att personer, som med utmärkta vitsord genomgått skogsläroverket och äga viss tids utmärkt väl vitsordad praktisk verksamhet som skogsmän, må kunna vinna inträde vid högskolan, beror detta väsentligen därpå, att den nya organisation, de sakkunniga tänkt sig för skogsundervisningen, i så många afseenden kommer att medföra andra förhållanden än de nuvarande, att någon erfarenhet syns böra vinnas, innan steget tages fullt ut. Med de stigande kraf, som ställas på skogsmannen, är det äfvenledes i hög grad önskvärdt, att denne äger så pass stora språkkunskaper, att han kan tillgodogöra sig den utländska facklitteraturen och vid eventuella resor i utlandet åtminstone i någon mån använda de stora kulturspråken.

»De sakkunniga anse sålunda, att mogenhetsexamen bör bibehållas som inträdesfordran vid skogshögskolan, ehuru framdeles bör tagas i öfvervägande, om ej rättighet bör kunna medgifvas äfven för lärjungar, hvilka på ett synnerligen framstående sätt genomgått skogsläroverket, att vinna inträde vid skogshögskolan. De allmänna grunderna för ett sådant medgifvande borde i så fall blifva desamma, som af de sakkunniga nedan angifvas för öfvergång från skogsskola till skogsläroverk.»

Sedan de sakkunniga härefter redogjort för de olika slag af undervisning, som vid en ordnad högre skogsundervisning böra förekomma, öfvergå de sakkunniga till frågan om hvad man plägar kalla *teorins* och *praktikens* roll inom skogshushållningen och anföra därom:

»För afgörandet af denna fråga är först och främst att beakta, hvad teorin i själfva verket är. Teorin är mestadels ingenting annat än summan af de praktiska erfarenheter, som gjorts under gången tid. Åtskilliga af de rådande teoretiska åskådningarna inom vår skogshushållning äro emellertid stödda på tillfällig erfarenhet, vunnen efter understundom felaktig och ej sällan oriktigt generaliserad metod. Detta gör, att omsorgsfullare och riktigare vunnen erfarenhet förändrar skogshushållningens teori. Med den dogmatiska läggning, som alltid utmärker en ovetenskaplig undervisning, ha skogsmännen af den äldre skolan ej sällan fått i sig inpräntade såsom vetenskapligt fastställda sanningar åsikter, hvilka de sedermera under sin praktiska verksamhet funnit vara oriktiga eller innehållande endast delar af sanningen. Med den för

människan säregna benägenheten att underskatta kunskapsområden, som man ej själf behärskar, har därigenom hos mången skogsman alstrats ett underskattande af teoretiska kunskaper till men för den svenska skogen. För den generation, som lefvat och verkat i urskogsafverkningens period, har därjämte för det dagliga arbetet ganska litet af hvad som på skogsinstitutet inlärts, ansetts erforderligt, ty för att hugga befintlig skog har man, ehuru med orätt, förmenat, att skogshushållningens teori vore tämligen öfverflödig.

»Det må ej heller förbises, att omständigheterna gjorde den äldre jägmästargenerationens verksamhet i väsentlig grad fiskalisk. Det gällde att framförallt bevaka statens rätt. Med hvarje år kommer emellertid revirförvaltningens verksamhet att blifva alltmera administrerande. Hufvuduppgiften blir mer och mer inriktad på att snabbt öka värdet af statens skogsegendom. En omläggning af utbildningen måste därför ock framstå som en tvingande nödvändighet.

»Det är sålunda ej underligt, att den unga generation, som nu står inför den svenska skogshushållningens stora hufvuduppgift: att leda beståndsvården så, att med bibehållande af markens produktionskraft största möjliga ekonomiska utbyte vinnes, ofta klagar öfver otillräcklig teori, d. v. s. för ringa säker och pålitlig erfarenhet om lagarna för trädens och beståndens lif samt olika behandlingssätts inflytande härpå. Det må nämligen ej förglömmas, att vi alla lefva och handla efter våra teorier. Den praktiskt verksamma skogsmannen kan visserligen under årens lopp göra en och annan egen iakttagelse, som kan föra till smärre förbättringar vid hans lokala arbeten, men hela hans detaljarbete står i det närmaste beroende af de teorier, han under sin utbildning fått sig meddelade, samt till i hvad mån han tillägnat sig större eller trängre synpunkter på dessa.

»Det synes därför de sakkunniga vara af allra största betydelse, att den teoretiska undervisningen — d. v. s. den genom föreläsningar, demonstrationer å lärosalen och i skogen meddelade — blir verkligt grundlig och omfattande, ty mången skogsman kommer under sin följande verksamhet endast i ringare grad i tillfälle att ytterligare utvidga sitt grundläggande vetande, utan får hela sitt lif vid sitt arbete stödja sig på, hvad han i detta afseende vid högskolan förvärfvat. För att icke på något sätt gifva anledning till missförstånd, vilja de sakkunniga ytterligare kraftigt betona, att det ingalunda är deras mening, att undervisningen vid högskolan skall göras 'teoretisk' i detta ords sämre bemärkelse. I dess ställe innebär förslaget just borttagande från högskolkursen af ämnen, hvilka de sakkunniga anse vara af mindre bety-

delse för den vidare fackliga utbildningen. Däremot hålla de sakkunniga före, att knappast för stora och grundliga kunskaper kunna meddelas eleverna i växtfysiologi och västekologi, i läran om beståndsvården och dennas utveckling, i betingelser för de virkeskonsumerande industrierna och deras behof, m. fl. för virkesproduktionen grundläggande kunskaps-grenar. Den s. k. praktiska erfarenheten, som den enskilda individen under utöfvande af sitt yrke förvärfvar, kan härvid aldrig — säga hvad man vill — ersätta den omsorgsfullt genomarbetade summan af föregående generationers erfarenhet, endast i någon mån öka densamma. Detta torde, såsom redan framhållits, närmast bero därpå, att på grund af trädens långa lifslängd skogsskötaren själf endast endels får se resultaten af sina åtgöranden.

»Den egentliga yrkesskickligheten kan däremot under studieåren aldrig förvärfvas, utan den innötes först så småningom under det praktiska arbetet.

»De sakkunniga anse på ofvan angifna allmänna grunder, att den hittillsvarande utvecklingen af den högre skogsundervisningen i Sverige, som gått ut på ett allt utsträcktare användande af vegetationsperioden och vissa kortare perioder af det öfriga året till demonstrationer, studier och arbeten i skogarna samt den öfriga delen till teoretisk undervisning, varit riktigt och ytterligare bör fullföljas.

»Däremot anse de sakkunniga, att en vida större intensitet i undervisningen bör kunna vinnas, dels genom modernare undervisningsmetoder, dels genom ett bättre tillgodogörande af tiden genom självstudier än hittills varit fallet, dels ock genom borttagande eller omläggande af en del af hittillsvarande kurser.

»Af allra största vikt är därjämte, att genom uppdelning af ämnen på flera lärare och genom större kraf på dessas kunskaper och undervisningsskicklighet en i bästa mening vetenskaplig prägel förlänas undervisningen.»

Med afseende på de sakkunnigas enhälliga häfdande af skogs-institutets omorganisation till en skogshögskola yttrar skogsinstitutets lärarkollegium i sitt den 27 juni 1908 afgifna utlåtande sig på följande sätt.

*Skogsinsti-
tutets lärar-
kollegium.*

»Vid en granskning af de sakkunnigas betänkande framstår deras förslag om skogsinstitutets ombildande till en verklig skogshögskola som en af de betydelsefullaste af de föreslagna reformerna.

»Skogsinstitutets lärarkollegium är allt för medvetet om, att undervisningen och arbetsmetoderna vid institutet hittills lämnat mycket

öfrigt att önska, och vill därför på det lifligaste ansluta sig till förslaget om en genomgripande reformering. Orsakerna till de hittillsvarande bristerna äro förnämligast att söka i: allt för knappa anslag till undervisningsmateriel och öfriga samlingar; otidsenliga och otillräckliga lokaler, detta såväl beträffande föreläsningssalarna som musei-afdelningen; frånvaron af arbetsrum för lärarna samt slutligen de knappa aflöningarna, som mången gång tvingat läraren att splittra sina krafter på olika arbetsområden, i stället för att helt ägna dem åt sitt kall som lärare vid institutet och forskare inom de vetenskapsområden, han haft att representera.

»Lärarkollegiet vill därför begagna detta tillfälle att uttrycka sin glädje öfver, att de sakkunniga på ett så kraftigt sätt betonat nödvändigheten af en fullständig omläggning af skogsinstitutets arbetsmetoder, med andra ord institutets ombildning till en verklig skogshögskola. Kollegiet kan så mycket hellre uttala sin glädje öfver denna de sakkunnigas ståndpunkt, som kollegiet själf redan år 1902 i ett af kollegiet utarbetadt och till domänstyrelsen inlämnadt förslag till nya stadgar för skogsinstitutet förfäktat liknande åsikter.»

*Domän-
styrelsen.*

Domänstyrelsen har i sitt utlåtande af den 24 september 1908 icke direkt uttalat sig om inrättandet af en skogshögskola. Emellertid framgår af hela det resonemang, som föres, att ingen meningsskiljaktighet härvidlag är rådande, ty ingen anmärkning riktas mot den i detta afseende grundläggande paragraf 3, lydande: »Skogshögskolan har till ändamål att genom kostnadsfri undervisning utbilda för själfständig skogsförvaltning väl skickade skogshushållare samt att utveckla skogsvetenskapen på nationell grund». Detsamma är utan allt tvifvel fallet beträffande de olika myndigheter, hvilkas yttranden i ärendet inkommit till domänstyrelsen. Det är fördenskull säkerligen riktigt att anse opinionen inom de för föreliggande fråga närmast intresserade skogsmannakretsarna, ehvad den gäller behovet af en verklig skogshögskola, fullständigt enig.

*Löne-
reglerings-
kommittén.*

Den 21 oktober 1910 har Eders Kungl. Maj:t förordnat, att handlingarna i ärendet skulle öfverlämnas till lönerregleringskommittén för yttrandes afgifvande rörande vissa lönestater bland annat vid den föreslagna skogshögskolan. I samband med detta uppdrag har kommittén äfven yttrat sig om de olika förslag, som framkommit angående ordnandet af själfva skogsundervisningen, men torde det vara ändamålsenligt att först vid redogörelsen för dessa närmare relatera den upp-

fattning som löneregleringskommittén härutinnan vill göra gällande. För tillfället torde här endast böra omnämnas, att kommittén vid behandlingen af aflöningsförmånerna för de föreslagna professorerna, sedan kommittén erinrat om den af 1911 års Riksdag antagna lönestaten för farmaceutiska institutet och Chalmers tekniska läroanstalt samt för professuren i arkitektur vid konsthögskolan, yttrar följande: »Utan att i minsta mån vilja förringa den undervisning som skulle komma att meddelas vid den ifrågasatta skogshögskolan håller kommittén före, att denna läroanstalt ej kan i betydighet jämföras med universitetet eller Karolinska institutet» och hemställer, att, i händelse kommitténs förslag rörande aflöning af professorerna skulle vinna beaktande, benämningen *skogsinstitutet*, som har sin motsvarighet i de nuvarande benämningarna »farmaceutiska institutet», »veterinärinstitutet» m. fl., alltjämt skulle bibehållas.

Den fråga, som det nu närmast gäller, är den omläggning af den högre skogsundervisningen i sådan riktning och med en sådan innebörd, som innehålles i ofvan återgifna framställning af de sakkunnigas allmänna synpunkter och för hvilken de sakkunniga ansett sig finna en lämplig beteckning genom att kalla den läroanstalt, där denna undervisning skulle meddelas, för *skogshögskola*. Departements-
chefen.

Om man då först, hvad själfva sakfrågan angår, ställer till sig det spørsmålet, hvad är det som betingar statens intresse för en viss fackundervisning, så torde väl svaret härpå blifva, att detta utan tvifvel är behovet af en sådan undervisning, vare sig detta behof mera omedelbart berör ett rent statsintresse eller är af öfvervägande nationalekonomisk art. Den historiska utredning, som jag förut lämnat angående skogsundervisningens utveckling i vårt land, visar, att man velat tillgodose såväl statens som de enskilda skogsägarnas intressen. Man har velat fylla det behof som fanns att utbilda dugande skogsmän, väl skickade att vårda såväl det kapital, som gaf staten direkta inkomster, som det kapital i enskild ägo, hvars afkastning på mångahanda sätt kom landet, och såmedels indirekt staten, till godo. Men denna historiska utredning visar också, att skogsundervisningen för att motsvara utvecklingens stegrade kraf måst i likhet med all annan undervisning påfordra en allt rikare tillgång på arbetskrafter och undervisningsmateriell såväl i kvantitativt som kvalitativt hänseende. Jag är härmed inne på det andra spørsmål jag vill uppställa: Är betydelsen af den skogligen fackutbildningen för vårt land så stor, att man vid bestämmandet af de former, hvilka för den närmaste framtiden skola anvisas densamma,

bör söka nå den högsta möjliga fulländning, eller kan man anse att en begränsning till mera blygsamma dimensioner är den riktiga? Med andra ord bör man, för att använda den distinktion som af löneregleringskommittén angifvits, sträfvat att bilda en skogshögskola eller nöja sig med ett reformerad skogsinstitut?

Det synes mig, att man vid besvarandet af denna fråga alltjämt bör hålla i noggrant sikte, hvad saken i själfva verket gäller, nämligen den svenska skogen. Det är lagarna för denna skog vi skola söka utforska, för att på en vidgad kännedom af dessa föta skogens vård och så få fram den afkastning, som häraf blir en naturlig följd. Visserligen äga vi för detta ändamål sedan gammalt ett skogsinstitut, och på senare år har skogsförsöksanstalten tillkommit. Men den senares verksamhetsområde utvidgas alltjämt, dess uppgifter växa i antal och betydelse, och desto nödvändigare framträder det önskemålet, att de rön som där göras omsättas i fruktbringande undervisning. Lärarnas ställning vid undervisningsanstalten bör sålunda blifva af så kräfvande art, att de under ständigt samarbete med försöksanstalten med sina studier stödja dess verksamhet och å andra sidan för sitt egentliga arbete, undervisningen, draga nytta af där gjorda erfarenheter. Så bör en själfständig och alltjämt fortgaende forskning växa fram till gagn för undervisningen och till gagn för den svenska skogen. Såsom vid ett föredrag inom skogsvårdsföreningen nyligen yttrats, ha de sista tiotalen år »präglats af ett rastlöst arbete för skogsskötselns utveckling. Såväl staten som enskilda skogsägare arbeta med ifver och intresse för att föra den för vårt land så viktiga skogshushållningen framåt. Våra skogars lif och utveckling har mer än tillförene blifvit föremål för ett intresserat och målmedvetet studium. Statens skogsförsöksanstalt har trädtt i verksamhet och redan föreligga flera digra volymer öfver resultaten af dess arbete. Enskilda skogsmän utföra vidlyftiga försök för att vinna svar på den mängd frågor som vänta sin lösning. I hvarje häfte af våra skogstidskrifter möta oss uppsatser, som behandla nya iakttagelser, nya rön angående våra skogar. Våra stora skogsvårdsföreningar arbeta hvar i sin stad så långt tillgångarna räcka för utbildningen. De talrikt besökta mötena och exkursionerna bära äfven de i sin mån vittnesbörd om lifligt intresse för skogshushållningens utveckling. Arbetsfältet är så stort, så rikt att hvarken krafter eller tillgångar räcka till».

Det är nog så att statsmakterna genom en del åtgärder bidragit till detta sakernas glädjande tillstånd. Men för bearbetandet af alla dessa mångskiftande uppgifter, som till trängsel fylla de skogsintresserades arbetsfält, är utan tvifvel en modernt utrustad anstalt för på de nyaste

forskningsresultaten grundad undervisning ett ovärderligt stöd. Det är, synes det mig, fara värdt, att anläggandet af en för snäf syn på ordnandet af skogshögskolan kunde verka som ett bakslag eller åtminstone hämmande på den så behjärtansvärda och glädjande ifver som nu är rådande.

Jag tillåter mig med en jämförelse belysa min uppfattning i frågan. Löneregleringskommittén har uttalat, att skogshögskolan ej kan i betydighet jämföras med universiteten; med lika rätt kan man då säga, att den i betydighet ej kan jämföras med tekniska högskolan. Men denna senare omfattar — liksom universiteten — ett flertal discipliner, utrustade hvar efter sin art med lärarkrafter och institutioner. Inom tekniska högskolan sammanfattas nu en del af de olika läroämnena, med dess olika utrustning, till en enhet benämnd fackskola, t. ex. fackskolan för bergsvetenskap. Man kunde nu tänka sig, att denna fackskola vore isolerad från sambandet med tekniska högskolan och såsom särskild läroanstalt återopade statsmakternas intresse. Skulle en sådan omständighet föranleda, att man ställde mindre fordringar på den undervisning som där lämnades, och ansåge sig med anledning därpå kunna beskära anslagen? Ingen har, och detta skulle med samma rätt ha kunnat ske, någonsin satt i fråga, att Karolinska institutet, som kan anses som en isolerad universitetsfakultet, af den anledningen skulle betraktas på annat sätt än öfriga fakulteter. Men den läroanstalt, som skall handhafva skogsundervisningen, är att betrakta som en »fackskola» jämförlik med hvar och en af dem som tillsammans bilda tekniska högskolan. Att dess behof behandlas särskildt för sig ger dem icke mindre betydighet. Det är det materials beskaffenhet, för hvars kännedom, vård och förvaltning undervisningen meddelas, som enligt min mening är afgörande, och den svenska skogen står i detta fall i betydighet icke efter för något annat.

Jag har sålunda kommit till den uppfattningen, att denna viktiga undervisningsfråga bör så ordnas, att den motsvarar krafven på en verklig *skogshögskola*, mot hvilken benämning äfven jag anser namnet skogsinstitut lämpligen böra utbytas.

Med afseende på de synpunkter, som de sakkunniga framhållit beträffande studieunderstöd åt speciella studerande, fordringar på mogenhetsexamen för inträde vid högskolan och möjlighet till öfvergång till denna från lägre undervisningskurser, skall jag sedermera angifva min mening.

Skogshögskolans förläggning.

De sakkunniga.

Härom yttra de sakkunniga (sid. 54—58):

»Under årens lopp ha vid diskussionen om en förbättrad högre skogsundervisning framkommit flera olika förslag angående lämpligaste platsen för en blifvande skogshögskola.

»De yrkanden, som därvid gjorts, låta väsentligen gruppera sig kring tre förslag:

a) högskolans förläggning till lämplig plats i Stockholms omedelbara närhet,

b) högskolans förflyttning helt eller delvis till Uppsala universitet samt

c) högskolans förläggning till lämplig kronopark i landsorten.

»Då nu snart nog afgörande beslut i frågan torde komma att fattas af statsmakterna för mycket lång tid framåt, anse de sakkunniga sig böra på ett öfversiktligt sätt framlägga de viktigaste af de skäl, som framhållits eller kunna framhållas för och emot dessa förslag.

»De innebära egentligen blott två olika hufvudsynpunkter på frågan, hvilka vanligen ställts mot hvarandra formulerade på följande sätt: Hvar kan man vänta den bästa och för framtiden mest gifvande utbildningen af de blifvande skogsmännen, i ett omväxlande skogsområde eller i ett kulturcentrum?

»Enligt de sakkunnigas mening ligger dock frågan ej på detta sätt, och det vore i hög grad olyckligt, om de båda förslagen alldeles skulle utesluta hvarandra. Den utveckling, som den högre skogsundervisningen under de senaste årtiondena hos oss undergått, har mer eller mindre medvetet siktat mot ett tillgodogörande af fördelarna i dem båda. De allt bättre kommunikationerna hafva nämligen möjliggjort, att den högre skogsundervisningen kunnat blifva i viss mån ambulerande, så att den del af året, då skogen tillväxer och utvecklas, tillbringas i skogen, den åter, då skogens egen verksamhet i allt väsentligt hvilar, tillbringas i vårt största kulturcentrum under studier af hvad föregående generationer inhämtat om skogens lif och utnyttjande. Att detta tillvägagångssätt är det rätta, därom tvifla de sakkunniga icke, och därför hafva de än ytterligare sökt genomföra denna grundidé. Enligt de föreslagna läroplanerna skola (oberäknadt den förberedande kursen, 133 dagar) utaf en fullständig lärokurs vid högskolan användas

för studier och öfningar å läroanstalten	295	arbetsdagar
för studier och arbeten i skogarna.....	225	»
för tentamina och direkta förberedelser därför	46	»

»Den öfriga tiden utgöres af sön- och helgdagar samt ferier.

»Inför dessa siffror vill det synas, som om det viktigaste skäl bortföle, som anförts för förläggandet af skogshögskolan å lämplig kronopark, nämligen att eleverna icke skulle få tillräcklig undervisning i skogen och under sin utbildning ej i den omfattning som vederbör lära känna denna. Man må äfven betänka, att vistelse i skogen i och för sig icke gör någon till skogsman, ty i så fall skulle exempelvis en framstående jägare eo ipso vara en framstående skogsman, något som erfarenheten visat icke vara fallet. Demonstrationer och öfningar i skogen äro helt säkert oundgängliga, men de förutsätta lika oundgängligen en annan undervisning, genom föreläsningar, litteraturstudier samt studier af samlingar, hvilka mera öfversiktligt och samladt, än hvad fallet är med den enstaka skogsparken, gifva den nödiga bakgrunden för studierna ute i naturen. De sakkunniga tro därför, att den nedan angifna studiegången, med omväxlande teoretiska studier vid en högskola i ett kulturcentrum och praktisk tillämpning af desamma inom parker af olika kynne samt under resor till landets olika delar, är den rätta vägen för en grundlig, mångsidig utbildning, som ej hos de unga låter detaljkunskapen bortskymma de ledande synpunkterna. Genom en dylik studieanordning vinnes ock för såväl lärare som lärjungar den obestriddliga fördelen af en vistelse under vintrarna i ett större samhälle. Umgänge med personer med likartad studieriktning, tillgång till större bibliotek m. m. möjliggöra en intensivare forskning för de förra. Tillgången till förädlande och omväxlande nöjen, umgänge inom en större krets af ungdom, än som bjudes vid en läroanstalt på landsbygden, höja de senares allmänbildning och omdömesförmåga. Alla svårigheter, som blefve förenade med anordnande af ett någorlunda hemtrefligt internat långt borta på landet med tidvis ända till 90 elever på en gång samlade, undvikas; under den långa vintern får hvar och en efter egen smak och lägenhet sörja för sin bostad och sin förplägnad. Med ett ord, de väsentliga fördelarna äro tillvaratagna, och svårare olägenheter undvikas genom att förlägga själfva högskolan till en större stad och den praktiska undervisningen till lämpliga kronoparker samt till studieresor. Ett samlif under den vackra årstiden och under strängt arbete låter lätt nog anordna sig på ett tillfredsställande sätt.

»Den mångåriga diskussionen om skogsinstitutets förläggning till landet, särskildt under 1870- och 1880-talen, innebar i själfva verket en diskussion om en högre skogsundervisnings vara eller icke vara i Sverige. Ty äfven om de icke själfva tillfullo insågo det, arbetade ifrarna för skogsinstitutets förläggning till någon större kronopark för

uppföstrande af skogsmän med stor mekanisk-teknisk färdighet i vissa för yrket viktiga arbeten, medan de icke i tillräcklig mån uppskattade betydelsen af vidsträckta, grundliga teoretiska kunskaper och en på studier af skilda naturförhållanden grundad vidare blick för de uppgifter, som möta vid skogshushållningens ledning i landet.

»De sakkunniga underskatta på intet sätt de förstnämnda synpunkterna, men de förmena, att dessa icke äga sitt berättigande beträffande den högsta skogliga utbildningen, utan böra göras gällande beträffande den tjänstemannaklass, som bör skapas för hufvudsakligt handhavande just af en del visserligen maktpåliggande, men dock mera mekaniska göromål.

»Äfven om man är ense om fördelarna af, att skogshögskolan sålunda förlägges till ett kulturcentrum, kan dock diskuteras, huruvida den teoretiska undervisningen lämpligen bör förläggas till något af landets redan befintliga universitet eller, som hittills, till en egen högskola i Stockholm.

»Under senare årtionden har såväl i Europa som Amerika en alldeles bestämd tendens framträdt att förflytta de högre skogsundervisningsanstalterna från landsorten till de större städerna eller dit förlägga dem i de fall, då de nygrundats; så har skett i Bayern¹⁾, i Amerikas förenta stater m. fl. länder och torde inom den allra närmaste framtiden komma att genomföras i Finland. Därvid har man antingen, och detta företrädesvis i mindre länder med ett centraluniversitet i hufvudstaden, sökt påbygga detta universitet med fakulteter i praktisk riktning, såsom fallet är exempelvis i Helsingfors, Zürich och München, eller ock har man, såsom i Österrike och Danmark upprättat särskilda högskolor, afsedda att meddela högsta teoretiska utbildning åt jordbrukets och skogshandteringens handhafvare. I ännu andra länder äro högskolorna för de olika facken fullt skilda.

»Vill man förlägga den högre skogsmannautbildningen till något af de nuvarande statsuniversiteten, bör den otvifvelaktigt förläggas till Uppsala, i det att skogsförhållandena i södra Skåne äro så olikartade det öfriga landets, att Lund ej under några omständigheter bör ifrågakomma. Men äfven mot Uppsala reser sig mycket stora betänkligheter. Visserligen finnas omfattande skogskomplex ej alltför aflägsna från denna stad, men någon tillräckligt stor och fullt lämplig tomt för högskolan

¹⁾ »En del af skogsundervisningen i Bayern är visserligen ännu förlagd till Aschaffenburg, men lär, enligt hvad de sakkunniga fått för sig uppgifvet, denna del inom den närmaste framtiden komma att förläggas till München». (Institutet är nu öfverflyttadt till München.)

torde knappast invid själfva staden stå till förfogande. Af än större betydelse är, att universitetens utveckling hos oss icke gått i den riktning, som skulle göra dem lämpliga att omhändertaga utbildningen af blifvande skogsmän. Detta inses redan däraf, att den sista uppgiften i med denna likartad riktning, de haft sig ålagda, nämligen den högre bergsundervisningen, för ett antal år sedan förlades till tekniska högskolan. Detta torde stå i nära samband med det ofantliga uppsving, som den praktiskt-vetenskapliga riktningen inom näringarna tagit. Det går i våra dagar icke längre, exempelvis för en professor i botanik att på lediga stunder blifva en framstående skogsbotanist, för en professor i geologi att bredvid öfriga arbeten nog sätta sig in i skogens marklära eller för en professor i kemi att fördjupa sig i skogsteknisk kemi. Dessa och alla öfriga grenar af vetenskapen, hvilka fått en praktisk tillämpning, fordra helt och fullt sin man. Vill man förlägga den högre skogsundervisningen till Uppsala universitet, måste följderna blifva, antingen att undervisningen blir otillfredsställande, i den händelse man vill använda de redan befintliga lärarkrafterna, nödtorftigt kompletterade, eller ock att man måste upprätta en själfständig skogsvetenskaplig fakultet därstädes. Den senare komme emellertid med sina professorer, institutioner m. m. att draga mycket stora kostnader utan att medföra samma fördelar som en motsvarande i Stockholm. Valde man den förra utvägen, blefve den lilla kåren af skogsstuderande otvifvelaktigt blott ett besvärligt och föga omtyckt påhäng vid de arbeten och öfningar, som det öfvervägande antalet studerande bedrefve. Äfven om man tar hänsyn till de förändringar i studiesättet, som de senare åren medfört vid våra universitet, kan det ej förnekas, att olikheten mellan det studiesätt, som de sakkunniga anse vara det riktiga vid de blifvande skogsmännens utbildning under växlande teoretiska och praktiska kurser, och det vid universiteten häfdvunna med fria studier är för stort, för att båda lämpligen skulle kunna sammansmältas.

»Vid öfvervägande af alla förebragta skäl hafva de sakkunniga kommit till den bestämda slutsatsen, att det ur alla synpunkter är mest önskvärdt, att den högre skogsundervisningen fortfarande har sitt säte i Stockholm eller i dess omedelbara närhet.»

I den diskussion, som föranledts af de sakkunnigas betänkande, har ingen röst höjts mot skogshögskolans förläggning till Stockholm, och för min egen del ansluter jag mig äfvenledes härtill.

*Departements-
chefen.*

Det torde nu vara lämpligt att lämna en redogörelse för den så kallade

Lägre kursen

och de olika synpunkter och förslag som framkommit med afseende på densamma. Meningarna ha i detta afseende varit särdeles delade, men kunna lämpligen sammanfattas i trenne grupper. En mening företrädd af de sakkunniga vill ha kursen skild från högskolan och Stockholm och förlagd till ett särskildt läroverk vid Kloten; en annan häfdad af det ofvannämnda förstmästarförbundet, trävaruexportföreningen och i hufvudsak biträdd äfven af löneregleringskommittén vill densammas bibehållande vid högskolan, men med något själfständigare organisation, och en tredje, som har sitt förnämsta stöd i domänstyrelsens utlåtande, förordar den lägre kursens upphäfvande och delvisa ersättande med fortsättningskurser vid skogsskolorna.

Skogsläroverket

De sakkunniga.

har af de sakkunniga ansetts lämpligen böra ersätta den lägre kursen. En sådan undervisning är nämligen nödvändig för »den biträdande personalens utbildning» eller den mellanklass af tjänstemän, som de sakkunniga på förut framhållna grunder tänkt sig fylla ett behof såväl för staten, som enskilda skogsägares vidkommande. Visserligen kommer jag icke att biträda den mening, som de sakkunnigas majoritet omfattar, men då deras yttrande utgör ett beaktansvärdt inlägg för bibehållandet af den lägre kursen, finner jag lämpligt att här redogöra för detsamma. Sina synpunkter utveckla de sakkunniga (sid. 64—70) vidare på följande sätt:

»De stora skogsarealer, som staten äger i Dalarna, Norrland och mellersta Sveriges skogsbygder, erfordra uppenbarligen betydligt större arbetskraft än den nuvarande för utförande af de arbeten, som en god skogsvård kräfver. Om man också ej torde nndgå en klyfning af vissa utaf de stora reviren i de nämnda landsdelarna, så bör dock genom införande af en mellanklass i administrationen en delning af förvaltningsområdena kunna gifvas en mindre omfattning, än som eljest blefve nödigt. I sig innebär detta helt säkert väsentliga besparingar i förvaltningskostnaderna, då man ovillkorligen bör kunna förutsätta, att revirförvaltarna i en snar framtid komma i åtnjutande af en skälig aflöning. Af stor betydelse torde äfven vara, att reviren ej klyfvas i så små själfständiga enheter, att en rationell och enhetlig administration försvåras. Den ifrågavarande mellanklassen af skogsmän har, såsom ofvan är nämndt, redan visat sig vara behöflig vid förvaltningen af de stora

arealer, som många trävarubolag besitta. Några af de större bolagen hafva nämligen, stödda på praktisk erfarenhet, börjat genomföra en organisation, där skogsmän, som erhållit sin utbildning vid skogsinstitutets lägre kurs, satts till vårdare öfver skogsområden af lämplig storlek under en erfarnare och kunnigare centralförvaltares ledning.

»Det är visserligen sant, att för närvarande endast hos enskilda, men ej hos staten, platser finnas för tjänstemän af nu ifrågavarande slag. Då det emellertid är uppenbart, att frågan om anställande af en betydligt större, fackkunnig personal för vården af statens skogar ej kan länge undanskjutas och väl kommer att snart nog upptagas af den nyligen tillsatta kommittén för utredande af de åtgärder, som böra vidtagas för att åstadkomma en rätt vård af kronans och de under skogsstatens tillsyn ställda skogarna i Norrland och Dalarna, hafva de sakkunniga vid uppgörande af förslag till omorganisation af det skogliga undervisningsväsendet icke ansett sig kunna bortse från ofvan angifna, snart nog aktuella statsbehof.

»Men äfven i samband med det allmännas allt kraftigare kontroll af de enskildas skogshushållning gör sig behofvet gällande af nu ifrågavarande mellanklass af tjänstemän. Detaljutförandet af en stor del af de göromål, som äro förenade med skyddsskogar, boställsskogar m. fl. allmänna skogar samt enskildas skogar i nordligaste Sverige, torde svårigen med nödvändighet erfordra den utbildning, som skogshögskolan afser att lämna, men bör å andra sidan knappast i den grad, som omständigheterna ibland i praktiken föranlåta, öfverlämnas åt personer, som endast genomgått skogsskolor. Talrika specialuppdrag, såsom uppgörande af dikningsplaner, utförande af taxeringar m. m., äro äfvenledes ofta att räkna till uppdrag, som med fördel skulle kunna utföras af personer med nu ifrågavarande kompetens. Äfven skogsvärdsstyrelsernas jägmästare torde snart nog i flertalet län behöfva biträden, som under deras ledning utföra en väsentlig del af arbetet.

»För att fylla alla nu påpekade behof finnas för statens vidkommande de obefordrade extra jägmästarna samt för de enskilda dessa och de till ett tiotal årligen från skogsinstitutets lägre kurs utgångna lärjungarna. Skola tillräckliga arbetskrafter för det erforderliga arbetets utförande erhållas, så finnas enligt de sakkunnigas mening två vägar att välja. Den ena är en betydande ökning af lärjungantalet vid skogshögskolan. Då får emellertid endast ett mindretal af dessa lärjungar utsikt att inom rimlig tid vinna den befordran, en hvar af dem på grund af sina mera omfattande studier har rätt att fordra, under det att flertalet såsom extra eller allt för lågt aflönade ordinarie tjänstemän komma

att nedsjunka till ett skogstjänstemannaproletariat, missnöjdt med sin ställning och på grund däraf mindre arbetsdugligt. Den andra vägen är att låta utföra en väsentlig del af ofvan antydda mera mekaniska intelligensarbete, dels med tillhjälp af ofvan omnämnda yngre tjänstemän, som genomgått skogshögskolan, men som efter ett antal år i regeln kunna påräkna befordran till revirförvaltare eller andra därmed jämnställda mera fordrande platser, dels, och hufvudsakligen, med tillhjälp af de vid skogsläroverket utbildade skogsmännen, hvilka skulle komma att definitivt besätta flertalet af de ofvan antydda mera underordnade tjänsterna.

»Det har sagts, att i sistnämnda fall dessa på grund af sina mindre fordringar på aflöning skulle äfven från de mera kräfvande enskilda befattningarna uttränga de högre bildade och kunskapsrikare skogsmän, som genomgått skogshögskolan, hvarigenom hela den svenska skogs-skötseln skulle komma att nedtryckas. Erkännas måste, att grund ej alldeles saknas för en sådan farhåga, men de sakkunniga äro dock öfvertygade om, att ju mera insikten om fördelarna af en god skogsvård sprider sig, dess mera komma de större kunskapernas och de vidare vyernas män att göra sig gällande och blifva eftersökta till de mera kräfvande befattningar, som nu understundom besättas af personer med lägre skoglig utbildning. Att enstaka eminenta förmågor bland de från läroverket utgångna komma att kämpa sig fram till ledareplatser torde väl äfven framdeles kunna inträffa, men detta kan endast vara till nytta för det allmänna.

»Har sålunda vid uppgörande af den allmänna planen för statens skogsläroverk afseende fästats vid, att äfven staten själf snart nog kan komma att tillgodogöra sig de däri utbildades tjänst, så har däremot vid förslaget till läroverkets lärjungantal, bostadsbyggnadens storlek m. m. hänsyn tagits blott till det behof, som för närvarande och under närmaste år synes de sakkunniga vara att förvänta från de enskilda skogsägarnas sida. En utvidgning af läroverket erfordrar dock jämförelsevis ringa kostnader, i det att lärosal m. m. tilltagits synnerligen rymlig, och endast en tillbyggnad af lärjungarnas bostadsbyggnad torde behövas.

»Undervisningens planläggning måste med de synpunkter på utbildningens syfte, som ofvan gifvits, vid läroverket blifva af helt annan natur än vid högskolan. Den bör i stort sedt förhålla sig som gymnasiet till universitetets.

»Den allmänbildning i de grundläggande ämnena, som realskolans läroplan tillförsäkrar, och den minst 22 månaders praktiska sysselsättning med skogsgöromål, som de sakkunniga ansett sig böra föreslå, bilda till-

sammans en så god förberedelse för den speciella utbildningen vid läroverket, att undervisningstiden där synes kunna begränsas till ett år.»

Vidare framhålla de sakkunniga, att hvad den rent skogliga undervisningen vid läroverket beträffade, borde denna undervisnings hufvuduppgift vara att under bibringande af nödiga teoretiska kunskaper meddela lärjungarna praktisk insikt och färdighet i vissa viktiga och alltjämt återkommande arbeten inom skogshandteringen, särskildt sådana, som berörde beståndsvården, ledande af afverkningar, skogskultur, markberedning, dikning och taxering.

Äfven vid skogsläroverket borde enligt de sakkunnigas mening den teoretiska undervisningen blifva en på lämpliga läroböcker byggd åskådningsundervisning.

Stor vikt borde läggas vid och mesta möjliga tid anslås åt sådana arbeten i skogen, som komme att blifva lärjungarnas hufvudsakliga sysselsättning.

Som lärare vid läroverket borde anställas personer, som med utmärkta vitsord genomgått skogshögskolan och sedermera under ej alltför kort tid sysslat med skogshandtering.

Såväl af pedagogiska som ekonomiska skäl hafva de sakkunniga som plats för statens skogsläroverk föreslagit Klotens kronopark, af hvilken omkring 1,500 hektar ansetts böra ställas under läroverkets omedelbara vård och förvaltning. Ett godkännande af detta förslag borde, enligt hvad de sakkunniga framhålla, ej utesluta, att demonstrationer för och arbeten af lärjungarna kunde efter aftal med vederbörande ske äfven å kronoparkens öfriga delar och å den närbelägna Grönbo kronopark.

Det af de sakkunniga föreslagna skogsläroverket skulle alltså — i motsats mot den nuvarande »lägre kursen» vid skogsinstitutet — vara fullständigt skildt från skogshögskolan.

Erfarenheten inom andra arbetsområden hade — säga de sakkunniga — visat, att det vore nödvändigt skilja den högre undervisningen från mellanstadiets, om ej bägge skulle blifva lidande.

De af de sakkunniga, som å det nuvarande skogsinstitutet hade sig ålagdt att meddela den blandade undervisningen för högre och lägre kurserna, kunde i allo vitsorda densammas olämplighet. »Utan att äga de nödiga förutsättningarna får den lägre kursen, om samundervisning äger rum, följa en för densamma alldeles för omfattande undervisning, under det att samtidigt dock en viss hänsyn måste tagas till densamma; jämväl högre kursens undervisning blir lätt lidande. Äfven då särskild undervisning lämnas, är det svårt att så fullständigt omlägga undervisningen från den högre kursen, hvilkens utbildning får betraktas som

lärarens hufvuduppgift, att den i allo blir anpassad för den nivå, på hvilken lärjungarna i den lägre kursen befinna sig. Vill man, såsom de sakkunniga föreslå, lägga undervisningen vid högskolan på ett högre plan än för närvarande och samtidigt öka undervisningens intensitet och elevernas antal, finnes ingen möjlighet att genomföra detta med bibehållande af lägre kursen förenad med högskolan, med mindre särskilda underlärare anställas, hvilka öfvertaga den väsentliga delen af lägre kursens undervisning i hufvudämnena. Under sådana förhållanden synas inga skäl föreligga att icke taga steget fullt ut och grunda ett läroverk, där lärarna bli ensamt ansvariga, själfständiga undervisare, där en egen tradition och egna mål för utbildningen småningom kunna framväxa. En annan fördel, som därmed vinnes, är, att den ständiga konfusion mellan de från skogsinstitutets högre och lägre kurs utgångna, som nu sker till alla parter skada, för alltid undanröjes, i all synnerhet om en klar och lätt skild titulatur kunde skapas för de olika grupperna af skogsmän.»

*Skogsinsti-
tutets lärar-
kollegium
m. fl.*

Lärarkollegiet vid skogsinstitutet har såsom sin mening uttalat, att de flesta skälen motiverade bibehållandet af en utbildningskurs, ungefär motsvarande den nuvarande lägre kursen. Det låge emellertid i sakens natur, att man ej gärna af en person med mindre förutbildning kunde på kortare tid dana en med utgående »högrekursare» jämgod skogsman. Skulle denna mellankurs hafva ett verkligt berättigande, förutsattes alltså, att de personer, som genomgått densamma, sedan i lifvet som regel komme att bekläda poster på ett mellanstadium. Som förhållandena nu i praktiken ställt sig, hade dylika »lägrekursare» ofta kommit att bekläda befattningar som själfständiga skogsförvaltare, befattningar, på hvilka man för en rationell skogsskötsels skull hade önskat se en person med fullständigare och gedignare utbildning. I själfva verket hade denna lägre kurs i många fall endast blifvit ett slags genväg till skogsförvaltarbefattningar, utan att vederbörande förvärfvat för sådan befattning tillräckliga kunskaper.

Kollegiet ville alltså på det bestämdaste framhålla, att ett mellanstadiums berättigande uteslutande vore beroende därpå, att de sålunda utbildade personerna verkligen komme att intaga en mellanställning mellan den förvaltande skogschefen och skogsvaktaren. En bidragande orsak till, att så hitintills ej blifvit förhållandet i praktiken, ansåg kollegiet vara att söka i nuvarande »lägrekursares» utbildning vid samma läroanstalt som de blifvande jägmästarna. Detta vore ett missförhållande och saknade sin motsvarighet på andra arbetsområden. Äfven i rent

pedagogiskt och i andra afseenden hade det visat sig, att verkliga olägenheter uppstått genom de bägge kursernas utbildning vid samma läroanstalt.

Med instämmande i de sakkunnigas motivering för inrättande af ett särskildt skogsläroverk, uttalade sig lärarkollegiet för det föreslagna skogsläroverket å Kloten.

Bland öfriga, som på kungl. domänstyrelsens anmodan yttrat sig med anledning af de sakkunnigas betänkande är det angående inrättandet af ett skogsläroverk endast föreståndaren för Skogshalls skogsskola, som anser det »vara fullt berättigadt och verkligen behöfligt, att en undervisningsanstalt finnes, som kan bereda personer med realskoleexamen tillfälle ägna sig åt skogshandtering efter nutida principer». Dock synes det honom ej lyckligt, om en ny tjänstemannaklass »mellan revirförvaltarna med deras assistenter och kronojägarna» skulle bildas.

Den lägre kursens blbehållande vid skogshögskolan.

Härom har i till kungl. domänstyrelsen ingifvet yttrande förre läraren vid kungl. skogsinstitutet Vilhelm Ekman anfört följande:

*Förre läraren
vid skogs-
institutet
V. Ekman.*

»Den s. k. lägre kursen vid kungl. skogsinstitutet har under de få år den funnits blifvit betydligt uppmärksammas bland såväl de personer, för hvilka den närmast varit afsedd, som äfven bland de enskilda skogsägarna. Härom vittna de talrika ansökningarna för inträde vid kursen, som år från år varit i stigande, äfvensom de förfrågningar, som från skogsägarne hvarje år inkomma för anställandet af skogsförvaltare eller snarare deras biträden, skogsmätare, taxatorer, skogliga biträden o. s. v. Ett bevis för sanningen af detta påstående ligger däri, att så vidt jag vet ingen af alla de utexaminerade nu saknar anställning.

»Att den lägre kursen fortfarande behöfves för fyllandet af de enskilda skogarnes kraf på distriktsförvaltare, tror jag mig i det följande kunna påvisa.

»Den hufvudsakliga sysslan ligger hos statens skogshushållare i stämpling, kulturer, expedition och dylikt. De unga män, som danas i högre kursen, utbildas just med tanke härpå, och man måste erkänna, att många unga jägmästare skött tillfälliga vikariat strax efter det de utexaminerats från skogsinstitutet på ett förtjänstfullt sätt.

»Så är dock i regel icke förhållandet, om de omedelbart skulle sättas i spetsen för en enskild skogsförvaltning. Till den enskilda tjänsten, som är mera mångskiftande än statstjänsten, komma utom de nyssnämnda göromålen äfven drifning, flottning, inköp af timmer, egen-

domar och dylikt. Ingen torde numera tvifla på, att det ej fordras en mångårig vana för att göra bortsättningarna för drifning och flottning under en tid, då arbets- och timmerpriserna äro uppjagade till sin höjdpunkt. Det fordras dessutom en målmedveten arbetsledning, som i detalj känner sitt fack för att kunna möta de uppviglare, som i allehanda form uppträda för att hindra ett verkligt, produktivt arbete. Det är af denna orsak, som jag tror, att det här, förr än vid statstjänstgöring, fordras arbetsledare, som i många år praktiserat i och noga lärt sitt fack för att kunna sköta de enskilda skogarna. Endast helt sällan händer det, att personer, som genomgått högre kursen, under en följd af år vistas hos en enskild skogsförvaltare för att sedan erhålla förvaltareplats. De ingå emellertid rätt ofta i den enskilda tjänsten för att under 'praktiska året' göra en eller annan välbetald skogsmätning eller dylikt och inträda sedan i statstjänst.

»De elever, som genomgått den lägre kursen, ha först och främst under minst två års tid varit i praktisk verksamhet, innan de kommit in vid institutet, och sedan de väl slutat, få de vanligen under flera år arbeta under en förvaltare för att så småningom erhålla den praktiska förmågan att sätta och sköta arbetsackord. Utan denna träning, som de ur högre kursen utexaminerade säkerligen ej ofta vilja underkasta sig, torde numera och ändå mindre framdeles enskilda skogsägare ej engagera förvaltare.

»Det är med verklig oro för den brist på dugliga förvaltareämnen, som säkert uppstår, om de sakkunnigas förslag skulle gå igenom, som förmått mig framhålla faran af att borttaga lägre kursen, hvilken gifvit vårt land så många goda krafter.

»Härmed har jag på inga vis velat säga att den lägre kursen ej bör omdanas. Jag tror, att man med den erfarenhet man nu har bör kunna höja den, men man bör ej, som de sakkunniga föreslagit, anslå stora summor för att försämra den.

»Förslaget till det dyrbara skogsläroverket vid Kloten anser jag sålunda böra slopas.» I stället borde den lägre kursen bibehållas vid skogshögskolan, men undervisningen i möjligaste måtto vara skild från den högre kursens.

*Svenska
forstmästar-
förbundet.*

Från »Svenska forstmästarförbundet», hvilket utgör en sammanlutning af dem som utexaminerats med fullständiga betyg från den lägre kursen, har en skrifvelse inkommit, som dels innehåller ett för svar för denna kurs' bibehållande vid skogshögskolan med kritik öfver i annan riktning gående förslag, dels en detaljerad, men väsentligen på

de sakkunnigas förslag grundad framställning öfver, huru denna kurs bör organiseras. I den del, som behandlar frågan ur mer allmänna synpunkter, samt granskningen af de sakkunnigas förslag, säges i skrifvelsen:

»Af Sveriges hela utmarksareal omkring 29 miljoner hektar, på hvars skogsafkastning landets ekonomi är i så väsentlig grad beroende, befinna sig ungefär 22 miljoner hektar eller 76 procent i enskild ägo.

»Häraf framgår, hvilken nationalekonomisk betydelse det äger, huru dessa enskilda skogar förvaltas, och att det är ett ovedersägligt statsintresse att utbilda skickliga handhafvare af denna skogsförvaltning.

»Statsmakterna ha också på många sätt visat sitt intresse för den enskilda skogshushållningen. Vi äga sålunda lagar angående den enskildes dispositionsrätt till skogen och lagar mot den framtida skogsafkastningens äfventyrande. Men den prohibitiva lagparagrafen ensam leder ej till målet. Därför ha vi fått vägledande såväl som kontrollerande organisationer i skogsvårdsstyrelserna med deras attributer samt skogsingenjörer. Dessas verksamhet i skogsvårdens tjänst kan dock ej bli tillräckligt ingående. Skogsägarna själfva måste i sin handtering använda verkligt kunniga skogstjänstemän. För att lämna tillgång till en sådan personal har staten också tagit hand om skogsundervisningen dels vid skogsskolorna och dels vid skogsinstitutet; och för att tillgodose den vetenskapliga forskning, på hvilken undervisningen ytterst bör hvila, har staten anordnat en skogsförsöksanstalt.

»Det är detta, att utbilda insiktsfulla och för sitt värf lämpade handhafvare af skogsskötseln uti undervisningsanstalter, som stödjas af vetenskapligt arbete på utvecklandet af kännedomen af våra skogars lif och behof, som är den förnämsta skogsvårdsåtgärden från statens sida.

»Det gäller härvid att bevara ändamålsenligheten i undervisningen genom att taga säkert sikte på de olika behof, som göra sig gällande för de olika skogsägarna; förnämligast då på statens och de enskilda skogsägarnes olika fordringar på sina skogstjänstemän.

»Staten som skogsägare och de enskilda skogsägarna måste uppställa skilda anspråk på kvalifikationer på sina tjänstemän och ha äfven helt olika sätt att anställa dessa.

»Staten fordrar af sina skogstjänstemän hufvudsakligen ordnande af och tillsyn af rena skogsvårdsarbeten. De arbeten, som afse skogsalstrens tillvaratagande, transport och förädling, öfverlämnas åt den enskilda företagsamheten.

»Den enskilda skogsförvaltningen inrymmer däremot i de flesta fall, där egna förvaltande tjänstemän finnas, icke endast den rena skogsvården, utan äfven de mångskiftande och praktisk duglighet hos arbets-

ledaren kräfvande rent tekniska arbeten, som nyss antydts. Den nödiga kontinuiteten i skötseln af detta mer invecklade förvaltningsmaskineri tillvaratages bäst genom att tjänstemännen arbeta sig upp från biträdande till ledande befattningar, då de vid beklädande af de senare komma att besitta tillräcklig erfarenhet i de olika förvaltningsgrenarna och den detaljkännedom, utan hvilken säkerheten i ledningen brister. Det är också naturligt, att skogsägaren vid besättandet af de ledande posterna vill i föregående praktisk verksamhet se ådagalagd duglighet för en sådan anställning.

»Staten anställer sina skogstjänstemän efter en skolutbildning, som i jämväl praktiskt afseende ungefär motsvarar de fordringar, som statens skogsförvaltning kräver. De erhålla också redan från början en relativt ledande ställning. Nödiga kvalifikationer äga de genom aflagda examina, men dessa högre examina måste också staten ovillkorligen fordra som garanti för dugligheten hos den, som inträder i tjänstemannakåren, och där har sitt så godt som gifna avancement.

»En sådan fordran på högre examina behöfver ej den enskilda arbetsgifvaren uppställa, emedan han låter det praktiska lifvet utgallra förmågorna. Det är en statslig angelägenhet, att de personer, som inträda i den enskilda skogsförvaltningen, besitta en tillräcklig teoretisk fackutbildning i det rent forstliga för att den skall vara garanti så långt som möjligt för att under deras verksamhet de strängt forstliga synpunkter, som böra vara riktlinjer äfven för den enskilda skogshandteringen, ej få stå tillbaka för andra affärsmotiv, men deras arbetsgifvare välja sina tjänstemän fritt, därvid seende till deras föregående prestanda i såväl teoretisk skolutbildning som själfutbildning i teori och praktik och behöfva sålunda ej den stränga examensgaranti, som är en nödvändighet för staten. En sådan obligatorisk högre examensgaranti vore för den enskilde skogsägaren särdeles obekvämt, enär personer med större teoretisk skolutbildning och därmed följande högre lefnadsålder vid inträdet i praktisk verksamhet naturligtvis ej gärna vilja ställa sig i den mer undanskymda och sålunda ekonomiskt mindre gifvande ställning, med hvilken såsom ofvan framhållits den enskilde skogstjänstemannen bör börja sin bana för att under praktisk utveckling arbeta sig fram.

»Härmed har antydts de skilda omständigheter, hvilka böra såsom grundläggande beaktas vid det ändamålsenliga ordnandet af den undervisning, som afser utbildandet af skogsförvaltningspersonal. Dessa omständigheter äro så väsentligt olika i hvad staten och enskilda skogsägare angår, att de synas oss med nödvändighet tala för särskiljandet i olika kurser vid utbildandet af skogsmän för statens och för enskildas

skogsförvaltning, hvarigenom de olika behofven bättre kunna tillgodoses. Ändamålsenligheten är i båda fallen lika viktig och bägge parterna måste ha anspråk på att bli tillgodosedda med samma hänsyn härtill. Erfarenheten har också visat, att en sådan anordning är lämplig.

»Vid denna berättigade olikhet i krafvet på examensgarantier bör fästas afseende såväl när det gäller kursens egen anordning som uppställandet af fordringar på förkunskaper till densamma.

»Hvilka fordringar på den praktiska skogsförvaltaren är det då, som genom undervisningen i den forstliga utbildningsanstalten skola fyllas? Som svar härpå tillåta vi oss citera ett uttalande från skogsvårdsföreningens diskussionsafton den 5 sistlidne november: 'Vi äro alla ense om att den praktiska skogsförvaltaren behöfver en viss grad af teoretisk fackutbildning. Först och främst tillräcklig för att han skall kunna tillgodogöra sig de rön och förstå att tillämpa de metoder, som vetenskapligt göras och anvisas för den rationella skogshushållningen, och för att ha förstånd om och intresse för nödvändigheten och nyttan af vetenskaplig medverkan. Han skall kunna för de skogar han förvaltar nyttiggöra vetenskapens landvinningar inom skogshushållningen. Detta är ett oeftergifligt villkor. Men detta mål — som ej fordrar, att han själf skall vara vetenskapsman — kan nås med en kortare lärokurs, än den föreslagna skogshögskolans och med realskoleexamens förkunskaper.' Sina insikter och sin färdighet i det rent praktiska skall han hufvudsakligen förvärfva sig i praktisk verksamhet och det bör för inträde vid lärokursen fordras, att eleven redan skall besitta så stor praktisk erfarenhet, som behöfves för att kunna på ett för hans senare verksamhet fruktbringande sätt tillgodogöra sig den teoretiska undervisningen.

»Dessa grundprinciper äro tillämpade vid den s. k. lägre kursen vid kungl. skogsinstitutet. Fast denna kurs i flera afseenden är i behof af reformer, anse vi sålunda, att en fullt riktig tanke legat till grund för densamma, hvilken tanke vid förslaget om kursens anordnande äfven vann statsmakternas fulla erkännande.

»Denna lärokurs har nu varit verksam i femton år och därifrån ha utgått 113 elever, af hvilka alla — bortsedt från ett par, som bytt om lefnadsbana samt några, som på senare åren vunnit anställning hos skogsvårdsstyrelser — tagits i anspråk vid den enskilda skogsförvaltningen. Af de svar, som på de sakkunnigas utsända frågor ingått, visar sig, att de enskilda skogsägarna fortfarande anse sig ha behof af ett mycket större antal personer från lägre kursen än från den högre. Häraf torde framgå, att de s. k. lägre-kursarna i sin verksamhet motsvarat det förtroende, med hvilket de mötts.

»Det har sålunda i praktiken visat sig, samt af de sakkunniga erkänts och ej heller af någon förnekats, att en tillfredsställande skoglig utbildning kan grundas på realskoleexamen.

»Vi tro oss härmed ha ådagalagt behovet af en särskild kurs för utbildandet af privata skogstjänstemän, det berättigade uti att staten anordnar densamma samt lämpligheten af att lägga den på realskolebildningens grund.»

Härefter framhåller skrifvelsen, hurusom de olika förslagen med afseende på skogsundervisningens ordnande kunna indelas i tvenne grupper allteftersom »förslagsställarnas yrkande på att nuvarande kurs för privata skogstjänstemän äfvensom all annan skogsundervisning grundad på realskoleexamen bör slopas, eller å andra sidan i någon form bibehållas». För det senare ha de sakkunnigas majoritet uttalat sig, med instämmanden bland andra äfven »af de enskilda skogsägare och skogstjänstemän, hvilka varit i tillfälle att vid ett par diskussioner i föreningen för skogsvård uttala sina åsikter därom».

»De sakkunnigas majoritet», yttras vidare i skrifvelsen, »hafva klart framhållit önskvärheten af en skogsundervisning, lagd på realskolebildningens grund. När det emellertid gällde att uppkonstruera densamma, blef resultatet sådant, att det mottogs med synnerligen skarp kritik från alla håll med undantag af lärarekollegiet vid skogsinstitutet, som förklarade sig gilla det. Anmärkningarna gällde dels det föreslagna skogsläroverkets utbildningstid, dels dess förläggning.

»Utbildningstiden gjordes nämligen för kort i det den inskränktes till summa ett år, medan erfarenheten visat, att hvad som behöfves är snarare en utvidgning af den nuvarande kursen. På den af majoriteten föreslagna tiden torde nämligen ej medhinnas större utbildning än hvad som närmast skulle motsvara en öfverskogvaktarekurs. Motiv till en sådan har dock icke af de sakkunniga förebragts.»

Sedan härefter omförmälts, att de sakkunnigas majoritet på ett möte i skogsvårdsföreningen den 5 november 1908 frångått sitt i betänkandet framlagda förslag angående utbildningstidens längd — hvarom i löneregleringskommitténs här nedan återgifna betänkande utförligare meddelas — yttras i skrifvelsen beträffande kursens förläggning följande:

»Det har från olika håll påvisats, att en förläggning vid Kloten blefve synnerligen dyrbar, äfvensom att det i öfriga afseenden icke vore lämpligt att förlägga kursen eventuellt skogsläroverket ute på en kronopark i landsorten. Å sidorna 54—56 i betänkandet framhålla de sakkunniga fördelarna af att förlägga skogshögskolans teoretiska undervisning till Stockholm samt dess praktiska öfningar till kronoparker ute i

landet. De äro fullt öfvertygade om, att en sådan anordning är den bästa såväl med hänsyn till undervisningen som för lärare och elever. När det emellertid gäller förläggande af det föreslagna skogsläroverket, så anse de sakkunniga, att alla förut uppräknade skäl icke äga sin tillämpning. De motivera detta med att undervisningen vid skogsläroverket bör afse 'hufvudsakligt handhafvande just af en del, visserligen maktpåliggande, men dock mera mekaniska göromål', (se sid. 56, rad 23) eller 'praktiskt utöfvande af arbeten i själfva skogen' (sid. 67, rad 2 nedifrån). Denna uppfattning om kursens ändamål synes oss vara felaktig. Visserligen är det sant, att kursen ej är afsedd att inlära en hel del teoretisk detaljkännedom, men visst är, och det torde under-tecknade, som alla genomgått kursen och under sin fortsatta verksamhet lärt känna utbildningens brister, kunna intyga, att hvad som bör läggas hufvudvikten vid under kursen är teorien och icke mekaniska göromål eller något som de sakkunniga med ett dunkelt uttryck kalla 'det mekaniska intelligensarbetet'. Det är teorien såsom varande summan af de praktiska erfarenheter, som gjorts under gången tid, som bör inhämtas och icke någon större eller mindre manuell skicklighet, hvilken kommer med åren och för hvars inlärande kursens korta tid är alltför dyrbar.

»Hur emellertid än teori och praktik fördelas på kursen, kunna vi dock icke förstå, hvad som i undervisningshänseende skulle vara att vinna på dess förläggande till Kloten, jämfördt med den nuvarande anordningen att 'den del af året, då skogen tillväxer och utvecklas, tillbringas i skogen, den åter, då skogens egen verksamhet i allt väsentligt hvilar, tillbringas i vårt största kulturcentrum under studium af hvad föregående generationer inhämtat om skogens lif och utnyttjande. Att detta tillvägagångssätt är det rätta, därom tvifla de sakkunniga icke', tillägga de, när det gäller skogshögskolan. En af reservanterna i lärarekollegiet säger sig äfven anse, att de farhågor, som pläga uttalas rörande försämringen af undervisningen vid förläggning till en aflägsen landsort, gäller lika väl den ena kursen som den andra.

»Fördelen för undervisningen att ha tillgång till skogshögskolans samlingar, bibliotek o. d. är ju själfklar. Slutligen är det naturligt, att kostnaden för staten blifver väsentligt mindre, om kursen förlägges till Stockholm, än om, som de sakkunniga föreslagit, vid Kloten skulle uppföras och underhållas bostadslägenheter för rektor och lärare, lägenheter för elever med matsal och sällskapsrum för dessa, köksutrymme och bostad för föreståndarinna och personal, hvariblan den vaktmästare, äfvensom nödiga gästrum för tillfälliga besökande.

»Vi kunna sålunda icke komma till annan slutsats än att det vore såväl för ändamålet nyttigast som för staten billigast att förlägga kursen till Stockholm.»

*Svenska trä-
varuexport-
föreningen.*

Svenska trävaruexportföreningen har i särskild skrifvelse »på det kraftigaste instämt uti de skäl, som anförts till förmån för kursens bibehållande af bland andra svenska forstmästarförbundet samt jägmästaren Vilhelm Ekman».

»Då den lägre kursen», heter det i denna skrifvelse, »från början varit afsedd att utbilda personer för den privata skogsförvaltningens tjänst, torde en viss betydelse böra fästas vid det omdöme, som just från den privata skogsförvaltningens håll lämnas angående gagnet af den lägre kursens inrättande. I detta hänseende får svenska trävaruexportföreningen, som omfattar så godt som alla de större skogsägande bolagen i vårt land, uttala det omdöme, att den lägre kursen varit till stort gagn för den enskilda skogshushållningen, genom att ställa till dess förfogande lämpliga personer såväl för den lokala förvaltningen som för särskilda slag af arbeten inom skogshushållningen, t. ex. dikning, skogsmätning, taxering, stämpling m. m. Det skäl, som företrädesvis varit bestämmande för skogsstatstjänstemännens uppfattning i denna fråga, synes vara, att de personer, som genomgått en lägre kurs, ej hafva tillräcklig skoglig utbildning för utförande af själfständiga uppgifter inom skogsförvaltningens område, och att man genom att taga bort denna kurs skulle nödga de enskilda skogsägarna att i stället använda personer med den fullständigare utbildning som högskoleundervisningen lämnar. Vi vilja till detta resonemang erinra, att de större skogsbolagen numera i regel använda som chefer för sina skogsförvaltningar de bästa krafter, som stå till buds, i allmänhet just personer med den fullständiga utbildning, som den högre kursen vid skogsinstitutet gifver. Så kommer gifvetvis äfven för framtiden att förfaras af de enskilda skogsägare, som hafva insikt om skogsvårdens betydelse, samt anse sig hafva råd att anställa sådan person. Men om dessa bägge förutsättningar saknas, kan väl någon tro, att borttagandet af den lägre kursen skall förmå dessa skogsägare till större uppoftningar än de eljest skulle vara benägna till. I regel torde så icke blifva förhållandet, utan resultatet blir säkerligen i de flesta fall, att den skogsägare, som ej kan erhålla den billigare kraft, han anser sig hafva råd att påkosta, afstår från att anställa skogligt utbildad förvaltare. —»

»Då erfarenheten visar», heter det vidare, »att alla som genomgått den lägre kursen funnit anställning hos enskilda skogsägare, samt att

efterfrågan på personer med denna utbildning varit vida större än efterfrågan efter jägmästare, så ger detta otvetydigt vid handen, att kursen i fråga är väl afpassad för det praktiska lifvets behof. Det skulle vid detta förhållande vara bra underligt, om den afskaffades.»

Den lägre kursens afskaffande

har till att börja med förfäktats af två reservanter till de sakkunnigas betänkande. Båda anse, att den lägre kursen vid skogsinstitutet snarast möjligt bör indragas, och förmena, »att de från skogsskolorna utexaminerade kronojägarna fullt väl skulle kunna utföra större delen af de åligganden, som i betänkandet angifvas böra anföras åt den nybildade mellanklassen, och de öfriga utföras bättre af de yngre extra jägmästarna än af en nybildad medelklass skogsmän».

*Reservation
vid de sak-
kunnigas
betänkande.*

Forstmästarförbundet upptager i sin ofvannämnda skrifvelse äfven reservanternas sålunda uttalade meningar till bemötande. Efter att hafva åberopat jägmästare Vilhelm Ekmans yttrande fortsätter skrifvelsen:

*Svenska
forstmästar-
förbundet.*

»Reservanten (öfverjägmästare Wallmo) framhåller, att den nuvarande kursen är så kort, att densamma ej kan annat än lämna ett dåligt resultat, jämförd med den högre, då — som han säger — den förra endast är 15 månader eller på ett annat ställe två terminer; den senare är fem terminer. Denna skillnad i utbildningstid synes ju stor, men är i själfva verket icke så betydlig, som man af ofvannämnda skulle kunna tro. Att kursen nu icke är 15 månader utan sedan 1903 utsträckt till 16, kan ju i förbigående påpekas, men en riktigare uppfattning om undervisningstidens längd erhåller man, då man vet

att den lägre kursen varar 16 månader

» » högre » » 26 »

eller att den rent teoretiska undervisningen

vid den lägre kursen varar 522 timmar

» » högre » » 1,145 »

»Lägger man här till, att i den högre kursens program ingå en del ämnen såsom kemi, fysik, nationalekonomi, större kurser rörande däggdjur och fåglar m. m., men hvilka icke ingå i den andra kursens arbetsordning och icke heller nödvändigtvis äro villkor för att eleven på ett fullt tillfredsställande sätt skall fylla sin plats, så kan man förstå, att undervisningen icke på grund af studietidens längd är så underhållig som reservanten vill låta påskina.

»En annan tanke om kursens användbarhet hade tydligen de sak-

kunniga män, som sutto vid 1896 års skogskommitté, hvilka ansågo den forstliga bildning, som denna kurs meddelar, vara tillräcklig kvalifikation för skötande af de hos enskilda skogsägare af kommittén föreslagna obligatoriska skogsförvaltareplatserna.

»Att emellertid den högre kursens elever erhålla en betydligt grundligare utbildning vid skogsinstitutet än den lägres är ju obestriddigt. Därmed följer dock icke a priori en större kompetens för skötande af de befattningar, som här afses.

»Den enskilde skogsägaren har nämligen i allmänhet sin förvaltning ordnad på följande vis:

»De största skogsägarne (de stora trävarubolagen) ha en skogschef ofta med assistenter. Under honom sortera skogsförvaltare, hvilka på kontoret ha bokhållare, som äfven sysselsättas med yttre arbeten, och forstliga biträden, då dessa yttre arbeten ej medhinnas af kontorspersonalen.

»De medelstora och mindre ha oftast ordnat så, att ägaren själf eller disponenten samtidigt är skogschef och under honom sortera skogsförvaltare eller skogsinspektorer med bokhållare och biträden som förut.

»Det skulle således vara såväl de forstliga biträdenas, bokhållarnes, skogsförvaltarens och assistenternas som skogschefens arbete, som enligt reservantens åsikt skulle bättre utföras af de från högre kursen utexaminerade.

»Det är visserligen sant, att en högskolebildad person genom sin mer vetenskapliga skolning har större förutsättningar vid den personliga utvecklingen, men man får dock härvid äfven ihågkomma, att högskolebildningen enbart ej gör mannen mera lämplig som chef. För denne, som äfven skall leda de arbeten, vi här nedan omnämna, hvilkas resultat äro mest beroende af administrativ och ekonomisk kunskap och träning, är betydelsen af att äga sådan synnerligen stor.

»Att assistenterna, som under skogschefens direkta ledning och kontroll biträda vid arbetet, skulle visat bättre resultat, då de tagits från högre kursen än från den lägre, hafva vi icke hört någon påstå, och erfarenheten har också visat, att dessa platser i regeln blifva besatta med från lägre kursen utgångna.

»Det synes oss äfven naturligt, att biträdena, bokhållarne, inspektorerne och förvaltarne, hvilkas verksamhet lika mycket omfattar annat än det rent forstliga, såsom t. ex. kontorsarbeten, byggnadsarbeten, drifningar, flottningar, arbetsackorder, arbetsledning, kommunala förhållanden m. m. bättre skulle fylla sin plats, då de tagas bland de från

lägre kursen utgångna, som äga flerårig träning häri, än om de besättas med skogshögskolebildadt folk, som i regel saknar denna träning.

»Riktigheten af den andra förutsättningen, på hvilken reservanten stöder sin bevisföring, våga vi äfven bestrida. Vi tänka endast på dessa bokhållare- och kassörsplatser på skogskontoren. För den under sina yngre år häruti utbildade eleven från lägre kursen innebära dessa platser en sysselsättning, som ej synes honom afskräckande, medan den från skogshögskolan utexaminerade icke gärna tager ett sådant arbete, som kanske för år framåt ställer honom på en mer underordnad ståndpunkt.

»Att den enskilde skogsägaren just på grund af hvad vi här ofvan anfört om kompetens också ofta föredrager en från lägre kursen utgången synes därför fullt naturligt. Funnes endast högskolebildade att tillgå, blefve troligen i många fall resultatet, att på ofvannämnda platser icke någon skoglig bildning alls blefve representerad annat än den, som erfarenheten och själfstudium gifva.

»Vidare påstår reservanten, sedan han först skänkt den från högre kursen utgångne eleven benämningen 'fackman med full utbildning' och den från lägre kursen 'till hälften utbildad skogsman', att 'alls ingen brist kan påvisas beträffande tillgången af endast till hälften utbildade skogsmän'.

»Vi inskränka oss här endast till att fråga, huru det stämmer öfverens med de sakkunnigas eget yttrande:

»En jämförelse mellan siffrorna för den äskade nyanskaffningen för fast anställning af personer, som genomgått högre kursen, och sådana, som erhållit lägre kursens utbildning, är af ett ej ringa intresse. Den visar, att, då af de förra erfordras 11 personer, af de senare begäras 34, dessa siffror torde utgöra ett talande bevis för, att de från lägre kursen utgångna tillvunnit sig allmänhetens förtroende vid utförandet af de skogliga uppdrag, som anförtratts dem.'

»Reservanten säger vidare:

»Jag påstår alltså, att det är vida bättre och billigare, att exempelvis tre stycken medelstora skogsägare slå sig tillsammans om en gemensam, från skogshögskolan utexaminerad fackman, än att hvar och en af dessa tre skogsägare engagerar en från det tilltänkta skogsläroverket utexaminerad person.' Erfarenheten har emellertid till fullo visat, att en dylik anordning medför flera olägenheter än fördelar, hvilka äfven vid Föreningens för Skogsvård årsmöte förlidet år med skärpa framhölls af en bland våra mest erfarna och bemärkta skogsmän. Talaren yttrade:

»Öfverjägmästare Wallmo framkastar det förslag, att de mindre skogsägarne skulle slå sig ihop om en skogstjänsteman. Ja, man har

nog på sina ställen pröfvat på att hafva sådana där ambulerande skogstjänstemän, men resultatet har icke utfallit till belåtenhet. Detta beror därpå, att när en dylik skogstjänsteman kommer till ett bruk och skall sköta dess skog, så har han vanligen brådtom hvar gång han kommer dit — och han kommer bara en två à tre gånger om året. Han springer då öfver skogen, som det heter, och när han reser, lämnar han en promemoria om hvad som skall uträttas, tills han kommer nästa gång. Men när han så kommer tillbaka, är ingenting däraf uträttadt, därför att ingen fanns på platsen, som öfvervakade, att det blef gjordt. Jag har sett ofantligt många exempel härpå. Det är alldeles nödvändigt, att det finns någon, som känner ansvaret för skogen; men det kan icke den göra, som är ett slags ambulerande ingenjör.'

»Ännu ett skäl för att den enskilde skogsägaren endast borde hafva högskolebildad personal att tillgå, framhåller reservanten med följande ord:

»Till slut må framhållas ett ytterligt viktigt moment, som talar för, att våra enskilda skogars skötsel måtte komma i händerna på de bäst utbildade skogsmännen och icke i händerna på mindre skolade. Det gäller nämligen frågan om de icke utväxta skogsbeståndens bevarande och vård i dessa tider, då skogssköfving eller åtminstone öfverafverkning nästan öfverallt står skrifven på våra skogars gröna mantel. Ty det är gifvet, att skogsägaren eller bolagsdisponenten måste känna sig desto mera bunden af fackmännens beräkningar beträffande skogens afkastningsförmåga, ju större dennes fackutbildning och erfarenhet med därpå grundade auktoritet äro, hvartill kommer, att den skogsman, som, för att fortfarande taga nyss nämnda exempel, sköter tre skogar, genom sin ställning känner sig mera oförhindrad att försvara det skogsekonomiskt rätta, än den skogsman, hvars hela existens är beroende af en skogsägars godtycke.'

»Vi tillåta oss härvid äfven invända, att resultatet troligen många gånger blefve, att någon sakkunnig icke alls anställdes.

»Trots reservantens bestämda påstående, att personer med lägre kursens utbildning kunna anses fullkomligt obehöfliga i den enskilde skogsägars tjänst, våga vi häfda en alldeles motsatt åsikt och hoppas ha visat icke blott deras behöflighet, utan äfven deras nödvändighet.»

*Föreståndaren för
Klotens skogsskola m. fl.*

Ur öfriga i ärendet ingifna yttranden torde särskildt böra framhållas att föreståndaren för Klotens skogsskola ansett, att den nuvarande lägre kursen borde indragas och att i stället två skogsskolor afsedda att bibringa en ett-årig fortsättningskurs utöfver de vanliga skogsskolornas kurs borde inrättas;

att föreståndaren för Hällnäs skogsskola ansett, att, därest så funnes nödigt, en särskild skogsskola skulle inrättas för ett mellanstadium;

att föreståndaren för Bispgårdens skogsskola föreslagit, att i stället för det af de sakkunniga föreslagna läroverket måtte inrättas en tvåårig kurs vid två af statens skogsskolor, den ena i Norrland, den andra i södra Sverige, hvarigenom tillfälle skulle företrädesvis beredas dugande kronojägare att nå en bättre ställning än den nuvarande;

att på sådant sätt den föreslagna nya klassen tjänstemän komme att rekryteras af allmogens söner, hvilket vore af värde för skogsarbetenas ledande och utförande,

att föreståndaren för Grönsinka skogsskola hemställt, att ett dyrbart skogsläroverk, i den form det af de sakkunniga föreslagits, icke måtte komma till stånd, utan, där så ansåges nödigt, en eller flera öfverskogvaktareskolor inrättades, byggda på folkhögskolans eller därmed jämställd skolas bas;

att föreståndarna för Hunnebergs och Kolleberga skogsskolor ansett, att två fortsättningsskolor för skogsskolans lärjungar borde anordnas en för norra och en för södra delen af landet;

att öfverjägmästarna i mellersta Norrland och Gäfle—Dala distrikt ansett, att undervisningen vid skogsskolorna borde höjas, så att därifrån utexaminerade lärjungar måtte beredas större kunskaper och befogenhet än hittills;

att en särskild tjänstemannaklass mellan jägmästare och kronojägare ej allenast vore onödig utan skulle medföra olägenhet genom att inveckla förvaltningen, medan motsatsen borde eftersträffvas.

Domänstyrelsen anförde följande:

De sakkunniga hade föreslagit skogsundervisningens ordnande å tre skilda plan, skogsskolans, skogsläroverkets och skogshögskolans, hvilka tre stadier skulle byggas på de kunskaper, som förvärfvats vid respektive folkskolan, realskolan och det fullständiga realläroverket.

För inträde vid statens skogsskolor borde, enligt styrelsens uppfattning, den kompetens, som de sakkunniga ifrågasatt, vara tillräcklig.

För det praktiska lifvet skulle emellertid tvifvelsutan lärjungarna i skogsskola blifva bättre rustade, om kursen vore längre, eller om skogsskolan finge en fortsättningskurs. Det senare vore lättast att realisera, emedan i sådant fall allenast ett par fortsättningsskolor behöfde inrättas, vid hvilka de från skogsskola utexaminerade lärjungar, som i teoretiskt och praktiskt afseende visat håg och fallenhet för yrket, kunde, om de så önskade, erhålla ökade kunskaper. Såsom ytterligare villkor för rätt

Domän-
styrelsen.

till inträde vid sådan fortsättningsskola syntes domänstyrelsen böra föreskrifvas, att den från skogsskola utexaminerade lärjungen skulle under minst ett år hafva ägnat sig åt praktisk verksamhet i skogshushållning, men tillika, att inträde vid fortsättningskursen ej vunnos senare än tre år efter afslutad skogsskolekurs. Det förra afsåge att gifva praktisk stadga åt hans kunskaper, det senare att hindra de förvärfvade teoretiska kunskapernas aftagande före inträdet vid fortsättningskursen.

Tvenne skogsskolans fortsättningskurser borde anordnas, en för Norrland — helst i mellersta Norrland — och en för landet söder om Norrland. Till fortsättningskursen syntes på hvarterdera stället böra beredas plats för omkring 20 lärjungar. Likasom vid skogsskolorna skulle vid fortsättningskursen stipendier kunna tilldelas medellösa lärjungar till bestridande af de hufvudsakliga kostnaderna för vivre under kursen, på det dessa ej måtte vara hindrade genomgå densamma.

Domänstyrelsen höll före, att lärjunge, som på ett förtjänstfullt sätt genomgått skogsskolans fortsättningskurs och därvid ådagalagt prof på större begåfning och särskild lämplighet för skogsmannens yrke, borde genom fortsatt utbildning vinna kompetens såsom skogsförvaltare. Styrelsen ansåg det därför kunna ifrågasättas, om icke sådan lärjunge borde beredas möjlighet att vinna inträde vid skogshögskolan, oaktadt han ej aflagt maturitetsexamen. Möjligheten att kunna vidga sin verksamhet och förbättra sin ställning innebure tvifvelsutän en sporre till energiskt och redbart arbete. Det borde ock vara till fördel för skogshögskolan att såsom elev vinna den, som vid genomgåendet af skogsskolans fortsättningskurs kunnat förvärfva betyg om särskild lämplighet och som tillika hade tillräcklig begåfning samt nödig energi och kraft att vidga sina kunskaper till ett sådant mått, att han blefve kompetent att tillgodogöra sig skogshögskolans undervisning.

I sådant afseende vore dock nödigt att äga kunskaper i svenska och tyska språken, fysik, kemi, biologi och matematik, motsvarande betyget godkänd i maturitetsexamens kurser på reallinjen. Det vore nämligen dessa ämnen, som dels utgjorde den direkta grund, hvarpå det högre skogliga vetandet skulle byggas — fysik, kemi, biologi och matematik — dels utgjorde medel för studiernas bedrifvande — svenska och tyska språken. Om fördenskuil kunskaper i dessa ämnen, motsvarande godkända kurser i maturitetsexamen på reallinjen, äfvensom kunskaper i historia och geografi, motsvarande godkänd kurs i real-skoleexamen, inhämtades af unga män, som genomgått den kurs i skogshushållning, hvilken vore närmast lägre än skogshögskolans, syntes detta domänstyrelsen böra medföra kompetens för dem att såsom ordi-

narie elever vinna inträde vid skogshögskolan. Af enskilda lärare utfärdade intyg angående sådana kunskaper borde likväl ej godkännas. Det syntes därför böra föreskrifvas, att prof angående sådana kunskaper skulle afläggas på sätt angående komplettering af studentexamen funnes föreskrifvet, hvilka föreskrifter skulle analogt gälla angående de kunskapsmått, som skulle beträffande vissa ämnen motsvara godkänd kurs i realskoleexamen.

Alltså skulle de lärjungar, som med vackra vitsord genomgått skogsskolans fortsättningskurs och tillika erhållit betyg om lämplighet för fortsatt utbildning, efter nödiga förstudier kunna vinna inträde vid skogshögskolan. För att möjliggöra detta måste dock maximåldern för sådana sökande höjas öfver den af de sakkunniga föreslagna. Förstudierna skulle omfatta svenska och tyska språken, fysik, kemi, biologi och matematik samt historia och geografi. Medan i sistnämnda båda ämnen kunskaper behöfde förvärfvas motsvarande allenast betyget godkänd i realskolekursen, måste kunskapsmättet i öfriga ämnen motsvara samma betygsgrad i maturitetsexamen på reallinjen. Vid skogshögskolan skulle de, som på angifvet sätt passerat graderna i skogsskolan och dess fortsättningskurs samt aflagt berörda tentamina, antagas till elever med samma åligganden och rättigheter som öfriga ordinarie elever därstädes.

De skogshögskolans ordinarie elever, som aflagt maturitetsexamen vare sig på reala linjen eller på klassisk linje med kompletteringspröfning till godkänd kurs å reallinjen i fysik, kemi, biologi och matematik, skulle antagas, sedan de genomgått en förberedande praktisk kurs och därvid befunnits för skogsmannens yrke lämpliga. De skulle äga skyldighet deltaga i högskolans alla läroämnen och därifrån erhålla afgångsbetyg, om de i samtliga ämnen ådagalagt minst godkända kunskaper.

Nedanstående sammanställning torde förtydliga det ofvan sagda.

Skogshögskolan.

A-linjen.

2. Förberedande praktisk kurs, intyg om lämplighet för yrket.

1. Mogenhetsexamen antingen vid allmänt realläroverk med minst godkända kunskaper i fysik, kemi, biologi och matematik, eller på klassisk linje jämte kompletteringspröf-

B-linjen.

6. Förberedande praktisk kurs, intyg om lämplighet för yrket.

5. Tentamina i svenska, tyska fysik, kemi, biologi och matematik, utvisande kunskaper minst lika med godkända kurser i maturitetsexamen på reallinjen, samt i historia och

ning, utvisande nyssnämnda kunskapsmått i ofvannämnda fyra ämnen.

geografi minst lika med godkända kurser i realskoleexamen.

4. Skogsskolans fortsättningskurs, intyg om lämplighet.

3. Minst ett års praktik.

2. Skogsskolans kurs, intyg om lämplighet.

1. Kunskaper motsvarande minst fullständig folkskolekurs, orlofsedel eller arbetsbetyg, deltagande under minst ett år i skogsarbeten.

För inträde vid skogshögskolan fordrades enligt B-linjen lång förberedelsestid. Under förutsättning att såväl skogsskolans kurs som dess fortsättningskurs omfattade hvardera ett år, och att en folkskolans alumn, som genomgått dessa kurser, därefter behöfde använda 2 à 3 år för att inhämta kunskaper, *motsvarande betyget godkänd* i maturitetsexamen i svenska, tyska, fysik, kemi, biologi och matematik, samt i realskoleexamen i historia och geografi, skulle tiden, från det en folkskolans alumn vunne inträde vid skogsskola, till dess han förvärfvat kompetens att antagas vid den till skogshögskolan föreberedande praktiska kursen, omfatta 5 à 6 år. En yngling, som före inträdet vid skogsskola aflagt realskoleexamen eller genomgått motsvarande antal klasser i elementarläroverk, kunde förvärfva samma kompetens med något års tidsvinst.

I fråga om det af de sakkunniga föreslagna skogsläroverket anmärkte domänstyrelsen, att detsamma föranledt dem, som yttrat sig i ärendet, att däremot framställa ett flertal anmärkningar och ganska allmänt yrka, att denna läroanstalt icke måtte komma till stånd. Sålunda hade föreståndaren för Ombergs skogsskola ansett läroverket hvarken behöfligt eller i stånd att lämna sådan undervisning, som vore erforderlig för utöfvande af skogsförvaltning. Föreståndarna för Klotens, Hällnäs, Bispgårdens, Grönsinka, Bjurfors, Hunnebergs och Kolleberga skogsskolor hade likaledes ansett läroverket icke böra komma till stånd. Ej heller någon af de öfverjägmästare, som i ärendet yttrat sig, hade tillstyrkt dess inrättande. Endast skogsinstitutets lärarkollegium och t. f. föreståndaren för Skogshalls skogsskola hade uttalat sig för skogsläroverket.

För egen del ansåg domänstyrelsen en allenast ettårig kurs, byggd på realskolans bas, vara alldeles otillräcklig för det därmed afsedda

ändamålet, äfven om praktik i skogshushållning under omkring två år skulle föregå kursen vid skogsläroverket. Praktiken måste nämligen blifva synnerligen ojämn och tariffva komplettering, som under den föreslagna ettåriga kursen vid läroverket ej kunde hinna meddelas, i all synnerhet som kursen därstädes hufvudsakligen skulle vara ägnad åt inhämtandet af teoretiska kunskaper. I fackämnen komme denna kurs att omfatta hvad som inginge i undervisningen vid skogsskolorna jämte något däröfver under tider, som vid skogsskolorna vore ägnade dels åt praktiska arbeten dels åt vissa elementarämnen, såsom svenska språket, matematik och skönskrifning. Man finge dock ej vänta sig mycket af en lärotid af allenast ett år, och det innebure en allvarlig fara för skogshushållningen att lägga viktiga åligganden i deras händer, som erhållit en så svag utbildning, att deras arbeten skulle blifva ett osäkert trefvande bland det rätta och orätta.

Staten syntes fördenskuil ej böra inrätta det af de sakkunniga föreslagna skogsläroverket och sålunda kunna undvika de afsevärda kostnader, som skulle vara förenade med upprätthållandet af denna läroanstalt, hvars ettåriga kurs skulle, om byggnadernas värde och underhåll till fullo uppskattades, komma att för hvarje elev uppgå till omkring ettusenfemhundra kronor.

Den mellanklass af skogstjänstemän, som de sakkunniga antydt böra inom skogsstaten inrättas, skulle enligt domänstyrelsens åsikt sannolikt medföra större olägenheter än fördelar. Det hade anmärkts, att den skulle göra skogsförvaltningen mera komplicerad än hvad för närvarande vore fallet. Domänstyrelsen ansåge sig tillika böra framhålla, att tjänstemän af denna mellanklass, som dock vore att hänföra till så kallade ståndspersoner, finge en rätt svår ställning, om deras aflöning skulle blifva lika med de nuvarande assistenternas och sålunda afsevärdt mindre än de ordinarie jägmästarnas. Aflöningen innebure i sådant fall icke existensminimum för en sådan person med familj enligt lefnadsvanorna i det hem, hvarifrån han utgått, i all synnerhet om hans familj innehölle ett flertal barn. Mellanklassen skulle därför tvifvelsutan blifva en hård för missnöje, på samma gång som anställandet af denna mellanklass såsom ordinarie tjänstemän högst väsentligt komme att minska antalet af de extra ordinarie tjänstemän inom skogsstaten, som aflagt fullständig examen vid skogshögskolan och därefter anställts såsom assistenter, taxatorer, biträdande jägmästare o. s. v., ur hvilkas led statens ordinarie revirförvaltare skulle rekryteras. Det vore visserligen ej lyckligt, om antalet extra tjänstemän vore alltför stort. Men tillfälle måste dock kunna finnas att bland extra tjänstemän erhålla vikarier för ordinarie

jägmästare, som i följd af sjukdom eller af annan anledning behöfde erhålla tjänstledighet. De extras antal borde ock vara så stort, att urval kunde äga rum vid tillsättande af ordinarie befattningar för att härvid kunna erhålla fullt lämpliga tjänstemän. I motsatt fall saknades det måhända viktigaste villkoret för allt framåtskridande, ty det låge i själfva systemet, att konkurrensen om de ordinarie jägmästarbefattningarna blefve mycket ringa. Ett sådant system ledde själfallet till en sjunkande duglighet hos skogsstatens tjänstemän. De extra tjänstemännens antal borde af antydda orsaker vara större än de ordinarie jägmästarnas.

På grund af hvad sålunda anförts måste domänstyrelsen bestämdt afstyrka både inrättandet af det föreslagna skogsläroverket vid Klotten och användandet i statens tjänst af från sådant läroverk utexaminerade personer såsom en mellanklass i skogsstaten.

Många uttalanden hade emellertid gjorts antingen för ökande af undervisningen vid skogsskolorna eller för inrättande af fortsättnings-skolor för skogsskolans lärjungar. Det förra skulle förutsätta en längre kurs vid skogsskolorna, det senare anläggandet af särskilda skolor.

För att inrätta en längre kurs vid samtliga skogsskolor vore nödigt, därest antalet lärjungar samtidigt skulle ökas, att högst väsentligt utvidga dem, hvilket skulle medföra mycket afsevärda kostnader. Ehuru bevakarnas utbildningskurs i flertalet länder omfattade längre tid än hos oss, ansåg sig domänstyrelsen då böra stanna vid det af de sakkunniga afgifna förslag beträffande bevakare i allmänhet.

Däremot syntes mycket goda motiv kunna anföras för inrättande af en skogsskolans fortsättningskurs, hvilken skulle förse enskilda och i någon mån äfven staten med arbetsledare, hvilkas kompetens vore större än de från allenast skogsskola utexaminerade lärjungarnes. Inrättandet af en skogsskolans fortsättningskurs skulle ock kunna ske utan allt för stora kostnader, enär för närvarande därför erfordrades inrättandet af allenast två skolor efter hufvudsakligen samma typ som en skogsskola.

Ändamålet med dessa skogsskolans fortsättningskurser skulle vara att genom kostnadsfri undervisning meddela teoretisk insikt och praktisk färdighet i skogshandteringen till den utsträckning, som ansåges erforderlig för att efter anvisning af skogsförvaltare leda och utföra de till skogshushållningen hörande arbeten. Personer, som efter att hafva genomgått skogsskola inhämtat denna fortsatta utbildning, skulle blifva lämpliga såsom skogsrättare, hvartill skogsskolans kurs oftast visat sig medföra för svag kompetens, såsom afvägare och stakare vid upp-rättandet af dikningsförslag för torrläggning af skogsmark, sedan plan

och synpunkter för dikningen bestämts, såsom arbetsledare vid flottledsbyggnader, såsom ledare vid timmerafverkning, sedan stämpling ägt rum, o. s. v. Vidare skulle de kunna erhålla anställning såsom öfver-skogsvaktare, faktorer och inspektorer, därvid åt dem efter hand skulle kunna anförtros äfven mera maktpåliggande arbeten och uppdrag än de angifna, såsom värdering af till salu utbudna rotstående träd, utbudna afverkningsrätter o. s. v.

Vid våra skogsskolor hade undervisningen i följd af den korta undervisningstiden måst begränsas och omfattat mera af den egentliga skogsskötseln än af skogstaxationen och skogsteknologien. Med iakttagande däraf kunde under fortsättningskursen äfven de båda sistnämnda grenarna af skogshushållningsläran behörigen uppmärksammas. I öfrigt skulle vid dessa kurser undervisning meddelas ej blott i fackämnen utan jämväl i de för dessa grundläggande ämnen, nämligen i botanik, marklära med geologi och klimatologi, skogszoologi, skogs- och fältmätning samt matematik. Därjämte vore nödigt att äfven under fortsättningskursen öfva lärjungarna i uppsatsskrifning, hvarvid skogliga ämnen kunde behandlas, så att de inom sitt kunskapsområde finge någon vana att uttrycka sig i skrift. Såsom fackämnen skulle ingå skogsskötsel, skogsuppskattning med något skogindelning, skogsteknologi med byggnads- och afdikningslära, grunderna för jordbruksekonomin, författningskännedom, jakt- och fiskevård, bokföring, kart- och byggnadsritning samt kartskrift.

Undervisning skulle meddelas genom lektioner på lärorummet, öfningskurser, exkursioner och arbeten i skogen.

Lärokursen vid fortsättningsskolorna syntes lämpligen böra omfatta samma tid af året som kursen vid skogsskolorna.

Lärjunges ålder, då han efter genomgången skogsskolekurs antoges vid fortsättningskursen, skulle ej få öfverstiga 28 år. Såsom kompetensvillkor för tillträde till denna kurs skulle gälla, att sökanden i afgångsbetyget från skogsskolan erhållit vackra vitsord såväl i teoretiska kunskaper som i praktiska färdigheter, hvarjämte betyget genom särskild anteckning skulle angifva, att sökanden visat begåfning samt synnerlig håg och lust för skogsmannayrket. I öfrigt skulle sökanden genom särskildt intyg styrka, att han efter genomgången kurs vid skogsskola under minst ett år utöfvat praktisk verksamhet i skogshushållning.

Två fortsättningsskolor syntes domänstyrelsen vara erforderliga, den ena belägen i mellersta Norrland, den andra inom eller straxt söder om bergslagsområdet. Förhållandena inom norra och södra delarna af landet vore nämligen så olika, att en för praktiken afsedd kurs lättast

och säkrast inlärdes å den trakt, där den skulle finna användning. I annat fall skulle studieresor behöfva anordnas från norra till mellersta Sverige och tvärt om, hvilket vore förenadt med kostnader, som flertalet af dessa skolors lärjungar måhända ej skulle kunna bära. Vid enhvar af ifrågavarande skolor borde utrymme finnas för 20 lärjungar.

*Sveriges
kronojägar-
förbund.*

I anslutning till denna redogörelse för domänstyrelsens utlåtande i hvad det rör den lägre kursens afskaffande och därmed sammanhängande undervisningsspörsmål, bör här omnämnas, att från kronojägaren Albert Björner, på uppdrag af Sveriges kronojägareförbund den 20 januari 1910 ingått en skrifvelse, i hvilken framhålls, att enligt kronojägarekårens öfvertygelse vore domänstyrelsens förslag till skogsundervisningens ordnande vidsyntare än de sakkunnigas.

*Svenska
forstmästar-
förbundet.*

Svenska forstmästarförbundet har i sin merbemälda skrifvelse under erinran att domänstyrelsen sålunda ansett, att undervisningen vid skogsläroverket icke skulle vara till någon nytta såsom varande för ytlig samt att styrelsen framhållit att för statstjänsten någon undervisning lagd på realskolans grund icke erfordrades, vidare anfört följande:

»Vi tillåta oss först hänvisa till hvad vi anfört om denna sak, men vilja här påpeka ännu en olägenhet, som troligen blefve följden, om någon sådan undervisning ej komme till stånd. Om nämligen staten ej själf gör något i detta afseende för att underlätta skötseln af den stora nationaltillgång, som de enskilda skogarna dock utgör, blefve troligen följden att en sådan undervisning på enskildt initiativ anordnades. Detta skulle emellertid innebära, att den kontroll på undervisning, lärarekompetens, elevantal och dylikt, som genom kursens upprätthållande af staten nu finnes, skulle bortfalla, konkurrens om lärarkrafter uppstå, skogsägarna kanske ännu hellre taga sina tjänstemän från den kurs, de själfva underhålla o. s. v. Därtill kommer det oekonomiska uti att hafva tvenne anläggningar med dubbla kostnader för samlingar och åskådningsmaterial m. m.

»Sedan kungl. styrelsen sålunda öfvergifvit tanken på skogsundervisning, lagd på realskolans grund, har den däremot framlagt ett förslag att lägga en fortsättningskurs till de vanliga skogsskolorna. Styrelsen säger härom: Personer, som efter att hafva genomgått skogsskolan, inhämtat denna fortsatta utbildning, skulle blifva lämpliga som skogsrättare, hvartill skogsskolans kurs oftast visat sig medföra för svag kompetens, såsom afvägare och stakare vid upprättandet af dikningsförslag för torrläggning af skogsmark, sedan plan och synpunkter för

dikningen bestämts, såsom arbetsledare vid flottledsbyggnader, såsom ledare vid timmerafverkning, sedan stämpling ägt rum o. s. v. Vidare skulle de kunna erhålla anställningar såsom öfverskogsvaktare, faktorer och inspektorer, därvid åt dem efter hand skulle kunna anförtros äfven mera maktpåliggande arbeten och uppdrag än de ofvan angifna, såsom värdering af till salu utbudna rotstående träd, utbudna afverkningsrätter o. s. v.

»Å ena sidan synes således utbildningskursen icke vara afsedd för det ändamål, hvartill skogsläroverket eller nuvarande lägre kursen tjänar, utan endast vara en öfverskogsvaktare- och förmannsskola, men å andra sidan har domänstyrelsen t. o. m. från denna skogsskola tänkt sig en möjlighet för eleven att öfvergå till skogshögskolan, något som de sakkunniga icke ens föreslagit för den på realskolebildningens nivå stående eleven från skogsläroverket. Denna vackra tanke att bereda möjlighet för en särskildt duglig elev från det ena stadiet att öfvergå till närmast högre, som de sakkunniga genomfört endast i sitt förslag till inträdesfordringar till skogsläroverket, och som kungl. domänstyrelsen har på ett mindre lyckligt sätt utvecklat, synes oss böra beaktas och leda till anordnande af möjlighet till öfvergång såväl från skogsskolorna till kursen som från denna till högskolan. Kungl. styrelsen hade tänkt sig gången af denna elevutbildning så:

- 1:o) Kunskaper, motsvarande minst fullständig folkskolekurs, orlofsedel eller arbetsbetyg, deltagande under minst ett år i skogsarbeten;
- 2:o) skogsskolans kurs, intyg om lämplighet;
- 3:o) minst ett års praktik;
- 4:o) skogsskolans fortsättningskurs, intyg om lämplighet;
- 5:o) tentamina i svenska, tyska, fysik, kemi, biologi och matematik, utvisande kunskaper minst lika med godkända kurser i maturitetsexamen på reallinjen samt i historia och geografi minst lika med godkänd kurs i realskoleexamen;
- 6:o) förberedande praktisk kurs, intyg om lämplighet för yrket;
- 7:o) skogshögskolan.

»Rörande domänstyrelsens förslag tillåta vi oss först instämman uti hvad en talare å Föreningens för skogsvård diskussion den 5 november anförde:

'Domänstyrelsen har emellertid ej endast strukit det föreslagna skogsläroverket utan äfven all skogsutbildning, baserad på realskolan

som bottenskola. Att detta är riktigt kan väl däremot vara tvifvel underkastadt.

'Med det säkerligen lyckliga beslutet om inrättandet af realskoleexamen har ju afsetts att bereda väg till lefnadsbanor med hufvudsakligen praktiskt arbete. Hit torde vi äfven få räkna skogsförvaltarens. Mig förefaller det klart, att man för att kunna utbildas till en skicklig skogsförvaltare ej nödvändigtvis behöfver ha aflagt studentexamen. Obehöfligheten häraf har också domänstyrelsen på sätt och vis erkänt genom att föreslå anordnande af möjlighet för äfven andra än studenter att vinna inträde vid högskolan. Men genom denna anordning har det ej anvisats väg till skogsmannens yrke från aflagd realskoleexamen, efter som realskolisten skall ställa sig i led med folkskolealumni för att arbeta sig fram till högskolan.

'En femtonårig yngling i realläroverkets 5:te klass med håg och fallenhet för skogsmannens yrke, som syftar något högre än till kronojägarens eller faktorns ställning, har enligt det föreliggande förslaget två vägar att välja.

'1:sta vägen: Studentexamen efter fyra studieår, då han vid 19 års ålder står färdig för inträde i skogshögskolans förberedande kurs.

'2:dra vägen: Realskoleexamen efter ett studieår för att skaffa sig den allmänbildning, som har ansetts erforderlig för den praktiska tjänstemannen. 3 års väntan för att vid 19 års ålder få inträde i skogsskolan. Dessa år använder han till praktisk utbildning — därefter ett studieår vid skogsskolan. Sedan minst ett års praktisk verksamhet. Som han vid denna tid äfven skall göra sin värnplikt, tager detta honom 2 år. — Sedan genomgår han fortsättningsskolan. Nu är det 7 år sedan han aflade sin realskoleexamen, och han har ej så friskt minne af denna; kompletteringen tager honom därför ett och i många fall två år. Efter 4 à 5 studieår och 5 praktiska utbildningsår står han sålunda vid cirka 25 års ålder på samma punkt, där han genom 4 studieår till studentexamen kunnat stå 19-årig. Han är i bästa fall 28 eller 29 år, då han efter genomgången högskolekurs skall träda ut i lifvet och börja själfständig verksamhet, men han kan också få vänta ett eller annat år på inträde vid högskolan och står 30-årig vid början af sin bana. Knappast någon torde välja denna väg.

'Det kan ju hända att en eller annan energisk och begåfvad folksön från folkskolan skulle arbeta sig upp den vägen för att nå ett högre arbetsplan, än som eljest skulle erbjudas honom, men en väg att från realskolan skaffa sig en ställning som skogsman är det icke.

'Jag tror för öfrigt ej att studenterna på detta sätt skulle få många medtäflare om utrymmet vid högskolan.

'Det är sålunda påtagligt, att denna anordning icke kommer att — såsom domänstyrelsen i sitt yttrande vill göra troligt — onödiggöra den nuvarande s. k. lägre kursen.

'Härmed är jag inne på frågan om det berättigade i att låta denna kurs helt och hållet försvinna. — Förslaget om skogsläroverket som dess ersättare hoppas jag, som sagdt, få anse aflifvadt. — Men hvarför skall ej kursen behållas och så vidt möjligt förbättras? Bland dem, som till domänstyrelsen yttrat sig i frågan, ha alla utom lärarkollegiet vid skogsinstitutet uttalat sig för att högskolan måtte få stå som ensam utbildningsanstalt för skogsförvaltare i såväl statslig som enskild tjänst.

'Men härvid ha endast skogsstatstjänstemännen yttrat sig. Angående en lärokurs afsedd för utbildande af skogsmän i privat tjänst, böra äfven de privata skogsägarnas och ledande skogsmännens röster höras och i detta afseende af vederbörande statsmakter mer beaktas än de förras. — — —

'Då det ej torde kunna förnekas, att en skoglig fackutbildning kan grundas på realskoleexamen, och då det kanske äfven lämnas obestriddt, att de praktiska begåfningarna lika ofta äro att söka bland realskolisterna som hos studenterna, så måste det äfven anses orätt och obefogadt, att borttaga den möjlighet till utbildning för skogsmannens yrke, som nu finnes för dem, som aflagt realskoleexamen. Jag tror ej, att lägre kursen hittills gifvit fog för ett påstående att dugliga skogsmän ej kunna erhållas på den vägen.

'Att låta lägre kursen försvinna är sålunda oklokt och orätt med hänsyn både till arbetsgifvarne och till de skogsmannaämnen, som rekrytera densamma.'

»Att skogsskolorna», heter det vidare i forstmästarförbundets skrifvelse, »varit i behof af en sådan fortsättningskurs har icke förut framhållits. Tvärtom hafva de sakkunniga och i all synnerhet reservanterna betonat, hvilken relativt taget hög ståndpunkt den skogsskolebildade kronojägaren och skogsvaktaren intagit, och reservanterna just därmed motiverat obehöfligheten af den nuvarande lägre kursen äfvensom skogsläroverket. De sakkunnigas majoritet har visat sitt förtroende för skogsskoleutbildningen genom att lämna den elev, som med godt resultat genomgått skolan, möjlighet att efter komplettering i några realskoleämnen öfvergå till skogsläroverket. Vi tillåta oss upprepa hvad de sakkunniga anföra:

'Redan på 1850-talet fann frågan om inrättande af skogsskolor, af-

sedda för utbildning af förmän vid skogsarbeten och af bevakare i skogen, sin lösning på ett, som det senare har visat sig, i allt väsentligt lyckligt sätt. De sakkunnige hafva för sin del endast att föreslå en del detaljförbättringar i denna utbildning', samt: 'Det lider knappast något tvifvel, att af den nuvarande svenska skogsundervisningens olika grader den, som afser utbildning af förmän — kronojägare och skogsvaktare — vid skogsarbetena närmast motsvarar sitt ändamål.'

»Reservanten, öfverjägmästare Wallmo, anför bland annat:

'Med tanke på hvad skogsskolorna med nuvarande organisation lyckats åstadkomma och äfven med tanke på, att dessa skogsvaktare och kronojägare, som i skogsskolorna erhållit sin första teoretiska fackutbildning, komma att arbeta under sakkunnig ledning och kontroll, hvarigenom deras yrkesskicklighet undan för undan kan uppdrifvas i den skola, som lifvet i skogen själfst erbjuder, så finner jag icke, att behof föreligger att vare sig förlänga kursen vid nuvarande skogsskolor eller inrätta någon fortsättningsskola.

'Fastän visserligen min egen erfarenhet säger mig, att de från skogsskolorna utexaminerade i regel bilda en kår, med hvars hjälp kan utföras allt i skogarna förekommande 'mekaniskt intelligensarbete,' så har jag emellertid i och för en klarare belysning af frågan inhämtat de närmast fackkunnigas, d. v. s. skogsskoleföreståndarnes tankar i saken, hvilka jag således i detta sammanhang vill framlägga.

'Till samtliga af dem har jag nämligen ställt följande fråga: 'Hur många procent af de med nutida skogsskoleutbildning utrustade och från N. N. skogsskola under de senaste 5 åren utexaminerade lärjungar ansen I vara i besittning af den utbildning, att de, icke på egen hand, men under ledning och kontroll kunna utföra allt arbete, som erfordras i en skog såsom skogskultur, dikesutstakning, virkesafmätning, linjetaxering, stämpling, afvägning, mark- eller beståndsaffattning, tillväxtundersökningar m. m.?'

»Sedan redogörelse så lämnats, sammanfattar han svaren med följande ord:

'Af svaren här ofvan framgår sålunda, att en betydande stor kontingent af de från skogsskolorna utexaminerade lärjungarna besitta de egenskaper och den utbildning, som fordras för utförande af de arbeten hvarom här är fråga. Att praktisk öfning eller träning kan vara af behovet påkallad efter lärjungens utträde ur skogsskolan är ej mer än en naturlig sak, men öfning och färdighet kunna alltid vinnas, så snart ledning och kontroll finnas, och för fullgörandet häraf står den fullt

utbildade skogspersonalen till buds. Då sålunda den nuvarande kursen vid skogsskolorna ej anses böra förlängas...

»Ehuru vi därmed ej vilja rikta någon anmärkning mot sträfvandet att gifva skogsvaktarekåren en så god utbildning som är möjligt, kunna vi ej underlåta att anse detta hastigt påkomna intresse för utvidgande af skogsskolorna icke vara grundadt på något allmänt känt behof, utan mera på en önskan att därmed motivera borttagandet af nuvarande lägre kursen, hvilken dock denna fortsättningskurs ingalunda skulle kunna ersätta. Äfven om den sålunda skulle komma till stånd, utgör det icke något skäl för borttagande af den förra.»

Domänstyrelsen bemöter i skrifvelse den 30 december 1909 forstmästareförbundets framställning.

*Domän-
styrelsen.*

Den förutsättning hvarifrån denna utginge vore oriktig. Detta gällde främst de skogsarealer, som skulle stå under privata skogsförvaltare. Af rikets hela utmark 36,083,147 hektar vore 20,707,117 skogbärande areal. Afräknades härifrån de allmänna skogarna samt de smärre skogsägarnas hemmansskogar, å hvilka icke skogsförvaltare torde komma att anställas, återstod en bråkdelen, som kunde komma under privata skogsförvaltare. På sådant sätt blefve det förklarligt, att allenast tolf från lägre kursen årligen utexaminerade elever ansåges kunna fylla behofvet ej blott af privata skogsförvaltare utan äfven af forstliga biträden. Vidare förutsattes, att olika kunskapsmått skulle erfordras för att förvalta statens och enskildas skogar. Det torde dock vara ostridigt, att det kunskapsmått, som skall läggas till grund för en skogsförvaltares kompetens måste hänföras till förvaltningsobjektet, icke till skogens ägare. Sålunda kunde icke det förhållandet, att staten förvärfvat en förutvarande bruksegendom, hafva till följd, att en annan kompetens därefter skulle erfordras för egendomens skogshushållning. Sakförhållandet framträdde klarast, om man, såsom i vissa fall skett, förutsatte, att staten själf eller genom andra fortsatte rörelsen, t. ex. järnbruksindustri och sågverksrörelse. Ej blott skogsskötselns innehåll och vinst utan ock skogsprodukternas tillgodogörande blefve oförändrade. Någon olikhet skulle möjligen ligga däruti, att staten fordrade i någon mån årlig uthållighet i sitt skogsbruk, men att den enskilde skogsägaren ville allt efter konjunkturerna kunna öka och minska afverkningen. En sådan olikhet vore emellertid ej ägnad att göra den enskildes skogshushållning vare sig enklare eller lättare.

Vården af samma objekt fordrade i hufvudsak samma förkunskaper, om resultatet skulle blifva lika godt, och det torde vara en statens uppgift att tillse, att så måtte blifva förhållandet.

Visserligen vore det sant, att statens skogshushållning i vissa orter varit och ännu vore mindre mångsidig än den enskilda skogsägarrens. Denna skillnad, som icke berättigade ett lägre kunskapsmått i senare än i förra fallet, utjämnades alltjämt. Inom några af statens revir vore skogshushållningen lika mångsidig som å större skogskomplex i enskild ägo och antalet af dessa revir ökades, i samma mån som staten i allt större utsträckning själf afverkade och i vissa fall själf förädlade sina skogsprodukter. Detta belystes därigenom att den summa, som utgifvits för afverkning å statens skogar för år 1899, uppgick till 141,305 kronor men tio år senare till 577,338 kronor. En olika hushållning för statens och enskildes skogar saknade alltså förutsättning i någon för skogsprodukternas tillgodogörande väsentlig och bestående olikhet.

Man hade emellertid anmärkt, att i fråga om större privatskogar ledningen af hushållningen uppdroges åt en fackman med högskolebildning, hvilken under sig skulle hafva från lägre kursen utexaminerade personer. Så vore i många fall förhållandet, men ganska många af dem som utgått från lägre kursen syhtes innehafva för skogshushållningen ledande befattningar. Dessa personer syntes hafva nått sin ställning på grund af urval, och sedan de under praktiken ökat sina kunskaper. Under liknande förutsättning hade äfven personer, som förvärfvat allenast skogsskolornas förbildning, likaledes blifvit förvaltare af privatskogar, som gifvetvis ej kunde utgöra något bevis för, att skogsskolornas kurs vore vare sig en lämplig eller tillräcklig förbildningskurs för privata skogsförvaltare.

Tillika hade framhållits, att de från lägre kursen utexaminerade eleverna skulle hafva mindre anspråk än de vid skogshögskola utbildade. De förra skulle därför kunna inträda i statens tjänst såsom en billig mellanklass af tjänstemän. En undersökning visade emellertid, att de från lägre kursen utexaminerade hade i medeltal fullt lika goda och i flere fall bättre lönevillkor än dem, som genomgått högre kursen vid skogsinstitutet. Af sextiosex personer, om hvilka uppgifter kunnat erhållas, hade

3	en lön af	2,000 kronor
16	» » »	3,000 »
26	» » »	4,000 »
10	» » »	5,000 »
6	» » »	6,000 »
3	» » »	7,000 » och
2	» » »	10,000 » eller mera.

Härtill komme i regel bostads- och vissa andra naturaförmåner.

En afsevärd skillnad rådde dock sinsemellan bland de från lägre kursen utexaminerades lönevillkor och ställning. Någon enda hade intagit plats som disponent, många vore själfständiga förvaltare, andra förvaltare under ledning af person med högre kompetens eller i allt fall med begränsad själfständighet. Ett mindre antal hade fått ännu mera underordnade befattningar, till och med skogsvaktareplatser eller liknande. Någon enda hade sökt kronojägarbefattning. Här af syntes den slutsatsen kunna dragas, att den personliga dugligheten gjort sig i hög grad gällande; de, som åtnöjdes med lägre villkor, tillhörde icke de dugligare eller hade icke hunnit visa sin duglighet.

Det innebure påtagligen en fara för staten att anordna en mellanklass af tjänstemän med låga lönevillkor, under förutsättning att denna klass skulle rekryteras med från lägre kursen utexaminerade. Staten löpte risken, att erhålla allenast de minst dugliga af dessa skogsmän.

Men staten lika väl som de enskilda hade behof af en mellanklass. Men att den lägre kursens kunskapsmått härför skulle vara nödvändigt vore påtagligen icke fallet. Privata skogsägare rekryterade numera denna mellanklass — inspektorer, faktorer, öfverskogsvaktare o. s. v. — från personer, hvilka endast genomgått skogsskolorna. Det här förvärfvade kunskapsmättet vore dock otillräckligt, hvilket personer i denna ställning ofta erkänt, samtidigt som de uttalat önskvärdheten af en fortsättningskurs. Det vore en sådan kurs styrelsen föreslagit för att utbilda en duglig mellanklass skogstjänstemän.

Värdet af detta förslag med möjlighet för ett fortskridande från skogsskolan till dess fortsättningskurs och därifrån till skogshögskolan hade forstmästarförbundet i sin framställning sökt förringa. Bedömdes denna fråga utan förutfattad afsikt att visa nödvändigheten af att en lägre kurs anordnades, funne man, att en begåfvad yngling med god folkskolebildning torde kunna, om han vunnit inträde vid skogsskola under det år, hvarunder han fyllde 19 år, förvärfvat kompetens för inträde vid skogshögskolan det år hvarunder han fyllde 24 (25) år och kunde därifrån utexamineras det år, hvarunder han fyllde 26 (27) år. Den som aflagt realskoleexamen, förr än han ägnat sig åt skogsbanan, kunde förkorta denna tid med ett à två år, eller på grund af erhållen dispens för tidigare inträde vid skogsskola ännu tidigare bli utexaminerad från skogshögskolan.

I framställningen hade emellertid beräknats, att en yngling, som aflagt realskoleexamen, skulle redan vid 20 års ålder hafva utexamine-

rats från den lägre kursen. Jämför man härmed deras ålder, som genomgått skogsinstitutets lägre kurs 1899—1908, funne man:

år 1899	utexaminerades	7	elever	med	21.6	års	medelålder
» 1900	»	11	»	»	22.5	»	»
» 1901	»	11	»	»	22.3	»	»
» 1902	»	6	»	»	23.2	»	»
» 1903	»	9	»	»	24.1	»	»
» 1904	»	10	»	»	24.9	»	»
» 1905	»	9	»	»	25.4	»	»
» 1906	»	10	»	»	25.9	»	»
» 1907	»	9	»	»	25.8	»	»
» 1908	»	9	»	»	24.2	»	»

Det vore ej sannolikt, att denna medelålder skulle komma att afsevärdt sjunka.

Styrelsens förslag hade bland andra två beaktansvärda fördelar, den ena, att det beredde tillfälle för förmågorna att komma framåt utan att aflägga studentexamen, den andra, att det måste vara ägnadt att utjämna den klasskillnad, som en olika lång kurs vid elementarläroverk och än mera afsaknad af sådan kurs i annat fall skulle framkalla.

Styrelsen hade sålunda icke funnit anledning att frångå detta förslag.

Löne-
reglerings-
kommittén.

Löneregleringskommittén har i sitt den 15 december 1911 daterade betänkande lämnat följande

Sammanfattning

af de olika synpunkter som under diskussionen om den lägre kursen framträdte:

»Till en början», säger kommittén, »torde då få erinras, att de sakkunniga och domänstyrelsen varit i hufvudsak eniga därom, att skogsinstitutet bör, med fränskiljande från detsamma af den s. k. lägre kursen, ombildas till en skogshögskola.

»Den nuvarande lägre kursen vid skogsinstitutet skulle, därest den af de sakkunniga ifrågasatta organisationen blefve genomförd, komma att i viss mån ersättas med det föreslagna nya skogsläroverket vi Kloten.

»Enligt domänstyrelsens förslag åter skulle mellan den nya skogshögskolan och de hittillsvarande, för utbildning af skogsvaktare afsedda skogsskolorna icke finnas något annat mellanstadium än den påbyggnad på de nämnda skogsskolorna, som af domänstyrelsen benämnts skogsskolans fortsättningskurs.

»Kommittén torde i detta sammanhang få erinra, att den lägre kursen vid skogsinstitutet räknar sin tillkomst från en tämligen närliggande tid.

»Inrättandet af en dylik kurs ifrågasattes af domänstyrelsen i dess underdåniga skrifvelse till Konungen den 2 november 1891, med förslag till ny stat för skogsinstitutet.

»Enligt hvad domänstyrelsen i denna skrifvelse framhöll, vore ett högre skogsläroverk nödigt dels för utvecklande af skogsvetenskapen efter våra för olika landsdelar vidt skilda förhållanden, dels ock för utbildande af skickliga yrkesmän för vården af landets skogsegendom, ej allenast statens utan äfven och ej minst de enskildas.

»Från denna sistnämnda synpunkt skulle, enligt domänstyrelsens mening, kunna ifrågasättas, huruvida icke, 'då för den privata skogsförvaltningen i allmänhet icke torde erfordras så omfattande förkunskaper och mångsidig utbildning, som staten med rätta kräfde af sina skogstjänstemän', åtgärder borde vidtagas för utbildande af privata skogsförvaltare.

»Domänstyrelsen höll före, att vid skogsinstitutet i sådant syfte specialelever borde antagas, hvilkas elementarbildning icke skulle behöfva motsvara fordringarna för inträde vid institutet. Dessa specialelever borde dock, därest de ej kunde styrka sig äga tillräckliga praktiska förkunskaper, hafva, innan de mottogos vid institutet, genomgått den praktiska kursen vid Ombergs skogsskola.

»Det förslag angående ny stat för skogsinstitutet, som förelades 1892 års Riksdag, blef af Riksdagen godkänt, hvarjämte Riksdagen uttalade sin fulla anslutning till domänstyrelsens uppfattning, att vid skogsinstitutet borde anordnas speciella kurser för sådana ynglingar, hvilka önskade utbilda sig till privata skogsförvaltare.

»Då sedermera, på gjord framställning, vid 1893 års riksmöte ett extra anslag för år 1894 beviljades till bestridande af kostnad för byggnadsarbeten och anskaffande af inventarier vid skogsinstitutet, framhöll Riksdagen i sin skrifvelse i ämnet önskvärldheten däraf, att de tillämnade kurserna för utbildande af privata skogsförvaltare snarast möjligt toge sin början.

»Genom kungl. kungörelsen den 30 december 1893 vidtogos de
Bihang till Riksdagens protokoll 1912. 1 saml. 52 häft. (Nr 73.) 12

ändringar i gällande stadgar för de allmänna skogsläroverken, som erfordrades för inrättande af den nya, så kallade lägre kursen vid skogsinstitutet.

»Huru denna lägre kurs under den tid, som numera förflutit, fyllt det med densamma afsedda ändamålet, torde i viss mån belysas genom de uppgifter, som, på sätt de sakkunniga omförmåla i sitt betänkande, inhämtats från ägare till mera betydande skogsområden inom landet.

»Enligt dessa uppgifter voro minst 75 personer, hvilka erhållit sin utbildning vid den lägre kursen, då i tjänstgöring. Af dessa hade 42 bekläddts med förvaltningsuppdrag, under det att 33 hade annan tjänstgöring, t. ex. såsom taxatorer, ledare af skogsvårdsarbeten o. d.

»Från enskilda skogsägare hade framställts önskan om erhållande af ytterligare 34 personer från den lägre kursen. För dessa kunde fast anställning beredas, och därutöfver kunde 8 personer få arbete såsom konsulterande.

»En jämförelse mellan de siffror, som enligt de från enskilda skogsägare inkomna uppgifterna angåfve, å ena sidan, det antal från den högre kursen vid skogsinstitutet utexaminerade elever, som skulle kunna erhålla fast anställning, och å andra sidan antalet af sådana från den lägre kursen utgångna personer, åt hvilka dylik anställning kunde beredas, syntes de sakkunniga vara af ett ej ringa intresse.

»En sådan jämförelse visade, att, under det att af den förra gruppen erfordrades allenast 11 personer, begärdes ej mindre än 34 af det senare slaget. Dessa siffror anse de sakkunniga utgöra ett talande bevis för, att de från den lägre kursen utgångna eleverna tillvunnit sig allmänhetens förtroende vid utförandet af de skogliga uppdrag som anförtrots dem.

»I enahanda riktning har förre läraren vid skogsinstitutet W. Ekman uttalat sig i det af honom afgifna särskilda yttrande.»

»Såsom af det redan anförda framgår», fortsätter kommittén, »har den lägre kursens ändamål varit att utbilda privata skogsförvaltare. Det synes kommittén, att det behof, som sålunda föranledde den lägre kursens inrättande, icke blifvit tillräckligt tillgodosedt i de sakkunnigas betänkande och ännu mindre i domänstyrelsens utlåtande.

»Hvad först angår de sakkunnigas förslag, torde härvid böra uppmärksammas, att, medan för närvarande den lägre kursen vid skogsinstitutet omfattar en tid af ett år fyra månader, skulle lärokursen vid det föreslagna skogsläroverket upptaga en tid af ej fullt ett år, och under det att för inträde vid skogsinstitutets lägre kurs nu fordras minst två års förberedande praktisk utbildning, skulle för inträde

vid skogsläroverket fordras en praktisk förberedelsetid af minst 22 månader.

»Det lärer under sådana förhållanden vara att befara, att de personer, som komme att utexamineras från det ifrågasatta skogsläroverket, skulle beträffande utbildning för sin blifvande verksamhet komma att stå betydligt tillbaka för dem, som genomgått den nuvarande lägre kursen vid skogsinstitutet.

»De sakkunniga hafva ock själfva, i fråga om lärokursens längd vid skogsläroverket, framhållit, att en lärotid af samma längd som den nuvarande lärotiden vid skogsinstitutets lägre kurs och med ett kanske bättre tillvaratagande af tiden skulle gifva lärjungarna en mera gedigen utbildning.

»Plan för en sådan lärokurs hade af de sakkunniga diskuterats och har äfven framlagts i betänkandet. Ett godkännande af denna plan skulle emellertid nödvändiggöra utvidgade byggnadsanordningar för det ifrågasatta skogsläroverket och anställande af ökade lärarekrafter därstädes.

»Då de sakkunniga ej ansett sig kunna framlägga denna plan som sitt definitiva förslag, ehuru de själfva ej ville fränkänna densamma sina sympatier, hade det varit af hänsyn till de ekonomiska uppoffringar, med hvilka i händelse af dess antagande stat och lärjungar skulle hafva tvungits att köpa de senares utan tvifvel grundligare utbildning.

»Under det offentliga meningsutbyte, hvartill de sakkunnigas förslag gifvit anledning, har det ock med styrka framhållits, att det föreslagna skogsläroverket icke väl motsvarar behovet af en undervisning, lämpad för utbildning af privata skogsförvaltare.

»Uttalanden i denna riktning hafva särskildt framkommit vid Föreningens för skogsvård sammanträden den 9 april 1908 och den 5 november samma år.

»Vid sistnämnda sammanträde anförde en af de sakkunniga, hvilken tillhört majoriteten, att det starkaste skälet, som framkommit mot skogsläroverket, vore det, att utbildningen skulle blifva för svag. Majoriteten hade också stått tveksam inför densamma och äfven utarbetat en plan med 1 ½ års kurs. Men det vore möjligt, att majoriteten i sin sträfvän att spara tid ledts vilse. När det därför visade sig, att opinionen vore enstämmig, hade nu de sakkunniga funnit ett kompromissförslag, som gäfvé full rättvisa åt domänstyrelsens förslag, men samtidigt upptog allt det goda, som framkommit under diskussionen om den lägre kursen.

»De sakkunnigas majoritet, fortsatte den nämnda talaren, hade tänkt sig saken ordnad så, att en tvåårig kurs inrättades, men att

elever där utexaminerades endast hvart annat år, hvarigenom lärarekrafterna ej behöfde dubbleras. I denna kurs skulle upptagas lärjungar med såväl folkskolebildning som realskoleexamen. De som genomgått realskolan skulle dock intagas i kursen en termin senare än de öfriga. Första terminen skulle nämligen användas för att undervisa de lärjungar, som komme från skogsskolorna, i svenska, matematik, fysik och biologi. — — I hvarje fall erhöles därigenom $1\frac{1}{2}$ års verklig skoglig utbildning och 2 somrars praktiska öfningar. På detta sätt finge lärjungarna minst en lika god utbildning som den nuvarande lägre kursen, och det blefve lättare att utföra domänstyrelsens demokratiska tanke att få upp flera lärjungar från mellanstadiet till högskolan.

»Af detta uttalande att döma, torde de anmärkningar, som från olika håll framställts därom, att undervisningen vid det föreslagna skogsläroverket icke skulle blifva tillräcklig för utbildande af privata skogsförvaltare, beaktats äfven af de sakkunnigas majoritet.»

Efter att hafva erinrat om att minoriteten bland de sakkunniga icke biträdt förslaget om inrättandet af ett skogsläroverk fortsätter kommittén:

»Men om undervisningen vid skogsläroverket, sådant det i de sakkunnigas betänkande föreslagits, icke komme att motsvara det behof, hvilket i afseende å utbildandet af privata skogsförvaltare är förhanden, så skulle detta tydligen ännu mindre blifva fallet med undervisningen i den af domänstyrelsen ifrågasatta 'skogsskolans fortsättningskurs'.

»Det synes kommittén, som om ur nu antydda synpunkt domänstyrelsens föreliggande förslag i stort sedt innebär en återgång till de förhållanden, som på skogsundervisningens område voro rådande för omkring 20 år sedan och hvilka då föranledde domänstyrelsen att föreslå inrättandet af den lägre kursen vid skogsinstitutet.

»Om denna lägre kurs nu indroges utan att ersättas med något annat än 'skogsskolans fortsättningskurs', skulle hädanefter de enskilda skogsägarna vid anställande af sin förvaltningspersonal endast hafva att välja mellan å ena sidan dem, som utexaminerats från den ombildade skogshögskolan, och å andra sidan sådana personer, som genomgått den af domänstyrelsen föreslagna fortsättningskursen. Men att detta icke skulle leda till en bättre vård om de enskildas skogar, anser kommittén vara otvifvelaktigt. Ty det lär knappast få antagas, att man genom indragning af den lägre kursen skulle i flertalet fall kunna föranleda enskilda skogsägare att i befattningar, för hvilka den lägre kursens utbildning hittills ansetts tillräcklig, använda personer med högskolebildning, hvilkas aflöningsförmåner tydligtvis måste utmätas efter en helt annan måttstock.»

Under den diskussion, som förts om den lägre kursens bibehållande under ena eller andra formen, har af de sakkunnigas majoritet äfven framförts såsom ett skäl härför möjligheten af att elever från denna kurs skulle bilda en mellanklass af tjänstemän, som i statens tjänst skulle intaga en ställning mellan jägmästare å ena och kronojägare å andra sidan. Vid uppgörandet af sitt förslag till organisation af skogsläroverket vid Kloten, ha de sakkunniga emellertid icke ansett sig böra taga någon hänsyn till det behof, som sålunda enligt deras förmenande kunde komma att finnas. Enligt hvad jag inhämtat har icke heller den kommitté, som tillsatts för utredande af de åtgärder, som böra vidtagas för att åstadkomma en rätt vård af kronans och de under skogsstatens tillsyn ställda skogarna i Norrland och Dalarna, funnit skäl föreligga att upptaga denna tanke till vidare utveckling. Utan att vilja uttala mig om, huruvida framtiden kan komma att visa, att staten kan få behof af en sådan mellanklass, vill jag endast konstatera, att det icke är på den frågan bibehållandet af den lägre kursen står eller faller. Fastmer är det tydligt, och detta framgår klarligen af de olika afgifna yttrandena i ämnet, att det är den enskilda skogsförvaltningens behof af arbetskrafter som det gäller.

Departements-
chefen.

Det bärande motivet för den lägre kursens inrättande finnes tydligen i domänstyrelsens ofvan berörda skrifvelse från år 1891, där det heter, »att för den privata skogsförvaltaren icke torde erfordras så omfattande förkunskaper och mångsidig utbildning, som staten med rätta kräfd af sina skogstjänstemän.» Till denna styrelsens uppfattning uttalade 1892 års Riksdag sin fulla anslutning. På denna grund fordrades enligt nådiga kungörelsen af den 30 december 1893 för att vinna inträde vid den lägre kursen bland annat att hafva erhållit flyttningsbetyg från minst femte klassen i allmänt läroverk med godkända insikter i matematik och naturlära, samt vissa praktiska förutsättningar, nämligen att antingen ha genomgått Ombergs skogsskola eller under minst två år deltagit i de vid landtegendom, sågverks- eller bruksrörelse förekommande skogsgöromålen och därvid jämväl förvärfvat färdighet i fält- och skogsmätning. Sedermera ha dessa inträdesfordringar ändrats, så att numera realskoleexamen med godkända insikter i matematik och naturlära stadgas, hvarjämte uteslutande enskild praktik fordras.

Det synes ovederläggligt, att den lägre kursen byggd på denna grund fyllt en viktig plats i den allmänna planläggningen för utbildandet af skogspersonal. Detta framgår däraf, att af de 113 elever, som utgått från kursen från dess början 1894 till 1905, alla, på ett par undantag när, tagits i anspråk af den enskilda skogsförvaltningen. Och att flera

af dessa nått viktiga och själfständiga befattningar torde endast kunna styrka detta påstående. Det synes mig också riktigt, att man vid bedömandet af den lägre kursens betydelse måste fästa stort afseende vid deras vitsord, som äro i frågan såsom arbetsgifvare närmast intresserade. Efter hvad jag kunnat finna, af hvad som från detta håll såväl skriftligen som under öfverläggningarna inom skogsvårdsföreningarna framkommit, äro meningarna här fullkomligt eniga såväl om den nytta den lägre kursen medfört, som om nödvändigheten af dess bibehållande. Äfven den undersökning, de sakkunniga sökt verkställa i och för beräkningen af det antal elever, som årligen bör kunna vinna inträde vid skogshögskolan, och för hvilken jag senare skall närmare redogöra, visar, att behovet af personer med lägre kursens kompetens är betydligt större för de enskilda skogsägarna än behovet af »jägmästare». Den visar, att då af de förra begäras 34, erfordras af de senare 11, och »dessa siffror torde», såsom de sakkunniga uttala sig, »utgöra ett talande bevis för, att de från lägre kursen utgångna tillvunnit sig allmänhetens förtroende vid utförandet af de skogliga uppdrag som anförtrotts dem».

Nu synas motståndarna mot denna s. k. lägre kurs vilja göra gällande, att den skogliga utbildning, som genom densamma meddelas, skulle kunna fullt ersättas antingen genom de nuvarande skogsskolorna eller genom en påbyggnad af dessa med en s. k. fortsättningskurs. Den tanken, som förfäktats af de båda reservanterna bland de sakkunniga, herrar Wallmo och Wahlgren, att de nuvarande skogsskolorna skulle vara tillräckliga, har emellertid icke på annat auktoritativt håll upptagits, utan ha meningarna samlats omkring inrättandet af en skogsskolans fortsättningskurs, för hvilken mening också kungl. domänstyrelsen uttalat sig.

Enligt förslagsställarnas mening skulle man härigenom vinna en tjänstemannakår, hvars elementära kunskaper inhämtats i folkskolan, och realskoleexamen skulle ej längre vara behöflig såsom direkt utgångspunkt för ifrågavarande yrkesområde. En sådan förändring synes mig i och för sig icke tillräddig och torde ej heller stå i samklang med de åsikter, som inom och af Riksdagen gjordes gällande vid genomförandet af 1904 års läroverksreform, då realskolan organiserades. Men dessutom har i och med de kommunala mellanskolornas tillkomst en skolform skapats, som ger mycket vidsträcktare möjligheter för folkskolans barn att ernå den kompetens, som med realskoleexamen afsetts. På nyss angifna grund synes mig sålunda icke tillräckliga skäl angifna för upphäfvandet af den lägre kursen och inrättandet af en fortsättningsskola.

Ett annat skäl för borttagandet af denna kurs, nämligen att per-

soner som utgått från den lägre kursen ej skulle med tillräcklig styrka kunna häfda skogsvårdens ofta mot skogsägarens stridande intressen, kan jag ej heller tillmäta någon bärkraft. Försvunne den lägre kursen och ersattes med en fortsättningskurs, är det ej sannolikt, hvilket förespråkarna härför velat göra troligt, att den enskilda skogsägaren sökte att få den arbetskraft, han behöfde, ersatt med den dyrare från skogshögskolan, utan han fyllde antagligen sina luckor med en billigare arbetskraft från den elevkår, som erhållit fortsättningskursens utbildning, hvilken utbildning ju skulle ersätta den lägre kursens. Att den enskilda skogshushållningen härigenom skulle förvärfva målsmän, som bättre förde skogens talan gent emot ett tilläfsventyrs förefintligt starkt afverkningssintresse, är ej troligt. Jag instämmer här till fullo med lönerregleringskommitténs yttrande: »det lär knappast få antagas, att man genom indragning af den lägre kursen skulle i flertalet fall kunna föranleda enskilda skogsägare att i befattningar, för hvilka den lägre kursens utbildning hittills ansetts tillräcklig, använda personer med högskoleutbildning, hvilkas aflöningsförmåner tydligtvis måste utmätas efter en helt annan måttstock».

Naturligen skulle man likväl, om det vore så, att en fortsättningskola kunde fullt ersätta såväl den teoretiska som praktiska utbildning, som den lägre kursen afsett att meddela, böra taga ett sådant förslag i noggrant öfvervägande. Men äfven från denna synpunkt måste jag instämma med lönerregleringskommittén, nämligen däri att »domänstyrelsens föreliggande förslag i stort sedt innebär en återgång till de förhållanden, som på skogsundervisningens område voro rådande för 20 år sedan och hvilka då föranledde domänstyrelsen att föreslå inrättandet af den lägre kursen vid skogsinstitutet». I enlighet med hvad jag nu anført, håller jag således före, att den lägre kursen bör bibehållas.

Emellertid finner jag, äfven i detta fall i öfverensstämmelse med lönerregleringskommittén, skäl icke förefinnas att tillstyrka upprättandet af det af de sakkunnigas majoritet föreslagna skogsläroverket. De sakkunniga själfva hafva ju från början endast med tvekan framställt detta förslag, och under diskussionens förlopp har det endast vunnit föga understöd både af de sakkunniga själfva och af andra. Förslaget innebär en minskning i tiden för utbildningen, hvilket otvifvelaktigt är liktydigt med en försämring, men skulle dessutom medföra betydande kostnader för statsverket genom läroverkets förläggande till Kloten och i samband därmed stående nybyggnader för undervisning, lärare och elever. Detta synes mig vara tillräcklig anledning att afstyrka förslaget, i all synnerhet som inga öfvertygande skäl för den lägre kursens förläggande till

lämplig skogstrakt utanför Stockholm, efter hvad jag kunnat finna, anförts. Emellertid är det ett viktigt önskemål, som ej får förbises och som i de sakkunnigas förslag tillgodoses, nämligen den lägre kursens skiljande från den högre, så att den olämpliga samundervisningen upphör. Denna fördel kan emellertid uppnås äfven om den lägre kursen förlägges till Stockholm, och detta utan att några särskilda från skogshögskolan skilda byggnader behöfva för densamma uppföras. Jag återkommer härtill senare.

Af hvad jag nu yttrat framgår, att enligt min mening den till Stockholm förlagda högskolan fortfarande bör omfatta äfven en lägre kurs afsedd för utbildande af personer lämpade för anställning i den enskilda skogshushållningens tjänst, och att undervisningen i denna kurs bör anordnas för sig.

Skogshögskolans organisation.

Den *skogshögskola*, hvilken i enlighet med hvad jag i det föregående framhållit borde komma till stånd, skulle till sitt ändamål hafva att utbilda såväl åt staten som enskilda skogsägare skogstjänstemän väl skickade för skogshushållningens olika värf, såväl för handhafvandet af själfständiga verksamhetsområden som för mindre kräfvande sysslor. Den skulle vidare under ständig samverkan med statens skogsförsöksanstalt söka främja svensk skogsvetenskaplig forskning.

Denna skogshögskolans uppgift är den faktor, som bestämmer organisationen i *kvalitativt* hänseende; men härpå måste *ekonomiska* hänsyn återigen inverka begränsande. Det är fördenskull af största vikt att se till, att förhållandet mellan dessa faktorer så afväges, att resultatet blir det gynnsammast möjliga. En viktig fråga härvidlag, som har en mycket afgörande betydelse för särskildt nybyggnadsbehovet, är frågan om

Elevantalet.

De sakkunniga.

I de sakkunnigas betänkande (sid. 102 och 125) meddelas till att börja med en tabell, som utvisar, att antalet sökande till skogsinstitutet under de senare åren varit i ständigt stigande.

År.	Sökande.	Intagna.	Procent intagna af sökande	År.	Sökande.	Intagna.	Procent intagna af sökande.
1894	10	9	(90)	1901	47	20	42
1895	14	10	71	1902	51	20	39
1896	15	10	67	1903	57	20	35
1897	17	10	59	1904	63	20	32
1898	25	10	40	1905	76	20	25
1899	35	10	29	1906	77	20	25
1900	31	20	39	1907	80	22	27

Det innebure enligt de sakkunnigas uppfattning påtagligen en stor fördel för en kår, att möjlighet funnes att till dess medlemmar utvälja de bästa bland många sökande, något som varit fallet vid skogsinstitutet. Sifferantalet var dock skenbart större än det verkliga, i det att många sökt flera år å rad. Det stode dock fast, att flera arbetsamma och begåfvade unga män ej kunnat intagas. Samtidigt blefve klagomålen från såväl representanterna för statens som från de enskildas skogshushållning allt högljuddare öfver svårigheten att erhålla nödig sakkunnig arbetskraft.

»Under sådana förhållanden», fortsätta de sakkunniga, »måste tagas i allvarligt öfvervägande i första rummet, huruvida ej institutet bör utvidgas, och i så fall till hvilken omfattning, samt i andra rummet, om ej steget bör tagas fullt ut, och alla kompetenta sökande intagas. Bör detta senare ej ske, möter frågan, hur urvalet bland de sökande bör göras, så att de för skogsmannabanan lämpligaste må uttagas.

»För fullgörande af det uppdrag, som lämnats de sakkunniga, har det sålunda för dem varit af vikt att erhålla kännedom om landets sannolika årliga behof af personal med sådan skoglig utbildning, som meddelas vid skogshögskola och skogsläroverk. För ändamålet hafva de sakkunniga hos statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet anhållit om infordrande från domänstyrelsen af uppgift å det antal personer med högre skoglig utbildning, som årligen kunde erfordras dels för förvaltningen af och kontrollen å de allmänna skogarna, dels för verkställandet af de åtgärder, som vore beroende af lagstiftningen rörande vården af och hushållningen med enskildas skogar, dels ock, i den mån styrelsen ansåge sig därom kunna afgifva yttrande, för tillgodoseende af enskilda skogsägares behof. Förutom den utredning, som genom svar å dessa frågor kunde erhållas, hafva de sakkunniga sökt

förskaffa sådan äfven genom att hos chefen för jordbruksdepartementet anhålla, att ägare af mera betydande skogsområden måtte anmodas besvara en del frågor, afsedda att lända till upplysning om antalet skogsförvaltare och med dem likställda tjänstemän, som dels för närvarande hos dem vore anställda, dels ock kunde antagas komma att inom den närmaste framtiden få användning. De uppställda frågorna hade följande lydelse:

»1:o. Huru många förvaltande skogstjänstemän (skogsförvaltare eller skogsinspektorer) äro fast anställda i Eder tjänst?

Huru många af dem:

- a) hafva genomgått skogsinstitutets högre kurs,
- b) » » » » lägre »
- c) » endast praktisk utbildning?

2:o. Konsulterar Ni för skötseln af Edra skogar skogligt utbildad person? (Här begärdes äfven uppgift å personens namn, för att vid sammanställning af svaren dubbelräkning skulle undvikas.)

3:o. Huru många skogligt utbildade tjänstemän äro — förutom de i svaret på frågan 1 angifna — anställda i Eder tjänst, och af dessa huru många hafva genomgått:

- a) skogsinstitutets högre kurs,
- b) » » » » lägre » ?

4:o. Är det antagligt, att Ni inom den närmaste framtiden får användning för flera skogligt utbildade personer eller, om några dylik icke för närvarande är hos Eder anställd, att sådan inom den närmaste framtiden kommer att anses behöflig:

A. fast anställda,

- a) som genomgått skogsinstitutets högre kurs,
- b) » » » » lägre » ;

B. konsulterande,

- a) som genomgått skogsinstitutets högre kurs,
- b) » » » » lägre » ?»

Enligt domänstyrelsens svar på till densamma riktade förfrågningar skulle för landets skogsvård årligen behövas 10 personer med den utbildning, som skogshögskolan afser att bibringa. Till sin beräkning hade domänstyrelsen fogat följande uttalande:

»Den utveckling skogshushållningen alltjämt undergår kan anses medföra, att behovet af personer med högre forstlig bildning efter hand ökas.»

På de genom jordbruksdepartementet utsända frågoformulären — 766 stycken — hade tillhoppa 702 svar afgifvits. En sammanställning af dessa gifver följande resultat:

I enskild tjänst anställda förvaltande skogstjänstemän uppginge till 418 personer, af hvilka 47 genomgått skogsinstitutets högre kurs och 42 den lägre samt 10 erhållit teoretisk utbildning vid utländska läroanstalter, hufvudsakligen i Tyskland och Danmark. Återstående 319 hade endast praktisk utbildning.

För skötseln af sina skogar konsulterade 295 enskilda skogsägare 118 personer, af hvilka 79 erhållit högre skoglig utbildning vid skogsinstitutets högre kurs eller därmed jämförlig utländsk läroanstalt. Dessutom anlitade 31 skogsägare antingen länsjägmästare eller vederbörande skogsvårdsstyrelse.

Förutom ofvan upptagna skogstjänstemän med förvaltningsuppdrag vore ytterligare 51 personer fast anställda hos enskilda skogsägare i och för skogsskötseln och i sammanhang därmed stående uppdrag. Af dessa hade 16 genomgått skogsinstitutets högre kurs och 33 dess lägre, hvarjämte 2 erhållit sin teoretiska utbildning vid utländsk läroanstalt.

Beträffande det ytterligare behovet af fast anställda skogstjänstemän meddelades i de afgifna svaren, att 45 erfordrades. Såsom kompetensvillkor för dessa uppställdes, att 11 skola hafva genomgått skogsinstitutets högre kurs och 34 den lägre. Såsom konsulterande komme att ytterligare anlitas 39 personer, af hvilka 28 från högre kursen, 8 från den lägre och 3, för hvilka kvalifikationer ej angifvits.

På grund af det sålunda föreliggande materialet verkställde de sakkunniga sina beräkningar och kommo till det resultatet, att årsbehovet af personer med högre skoglig utbildning under de närmaste 5 åren utgjorde för statens del 22, för de enskildas 7. De sakkunniga föreslogo därför, att den erhållna summan 29 utjämnades till 30 och att skogshögskolan nu inrättades för sistnämnda antal elever.

De sakkunniga fortsätta härefter:

»Så länge det nuvarande tilloppet af sökande fortsätter, eller om det efter ett eventuellt aftagande under en ny period åter uppkommer, står sålunda staten inför frågan att antingen utbilda alla sökande och därmed sannolikt skapa ett skogsmannaproletariat eller ock begränsa utbildningen till det antal, som landet ungefärligen kan beräknas behöfva.

»På andra undervisningsområden har staten försökt bägge vägarna. Vid universiteten sker ingen begränsning, äfven när det gäller alldeles speciella grenar af utbildning såsom t. ex. till läkarbanan; detsamma är i viss mån fallet på ingenjörsbanan, där endast de tillgängliga lokalernas storlek utgör begränsningsanledningen, ej behovet af teknici för landet. Däremot intages å veterinärinstitutet endast ett begränsadt antal.

»Många skäl kunna anföras för och emot utbildande af ett obegränsadt antal yrkesmän inom ett visst verksamhetsområde. De sakkunniga anse sig dock icke behöfva ingå på en mera teoretisk diskussion häraf. Uti de med elevantalet växande svårigheterna att på ett effektivt och praktiskt sätt anordna de med utbildningen förenade arbetena i skogen synas i föreliggande fall finnas alldeles afgörande skäl för begränsningen af det antal skogsmän, som bör utbildas, till det af behovet förestäfvade. Äfven medför det, när det gäller en under alla omständigheter så pass fåtalig kår som skogsmännens, antingen orimligt ökade kostnader eller ock en sänkning i undervisningens kvalitet, om periodvis ett oproportionerligt stort antal, periodvis endast ett ringa antal elever utbildas från läroanstalterna. Detta blefve uppenbarligen fallet, om alla nu sökande under ett antal år intoges och utbildades; den för stora tillströmningen af arbetskraft minskade den enskildes framtidsutsikter, och tilloppet blefve under ett antal år till dess förhållandena ånyo reglerat sig, abnormt litet; läroanstalternas stora apparat stode till större delen obegagnad. Detta vore från det allmännas synpunkt oklokt och oekonomiskt.

»De sakkunniga anse därför för sin del, att antalet af dem, som vid *högskolan* intagas, bör begränsas efter landets behof, men att de nya lokalerna böra göras så rymliga, att, om ökning i framtiden skulle visa sig erforderlig, de utan olägenhet kunna tillåta elevantalets ökning med minst ytterligare 20—30 procent.»

Att uppgöra på obestridliga grunder stödda beräkningar, angående hvilket elevantal vid *skogsläroverket*, som noga skulle motsvara landets behof af skogsmän med denna utbildning, erbjuder stora svårigheter. Man saknar härvid erfarenhet från en sedan länge organiserad kår och nödgas därför i någon mån bygga beräkningarna på antaganden.

Vid tiden för utsändandet af de sakkunnigas ofvan omnämnda frågeformulär hade 83 elever, som till och med år 1904 vunnit inträde vid den lägre kursen, därifrån utgått. Af dessa hade enligt de afgifna svaren minst 75 erhållit anställning. Detta resultat af en lärokurs, som från mångt håll mötts af ett visst misstroende, ansåge de sakkunniga såsom synnerligen gynnsamt och tydande på, att kursens inrättande varit ett klokt grepp och fyllt ett verkligt behof. Antalet ansökningar om inträde vid kursen och i densamma intagna personer under tiden 1894—1907 framgår af nedanstående tabell:

Lägre kursen vid skogsinstitutet:

År	Sökande	Intagna	% intagna af de sökande	År	Sökande	Intagna	% intagna af de sökande
1894	4	2	50	1901	17	6	35
1895	9	9	100	1902	27	7	26
1896	9	7	78	1903	20	7	35
1897	5	5	100	1904	22	10	45
1898	10	7	70	1905	29	10	34
1899	14	11	78	1906	32	10	31
1900	15	12	80	1907	47	10	21

Denna statistik visade, att antalet inträdessökande varit i ett nästan oafbrutet stigande, men att samtidigt under de senaste åren, på grund af utrymmesskäl, de utestängdas antal alltjämt stegrats. Från år 1901 hade sålunda i procent uttryckt följande antal ansökningar om inträde afslagits: 65 procent år 1901, 74 procent år 1902, 65 procent år 1903, 55 procent år 1904, 66 procent år 1905, 69 procent år 1906 och 79 procent år 1907.

Enligt de inkomna svaren från enskilda skogsägare vore såsom förut angifvits, minst 75 personer, hvilka erhållit sin utbildning vid den lägre kursen, nu i tjänstgöring. Af dessa hade 42 bekläddts med förvaltningsuppdrag, under det att 33 erhållit annan tjänstgöring, t. ex. såsom taxatorer, ledare af skogsvårdsarbeten o. d. Om för dessa 75 beräknades en genomsnittlig tjänstetid af 30 år — från 25 till 55 lefnadsår — så skulle för fyllande af den årliga afgangen bland dem erfordras i rundt tal 3 personer, en siffra, som borde höjas till 4, för att äfven tidigare afgang skulle täckas.

Från enskilda skogsägare hade framställts önskan om erhållande af ytterligare 34 personer från lägre kursen, åt hvilka fast anställning kunde beredas, hvarjämte 8 kunde få arbete såsom konsulterande. Beräknades denna nyrekrytering utsträckt öfver 5 år, så erfordrades sålunda för dess genomförande årligen 8 personer.

En jämförelse mellan siffrorna för den äskade nyanskaffningen för fast anställning af personer, som genomgått högre kursen, och sådana, som erhållit lägre kursens utbildning, vore af ett ej ringa intresse. Den visade, att, då af de förra erfordrades 11 personer, af de senare begärdes 34. Dessa siffror torde utgöra ett talande bevis för, att de från lägre kursen utgångna tillvunnit sig allmänhetens förtroende vid utförandet af de skogligena uppdrag, som anförtratts dem. I och för kon-

sultation hade visserligen begärts 28 från högre och endast 8 från den lägre kursen, men uti detta förhållande låge ingen motsägelse till det förut sagda. Ty man väntade af en person med högre utbildning, att han vid de tillfälliga besök å skogen, som vid sistnämnda uppdrag ifrågakomme, snabbare uppfattade arten af de erforderliga åtgärderna.

Af de från enskilda skogsägare inkomna uppgifterna framginge, att i privat tjänst för närvarande funnes anställda minst 319 personer med förvaltningsuppdrag, hvilka ej erhållit någon som helst teoretisk skoglig utbildning utan endast praktisk sådan. För den svenska skogsvården vore det naturligen af största betydelse om de platser, som dessa personer innehade, vid inträffande ledighet besattes med allsidigt skogligt bildade personer. En afsevärd del af dessa komme naturligen att tagas bland de från högskolan utgångna, men en mycket stor del komme helt säkert att utgöras af från skogsläroverket utexaminerade. För att detta önskemål skulle kunna blifva verklighet, fordrades emellertid, att läroverket lämnade tillgång på såväl teoretiskt som praktiskt väl utbildade personer. Att hos ledningen af flera större skogsbolag funnes en önskan att vid inträffande nyrekrytering anställa skogsmän, hvilka erhållit den utbildning, som nu lägre kursen meddelade, vore de sakkunniga bekant. Skogsbolag hade exempelvis till och med velat bekosta i deras tjänst anställda personers utbildning vid denna kurs, men nödgats afstå därifrån, emedan utrymme vid skogsinstitutet saknats för mottagande af dessa personer, ehuru de fullt uppfyllt alla stadgade kompetensvillkor. Följden hade blifvit, att dessa unga män på grund af endast sina ådagalagda praktiska färdigheter anställts såsom förvaltare eller inspektorer utan att hafva erhållit den vidare blick för förhållandena, som en teoretisk kurs helt visst skolat skänka dem. Detta kunde emellertid ej vara gagnande för landet, och då den årliga tilltagande frekvensen af sökande till lägre kursen till fullo visade, att studievilliga funnes, ehuru dessa ej kunde utbildas, vore det ovedersägligen ett statsintresse att utbilda dessa män. En ändrad organisation af den lägre kursen genom inrättande af ett skogsläroverk, dettas förläggande till landsorten med ökad tillfälle till utbildning just på de områden, inom hvilka principalen-skogsägaren ville taga sin tjänstemans insikter i anspråk, skulle helt visst än ytterligare stärka det förtroende, som de så kallade lägrekursarna vetat att tillvinna sig, och göra dem i än högre grad skickade att utföra de åligganden, som komme att utgöra deras hufvudsakliga och mycket betydelsefulla lifsgärning.

Dessa synpunkter föranledde de sakkunniga att föreslå skogsläroverkets inrättande för ett antal af 20 elever, ehuru med siffror ej kunde

säkert bevisas, att detta antal vore just det, som motsvarade det för ögonblicket förefintliga behovet.

Med afseende på den *högre kursens* elevantal hafva byråcheferna Örtenblad och Giöbel i ett särskildt yttrande bifogadt domänstyrelsens utlåtande af den 24 september 1908 uttalat, att det visat sig, att det stora behof af skogstjänstemän, som blef en direkt följd af 1903 års skogslagar, snart nog torde vara fylldt. Flera tecken tydde därpå, att redan ett par år härefter statens behof af assistenter skulle vara tillgodosedt och kunna på ett normalt sätt rekryteras af de från skogsinstitutet nu årligen utgående eleverna. Befattningar hos enskilda erbjödes först efter hand, som därstädes nu anställda skogsmän afginge. När skogsbanan ej längre medförde omedelbar väl aflönad anställning efter avslutad lärokurs, skulle efter hand antalet aspiranter till banan aftaga.

*Uttalanden
inom domän-
styrelsen.*

Med afseende på den *lägre kursen* har svenska forstmästarförbundet anført följande:

*Svenska forst-
mästarför-
bundet.*

»De sakkunniga hafva utan att särskildt kunnat påvisa behovet däraf årligen föreslagit till inträde 20 elever. Härvid ha de framlagt en särskild beräkning, som visar ett årligt behof af 12 personer, hvaraf tre antagas fylla den årliga afgangen bland de redan utexaminerade till följe af uppnådd maximiålder af 55 år. Då kursen dock varat så kort tid, att därifrån utgångna ännu befinna sig i en ålder, att ingen afgang kan af detta skäl väntas under de närmaste 20 åren, är de sakkunnigas beräkning i denna del fullkomligt felaktig. Utgår man från det behof af åtta personer årligen, som verkligen kunnat påvisas, borde för närvarande ett antal af 12 personer fylla såväl detta behof som den ytterligare efterfrågan, som under närmaste tiden kan uppstå, hvarför vi tillåta oss föreslå, att detta sistnämnda antal tillsvidare årligen intages.»

Till den uppfattning, hvartill de sakkunniga kommit, att skogshögskolan ej bör öppnas för tillträde åt alla kompetenssökande, finner jag all anledning ansluta mig. Vanskligare är att beräkna det antal, som lämpligen bör kunna årligen antagas. Uppenbarligen bör detta antal för framtiden såsom hittills slutligen bestämmas i administrativ ordning. Då antalet elever i de särskilda kurserna emellertid i hög grad inverkar på det erforderliga antalet lärarkrafter äfvensom på storlek och anordning af undervisningsanstaltens byggnader samt följaktligen är af synnerligen stor betydelse från ekonomisk synpunkt, torde det

*Departements-
chefen.*

vara af nöden att redan nu verkställa en beräkning angående elevantalet vid den blifvande högskolan.

Beträffande till en början antalet elever i skogshögskolans högre kurs har jag, med hänsyn särskildt till byråcheferna Örtenblads och Giöbels ofvan nämnda uttalande, funnit sannolikt, att den brist på personer med högre skoglig utbildning, med hvilken de sakkunniga räknat, icke är af så stor betydelse, som de sakkunniga förmenat, och detta desto mindre, som bristens utjämnande till år 1915, då omorganisationen tidigast kan vara fullföljd, skulle ytterligare fortgått, på den grund, att allt sedan år 1910 det årligen vid skogsinstitutets högre kurs antagna elevantalet ökats till 22. I betraktande af alla på frågan inverkan omständigheter synes det mig, som om det årliga antalet elever vid denna kurs borde beräknas till omkring 25.

I fråga åter om den lägre kursen, synes mig svenska forstmästarförbundet hafva anfört talande skäl för att årliga antalet i denna kurs inträdande skulle kunna begränsas till omkring 12.

Jag har följaktligen vid de beräkningar, till hvilka jag längre fram återkommer, tagit hänsyn till ett elevantal motsvarande de af mig sålunda angifna siffror. Naturligtvis böra högskolans byggnader så afpassas, att någon jämkning är möjlig, liksom äfven bör tillses att, om behovet skulle visa sig så fordra, tillbyggnad bör kunna ske utan annan kostnad, än denna i och för sig medför.

Antagandet af elever vid högre kursen.

De sakkunniga.

De sakkunniga ha i detta hänseende framställt ett ganska genomgripande ändringsförslag. Deras framställning ansluter sig till deras härofvan anförda mening, att antalet elever, som vid högskolan intages, bör begränsas efter landets behof och är af följande lydelse (sid. 108—115):

»Med denna utgångspunkt ställes man sålunda inför det vanskliga spörsmålet, efter hvilka grunder och huru urvalet bland de sökande skall ske, för att bästa resultat från skogshushållningens synpunkt må nås, på samma gång rättvisa och billighet mot de sökande ej trädas alltför nära. Huru denna fråga bör på lämpligaste sätt ordnas, har af de sakkunniga grundligt undersökts, men dessvärre måste medgifvas, att resultatet blifvit, att densamma öfverhufvudtaget icke synes lösbar på ett i alla afseenden tillfredsställande och oangripligt sätt, utan att man här som så ofta i lifvet måste nöja sig med att söka välja den

under förhandenvarande förhållanden bästa lösningen, om ock brister och olägenheter äfven med denna torde kunna påvisas.

»Det gäller då först att söka utreda, efter hvilka grunder urvalet bör ske. Ett lika enkelt som bekvämt sätt är naturligen att konsekvent tillämpa det, mot hvilket nuvarande stadgar för skogsinstitutet peka. Ifrågavarande bestämmelse lyder: 'äro sökande flera än som kunna mottagas, utväljas de, som hafva bästa vitsorden om kunskaper och i öfrigt finnas lämpligast'. Förfaringssättet blefve, att summorna af de sökandes betyg adderades, slutsummorna ordnades inbördes, och de intogos, som erhållit högsta betygssummorna, så långt antalet platser räckte. Härvid hade man emellertid icke tagit hänsyn till den vaga och svårtillämpliga bestämmelsen 'och i öfrigt finnas lämpligast'. Huru utröna en dylik 'lämplighet'?

»Det är en gammal erfarenhet, att icke ens för det lärda området skolbetygen ge en tillförlitlig ledning för bedömande af den framtida utvecklingen; endast i undantagsfall torde skolsnillena ha visat sig blifva betydande vetenskapsmän. Det receptiva geniet belönas i skolan; för det produktiva har lifvet och i all synnerhet det praktiska lifvet den bästa användningen. Den svenska skogshandteringen torde blifva särdeles dåligt betjänt, om urvalet sker uteslutande efter skolbetygen. Dessa gifva numera ej ens ledning för afgörande af den inbördes skolläsningsbegåfningen, ty tack vare kompletteringsmöjligheterna finnas talrika exempel på, huru de sökande genom åratals flit och uthållighet småningom betyg efter betyg kompletterat sig upp till ståtliga betygssummor, ehuru afgangsbetygen från läroverken varit skäligen släta.

»Det är emellertid obestriddligt, att betygen från läroverken äro de enda grunder, som stå att använda, då det gäller att bland de sökande uttaga de s. k. bästa hufvudena, och ingen må förbise den stora vikten att få begåfvadt folk i så stor omfattning som möjligt in på skogsmannabanan. Men begåfningen är af olika slag, äfven om man i vår tid ofta nog varit alltför benägen att identifiera begåfning med s. k. läshufvud. Det finnes personer, som, äfven i saknad af sådant, äga en enastående organisatorisk och administrativ begåfning, en sida som i skolan aldrig kommer till synes, utom möjligen på sätt, som sällan vinner densammas erkännande, men väl motsatsen. För administrativa begåfningar har den svenska skogshandteringen en stor och mångsidig användning, och det vore i hög grad önskvärdt, om så många som möjligt af dessa kunde tagas i dess tjänst, äfven om det skulle mankera något med hänsyn till kunskaperna. Det finnes emellertid ännu ett slags begåfning, hvilken sällan brukar så benämnas, nämligen intressets, arbetsenergiens, uthållighetens

och samvetsgrannhetens. Är denna förenad med åtminstone någorlunda god förståndsutveckling, har skogsstaten stor användning äfven för denna.

»Det synes de sakkunniga af allra största vikt, att ingendera af nu antydda begåfningsriktningar må blifva ensidigt representerad i skogsstaten. Jämte den rena förståndsbeğåfnings folk, som utväljes med ledning af skolbetygen, synes man böra lägga sig vinn om förvärfvande äfven af goda representanter för de andra kategorierna. Men här möta i praktiken nästan oöfvervinnerliga svårigheter.

»Medge redan skolbetygen, hvilkas likformighet man söker säkra genom reglementen, kursplaner, inspektion, censorer m. m., en mycket stor latitud beträffande måttet och värdet af sina innehafvares kunskaper, bli de af enskilda personer utfärdade intygen om flit, lämplighet, duglighet m. m. oftast subjektiva och därför ojämförbara. Beroende på utställarens personliga fordringar, duglighet, samvetsgrannhet och andra egenskaper, få sådana betyg högre eller lägre värde. Det leder därför lätt till ett synnerligen orättvist resultat, om man med stöd af desamma söker jämföra och väga de unga männens egenskaper och lämplighet för den lefnadsbana, på hvilken de söka sitt inträde.

»De sakkunniga ha noga öfvervägt möjligheten af att med stöd af särskilda betygsformulär, försedda med förklarande anmärkningar angående synpunkterna för bedömandet, söka åstadkomma likformighet i de betyg om praktisk verksamhet, som eventuellt jämte kunskapsbetyg kunde läggas till grund för urvalet vid intagningen. En närmare granskning har emellertid gifvit vid handen, att intygsgifvarnas begåfning, uppfattning och karaktär måste antagas vara så ofantligt olikartade, att ett ens tillnärmelsevis godt resultat icke står att på denna väg vinna.

»Ett annat tänkbart sätt vore, att låta de unga männen i mindre grupper om högst 5 å 6 under viss tid arbeta hos lämpliga revirförvaltare och sedan med stöd af dessas utlåtande samt kunskapsbetygen söka uttaga de lämpligaste. Däremot talar emellertid, att personer, som skola utföra en maktpåliggande praktisk verksamhet, svårigen utan att tillbakasetta antingen denna eller elevernas utbildning kunna åtaga sig den senare. Vidare blefve, om man räknar exempelvis med ett 60—80-tal sökande, jämförelsen mycket svår.

»De sakkunniga ha på grund af det ofvan anförda stannat vid den uppfattningen, att högskolan själf måste taga om hand förberedelsen till urvalet och därefter med stöd dels af de sökandes kunskapsbetyg, dels af den erfarenhet, som vunnits angående dem under en kurs i fältarbeten, som ledts af lärare vid högskolan, söka intaga sådana elever, som synas särskildt ägnade för skogsmannabanan.

»De sakkunniga anse för sin del, att erfarenheten gifvit vid handen, att en längre s. k. praktik i skogen före intagandet å skogsinstitutet endast i det fall, att en noggrann handledning, undervisning och eftersyn af de unga männen skett, haft någon större betydelse för deras vidare utveckling. Följden har därför blifvit, att i alltför många fall denna praktiska utbildningstid måste betecknas som skäligen bortkastad. Samtidigt har den haft till följd, att den unge mannen kommit ut i verklig praktik senare än annars skulle varit fallet. Det synes därför önskvärdt, att studierna ordnas så, att som regel de unga männen kunna vinna inträde i en förberedande kurs omedelbart efter det de lämnat gymnasiet.

»Med stöd af hvad ofvan anförts, anse de sakkunniga, att vid högskolan bör inrättas en kurs, i hvilken alla sökande intagas, som fylla vissa angifna fordringar. De sakkunniga ha tänkt sig lämpligaste tiden för dennas början vara den 5 juli, till hvilken tid vederbörandes ansökningar torde hinna pröfvas, äfven hvad beträffar sådana sökande, som aflagt mogenhetsexamen under examensperiodens sista dagar. För flertalet blir det då äfven tillfälle till några veckors ledighet efter examen.

»Vid planläggning af denna förberedande pröfningskurs ha många hänsyn måst tagas. Då man måste förutsätta, att ofta ej hälften, ja kanske blott en tredjedel af deltagarna vinna inträde vid högskolan, fordrar billigheten mot de öfriga, att kursen ej göres onödigt lång. Å andra sidan måste den göras så pass lång, att lärarna kunna få en åtminstone någorlunda säker uppfattning om vederbörande och deras arbete. Kursen måste så anordnas, att den direkt ansluter sig till den följande läroplanen vid högskolan och sålunda endast upptar sådan undervisning, som erfordras för skogsmannens utbildning. Äfvenledes bör om möjligt arbetet vara så anordnad, att eleverna ha känslan af att utföra ett verkligt, allvarligt och nyttigt sådant. Är detta fallet, komma vederbörandes uthållighet, intresse och arbetsduglighet verkligen att pröfvas. Vidare är det af synnerligen stor vikt, att särskild omsorg nedlägges på valet af den person, som skall ha ledningen af denna kurs, så att därtill väljes en kunnig, objektiv man med god blick och intresse för ungdomen, äfvensom att högskolans ordinarie lärare i så stor omfattning, som öfriga lärareplikter det tillåta, delta i undervisningen. Kunna därtill, utan uppgifvande af högskolans intressen, sådana saker under den förberedande kursen inläras och öfvas, som kunde blifva af nytta för dem, hvilka, vägrade inträde vid högskolan, vända sig till andra närliggande banor, vore tiden vid förberedande kursen ej heller för dem bortkastad.

»Nämnda önskemål ha de sakkunniga tänkt sig på lämpligaste sätt

realiserade genom följande i korthet angifna program. Kursdeltagarna samlas den 5 juli å högskolan, där lokaler och instrument finnas; där meddelas under omkring en vecka de första grunderna i mätningsskunkskapens teori. Därpå afreser hela kursen till Norrland, hvarest under omkring sex veckor skogsmätning å lämpliga kronoparker öfvas. De sakkunniga föreställa sig nämligen, att knappast något annat arbete är ägnadt att ådagalägga vederbörandes begåfning, läggning och uthållighet i den grad som mättings- och kartläggningsarbeten, där deltagarna, indelade i lag, få tjänstgöra ömsom som handtlångare, ömsom som ledare. I det skriftliga utarbetandet af resultaten ligger ock för eleverna en möjlighet att visa en del för skogsmannen viktiga egenskaper. Af stor vikt för intressets upprätthållande är ock, att de arbetande, på grund af att nymätning företages, verkligen känna, att de utföra ett nyttigt arbete. Det skall nog af en och annan på grund af föregående erfarenhet af det otillfredsställande resultatet af skogslevers nymätning göras gällande, att dessa arbeten komma att få ringa eller intet praktiskt värde. Blir detta fallet, så beror det helt säkert på ledningen. Mätningarna böra blott omfatta en omsorgsfull kartläggning med särskiljande af impediment, myrar, sjöar m. m. samt terrängens hufvuddrag, däremot ej beståndsaffattning. De sakkunniga ha tänkt sig, att vid arbetena skulle finnas en assistent för hvart tredje lag, hvart och ett om fem elever. Högsta ansvaret för undervisningens och arbetenas ordentliga bedrifvande skulle åligga en öfverassistent på sätt förslag till stadgar och läroplan närmare angifva.

»För att å ena sidan kursens anordnande ej skulle blifva alltför dyr — lokalerna vid Malingsbo, där den förberedande kursen skulle ha sitt egentliga säte, användas under sommaren af högskolans elever — samt arbetena under olika år skulle kunna förläggas till skilda platser, och för att å andra sidan eleverna verkligen skulle få känna något af de strapatser och svårigheter, som äro förenade med skogsarbeten i aflägsset liggande trakter, ha de sakkunniga med återupptagande af en anordning, som redan tidigare kommit till användning vid skogsinstitutet, tänkt sig upprättande af tältläger, i hvilka elever och lärare under mätningstiden finge kampera. Eleverna skulle ock själfva ombestyras med mat-hållningen förenade arbeten, liksom fallet är vid likartade militära öfningar.

»Efter nu omtalade mättingsöfningars slut förläggas kursen till Malingsbo i Dalarna, tillhörande Klotens kronopark. Där öfvas dels fältmätning, dels utarbetas kartorna öfver i Norrland företagna mätningar, dels deltaga eleverna i åtskilliga skogsarbeten af tyngre slag såsom kolning, dikning, vägbyggnad, virkesutdrifning m. fl. Jämt

öfverassistenten, som allttjämt är kursens ansvarige ledare, deltaga i undervisningen de ordinarie professorerna i den omfattning deras öfriga undervisningsskyldighet det medgifver, nämligen professorn i skogsteknologi under 6 veckor, professorn i skogsuppskattning under 3 veckor och professorn i skogsskötsel under 1 vecka. Därigenom förvärfva äfven dessa lärare en personlig uppfattning om eleverna, hvilken kommer till nytta, då lärarrådet skall besluta, hvilka som skola vid högskolan intagas. Kursen afslutas den 20 december.

»För de särskilda arbetena (skogs- och fältnätning, afverkning och utdrifning, vägarbete, dikningsarbete, kolningsarbete), liksom ock för arbetsduglighet och uppförande, afgifvas af kursens ledare i samråd med öfriga lärare betyg, hvilka af högskolans rektor utfärdas. Då assistenterna under sommaröfningarna böra cirkulera vid handledandet af de olika grupperna för att erhålla personlig kännedom om alla eleverna, kommer ett jämförelsevis stort antal personer att deltaga i deras bedömande, hvadan de största möjliga garantier torde förefinnas för ett rättvist och planmässigt urval. Kunskapsbetygen från skolan och betygen från den förberedande kursen komma sålunda att ligga till grund för intagandet vid högskolan.

»Det är uppenbart, att det äfven med denna anordning kan inträffa, att flera sökande visa sig kompetenta och lämpliga att å skogshögskolan intagas än de, för hvilka platser där finnas. Af denna anledning torde vid bedömandet de sökande böra särskiljas i tre kategorier: a) de som intagas, b) de som skulle ha intagits, om plats funnits, c) de som icke anses lämpliga för skogsmannabanan. De sistnämnda böra icke ånyo få genomgå den förberedande kursen, under det att det vore obilligt att ej tillåta de till kategorien b) hörande att göra detta, om de så önska. De kunna däremot svårligen utan vidare ett följande år intagas vid högskolan, ty de böra jämföras just med den årsklass, de komma att tillhöra. Om ej denna bestämmelse vidhölles, skulle man kunna komma till sådana absurditeter, som att ingen af dem, som genomgått årets förberedande kurs, omedelbart intoges, utan alla platser besattes af väntande från äldre årgångar. Det kan visserligen anmärkas, att sådana, som andra gången genomgå kursen, äro gynnsammare ställda än sina kamrater, men detta torde svårligen innebära någon egentlig obillighet, då de ju redan första gången skött sig på ett tillfredsställande sätt.

»De sakkunniga äro, som redan nämnts, ingalunda blinda för, att befogade anmärkningar kunna göras mot det här framlagda förslaget. Den viktigaste torde vara, att en täflan under sådana förhållanden, att

alla veta, att blott halfva antalet eller kanske ej ens så många skola nå fram till det efterlängtade målet, kommer att utveckla mindre vackra karaktärsdrag såsom ögontjäneri, en onaturligt forcerad flit och arbetssamhet under de månader det gäller, medan mera blygsamma och tillbakadragna naturer ej komma till sin rätt. Naturligen beror resultatet i hög grad på, att till öfverassistent vinnes en fullt lämplig person, men därjämte torde just i mättningsarbetets natur ligga en möjlighet för gedigna, men icke i yttre afseende framträdande naturer att i det sätt, på hvilket arbetet gjorts och utarbetats, visa sin duglighet. Af alla offentligt eller underhand framställda förslag till frågans lösande, som kommit till de sakkunnigas kännedom, synes dem också intet vara behäftadt med mindre brister än det nu framlagda.»

I samband härmed föreslå de sakkunniga, att de förberedande skogsskolorna vid Omberg och Kloten indragas.

»Då dessa förberedande skogsskolor framgått ur det direkta behovet af, att ynglingen vid sitt inträde å institutet ej må vara alldeles i afsaknad af kännedomen om skog och skogsarbeten, torde de motiv böra angifvas, som föranledt de sakkunniga att föreslå ett så pass grundligt omläggande af denna förberedande undervisning, som skett.

»Den hufvudanmärkning, som med fog torde kunna göras mot den nuvarande organisationen, är, att de förberedande skolorna icke stå i någon som helst rapport med skogsinstitutet. De bägge undervisningsanstalterna arbeta icke efter samma plan, kompletterande hvarandra, hvadan ett onödigt slöseri med tiden äger rum. Hvad som genomgås vid den lägre anstalten öfvas ofta ånyo, visserligen på ett grundligare och mera omfattande sätt vid den högre, äfven i sådana fall, då det knappast gäller uppöfning af rent manuell färdighet. Dylik planlös arbetsmetod är från pedagogisk synpunkt i hög grad förkastlig, i det att densamma hos eleverna minskar intresset och lätt medför ytlighet och öfverskattning af de elementära kunskapernas värde. Det torde ej heller kunna alldeles förnekas, att den alltför långa tid, som är anslagen åt vissa arbeten vid ifrågavarande skogsskolor, medfört bristande arbetsintensitet. Öfverhufvud torde, åtminstone bland de yngre generationerna af skogsmän, den uppfattningen vara skäligen utbredd, att den nytta de dragit af vistelsen å skogsskolorna ej i allo motsvarat den tid och kostnad, som därpå offrats.

»Genom den anordning af arbetena, som i den föreslagna läroplanen innehålles, synes det, som om man under den af de sakkunniga föreslagna förberedande kursen skulle kunna medhinna allt verkligt viktigt af det, som nu genomgås vid de förberedande skolorna af praktiska

arbeten med undantag för kulturarbetena, åt hvilka tillräcklig tid under följande år anslagits. De teoretiska kurser, som genomgå, ha ovädersägligen bättre sin plats som integrerande delar i undervisningen vid högskolan än som fristående partier, meddelade af andra lärare och ofta efter andra grunder än dem, efter hvilka den öfriga undervisningen bedrives. Det erbjuder ock rent teoretiskt sedt mycket stora svårigheter att likformigt sammansmälta de ofvan berörda båda graderna af undervisning.

De sakkunniga få därför föreslå, att de förberedande skogsskolorna å Omberg och Kloten indragas. Genom en sådan indragning göres en afsevärd besparing, till hvilken hänsyn bör tagas vid de ökade kraf, som skogshögskolan kommer att ställa på statens offervillighet.»

Af de genom domänstyrelsen från olika myndigheter infordrade yttrandena framgår följande.

Föreståndaren för den förberedande kursen vid Ombergs skogsskola framhåller,

*Yttranden
infordrade af
domän-
styrelsen.*

att arbetarefrågan i våra dagar spelade en så stor roll äfven inom skogsskötseln, att den vetenskapligt bildade skogsmannens praktiska daning icke finge på något sätt försummas;

att den af de sakkunniga föreslagna förberedande kursen, hvilken omfattade endast 5½ månader, vore otillräcklig för att bibringa eleverna nödiga praktiska förkunskaper, hvarför den ej vore ägnad ersätta den förberedande praktiska utbildningen vid nu därför afsedda skogsskolor;

att, ehuru den förberedande kursen hufvudsakligen hade karaktär af en pröfningskurs för inträde vid skogshögskolan, den likväl äfven i detta afseende vore olämplig;

att elevernas förkunskaper särskildt i skogsmätning blefve, i följd att därför afsedd öfningskurs vore för kort, ringa, hvarför den nymätning, som af eleverna skulle utföras å kronoparker i Norrland, ansåges blifva af föga värde;

att elevernas utbildning i skogskulturarbeten likaledes blefve sämre än hvad för närvarande vore fallet;

att erfarenheten angående den för högre skogsundervisningen nu inrättade förberedande kursen manade till dess bibehållande, dock med vissa ändringar i läroplanen;

att pröfningen och utgallringen af de bättre eleverna för inträde vid skogshögskolan ansåges böra ske enligt andra grunder än dem, som af de sakkunniga härför föreslagits.

Föreståndaren för den förberedande kursen vid Klotens skogsskola anser,

att utbyttandet af den förberedande kursen vid Ombergs och Klotens skogsskolor mot den af de sakkunniga föreslagna pröfningskursen, som omfattade 5 $\frac{1}{2}$ månader, vore i flera afseenden en försämring i stället för en förbättring, i följd hvaraf den nuvarande praktiska kursen, hvilken vore den minsta möjliga, borde bibehållas;

att 20, högst 25 elever borde årligen antagas vid hvardera af skolorna Omberg och Kloten, hvarest ytterligare en lärarekraft vore för skolornas verksamhet behöflig, särskildt inom det skogstekniska området.

Föreståndaren för Bjurfors skogsskola anser, att den förberedande kursen för att vinna inträde vid skogshögskolan borde utsträckas till ett år.

Föreståndarna för Hunnebergs och Kolleberga skogsskolor anse, att den förberedande kursen vid Ombergs och Klotens skogsskolor borde bibehållas, men reformeras, så att intimt samarbete mellan dem och skogshögskolan komme att äga rum och att lärotiden komme att ytterligare utnyttjas.

Öfverjägmästarna i Gäfle—Dala och mellersta Norrlands distrikt anse, att den för inträde vid skogshögskolan föreslagna förberedande kursen icke vore en förbättring.

Öfverjägmästaren i östra distriktet har framhållit,

att det vore mycket behöfligt och nyttigt, att den blifvande skogsmannen finge själf lära sig handlägga alla skogsarbeten, som han skulle leda, hvilket lämpligast skedde under en ettårig praktisk lärokurs, hvarunder alla arbeten kunde utföras systematiskt under den för dem lämpligaste årstiden;

att de sakkunnigas förslag på intet vis tillgodosåge detta behof, enär en sex månaders profkurs säkerligen ej skulle lämna stor behållning,

att Ombergs och Klotens förberedande skogsskolor borde bibehållas och utvidgas, så att de kunde mottaga ett större antal elever, af hvilka de därstädes godkända skulle vinna inträde vid skogshögskolan;

att de anmärkningar, som af de sakkunniga gjorts mot nyssnämnda skogsskolor, kunde afhjälpas;

att om dessa skolor sålunda bibehölles, läseterminerna vid skogshögskolan kunde förlängas från föreslagna 5 månader 5 dagar för år räknadt till 6 å 7 månader.

Domänsty-
relsen.

Domänstyrelsen anför:

»Beträffande den förberedande praktiska kurs, som föreslagits såsom kompetensvillkor utöfver de teoretiska fordringarna för inträde

såsom ordinarie elev vid skogshögskolan, skulle visserligen någon tvekan kunna råda, dels huruvida den ej vore för kort för att bibringa en grundläggande praktisk utbildning, dels ock huruvida ej ett allt för maktpåliggande uppdrag och en allt för stor makt komme att läggas i öfverassistentens händer såsom ledare af den praktiska kursen. Särskildt detta senare har föranledt domänstyrelsen att göra ett sådant förslag till ändring af § 10 i förslaget till stadgar för skogsundervisningsanstalterna, att det icke skulle tillkomma öfverassistenten utan skogshögskolans lärarråd att från kursen skilja sådan elev, som därunder bruste i hvad honom ålåg. Kursens ledare skulle äga meddela sådan elev varning. Läte han sig däraf ej rätta, anmäldes förhållandet för högskolans lärarråd för åtgärd, som detta kunde finna skälig. Den af de sakkunniga föreslagna öfverassistenten, hvilken skulle vara ledare af den praktiska kursen, kommer att erhålla ett synnerligen maktpåliggande uppdrag. Att till denna befattning erhålla en fullt kompetent och lämplig person torde blifva förenadt med stora svårigheter. Domänstyrelsen har fördenskuil ansett, att hans arvode borde sättas så högt, att det lockade erfarna och skickliga skogsmän att söka denna befattning. Med hänsyn härtill får styrelsen föreslå, att hans arvode måtte höjas från det af de sakkunniga föreslagna beloppet 4,000 kronor till 4,500 kronor.

»I öfrigt anser sig domänstyrelsen böra instämma uti hvad de sakkunniga anfört angående den för inträde vid skogshögskolan föreslagna förberedande kursen.»

I ett vid domänstyrelsens utlåtande fogadt särskildt yttrande hafva byråcheferna Örtenblad och Giöbel uttalat en afvikande mening beträffande den af de sakkunniga föreslagna förberedande kursen till inträde vid skogshögskolan.

Reservation.

»Vi kunna ej finna, att den förberedande kursen, på sätt den nu är ordnad, förlorat sitt existensberättigande. Den har utgjort ett viktigt moment i den praktiska daning, som allmänt erkänts vara den starkaste sidan i våra skogstjänstemäns utbildning. Det vore olyckligt, om i detta afseende en tillbakagång skulle inträda.

»Om kursen fördenskuil ordnades efter samma hufvudgrunder som hittills, men bragtes i direkt kontakt med högskolan genom att dennas rektor blefve kursens inspektör, skulle dess praktiska värde kunna blifva af varaktig betydelse ej blott för de elever, som vunne inträde vid skogshögskolan, utan jämväl för dem, som möjligen komme att ägna sig åt

annan verksamhet¹⁾. Eleverna vid den förberedande kursen skulle nämligen under denna kurs lära känna hufvudsumman af de praktiska arbeten, som tillhörde skogshushållningen under årets skilda tider, hvarigenom kunskaperna komme att utgöra en helhet, hvarpå själfstudier eller utbildning på annat sätt — t. ex. såsom extra elever vid skogshögskolan — skulle kunna grundas. Det ligger i sakens natur, att en sådan praktisk öfversikt af en kunskapsgren är af större intresse och varaktigare värde än kunskaper i lösryckta delar däraf.

»Den praktiska kursen skulle enligt vårt förmenande kunna bäst ordnas på följande sätt:

»Om antalet elever, som från den förberedande kursen vunne inträde vid skogshögskolan blefve högst 35 — härtill komme de elever, som enligt vår här nedan uttalade mening ej skulle behöfva genomgå den förberedande kursen — kunde hela denna kurs förläggas till Kloten. De första månaderna af kursen, som skulle börja den 1 juli, borde utgöra en präfningsstid, hvarunder, om så vore nödigt, ett större antal elever kunde mottagas än det nyss föreslagna. Under den varmare årstiden kunde nämligen eleverna, i den mån så erfordras, bo i tält. Ett sådant tärtlif bör dock, såsom både hälsopröfvande och i öfrigt olämpligt, särskildt för unga män, som tillföre icke ägde någon vana därvid, så långt ske kan undvikas. Efter viss tid, förslagsvis två och en half à tre månader, utvaldes, om antalet elever öfverstege det, som vintertid kunde inrymmas i lokalerna vid skolan, de bättre eleverna för att fortsätta kursen till ett antal af förslagsvis 40. De öfriga, som offrat allenast högst tre månader åt friluftslif, kunde omedelbart finna nyttig användning för sin tid vid akademier eller på annat sätt.

»Präfningsstiden skulle emellertid på angifvet sätt utgöra en integrerande del af hela den förberedande kursen vid skogsskolan.

»Bland dem, som finge efter nu angifven präfningsstid fortsätta den förberedande kursen, kunde möjligen ännu finnas en eller annan, som senare visade sig för skogsmannabanan mindre lämplig. Sådana elever skulle gifvetvis ej vinna inträde vid skogshögskolan, hvarför, såsom ofvan föreslagits, den förberedande kursen borde äfven vintertid kunna mottaga ett något större antal än som kunde vinna inträde vid skogshögskolan.

»Lärarepersonalen vid den förberedande skogsskolan kunde utgöras af en föreståndare, en öfverassistent och nödigt antal assistenter. Vissa af de senare anställdes gifvetvis endast för de första månaderna af kursen, då elevernas större eller mindre lämplighet för skogsbanan före-

¹⁾ Numera är, enligt kungl. kung. den 18 juni 1910. direktören vid skogsinstitutet jämväl inspektör för Ombergs och Klotens skogsskolor.

trädesvis skulle utrönas. Kursen borde med tre veckors uppehåll vid julen och en vid påsk fortgå till och med maj månad och sålunda omfatta jämväl tiden för de egentliga vårkulturerna.

»Ofvan föreslaget sätt att ordna den förberedande kursen, hvilken borde omfatta hufvudsakligen praktiska öfningar och handläggande af de under skilda årstider förekommande arbeten i skogen, skulle i fråga om arbetena vid skogshögskolan hafva till följd, att tiden för de praktiska öfningarna därstädes kunde något inskränkas, medan läseterminernas längd kunde ökas från den af de sakkunniga föreslagna tiden — föga mer än 5 månader årligen — till åtminstone 6 månader årligen.»

Löneregleringskommittén har äfven intagit ställning i nu afhandlade spörsmål. Efter att hafva omnämnt huruledes den föreslagna särskilda förberedande kursen mötts med allvarliga erinringar, fortsätter kommittén:

*Löne-
reglerings-
kommittén.*

»Dessa hafva bland annat gått ut därpå, att förslaget i denna del skulle innebära en gifven försämring af den nuvarande utbildningen. Domänstyrelsen har, om än med tvekan, biträdt den ifrågasatta omändringen, dock med reservation af två bland de tre byråchefer hos styrelsen, hvilka jämte generaldirektören deltagit i ärendets handläggning.

»Icke ens de sakkunniga själfva torde numera stå eniga om denna del af förslaget.

»Vid skogsvårdsföreningens förut omtalade sammanträde den 5 november 1908 uttalade nämligen de sakkunnigas ordförande, att han stode tveksam inför frågan om den praktiska kursen. Efter de möten, som under den gångna sommaren hållits i Jönköping m. fl. ställen, började han luta åt att bibehålla de förberedande skogsskolorna. Talaren ville därför biträda en stor majoritets inom skogsstaten åsikt, att dessa skogsskolor borde bibehållas. Dock borde rektor vid högskolan vara inspektör för desamma, enär därigenom onödig dubbelläsning kunde förhindras. Genom bibehållandet af de förberedande skogsskolorna kunde också den teoretiska undervisningen vid högskolan förlängas med en månad årligen. Äfven om det ej blefve i enhetens tecken, ville talaren således ställa sig på reservanternas i domänstyrelsen sida.

»Kommittén har af de sakkunnigas förslag, i hvad det afser den förberedande utbildningen för inträde vid skogshögskolan och planläggningen af arbetet i denna läroanstalt, fått det intrycket, att detta förslag öfver hufvud taget mindre tillgodoser den praktiska utbildningen af högskolans alumner än deras teoretiska undervisning och den fria forskningen vid högskolan. Men om den föreslagna skogshögskolans hufvud-

uppgift skall vara — och detta framhålles äfven af de sakkunniga — att utdana lämpliga skogsförvaltare, torde synnerligen stor vikt böra läggas vid den praktiska utbildningen. Det lär emellertid näppeligen kunna bestridas, att ur denna synpunkt de sakkunnigas förslag om de förberedande skogsskolornas indragning och inrättande, i deras ställe, af en särskild kurs vid skogshögskolan innebär en afsevärd försämring i den utbildning, som för närvarande består de blifvande skogsförvaltarna.»

Kommittén finner sålunda ej »tillräckliga skäl föreligga för de föreslagna synnerligen ingripande förändringar i sättet, hvarpå den förberedande utbildningen för inträde vid skogsinstitutet för närvarande är anordnad», utan anser, »att de nuvarande förberedande skogsskolorna, eller i hvarje fall den ena af dem, torde böra bibehållas gifvetvis med de ändringar i organisation och arbetssätt, som kunna finnas af förhållandena påkallade».

*Departements-
chefen.*

Det synes mig som om de sakkunniga anført särdeles tungt vägande skäl för att den nuvarande anordningen för bestämmandet af de lärjungar, som få tillträde till skogsinstitutet, ej längre bör oförändrad bibehållas. Äfven jag har den uppfattningen, att de förberedande kurserna vid Ombergs och Klotens skogsskolor icke längre motsvara de anspråk, som böra ställas på dem. De olika myndigheter, som härom yttrat sig, liksom äfven löneregleringskommittén, äro också i stort sedt eniga om att något bör göras. Vid bedömandet af i hvilken riktning denna ändring bör gå, ansluter jag mig till de sakkunnigas mening, att högskolan själf bör taga i sin hand att verkställa urvalet bland de sökande. Med andra ord, skolbetygen och andra intyg, som den sökande kan ha skaffat sig för att styrka sin kompetens för skogsmannayrket, skola läggas till grund endast för inträde vid den förberedande kursen, vare sig denna ordnas efter de sakkunnigas förslag eller förläggas till en eller två skogsskolor.

Gör man detta till utgångspunkt, har man då att först besvara frågan: huru många böra få tillträde till denna förberedande kurs? Antingen kan man då, såsom de sakkunniga ansett lämpligt, öppna kursen för alla sökande, som fylla de för inträde vid densamma stadgade villkor, eller kan man — och då på grund af de presterade betygens kvalitet — redan här göra en första gallring och begränsa antalet vid kursen. Det kan ju icke förnekas, att om man hyllar den uppfattningen att skol- och andra betyg ej böra tillmätas för stort värde i föreliggande fall, vore det konsekventast att öppna tillträde till den förberedande

kursen för alla kompetenta sökande. Detta skulle, såsom också anmärkts, medföra, att ett stort antal unga män — äro de sakkunnigas beräkningar riktiga 50 à 55 årligen — skulle förgäfvess ha använt en afsevärd tid på sin utbildning. En ganska allvarsam olägenhet, ty äfven om kursen ej skulle omfatta längre tid än hvad de sakkunniga föreslagit, och äfven om man vill medge, att den kunskap som därunder inhämtats under alla förhållanden har sitt värde, blir för dem, som ej lyckats ernå ett tillräckligt godt vitsord och sålunda ej vinna inträde vid skogshögskolan, 6 månader mer eller mindre bortkastade eller åtminstone jämförelsevis ändamålslost använda.

Denna olägenhet för individen, som ej varit för de sakkunniga främmande, kan ej uppvägas af det allmännas intresse, att ju större antalet är, ur hvilket elevkåren vid skogshögskolan rekryteras, desto större är sannolikheten att de för skogsmannayrket bäst lämpade utväljas. Att det ligger en sanning häri vill jag icke förneka; men å andra sidan måste jag fästa en ganska stor vikt vid de betänkligheter, som just med hänsyn till det föreslagna stora elevantalet under diskussionen framkommit. Dessa betänkligheter gälla den stora makt och myndighet, som komme att läggas i handen på föreståndaren för den förberedande kursen eller skolan. Det ligger i sakens natur, att äfven, om man inskränker hans befogenhet vid bedömandet af elevernas arbeten, hans omdöme i många fall blefve det afgörande. De farhågor som yppats, att detta hans omdöme skulle komma att påverkas af ögon-tjäneri och dylikt, tillmåter jag föga eller intet värde. Men däremot synes det mig ställa allt för stora fordringar på äfven den allra duktigaste och samvetsgrannaste man att, hufvudsakligen ensam, rättvist bedöma ett 70-tal elevers arbeten, ett omdöme som blir desto svårare på grund af dessa arbetens natur. Nackdelarna med det stora elevantalet synas mig öfverväga den fördel, som skulle ligga i ett rikare urval, och jag finner således en begränsning af elevantalet önskvärd.

Ur ekonomisk synpunkt spelar denna begränsning liksom vid högskolans olika kurser en ej obetydlig roll; och jag skall längre fram närmare utreda detta. På grund af dessa olika skäl anser jag lämpligt, att vid den förberedande kursen antagas högst 40 elever årligen. Såsom jag förut omnämnt, bör antalet årligen vid skogshögskolan antagna elever beräknas till omkring 25, och synes mig förhållandet mellan detta antal och elevantalet vid den förberedande kursen vara fullt betryggande för, att ett godt urval af krafter för skogsmannayrket skall komma till stånd.

Jag kommer nu till frågan, huru denna förberedande kurs bör ordnas. Tydligen bör man söka åstadkomma så stor enhetlighet vid

denna kurs som möjligt. Utom de rent pedagogiska fördelar, som härigenom ernås, vinner man också större möjlighet till rättvisa vid bedömandet af elevernas lämplighet. Kursens fördelning på två skolor, såsom hittills varit fallet, anser jag därför mindre förmånlig. Det återstår då att välja mellan en kortare kurs, sådan som de sakkunniga föreslagit den, eller en längre, förlagd till en skogsskola, anordnad i öfverensstämmelse med det af byråcheferna Örtenblad och Giöbel framförda förslaget. Gemensamt för båda dessa förslag är att de lägga hufvudvikten vid, att den förberedande kursen skall meddela praktisk undervisning. Båda vilja ock undvika, hvad som med rätta anmärkts såsom ett stort fel hos den hittills gällande organisationen, nämligen att det som öfvats vid den förberedande skolan ofta ånyo genomgåts vid skogsinstitutet, om också på ett mera omfattande och grundligare sätt. Detta missförhållande afhjälpes fullständigt genom det sätt på hvilket de sakkunniga velat lösa frågan.

Mot de sakkunnigas förslag ha hufvudsakligen två anmärkningar riktats. Den ena, till hvilken lönerogleringskommittén ansluter sig, innebär, att förslaget och på grund däraf skogshögskolans hela undervisningsplan, sådan den i de sakkunnigas betänkande föreligger, skulle för mycket skattat åt krafven på teoretisk undervisning och vetenskaplig forskning, hvaremot de praktiska fordringarna ställts i andra planet. Detta omdöme synes mig icke berättigadt. Och härvid finner jag ett stöd i de båda byråchefernas argumentation, då de såsom hufvudsaklig vinst af den förlängda praktiska förberedande kursen, sådan de vilja ha densamma anordnad, nått det resultat, att tiden för de praktiska öfningarna vid skogshögskolan kunde något inskränkas, medan lästerminernas längd kunde ökas till åtminstone 6 månader årligen. Utan att vilja förringa den betydelse, skogshögskolan bör äga för utvecklingen på nationell grund af skogsvetenskaperna, delar jag fullständigt deras uppfattning, som anse denna läroanstalts hufvuduppgift ligga i danandet af dugliga skogstjänstemän för staten och de enskilda. Och härför är den praktiska utbildningen af den största betydelse. Likväl måste jag, och just från denna synpunkt, gilla den läggningen af den praktiska utbildningen, att den så mycket som möjligt baseras på teoretisk grund, och torde det därför vara riktigt att, såsom de sakkunniga gjort, bereda ett så stort rum åt denna praktiska utbildning inom själfva skogshögskolan ej minst därför, att eleverna då nått en mognare utveckling. Detta förhållande mellan den teoretiska och praktiska undervisningen framgår af den redogörelse för undervisningsplanen, som jag längre fram meddelar.

Härtill kommer, att de sakkunnigas förslag synes mig på ett

lyckligt sätt tillgodose krafven på en så kort studietid som möjligt. Med afseende på andra utbildningsområden ha sådana kraf som bekant framträdt och på Riksdagens initiativ föranledt en del utredningar och åtgärder, och allt talar för, att man äfven här så vidt möjligt tager liknande hänsyn. En förlängning af studietiden vid skogshögskolan med ett halft år, som förslaget om ettårig förberedande kurs vid skogsskola innebär i jämförelse med den af de sakkunniga föreslagna 5½ månader långa kursen, bör icke utan absolut tvingande skäl äga rum, och sådana torde här icke föreligga.

Slutligen vill jag fästa uppmärksamheten vid, att äfven ekonomiska skäl tala för, att den förberedande kursen anordnas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de sakkunnigas förslag, till hvilket jag sålunda, med undantag likväl af frågan om elevernas antal, ansluter mig.

Innan jag lämnar frågan om antagandet af elever vid skogshögskolans högre kurs, vill jag angifva min ställning till de sakkunnigas förslag om kvalificerade betyg i vissa ämnen i mogenhets-examen såsom kompetensvillkor för inträde i skogshögskolan. De sakkunniga ha i sitt förslag till stadgar format härpå syftande paragraf, så att för inträde till den förberedande kursen fordras »betyg om aflagd studentexamen å realgymnasium med minst vitsordet med beröm godkänd i ämnena fysik, kemi, biologi och matematik, antingen i skriftlig eller muntlig examen, eller ock betyg om på enahanda sätt vitsordad fyllnadspröfning i ofvan angifna ämnen». Det hufvudsakliga motivet för detta stadgande har tydligen varit, att man härigenom velat tillförsäkra sig så goda insikter i de grundläggande ämnena, att studierna vid högskolan omedelbart skulle kunna inriktas på fackämnena, hvarigenom en icke oväsentlig tidsvinst skulle åstadkommas. Skogsinstitutets lärarkollegium har yttrat sig emot detta förslag. Lärarkollegiet har härvid bland annat anfört det principiella skälet, att det vore oriktigt om *en* högskola införde kvalificerade betyg som inträdesfordran. Detta kunde lätt vinna efterföljd vid andra högskolor med sådant resultat, att aflagd mogenhetsexamen ej längre komme att innebära »vederbörandes mogenhet att vid högskola upptaga högre studier».

Domänstyrelsen åberopar de af lärarkollegiet angifna skälen mot de sakkunnigas mening, och äfven jag finner desamma öfvertygande. Den jämkning, som genom detta bibehållande af nuvarande inträdesfordringar möjligen kan vara behöflig i den föreslagna undervisningsplanen, är föga ingripande och kan lätt nog gå för sig.

Antagandet af elever vid den lägre kursen.

De sakkunniga.

För inträde vid det utaf de sakkunniga ifrågasatta »skogsläroverket» skulle enligt de sakkunnigas förslag (sid. 128—130) i regel erfordras antingen betyg om aflagd realskoleexamen med minst vitsordet godkänd i ämnena matematik och naturlära samt protokollsutdrag angående det särskilda betyg i ämnet biologi, som ingår i naturläran, eller ock med realskoleexamen fullt jämförligt kunskapsprof. Därjämte skulle erfordras intyg af fackman om väl vitsordadt deltagande under minst 22 månader i praktiska skogsarbeten, hvaribland väl utförd skogsmätning.

Tillika hafva de sakkunniga, under erinran att studenter i stort antal plägat söka inträde vid skogsinstitutets lägre kurs, i betänkandet anført följande:

»Som redan berörts kan det, huru önskvärd en högre bildning inom skogsmannakåren i gemen än må vara, knappast vara lyckligt, att personer med högre kompetens än den erforderliga i större antal vinna inträde på banan. Fordringarna på ersättning för det utförda arbetet stegras därigenom lätt utöfver det för arbetet som sådant riktiga. Det torde emellertid vara ganska svårt att förvägra studenter rätt att vinna inträde vid läroverket. Rent formellt torde det lätt nog kunna ske genom stadgandet, att sökande skall hafva aflagt realskoleexamen, något som studenter endast i sällsynta undantagsfall torde hafva gjort. Under det sjätte realskolåret inläres otvifvelaktigt en del för det praktiska lifvet nyttiga kunskaper, hvilka icke ingå i studentexamen, och häri skulle ett sakligt skäl för studenters uteslutande från skogsläroverket kunna förefinnas. De sakkunniga anse sig emellertid icke böra föreslå ett begagnande af denna utväg för att reservera läroverket för sådana lärjungar, för hvilket det närmast är afsedt. Detta därför, att de äro fullständigt öfvertygade, att, om den förberedande kursen vid skogshögskolan upprättas, ytterst få studenter, som blifvit förklarade olämpliga för skogsmannabanan genom låga betyg från denna, skola offra ytterligare två år på praktiska skogsarbeten för att därefter söka sig in vid läroverket. Godkännes de sakkunnigas förslag till organisation af skogsundervisningen, torde därför utan vidare den mycket och med rätta öfverklagade olägenheten af den 'lägre kursens' — eller i framtiden skogsläroverkets — öfversvämmande med studenter bortfalla.»

Svenska forstmästarförbundet.

Svenska forstmästarförbundet anför i dessa afseenden.

»Hittills har såsom villkor för inträde i kursen gällt en fordran på minst tvenne års föregående praktisk utbildning, hvilken tid de sak-

kunniga i likhet med öfriga fordringar vid kursen förkortat och satt till endast 22 månader. Det har emellertid visat sig, att en stor del af de sökande under dessa tvenne år ej hunnit genomgå de praktiska arbeten, hvarom kännedom bör inhämtas före kursens början, hvilket äfven utgör ett af skälen till, att medeltiden för den praktiska förutbildningen hittills varit något öfver fyra år. Då därtill kommer att inträdessökande hädanefter mest torde utgöras af realskoleelever och sålunda ha en lägre lefnadsålder, än hittills varit fallet, så tveka vi ej att föreslå en fordran på praktisk förutbildning af minst 34 månader. Då realskoleeleven i regel torde taga sin examen vid 15 à 16 år, innebär detta, att han vid 19 års ålder börjar sin kurs och utgår därifrån vid 20 år. Eleven torde icke vid yngre ålder kunna på tillfredsställande sätt tillgodogöra sig undervisningen, ej heller efter genomgången kurs vara mogen omhänderhafva de arbeten, som på grund af den genomgångna kursen böra kunna påläggas honom. En sådan anordning torde äfven motverka det förhållande, hvarpå de sakkunniga gjort anmärkning, att studenter i så stort antal söka inträde vid lägre kursen. För realskoleeleven betyder dessa trenne praktiska utbildningsår mindre på grund af hans lägre ålder, medan för studenten det under sådana förhållanden torde ställa sig fördelaktigare att icke söka till denna kurs.

Enligt hvad jag i det föregående tillstyrkt, skulle den lägre kursen vid den blifvande skogshögskolan komma att motsvara det af de sakkunniga ifrågasatta skogsläroverket. För egen del synas mig de utaf de sakkunniga uppställda fordringarna för inträde vid skogsläroverket väl lämpa sig såsom kompetensvillkor för elever vid högskolans lägre kurs.

*Departements-
chefen.*

Vid afgörandet af huru lång tid af praktisk utbildning, som må fordras för inträde vid den lägre kursen, bör någon hänsyn äfven tagas till här påpekade förhållande, att denna kurs är afsedd just för dem, som genomgått realskolan. Hufvudvikten ligger dock naturligtvis vid den fordran, som bör ställas på praktisk förbildning för att elev skall kunna rätt tillgodogöra sig undervisningen vid högskolans lägre kurs, och lutar jag för min del åt den uppfattningen, att nuvarande fordran på två år är att anse som ett minimum.

I detta sammanhang torde jag lämpligen böra beröra en fråga, som ur social synpunkt är af viktig principiell natur, nämligen möjligheten af tillträde för skogsskolornas elever till den högre undervisningen. Härvid menar jag med den högre undervisningen såväl skogshögskolans lägre som högre kurs, hvarigenom hela spörsmålets inne-

börd blir: öfvergång från skogsskola till lägre kurs, och från denna till högre kurs, eller enbart det första eller det andra trappsteget.

Tanken på detta spörsmål har äfven sysselsatt de sakkunniga och ha de gifvit den form i sitt stadgeförslag på så sätt, att lärjungar från skogsskolorna skulle under vissa förutsättningar kunna vinna inträde vid det af dem föreslagna skogsläroverket. Däremot ha de icke, trots tydligt uttalade sympatier härför, tagit steget fullt ut och öppnat dörren för läroverkets elever äfven till den högre kursen. Domänstyrelsen har ju i detta hänseende så att säga gått längre än de sakkunniga, då den i sitt förslag angående skogsskolans fortsättningskurser, för hvilket jag här ofvan utförligt redogjort, velat genom fortsättningsskolan förmedla öfvergången direkt till den högre kursen. För mig ligger det något mycket tilltalande i denna tanke att bereda möjlighet äfven för skogsskolans elever att kunna nå ända upp till skogshögskolans högre kurs. Genom inrättandet af de kommunala mellanskolorna torde också, åtminstone i vissa fall, väg vara visad för reformer i denna riktning. Att vissa svårigheter finnas är påtagligt; men det är min bestämda af-sikt att vid den utredning, som bör föregå utarbetandet af det slutliga förslaget till stadgar för den föreslagna skogshögskolan, allvarligt rikta uppmärksamheten på dessa svårigheters öfvervinnande. Och det är min öfvertygelse, att de också kunna öfvervinnas.

Rektorat.

*De sak-
kunniga.*

Härom yttra de sakkunniga (sid. 81):

»Då den offentliga skogsundervisningen i Sverige 1828 skapades, var vetandet angående skogshushållningen ej större, än att det fullväl kunde meddelas af institutets direktör och en underlärare. Småningom inträdde emellertid nödvändigheten att lätta arbetsbördan för hufvudläraren, men uppenbart är, att länge själfva centraluppgiften i undervisningen skulle hvila på dennes skuldror. Med skogsvetenskapens utveckling förstorades emellertid uppgiften alltmer och mer, och i våra dagar äro denna vetenskap och dess hjälpvetenskaper så omfångsrika, att det ligger utanför en enda mans förmåga att grundligt behärska dem alla. Därmed torde ock själfva den innersta grunden för en genom sin ämbetsställning öfver sina kolleger dominerande direktör här som vid andra motsvarande läroanstalter hafva försvunnit.

»Likaledes saknas fog för att binda direktörs- eller, som den bättre bör benämnas, rektorsbefattningen vid ett visst ämne. Ser man på de

skyldigheter, som de sakkunniga ansett böra åligga rektor vid skogshögskolan, finner man följande. Han skall vara ordförande i lärarrådet, föredragande i styrelsen, leda protokollens uppsättande, handhafva högskolans expedition, ekonomi och därmed i samband stående ting och se till, att platser vederbörligen ledigförklaras. I ingen af dessa uppgifter torde finnas något moment, som fordrar särskild skicklighet i beståndsvård eller i skogshushållningens öfriga delar. Ej heller i hans återstående uppgift, 'att närmast under styrelsen vaka däröfver, att undervisningen efter gällande stadgar och föreskrifter behörigen fortgår samt att högskolans lärare, tjänstemän och elever fullgöra sina skyldigheter'. Det har sagts, att just detta skulle innebära behovet af, att hufvudläraren i skogsskötsel vore högskolans chef och ledare, enär det eljest lätt skulle kunna hända, att andra ämnen gjorde sig breda på skogsskötselns bekostnad. Oafsedt att det med samma fog kan sägas, att skogsskötseln, om den vore obligatoriskt förenad med chefsposten, skulle kunna utvidgas på de andra ämnenas bekostnad till förfång för en harmonisk utbildning, är naturligen verkliga sakförhållandet det, att, om af högre myndigheter fastställda noggranna stadgar och läroplaner komma att gälla, det är så godt som omöjligt för något ämne att i nämnvärd grad inkräkta på de öfriga. Skulle sådana försök göras, vore naturligen styrelsen rätt forum för deras beifrande efter anmälan från den eller de lärare, som ansågo sina ämnen tillbakasatta. Det bör väl ej heller finnas minsta tvifvel, att, hvem som än sitter som rektor, han, sin plikt likmätigt, kommer att fordra gällande föreskrifters efterlefnad och, om så behöfves, genom styrelsen vinna erforderlig rättelse.

»De sakkunniga hålla visserligen för sin del före, att skogsskötseln bör vara det centrala och viktigaste ämnet vid högskolan, men de anse, att detta bör markeras ej genom en yttre maktställning för dess representant, utan genom dess ställning i läroplanen samt hufvudlärarens personlighet och hans egenskaper som skogsman och lärare.

»Under den nu rådande sammankopplingen af rektoratet med hufvudlärarbefattningen i skogshushållning har det, enligt hvad de sakkunniga hafva sig bekant, varit förenadt med synnerligen stora svårigheter att förmå lämplig person att åtaga sig just denna lärarbefattning. Man kan vara särdeles lämplig och skicklig för denna utan att äga nödiga förutsättningar för att vara en i allo tillfredsställande administrator för en större läroanstalt, en uppgift som ju som nämnts kräfver helt andra kvalifikationer än uppdragande af vackra och värdefulla skogsbestånd. Det kan t. o. m. anses olämpligt att belasta den person, som har sig anförtrodd högskolans kanske mest maktpåliggande och

fordrande undervisning och hvilken bör hafva tid till omfattande egna studier, med en massa för hans egentliga kall främmande administrativa göromål, och enligt de sakkunnigas mening bör detta ej ske, såvida han icke äger särskild begåfning och fallenhet i denna riktning. Till högskolans rektor bör sålunda kunna väljas den af de ordinarie lärarna, som kan anses bäst kvalificerad för de rent administrativa göromålen, alldeles oberoende af, hvilket ämne han vid högskolan representerar. Denna anordning har äfvenledes småningom vunnit burskap ej blott vid de allmänna läroverken och universiteten, utan äfven vid de svenska fackhögskolor, som nått någon högre utveckling, exempelvis tekniska högskolan, veterinärinstitutet, fria konsternas akademis läroverk m. fl.

»Ej heller torde det vid skogshögskolan med dess jämförelsevis ringa antal ordinarie lärare vara lämpligt att låta dem inom sig utse rektor, såsom fallet är vid våra universitet, utan torde denne böra utses af Kungl. Maj:t, på styrelsens förslag.»

Reservationer.

En afvikande mening har beträffande rektor gjorts gällande i särskildt vid betänkande fogadt yttrande af herrar Wallmo och Wahlgren. Den senare påpekar, att det behöfves kontroll öfver den viktiga praktiska undervisningen, och anser, att det bör vara rektor, som utöfvar denna kontroll, hvarefter han fortsätter:

»Mig synes, som vore rektor den, som i detta afseende borde vara själfskrifven kontrollant. En nödvändig förutsättning för fyllande af dessa uppgifter är emellertid, att rektor själf äger ingående kännedom om de fordringar, som den praktiska skogsförvaltningen ställer på en skogsman, och en sådan kännedom kan endast förefinnas hos den, som själf i större utsträckning förvaltat skog. Rektoratet bör således icke kunna uppdragas åt lärare, som ej gjort detta, och borde man till och med kunna fordra, att rektor varit förvaltare af ett statens revir.»

*Lärarkollegiet
m. fl.*

De båda reservanterna anse, att till rektor vid högskolan bör af Kungl. Maj:t efter förslag af domänstyrelsen förordnas den mest förtjänste af de ordinarie lärarna i något af de skogliga fackämnena. Denna mening biträdes äfven af skogsinstitutets lärarkollegium, liksom af domänstyrelsen.

I särskildt yttrande till lärarkollegiets protokoll framhåller en af de sakkunniga, lektor Gunnar Andersson, att enligt hans mening, »naturlig organisatorisk begåfning och praktisk läggning paradt med goda och mångsidiga kunskaper på det skogliga området äro de kvalifikationer, som böra tagas hänsyn till vid utseendet af rektor».

Det synes äfven mig ovedersägligt, att de chefsegenskaper, som framförallt erfordras för en rektor, väl kunna finnas äfven hos andra än dem, som innehafva de »skogliga professurerna». Då jag dessutom ämnar föreslå, att endast fyra professurer upprättas, nämligen i de tre skogliga hufvudämnena och i skogsbotanik, synes det mig olämpligt, att från rektoratet utesluta innehafvaren af en professur.

*Departements-
chefen.*

Styrelse.

Som bekant lyder skogsinstitutet närmast under domänstyrelsen, hvars chef är institutets inspektor. De sakkunniga påpeka detta, hvar efter det heter i betänkandet (sid. 83—86):

*De sak-
kunniga.*

»Skogsinstitutets högsta ledning har hittills varit anförtrodd åt domänstyrelsen, en anordning, som, när den åvägabragtes, otvifvelaktigt var både följdriktig och lämplig. Det kan emellertid knappast förnekas, att med det stigande intresset i landet för skogsvården förhållandena nu i flera afseenden gestalta sig annorlunda än förr, och att erfarenheten bjuder att i detta afseende träffa anordningar, som mera motsvara tidens kraf. Först och främst må erinras, att skogshögskolan icke längre nu som vid tiden för dess första inrättande är en läroanstalt helt eller väsentligen afsedd för utbildande af statens skogstjänstemän. Redan nu ägnar sig ett mycket stort antal af dess alumner åt enskild tjänst, och det torde vara att hoppas, att detta kommer att ske i allt högre grad, ju mer den enskilda skogsvården i landet upplomstrar. Under sådana förhållanden är det uppenbarligen i öfverensstämmelse med en sund utveckling, att äfven åt den enskilda skogsvårdens representanter beredes möjlighet att vid planläggning och öfvervakande af skogsundervisningen göra sina erfarenheter och önskemål gällande.

»Ofvan har framhållits, att den högre skogsundervisningens kanske största svaghet har varit bristande pedagogisk planläggning och kontakt med utvecklingen af grunderna för den högre naturvetenskapliga undervisningens bedrifvande. En af orsakerna härtill torde vara att söka hos den högsta ledningen. Domänstyrelsens ensamt beslutande chef liksom ock dess föredragande byråchefer utses med helt andra mål för ögonen än att vara lämpade som ledare af pedagogisk verksamhet, och huru stort intresse de än må äga för skogsundervisningen, kunna de i regel ej antagas äga förutsättningar att på grund af egna studier och erfarenheter leda utvecklingen af en högre undervisning.

Enligt de sakkunnigas uppfattning är det därför i hög grad önskvärdt, att jämte en allsidig skogsmannaerfarenhet äfven mogen pedagogisk erfarenhet om högre undervisning får plats vid skogsundervisningsanstalternas ledning.

»Det har sagts, att nu berörda önskemål skulle kunna lämpligen tillgodoses därigenom, att domänstyrelsen skulle äga att, då den så funne för godt, vid behandling af frågor rörande skogsundervisningsanstalterna tillkalla enskilda skogsägare och pedagogiskt sakkunniga, hvilka, utan rösträtt och däraf följande ansvar, skulle äga att yttra sin mening. Det lider dock knappast något tvifvel, att verkligt framstående och dugande män — och det är just sådana, som böra ha högsta ledningen af skogsundervisningen — svårligen i längden skulle vara hugade att sitta som rådande inför en ensamt beslutande generaldirektör, hvilken understundom följde, understundom icke följde deras råd.

»I stället torde samma väg böra väljas, som för öfriga statens fackhögskolor, nämligen att en särskild, direkt under jordbruksdepartementet sorterande styrelse skapas. I denna bör domänstyrelsens chef såsom själfskrifven äga säte och stämman, så ock skogshögskolans rektor. Men jämte dessa böra af Kungl. Maj:t i styrelsen insättas tre andra ledamöter, valda bland framstående skogshushållare, idkare af i samband med skogsbruket stående näringar eller i öfrigt för skogshushållningen nitälskande män, och bör någon bland dem äga erfarenhet angående undervisningsfrågor. På så sätt torde en allsidig representation vinnas för de intressen, som med fog kunna fordra att hafva ett ord med i laget vid ledningen af den svenska skogsundervisningen. En myndighet komme att skapas, som uteslutande hade sig anförtrodd vården af undervisningen, i stället för att som nu undervisningsfrågorna behandlas som mer eller mindre obetydliga detaljer hos ett förvaltande ämbetsverk, hvilket har full sysselsättning med sin administrativa uppgift och inom sitt egentliga verksamhetsområde alltmer öfverhopas med arbete.

»Antages nu framlagda förslag, skulle denna styrelse tillföras all den sakkunskap, som chefen för domänstyrelsen kan äga, och en säker och jämn kontakt åvägbringas mellan denna myndighet och skogsundervisningen. En annan afsevärd fördel vore, att högskolans lärarkår genom rektor komme i en lätt och naturlig förbindelse med dess styrelse, hvarigenom vid ärendenas afgörande ej endast skrivelser utan äfven muntliga upplysningar kunde inverka på besluten, då däremot med den nuvarande ordningen skogsinstitutets lärare sakna lagstadgad rätt att vara representerade vid de öfverläggningar, som i domänstyrelsen föregå beslutens fattande.

»Ville man söka reformera den nuvarande ordningen genom upprättande af en särskild skogsundervisningsbyrå under egen byråchef m. m. i domänstyrelsen, skulle administrationen ställa sig vida dyrbarare än på ofvan föreslaget sätt, utan att de med en egen styrelse förenade fördelarna vunnes.

»Hufvudskälet mot att ställa skogsundervisningsanstalterna under en särskild styrelse har städse angifvits vara, att dessa i och för ordnandet af den praktiska skogsundervisningen måste stå i ständig förbindelse med förvaltningen af statens domäner. De sakkunniga hafva vid pröfning af detaljerna härvid funnit, att det på intet sätt möter några svårigheter att anordna detta samarbete, äfven om en särskild styrelse upprättas. Utgångspunkterna äro, att alla skogstjänstemän, under den tid de äro vid skogsundervisningsanstalterna anställda, stå uteslutande under dessas styrelse, men räkna tjänstår inom skogsstaten enligt af Kungl. Maj:t utfärdade särskilda bestämmelser; att förvaltningen af de till undervisningsanstalterna upplåtna kronoparkerna eller delar af sådana uteslutande stå under högsta ledning af samma styrelse; samt att all ekonomisk redovisning sker till denna enligt samma grunder och bestämmelser, som gälla vid den allmänna revirförvaltningen, hvarefter dessa redovisningar af nämnda styrelse öfverlämnas till domänstyrelsen, som företager granskning och, om anmärkning finnes, hänvänder sig till undervisningsanstalternas styrelse, hvilken å sin sida äger att vidtaga nödiga åtgärder mot vederbörande tjänsteman.

»Genom anordningen, att undervisningsanstalternas tjänstemannakår sålunda i viss mån utgör en afdelning för sig inom skogsmannakåren, vinnes den från undervisningens synpunkt mycket betydande fördelen, att vid tillsättande af lärarbefattningar allsidig hänsyn kan tagas till såväl skogsmannameriter som meriter som undervisare, och att därigenom personer, hvilka önska ägna sig åt skogsundervisningens tjänst, kunna med säkerhet påräkna att få en föregående framgångsrik pedagogisk verksamhet vederbörligen uppskattad. Först därigenom blir det möjligt att å ena sidan få in en god tradition i undervisningen och å andra sidan att vid vakanser kunna fylla dessa med väl kvalificerade personer.

»Det skulle mot nu föreslagna anordning möjligen kunna anmärkas, att, då styrelsen ej, såsom domänstyrelsen under nu rådande förhållanden, kan ålägga personer att åtaga sig förordnanden, svårigheter måhända skulle yppas att erhålla assistenter och vikarier. Under förutsättning, att domänstyrelsen, som ju minst af alla kan tänkas vilja motarbeta skogsundervisningens jämna och obehindrade utveckling, icke

äger förhindra hugade sökande att åtaga sig förordnanden — hvilka alltid liksom vid läroverken böra ledigförklaras — och under antagande vidare, att tjänstgöring vid undervisningsanstalterna till fullo och på lämpligt sätt tillgodoräknas vid befordran inom skogsstaten, äfvensom att tillräckliga arfvoden komma att utgå, torde emellertid antydda farhågor visa sig grundlösa.

»Det har anmärkts, att ofta hos byråcheferna i domänstyrelsen eller andra dess tjänstemän de yppersta kvalifikationer kunna finnas för deltagande i skogsundervisningens vård. Äfven de sakkunniga äro därom lifligt öfvertygade, men de äro äfven fullt förvissade om, att Kungl. Maj:t skall genom sådana personers insättande i undervisningsstyrelsen i ännu högre grad, än om de blott vore rösträttslösa bisittare i domänstyrelsen, för landet tillgodogöra dessa deras kvalifikationer. Likaså torde Kungl. Maj:t, då så befinnes lämpligt, förordna chefen för nämnda styrelse till ordförande i skogsundervisningsanstalternas styrelse; däremot torde det ej vara nödigt eller lämpligt, att Kungl. Maj:t på förhand i detta afseende bindes i sin handlingsfrihet.»

Reservationer.

Öfverjägmästaren Wallmo reserverar sig mot, att domänstyrelsens hittillsvarande befattning med skogsundervisningen skulle upphöra och densamma i stället förläggas under en särskild styrelse, och i samma riktning uttalar sig direktören Wahlgren.

Lärarkollegiet.

Lärarkollegiet vid skogsinstitutet uttalade beträffande frågan om särskild styrelse för skogsundervisningsanstalterna, att skogshögskolan, i likhet med flertalet med densamma jämnställda högskolor, borde hafva sin egen styrelse.

Kollegiet ansåg emellertid nödigt, såväl att större garantier skapades därför, att vid skogshögskolans undervisning tillräcklig hänsyn städse toges till de fordringar, staten hade rätt att ställa på sina blifvande skogstjänstemäns utbildning, som ock att förvaltningen af de skogar, som för undervisningen upplåtits, ordnades på ett betryggande sätt.

Den förra af dessa fordringar syntes kollegiet bäst uppnås därigenom, att dels domänstyrelsens chef gjordes till själfskrifven ordförande i styrelsen, dels ock den bestämmelsen infördes, att en af de trenne af Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna skulle tillhöra eller hafva tillhört skogsstaten. Beträffande förvaltningen af till undervisningen anslagna statsskogar förklarade sig kollegiet till fullo inse de svårigheter, som skulle uppstå, därest en styrelse, i öfrigt ovan vid dylika ärenden, finge sig anförtrodd ledningen af denna förvaltning.

Af dem som på domänstyrelsens anmodan yttrat sig i denna fråga ha alla instämt i reservanternas uppfattning.

*Yttranden in-
fordrade af
domän-
styrelsen.*

För egen del ansåg domänstyrelsen, att skogsskolorna och dessas fortsättningskurser borde stå under domänstyrelsen. Att skogshögskolan däremot i likhet med flertalet med densamma jämställda bildningsanstalter skulle hafva sin egen styrelse, kunde hafva sina skäl, hvarför domänstyrelsen ej ville motsätta sig detta förslag. Dock ansåg domänstyrelsen sig böra erinra därom, att skogsakademierna i Tyskland stigit till den höga rangplats, de nu intoge, under ledning af styrelserna för skogarna i de länder, till hvilka dessa akademier hörde.

*Domän-
styrelsen.*

Angående styrelsens sammansättning delade domänstyrelsen den af lärarkollegiet vid skogsinstitutet uttalade mening och hemställde fördenskull, att skogshögskolans styrelse måtte utgöras af generaldirektören och chefen för domänstyrelsen såsom själfskrifven ordförande, skogshögskolans rektor samt tre af Kungl. Maj:ts utsedda ledamöter, af hvilka åtminstone en skulle såsom förvaltande eller inspekterande tjänsteman tillhöra eller hafva tillhört skogsstaten och en äga pedagogisk erfarenhet.

Bland de åligganden, som skulle tillkomma högskolans styrelse, hade de sakkunniga ej särskildt nämnt inspektion af de praktiska öfningarna. Sådan inspektion ansåg domänstyrelsen emellertid nödig så väl beträffande den förberedande kursens öfningar som de vid högskolan anordnade öfningar.

Enligt domänstyrelsens mening borde en särskild styrelse för högskolan icke handhafva ledningen af de skogars förvaltning, hvilka kunde varda upplåtna såsom demonstrationsskogar för skogshögskolan äfvensom för utförande af vissa praktiska öfningar därstädes. Dessa skogar skulle allt framgent stå under domänstyrelsen och deras afkastning redovisas i vanlig ordning. Jämväl de för skogarnas skötsel nödiga förvaltningsmedel skulle efter domänstyrelsens pröfning anvisas och utanordnas på sätt, som ifråga om kronans öfriga skogar finnes bestämdt. Däraf följde ock, att kassaredogörelse för dessa skogar skulle ingifvas till domänstyrelsen och underkastas dess granskning, innan den därefter i samband med domänstyrelsens öfriga redogörelser och räkenskaper inginge till kammarrätten.

En förvaltning af dessa skogar, på sätt de sakkunniga föreslagit, skulle blifva förenad med svårigheter och förvecklingar, som ej kunde undvikas.

Det sålunda af domänstyrelsen föreslagna förfarandet rörande ifråga-
varande skogars förvaltning hindrade ingalunda, att vid skogarnas
skötsel nödig hänsyn toges till skogsundervisningens speciella intressen,
så att skogarnas uppgift att i främsta rummet tillgodose pedagogiska
syften måtte komma till sin fulla rätt. Att på sådant sätt den högsta
afkastningen icke alltid kunde blifva den allena bestämmande synpunkten
vid dessa skogars skötsel, vore lätt insedt. Detta undantagsförhållande
syntes likväl ej behöfva föranleda annan ändring af § 1 i kungl. för-
ordningen den 26 januari 1894 angående hushållningen med de all-
männa skogarna i riket, än att därstädes gjordes ett tillägg af innehåll,
att beträffande hushållningen med de till skogshögskolan såsom öfnings-
skogar anvisade skogar särskilda föreskrifter voro gällande.

*Departements-
chefen.*

Som synes af ofvanstående redogörelse, ha de sakkunniga före-
slagit, att alla skogsundervisningsanstalter, högskola, läroverk och skogs-
skolor, skulle ställas under en gemensam styrelse, och att de skogar, som
borde afses för undervisningen vid dessa, skulle ställas under denna sty-
relses förvaltning. Då enligt min förut uttalade uppfattning det föreslagna
skogsläroverket ej bör komma till stånd utan ersättas med en lägre
kurs vid skogshögskolan och min nuvarande framställning allenast af-
ser ordnandet af den högre skogsundervisningen, gäller det nu främst
att afgöra, huruvida skogshögskolan fortfarande bör sortera under domän-
styrelsen eller erhålla en egen styrelse, såsom fallet är med andra fack-
högskolor. Jag finner talande skäl förebragta för en förändring i detta
afseende. Det samband med domänstyrelsen, såsom främsta vårdaren
af statens skogsväsen, som utan gensägelse alltjämt bör finnas, blir till-
räckligt tillgodosedt genom bestämmelsen om domänstyrelsens chef så-
som själfskrifven medlem. I öfrigt synes mig icke blott riktigt utan af
den största vikt, att i styrelsen äfven de enskilda skogsintressena repre-
senteras, liksom att pedagogisk erfarenhet där företrädes.

Dessa kraf blifva säkerligen tillgodosedda, då Kungl. Maj:t, enligt
min mening bör ha att utse styrelsens öfriga ledamöter. Med tanke
på det samband, som, om mitt förslag vinner Kungl. Maj:ts och Riks-
dagens bifall, bör komma att äga rum mellan skogshögskolan och
statens skogsförsöksanstalt, finner jag lämpligt, att dessa båda insti-
tutioner förläggas under samma styrelse. Vid sådant förhållande bör
skogshögskolans rektor endast på det sätt fästas vid denna styrelse, att
han där är föredragande i skogshögskoleärenden, och försöksanstaltens
föreståndare i ärenden rörande denna. Styrelsen bör sålunda få följande
sammansättning: Generaldirektören och chefen för domänstyrelsen, själf-

skrifven ledamot, samt fyra af Kungl. Maj:t utsedda ledamöter. Kungl. Maj:t utser bland ledamöterna ordförande för styrelsen.

Om jag således finner de sakkunnigas mening, om ock med vissa modifikation, i detta afseende välbetänkt, kan jag icke tillråda, att de för undervisningen nödiga demonstrationsskogarna undandragas domänstyrelsens förvaltning. Mot domänstyrelsens uppfattning i detta fall har jag intet att erinra.

Undervisningen vid högre kursen.

De sakkunnigas framställning (sid. 86—97) härom innehåller i hufvudsak följande:

De sakkunniga.

»Vid afgörande, i hvilka läroämnen undervisning vid högskolan bör meddelas, bör man tillse, att såvidt möjligt mångläsari undvikas, på samma gång som intet af det, som är oundgängligen nödvändigt för en gedigen utbildning, uteslutes. De sakkunniga vilja därför betona, att skogshögskolan icke kan offra någon nämnvärd tid på att meddela sina alumner allmänbildning ej ens naturvetenskaplig, utan bör dess uppgift strängt begränsas till meddelande af bästa möjliga fackutbildning.

»Söker man med denna utgångspunkt utreda de enskilda ämnenas ställning, torde man lämpligen först böra afhandla de grundläggande ämnena och därefter fackämnena.

»Af de förra bör uppenbarligen botaniken fortfarande intaga den centrala ställningen, men särskild uppmärksamhet bör ägnas åt den skogsbotaniska delen af fysiologien äfvensom åt västekologi och trädjukdomar; däremot synes systematiken böra begränsas till det strängt nödvändiga.

»Afsevärda förändringar hafva föreslagits med hänsyn till fysik och kemi, i det att förstnämnda ämne helt uteslutits ur läroplanen och undervisningen i kemi alldeles omlagts. Efter inhämtande af detaljerade uppgifter om den omfattning och beskaffenhet, undervisningen i kemi och fysik kommer att erhålla i det nya gymnasium, som nu är under organisation, anse de sakkunniga, att genom stadgande af fordran på betyget 'med beröm godkänd' i mogenhetsexamen för inträde vid skogshögskolan nödiga förkunskaper i frågavarande ämnen böra kunna förutsättas. Erfarenheten har nämligen enligt de sakkunnigas uppfattning lärt, att en generell undervisning i dessa ämnen visserligen kommer att resultera i en kanske ökad allmänbildning, men ingalunda i den specialiserade kunskap i just de delar af desamma, som äro önskvärda förutsättningar för undervisningen i växtfysiologi, marklära och delar af skogsteknologien.

»De sakkunniga anse därför, att tid bör beredas under de nämnda ämnena för respektive lärare att genomgå elementen på sådant sätt, att riktig anslutning sker till deras egen fortsatta undervisning. Detta förutsätter uppenbarligen hos eleverna goda elementära förkunskaper, och sådana torde äfven förefinnas utom i den organiska kemien, särskildt de delar af denna, som utgöra grundlaget för kännedomen om vid torrdestillation af virke uppkommande produkter. Dessa delar böra därför genomgåas af en särskild fackman med ingenjörsutbildning, hvilken äfven har att föreläsa öfver dessa produkter och deras tekniska användning, äfvensom öfver de för skogsteknologien nödiga elementen af fysikalisk kemi m. m. Det torde ju kunna anmärkas, att ifrågavarande undervisning med hänsyn till ämnets omfattning och industriella vikt blir ganska ytlig. Detta är otvifvelaktigt sant, men ihågkommas må, att det berör ett af skogshushållningens rent periferiska områden, med hvilket skogshushållarna i gemen icke komma att taga detaljbefattning. I allmänhet förutsätta specialarbeten på detta område ingenjörsutbildning, och obestridligt är, att fleråriga däråt riktade studier erfordras, om verkliga djupare kunskaper skola förvärfvas. De sakkunniga ha ock tänkt sig, att sådana delvis skulle kunna vinnas vid högskolans fria studier afsedda fortsättningskurs just under ledning af läraren i teknisk kemi, och nödigt utrymme är härför beräknadt i samband med institutionen och laboratoriet för marklära.

»Ett ämne, som enligt de sakkunnigas uppfattning kommer att med hvarje år få allt större och större betydelse för skogsmannens gärning, är skogsmarkläran, den uppblomstrande vetenskapen om skogsmarkens natur, egenskaper och omvandling. Det synes därför i högsta grad önskvärdt, att undervisningen däri så organiseras, att densamma verkligen hålles fullt i nivå med de snabba framsteg, ämnet själf undergår. Detta har föranlett de sakkunniga att föreslå en egen lärarplats i detta ämne, i förening med geologi och klimatologi. Under sådana förhållanden torde ingen kunna förutsättas meddela de nödiga elementen i mineral kemi bättre än just läraren i marklära. Detsamma torde för den växtfysiologien vidkommande delen af kemien vara fallet med läraren i botanik. Under sådana förhållanden bortfaller behovet af speciell lärare i kemi och fysik.

»Det har framhållits önskvärdheten af, att eleverna bereddes tillfälle till öfning i jordanalys, på det att de själfva må kunna vid behof företaga sådana. Förvärfvandets af nödiga kunskaper härför fordrar emellertid en betydande tid; nödigt laboratorium och tid för utförande af analyser torde i de allra flesta fall saknas för den i praktiken verk-

samma skogsmannen, hvilken mycket billigare och säkrare får dem utförda å de kemiska stationerna och andra laboratorier. Hvad denna bör ha lärt, är endast att verkligen kunna följa och förstå de mineralkemiska och växtfysiologiska resonemang, som ligga till grund för bedömandet af markens och dess lifs inflytande på trädens lif och utveckling. Det fåtal skogsmän, som vill ägna sig åt lösande af vetenskapliga uppgifter, som möta på detta område, måste för förvärfvande af nödiga kunskaper hänvisas till fortsatta studier vid högskolan under lärarens i marklära särskilda ledning.

»Alltifrån den tid, då villebrådet i skogen var hufvudföremålet för jägmästarnas uppmärksamhet, har zoologien spelat en stor roll vid deras utbildning. Den zoologiska undervisningen har emellertid och bör alltjämt förskjutas från jaktdjurszoologi till skogsentomologi. Som nytt moment i densamma ha de sakkunniga däremot ansett, att en kort framställning af sötvattenfiskarnas kännetecken och lefnadsförhållanden bör ingå. Detta på den grund, att revirförvaltarna alltmer tvingas att rikta sin uppmärksamhet på vård och utveckling af fisket inom kronoparkernas talrika vattendrag.

»Nationalekonomien i de delar, som på senare åren delvis innefattas i hvad man i Tyskland benämner 'Forstpolitik', anse de sakkunniga vara af afsevärd vikt vid högskolan. Men denna undervisning bör begränsas just till de delar, som beröra skogen och dess betydelse för nationalhushållningen, samt meddela grunddragen för de större synpunkter, som göra och gjort sig gällande vid lagstiftning, handelspolitik m. m., och ej utgöra ett litet kompendium af den allmänna nationalekonomien. De sakkunniga anse därför, att man som lärare i ämnet bör söka förvärfva en med nationalekonomien verkligen förtrogen vetenskapsman, hvilken är i stånd att utarbeta just ofvan berörda del af ämnet, hvilken i Sverige hittills knappast vunnit det beaktande den förtjänar, samt att ämnet borde benämnas skogspolitik och skogsstatistik.»

Sedan de sakkunniga framhållit den ofantliga vikt, det rätta handhafvandet af undervisningen i de tre hufvudfackämnena skogsskötsel, skogsuppskattning med skogsindelning samt skogsteknologi äger, fortsätta de sakkunniga:

»Angående öfriga fackämnen torde endast några förklarande anmärkningar ytterligare vara af nöden. I jordbrukslära möter den riktiga begränsningen af ämnet rätt stora vanskligheter. Så länge revirförvaltarna äro de högsta tillsyningsmännen af det omfattande jordbruk, som å inom kronoparkerna belägna inägor etc. bedrifves, erfordras uppen-

barligen vida större kunskaper, än de vid skogshögskolan kunna och böra förvärfva beträffande landtbrukets teori och praktik, om det allmännas intressen verkligen skola blifva tillbörligen tillgodosedda. De sakkunniga äro af den uppfattningen, att förvaltningen af statens jordbruksdomäner borde ställas i ett annat förhållande än nu till skogsförvaltningen, men då de ej äga befogenhet att därom framställa förslag, anse de sig böra föreslå en sådan inriktning af undervisningen, att särskild vikt lägges vid inlärandet af sådana saker, som komma till användning vid de syner och det öfvervakande af arrendatorernas skyldigheter, som åligga skogstjänstemännen. Däremot bör undervisningen icke syfta på att göra dem till praktiska jordbrukare, ty med den tid, som vid högskolan kan för ämnet anslås, leder en sådan sträfvan endast till ett ytligt snuddande vid en mängd spörsmål, som ändock måste bli eleverna skäligen främmande. De sakkunniga vilja därför föreslå, att ämnet benämnas jordbruksekonomi för att undervisningens syfte må betonas.

»Ett fack, som ovillkorligen bör tillmätas större betydelse än hittills vid undervisningen, är bokföring och öfning i upprättande af därmed och med statens tjänstexpedition förenade handlingar samt tjänstskrifvelser. Det har länge klagats öfver, att de utgående skogseleverna i vissa hithörande frågor icke äga de elementäraste begrepp, och att det för en och annan rent af varit ödesdigert, att han ej förmått att på ett klart och öfversiktligt sätt utreda de penningtransaktioner, som ålegat honom. Visserligen få dessa saker ju under den praktiska tjänstgöringen småningom inläras, men det torde vara obestriddigt, att hvad som genom undervisning kan undångöras, bör vid högskolan vara undangjordt.

»Sammanfattas ofvanstående, torde däraf framgå, att afsevärda förändringar föreslås, och skulle enligt de sakkunnigas förslag undervisningen vid högskolan meddelas i följande ämnen:

A. Grundläggande ämnen:

skogsbotanik jämte för denna nödig allmän botanik;
marklära jämte erforderliga kurser i geologi, och mineralkemi;
skogszoologi, särskildt skogsentomologi, jämte läran om söt-
vattensfiskarna;

klimatologi, en mindre kurs;
teknisk och fysikalisk kemi, en kortare öfversiktlig kurs;
skogs- och fältmätning;
lagkunskap, skogshandteringen berörande delar.

B. Fackämnen:

skogsskötsel;
skogssuppskattning och skogsindelning;
skogsteknologi med byggnads- och afdikningslära;
skogspolitik och skogsstatistik;
skogs- och jaktförfattningar;
bokföring och tjänstexpedition;
jordbruksekonomi;
jaktvård och jaktkunskap jämte fiskevård».

Vidare framhålla de sakkunniga, att ett ombildande af den högre skogsundervisningen efter de allmänna grunder, som af de sakkunniga föreslagits, enligt deras mening, med nödvändighet erfordrade en förändring i lärarnas ställning och aflöningsförhållanden.

För att fullgöra sin viktiga uppgift i den svenska skogshushållningen måste skogshögskolan till lärare i de viktigare ämnena äga verkliga forskare med utpräglad praktisk läggning, parat med god teoretisk begåfning, och hvilka under en lång beredsetid förvärfvat framstående skicklighet i sitt fack. Men öfverallt i vårt land, där undervisningsanstalter ställde likartade fordringar på lärarna, hade dessa ock ställts i den första graden bland den lärda bildningens representanter, d. v. s. gjorts till professorer.

Redan lektorstiteln för lärarna vid det nuvarande skogsinstitutet innebure, att själfva undervisningen borde hållas på gymnasiets, ej på högskolans stadium. Märkligt nog hade denna för äldre tider fullt berättigade anordning bibehållits, äfven sedan man höjt krafvet på lärjungarnas utbildning före inträdet vid institutet till studentexamen. En själfklar konsekvens borde hafva varit, att samtidigt äfven fordran på lärarnas utbildning höjts. Detta torde i motsvarande fall ha skett inom så godt som alla andra svenska högre fackskolor. Sedan länge vore hufvudlärarna professorer vid tekniska högskolan, vid veterinärinstitutet, vid fria konsternas akademis läroverk, m. fl.

Själfva idéen om en praktiskt vetenskaplig skogshögskola stode eller fölle med frågan, huruvida de viktigaste lärarposterna gjordes till professorer eller icke. Öfverallt vid utlandets skogshögskolor vore hufvudlärarna professorer.

I detta sammanhang ansågo de sakkunniga ytterligare böra betonas en annan betydelse af skickliga och vakna lärare med ansedd ställning vid högskolan. Deras uppgift vore nämligen ej blott att genom själfständiga mer eller mindre omfattande studier göra undersökningar, ägnade att ändra eller säkerställa rådande uppfattningar inom skogs-

hushållningen, utan i än högre grad att vara samlingspunkterna för all den erfarenhet, som inom landet på deras respektive områden vunnes.

Den i praktiken verksamma skogsmannen hade sällan tid att sammanfatta sina erfarenheter, på sin höjd att i en tidskriftsuppsats omnämna dem. Af lärarna vid skogshögskolan kunde man däremot hafva rätt att fordra, att de skulle stå i nödig kontakt med landets intresserade skogsmän, så att alla viktigare iakttagelser såvidt möjligt tillgodogjordes för undervisning och litteratur. Nu berörda sida af lärarnas verksamhet borde resultera i goda läroböcker.

Ett annat viktigt skäl att ställa höga fordringar på lärarna vid högskolan vore, att enligt de sakkunnigas mening nödvändigt i landet tillfälle måste finnas för därför lämpade skogsmän att ytterligare utveckla sina kunskaper utöfver de i den elementära fackkursen erhållna. Dessa friare studier måste lärarna på ett fullt tillfredsställande sätt kunna leda å de institutioner, hvilkas föreståndare de enligt de sakkunnigas förslag skulle blifva.

De sakkunniga ansågo det vara uppenbart, att personer med nu angifna förutsättningar i våra dagar, under den skarpa konkurrens om de dugande personligheterna, som rådde mellan den enskilda affärsverksamheten och staten, icke stode att erhålla, med mindre än att de kunde erbjudas professurer och med dessa förenade ekonomiska och sociala förmåner.

Funnes det sålunda enligt de sakkunnigas mening ej ringaste tvifvel om, att de viktigaste lärarbefattningarna måste göras till professurer, vore det dock i vissa fall svårare att afgöra, i hvilka ämnen sådana borde upprättas.

Den historiska utvecklingen af skogsinstitutet med hänsyn till redan befintliga lärarplatser gäfvade emellertid själfvallet en god fingerisning i detta afseende. Skogshushållningsundervisningen uppdelades redan tidigt i två läroämnesgrupper, den egentliga skogsskötseln med därtill hörande naturhistoriskt-biologiskt underlag och den rationella afverkningen och uppskattningen af skogens produkter, i väsentlig mån hvilande på matematisk bas. Snart nog gjorde sig emellertid behofvet gällande att öfverlåta den grundläggande naturhistoriska undervisningen till en särskild lärare, hvilken ägde djupare kunskaper i de rent teoretiska naturvetenskaperna, än hos den praktiske skogsmannen kunde förutsättas.

Nu skisserade kraf hade ledt till, att det nuvarande institutet hade tre ordinarie lärarplatser, med hufvuduppgift att undervisa i *skogsskötsel*, i *skogsbotanik* och i *skogsindelning*. Att dessa tre ämnen äfven i fram-

tiden borde representeras af egna lärare och att dessa borde vara ordinarie professorer, ansågo de sakkunniga oundgängligt.

I våra dagar hade det emellertid — fortsätta de — på grund af forskningens fördjupande blifvit nödvändigt att afskilja vissa delar af de tre gamla hufvudundervisningsområdena och att uppdraga undervisningen i dessa delar åt skilda lärare. Särskildt hade den rent tekniskingenjörsmässiga delen af skogshushållningen blifvit en synnerligen viktig och fordrande gren af detta ämne.

Redan år 1901 anslogos också medel till särskild lärare i skoglig byggnadslära m. m., och att denna plats ej gjorts till ordinarie, syntes de sakkunniga bero mera på en önskan att i ett sammanhang företaga en definitiv omorganisation af skogsundervisningen än på bristande insikt om behovet af en ordinarie lärare i *skogsteknologi* och skogsbyggnadslära.

De sakkunniga ansågo, att det vore i hög grad önskligt, om en ordinarie professur i detta ämne kunde upprättas. Då de emellertid af ekonomiska hänsyn ansett sig böra föreslå upprättande äfven af extra ordinarie professorer, hade de inskränkt sig till att för ifrågavarande ämne yrka på en sådan, väsentligen på den grund, att ämnet ännu icke vore hos oss så upparbetadt, att det syntes kunna med hänsyn till fordringarna på vetenskaplig behandling fullt jämsställas med de tre förut nämnda.

Ett annat ämne, som de sakkunniga ansågo vara af mycket stor vikt, utgjordes af skogens *marklära* med tillhörande delar af geologi och kemi.

De sakkunniga förmenade, att i närvarande stund betydelsen af skogens marklära vore så insedd, att flera dugande forskare upptagit densamma till bearbetning hos oss, och man syntes utan tvifvel kunna påräkna specialister som sökande till en plats i ämnet. De sakkunniga ansågo därför den rätta tidpunkten vara inne att gifva detta för rationell skogshushållning så utomordentligt viktiga ämne det stöd för fortsatt utveckling, som låge i upprättande af en extra ordinarie professur vid skogshögskolan i detsamma.

En anmärkning, som syntes de sakkunniga kunna göras, vore, att denna e. o. professors undervisningsskyldighet blefve afsevärdt mindre än förut omnämnda professorers, men denna anmärkning ansågo de fullväl bemötas därmed, att krafven på honom som forskare på grund af ämnets å ena sidan ringa upparbetning och å andra sidan hastiga utveckling vore mycket stora äfven med hänsyn till den direkta tid, han för utarbetande af grundlaget för sina föreläsningar behöfde.

Då detta arbete delvis nära sammanföller med det, som borde åligga skogsförsöksanstalten, hafva de sakkunniga föreslagit, att e. o. professorn i marklära, i den omfattning hans lärarverksamhet vid högskolan det medgäfv, äfven skulle vara underkastad de bestämmelser, som gällde för försöksanstalten, från hvilken — menade de sakkunniga — helt säkert, om ej någon befattning i ämnet vid högskolan upprättades, mycket snart kraf på en särskild tjänsteman för skogsmarksundersökningar skulle framkomma.

I afseende å *zoologien* anförde de sakkunniga, att densamma i samband med jaktens aftagande vikt från nationalhushållningens synpunkt kommit att spela en allt mindre roll i de för skogsmannautbildningen grundläggande studierna. En del af densamma, nämligen skogs-entomologien, syntes emellertid vara af den stora betydelse för skogsskötseln, att ensamt denna väl motiverade upprättande af en fast lärarplats i skogszoologi vid högskolan.

De sakkunniga erinrade därom, att i vårt land icke finnes någon officiell representant för studiet af skogarnas djurvärld. Årligen såväl som periodvis återkommande insekthärjningar visade dock till fulla önskvärdheten af, att det finnes en person, som hade sig ålagdt ingående biologiska studier angående skogsinsekternas lif och de olika sätt, på hvilka insektskadorna bäst kunde motverkas. Äfvenledes borde det åligga honom att följa den vetenskapligt praktiska sidan af sötvattenfiske och jakt.

På angifna grunder ansågo de sakkunniga sig böra föreslå upprättandet af en e. o. professur i skogszoologi och närliggande läroombåden. Äfven för innehafvaren af denna borde stadgas skyldighet att i den omfattning, som hans lärarverksamhet vid högskolan det medgäfv, vara underkastad de bestämmelser, som gällde för skogsförsöksanstalten, hvarest, om den sålunda föreslagna lärarbefattningen upprättades, icke någon särskild entomologisk afdelning vare sig nu eller i framtiden syntes vara af nöden.

De sakkunnigas förslag går sålunda ut på inrättandet af 3 ordinarie och 3 extra ordinarie professorer.

*Reservation;
lärarkollegiet;
domänstyrelsen m. fl.*

I reservation ha hrr Wallmo och Wahlgren såsom sin mening förklarat, att professuren i skogsteknologi bör vara ordinarie, hvilken åsikt äfven biträdades af lärarkollegiet och domänstyrelsen. Dessa båda myndigheter anse, att likaledes ämnet skogszoologi bör företrädas af ordinarie professor, medan däremot med afseende på professuren i den ännu knappt som vetenskapligt ämne upparbetade markläran lärarkollegiet hyser be-

tänkligheter, och domänstyrelsen anser, att upparbetandet af detta ämne bör i första hand tillkomma skogsförsöksanstalten. Botanisten vid nämnda anstalt har äfven med styrka framhållit denna mening. Med afseende på den tid, som tillmätts de olika läroämnena, har Wallmo velat utsträcka denna för skogsteknologien, särskildt med hänsyn till ämnet byggnadslära, liksom för jordbruksläran; lärarkollegiet har bättre velat tillgodose kemien, hvori domänstyrelsen instämt; och dessutom ha några mindre väsentliga anmärkningar från olika håll framkommit.

Med afseende på studietidens längd, undervisningens fördelning och gången af det hela anföra de sakkunniga (sid. 97—101):

De sakkunniga.

»Oaktadt de sakkunniga, såsom af ofvanstående torde framgå, anse, att eleverna vid skogshögskolan böra bibringas högst afsevärdt mera omfattande och mera lefvande kunskaper än vid skogsinstitutet för närvarande är fallet, hafva de sakkunniga ansett sig t. o. m. kunna något inskränka studietiden. Genom bättre undervisningsmetoder och en skarpare inriktning på det för utbildningen väsentliga, kan nämligen mycken tid inbesparas. De sakkunniga hafva ock den uppfattningen, att de unga männen så snart som möjligt böra komma ut i det praktiska lifvet, och att utbildningen därför icke utan tvingande nödvändighet bör utsträckas öfver de 3 år, som föreslagits. Under sådana förhållanden skulle man kunna påräkna, att eleverna i allmänhet lämnade högskolan vid 22 till 24 års ålder i stället för som nu vid i medeltal 25.

»Den förberedande kurs på omkring ett halft år, med hvilken den unge mannen börjar sina studier, afser att bibringa honom den skogsvana och den vana vid kroppsarbete, som de sakkunniga anse vara den främsta vinsten af vistelsen vid de nuvarande förberedande skogsskolorna. Han erhåller vidare under kartläggningsarbeten inom norra Sveriges kronoparker nödig grundläggande färdighet i skogs- och fältmätning och får samtidigt göra bekantskap med skogar inom denna landsdel.

»Under hösten och förvintern, som tillbringas vid Malingsbo å Klotens kronopark, sysselsättas eleverna med inägomätning, kolning, dikning, hyggesröjning, vägbyggnad, huggnings- och drifningsarbeten.

»De egentliga studierna vid högskolan begynna med 7 veckors sommaröfningar, förlagda å Bjurfors kronopark i Västmanland. Ungefär en tredjedel af denna tid är ägnad åt undervisning i grunderna för beståndsuppskattningen, en tredjedel åt demonstration af olika bestånd samt vissa grundläggande skogsvårdsåtgärder, och den sista tredjedelen åt upprättande af dikningsförslag.

»Lästerminerna vid högskolan börja enligt förslaget liksom för närvarande den 15 oktober och 1 februari och fortgå till respektive den 20 december och 30 april. Studierna under första året hafva så planlagts, att flertalet grundläggande ämnen fullständigt genomgås under detta och att eleverna vid detsammias slut böra hafva tenterat i sex ämnen, nämligen i allmän botanik, i geologi och i klimatologi vid vårterminens början, i marklära, i däggdjur och fåglar samt i lagkunskap vid dess slut. Den, som icke senast vid början af andra årets hösttermin fullgjort dessa tentamina, blir, om ej särskilda omständigheter annat föranleda, skild från högskolan. Nu angifna anordningar afse att så vidt möjligt systematisera studierna. Dessa blifva dock på intet sätt forcerade, i det att eleverna icke hafva mera än fem timmars föreläsningar och öfningar per dag och dessutom inga föreläsningar på lördagen. De sakkunniga hafva tänkt sig, att denna dag skulle kunna användas till arbeten å institutionerna, exkursioner, jakter m. m. i Stockholmstrakten, äfvensom att föreläsningsserier och kurser, behandlande mera speciella delar af skogsvetenskapen, således icke ingående i den elementära undervisningen, då af lärarna skulle hållas.

»Sommarterminen under andra året vid högskolan varar enligt förslaget från den 10 maj till den 28 augusti, eller omkring 16 veckor. Den är föreslagen att tillbringas å Bjurfors och närgränsande trakter samt Hamra eller annan lämplig större kronopark. Arbetet börjar med kulturer under ledning af professorn i skogsskötsel med biträde af öfverassistenten (omkr. 4 veckor), fortsätter med flottnings- och dikningsstudier m. m. under professorn i skogsteknologi (4 veckor) samt naturhistoriska exkursioner under lärarna i de särskilda naturhistoriska ämnena (ungefär 3 veckor). Skogsindelningsarbetet å Hamra sysselsätter eleverna i 5 veckor under ledning af professorn i ämnet, hvarjämte professorn i skogsskötsel under sista delen af terminen med eleverna genomgår de undersökta och uppmätta bestånden.

»Det andra läsåret i Stockholm är enligt förslaget väsentligen ägnadt åt mera ingående teoretiska studier af skogshandteringens hufvudämnen, hvarjämte kurserna afslutas i samtliga de grundläggande ämnena. Med vårterminen är undervisningen afslutad i ytterligare 7 ämnen; i 6 af dessa bör tentamen hafva ägt rum. I skogsbotanik, skogsentomologi och teknisk kemi tenteras vid vårterminens början; i jakt- och fiskevård, skogspolitik och författningskunskap vid dess slut.

»Den sista sommarterminen (15 maj—28 augusti) ägnas väsentligen åt resor samt de arbeten, på hvilka den slutliga pröfningen af elevernas kunskaper i skogshandteringens tre hufvudämnen, särskildt i skogs-

indelning, skall grunda sig. Resorna utgöras af besök vid lämpliga flottleder i senare delen af maj (2 ½ veckor) under professorn i skogsteknologi samt en resa till typiska norrländska skogsområden i augusti (10 dagar) och ett lika långt besök i sydsvenska skogar i början af oktober, båda under ledning af professorn i skogsskötsel, samt, i den omfattning sådant kan anses lämpligt, af lärare i de naturhistoriska ämnena. Sista delen af terminen företagas (1 vecka) under ledning af läraren i jordbruksekonomi öfningar i syner och värderingar.

»Den öfriga tiden af sommaren ägnas åt skogsindelningsarbete vid Malingsbo (5 ½ veckor). Liksom föregående sommartermin samarbeta vid den i samband med dessa arbeten stående undervisningen hufvudlärarna i skogsindelning och skogshushållning, hvarigenom en allsidig belysning af de bestånd, hvilka lärjungarna genom eget arbete noggrant lärt känna, vinnes.

»Den sista terminen vid högskolan är väsentligen ägnad åt utarbetandet af skogsindelningsplaner och studier för tentamina i de tre hufvudämnena skogshushållning, skogsindelning och skogsteknologi. Under denna termin hållas sålunda endast ett fåtal sammanfattande och repeterande föreläsningar i skogshushållning och skogsindelning; vid terminens slut tenteras i dessa ämnen och i skogsteknologi.

»En mycket afsevärd svårighet, som mött vid anordnandet af studieplanen vid själfva högskolan, har varit, att billighets såväl som praktiska hänsyn ovillkorligen synas fordra, att tid beredes eleverna att under utbildningstiden vid högskolan fullgöra sin *värnplikt*. Efter inhämtande under hand af nödiga upplysningar från landtförsvarsdepartementet hafva de sakkunniga kommit till den uppfattningen, att den minsta olägenheten för undervisningen vid högskolan förorsakas, om eleverna under senvintern och våren efter sitt intagande vid högskolan fullgöra första årets värnplikt samt under ferierna i september och oktober de följande åren repetitionsöfningarna.»

Följande sammanställning ger en öfverskådlig föreställning af undervisningens gång:

1:o) *Förberedande kurs.*

5 juli—20 december, föreläsningar och arbeten i skogen.

2:o) *Kurs vid högskolan.*

1:sta året.

10 juli—28 augusti, praktiska öfningar i skogen;

15 oktober—20 december, föreläsningar och öfningar vid högskolan.

2:dra året.

- 20 januari—31 januari, tentamensperiod;
- 1 februari—30 april, föreläsningar och öfningar vid högskolan;
- 1 maj—8 maj, tentamensperiod;
- 10 maj—28 augusti, praktiska öfningar i skogen;
- 15 oktober—20 december, föreläsningar och öfningar vid högskolan.

3:dje året.

- 20 januari—31 januari, tentamensperiod;
- 1 februari—30 april, föreläsningar och öfningar vid högskolan;
- 1 maj—8 maj, tentamensperiod;
- 15 maj—19 augusti, praktiska öfningar i skogen samt resor;
- 13 oktober—20 december, resor, föreläsningar och öfningar vid högskolan.

En öfversikt af undervisningens anordning och timmarnas fördelning enligt förslaget vinnes af vidstående tabell. I denna är för öfningsdagarna i skogen räknadt med 10-timmars arbetsdag. Ämnena äro anordnade i den följd studierna i desamma afslutas.

Ä m n e		Förbered. kurs.			1:sta årets sommartern.		1:sta årets höstern.		2:dra årets vårternin		2:dra årets sommartern.		2:dra årets hösternin		3:dje årets vårternin		3:dje årets sommartern.		3:dje årets hösternin		Summa		
		F. ¹	Ö.	A.	F.	A.	F.	Ö.	F.	Ö.	F.	A.	F.	Ö.	F.	Ö.	F.	A.	F.	Ö.	F.	Ö.	A.
Grundläggande ämnen.	Skogs- och fältmätning	18	54	582	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	—	582
	Allmän botanik	—	—	—	—	—	58	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	58	30	—
	Geologi	—	—	—	—	—	38	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38	—	—
	Klimatologi	—	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—
	Marklära	—	—	—	—	—	—	—	46	—	—	40	—	—	—	—	—	—	—	—	46	—	40
	Zoologi (däggdjur och fåglar)	—	—	—	—	—	29	—	12	—	—	50	—	—	—	—	—	—	—	—	41	—	50
	Lagkunskap	—	—	—	—	—	18	—	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42	—	—
	Skogsbotanik	—	—	—	—	—	—	—	56	33	—	80	9	—	—	—	—	—	—	—	65	33	80
	Skogsentomologi	—	—	—	—	—	—	—	22	—	—	—	18	—	—	—	—	—	—	—	40	—	—
	Teknisk kemi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	—	—	—	—	—	—	—	30	—	—
	Jakt- och fiskevård ...	—	—	40	—	—	—	20 ²	—	—	—	—	—	—	46	—	—	—	—	—	46	—	60
	Skogspolitik o. skogs- statistik	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34	—	—	—	—	—	34	—	—
Fackämnen.	Författningskunskap	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38	—	46	—	—	—	—	—	84	—	—
	Jordbruksekonomi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	—	22	—	—	80	—	—	41	—	80
	Skogsteknologi och byggnadslära	—	—	440	13	143	—	—	23	—	—	230	47	—	46	—	—	130	—	—	129	—	943
	Skogsindelning och skogsuppskattning	—	—	70	11	99	18	—	35	—	—	270	10	27	21	24	—	270	10	30	105	81	709
	Skogsskötsel	—	—	246	11	149	—	—	34	—	—	250	24	—	35	—	—	230	15	90 ³	119	—	965
	Bokföring	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	—	—	—	—	—	—	—	40	—
	Byggnadsritning	—	—	—	—	—	—	18	—	—	—	—	—	—	—	33	—	—	—	—	—	51	—

¹) I tabellen är F = föreläsningar, Ö = öfningar å lärorummet, A = praktiska arbeten och demonstrationer i skogen (10 timmars arbetsdag).

²) Jakt två dagar.

³) Resa till södra Sverige.

Siffrorna angifva antalet timmar. Ämnena äro ordnade i den följd, i hvilken tentamina i desamma afläggas. I bokföring tenteras ej. Vissa exkursioner och öfningar, för hvilka tid lämnats genom att under lördagarna i allmänhet ej föreläsningar hållas, äro ej här upptagna.

Departements-
chefen.

Den undervisningsplan, som innefattas i det af de sakkunniga utarbetade förslaget, synes mig i hufvudsak god och har af de hörda myndigheterna öfver hufvud taget vitsordats såsom sådan. Att vissa jämkningar i tidsfördelningen för de olika ämnena och äfven i öfrigt böra vidtagas i anslutning till en del anmärkningar som framkommit är sannolikt, men torde ej vara af någon ingripande betydelse. För egen del vill jag dock anmärka, att det är nödvändigt att vid fastställandet af undervisningsplanen tillses, att de sociala frågor, arrende- och arbetarförhållanden m. m., som kunna beröra det skogliga yrket, vid undervisningen komma till sin rätt. Mot studietidens begränsning, sådan den af de sakkunniga föreslagits, har jag ingen anmärkning att göra. Hvad åter lärarnas antal och ställning beträffar, anhåller jag att längre fram vid frågan om skogshögskolans stat få yttra mig därom.

Undervisningen vid den lägre kursen.

Den utbildning vid skogsläroverket, som af de sakkunniga föreslås och som skulle ersätta den nuvarande lägre kursen, skulle taga en tid af ett år. Då den nu varande kursen räcker från 15 juni till 15 oktober påföljande år innebär de sakkunnigas förslag en minskning af kursens längd med icke mindre än fyra månader. Då jag funnit mig böra helt och hållet frångå de sakkunnigas förslag om inrättande af ett särskildt skogsläroverk, torde någon redogörelse för den af de sakkunniga för berörda läroverk uppgjorda undervisningsplanen ej erfordras. Detta så mycket mindre som det af svenska forstmästarförbundet lämnade förslaget till ordnandet af den lägre kursen har sin utgångspunkt i och till alla väsentliga delar bygges på det af de sakkunniga för skogsläroverket uppgjorda förslaget.

Svenska
forstmästar-
förbundet.

I forstmästarförbundets förslag grupperas läroämnena sålunda:

A. Grundläggande ämnen: matematik, skogs- och fältmätning, skogszoologi, marklära, geologi och klimatologi, allmän- och skogsbotanik.

B. Fackämnena: skogsskötsel, skogssuppskattning och skogsindelning, skogsteknologi med byggnads- och afdikningslära, jordbruks ekonomi, jakt- och fiskevård, lagkunskap och författningskänedom.

Tidsfördelningen och undervisningens allmänna gång belyses af följande tabell:

		Arbets- dagar.	Timmar.
15 juni—30 sept.	praktiska sommaröfningar	91	910
3 okt.—19 dec.	föreläsningar	67	323
20 dec.—19 jan.	ferier	—	—
20 jan.—31 jan.	tentamina	9	—
1 febr.—30 april	föreläsningar	72	339
1 maj—8 maj	tentamina	7	—
10 maj—15 sept.	praktiska öfningar samt eventuella resor	107	1,070
16 sept.—15 okt.	utarbetande af planer och dylikt	26	—
16 okt.—30 nov.	föreläsningar, skriftliga prof	39	123
1 dec.—20 dec.	tentamina	17	—

Tiden skulle således förlängas från det nuvarande $1\frac{1}{3}$ till $1\frac{1}{2}$ år. Detta skulle emellertid icke för eleven medföra någon afsevärd förhöjning af hans kostnader, medan däremot den undervisning, han under denna ökade tid erhöle, komme att utgöra en viktig del af hans utbildning. »För statsverket», fortsätter skrifvelsen, »torde icke heller någon ökad kostnad behöfva förorsakas af denna utsträckning utöfver kursens nuvarande längd vid kursens förläggning till Stockholm och en lämplig anordning af undervisningen».

»Rörande undervisningens anordning», heter det vidare, »hänvisas till tabellen. Enligt densamma omfattar studietiden en sommartermin, $\frac{15}{6}$ — $\frac{30}{9}$; en hösttermin, $\frac{3}{10}$ — $\frac{19}{12}$; en vårtermin, $\frac{1}{2}$ — $\frac{30}{4}$; en sommartermin, $\frac{10}{5}$ — $\frac{15}{9}$; en hösttermin, $\frac{16}{10}$ — $\frac{30}{11}$, innehållande tillsammans 376 arbetsdagar, däraf 178 afsedda för föreläsningar och teoretiska studier, 198 för arbeten i skogen. 33 dagar åtgå för tentamina, 57 för ferier, hvari dock ingår tiden mellan $\frac{16}{9}$ — $\frac{15}{10}$ i andra årskursen, hvilken tid är beräknad skola användas för utarbetande af de under sommarterminen förarbetade indelningsplanerna, kartorna m. m. Föreläsningar och öfningar hållas i regel de två första terminerna 5 timmar dagligen utom lördagarna, då endast fyra timmars undervisning äger rum. Sista höstterminen är till stor del ägnad åt utarbetande af skogsindelningsplaner, studier för tentamina i de tre hufvudämnena, kartritning och dylikt, hvarför då endast cirka 3 timmars föreläsning dagligen hålles. Följande tabell, i hvilken talen ange timmar, ger en öfversikt af undervisningens fördelning under studietiden.»

	1:sta som-mart.		1:sta H. T.		V. T.		2:dra som-mart.		2:dra H. T.		Summa			Tenta-men
	timmar		timmar		timmar		timmar		timmar		timmar			under
	F	A	F	Ö	F	Ö	F	A	F	Ö	F	Ö	A	tent. per.
<i>Grundl. ämnen.</i>														
Matematik	—		30	20	—	—	—	—	—	—	30	20	—	I
Skogs- o. fältmätning m. m.	100		20	45	—	—	—	—	—	—	20	45	100	I
Jakt- och fiskevård	30		14	—	—	—	—	—	—	—	14	—	30	I
Naturkunnighet	160		50	—	64	—	—	—	—	—	114	—	160	II
Jordbruksekonomi	—		20	—	20	—	—	70	—	—	40	—	70	III
Allm.- och skogsbotanik ...	—		30	16	30	16	—	150	—	—	60	32	150	III
Författning och lagkunskap ..	—		20	—	50	—	—	—	—	—	70	—	—	II
<i>Fackämnen.</i>														
Skogsuppskattning och in-delning	170		15	15	30	20	—	150	10	—	55	35	320	III
Skogsskötsel	250		—	—	35	—	—	450	50	—	85	—	700	III
Skogsteknologi	200		—	—	56	—	—	250	44	—	100	—	450	III
Skogsbyggnadslära			12	16	18	—			—	19	30	35		
	910		211	112	303	36	1,070		104	19	618	167	1,980	
			323		339				123		785			

»Kolningsarbetet förlägges lämpligast till slutet af första sommaren samt kulturarbetet till början af andra sommarterminen.»

I skrifvelsen föreslås inrättandet af tre lektorat nämligen i skogsskötsel samt skogsuppskattnings- och skogsindelningsslära, vidare i skogsteknologi med skogsbyggnads- och afdikningslära, skogs- och fältmätning samt kartritning, och i naturvetenskapliga ämnen; dessutom skulle behövas extra lärare i matematik, jordbruksekonomi, samt lagkunskap och författningar.

Det uppgjorda förslaget till undervisningsplan har följande utseende:

»Föreläsningar: 5 timmars daglig undervisning å lärorummet under vår- och första höstterminen med undantag för lördagarna, då fyra timmars arbete äger rum. 3—4 timmars undervisning å lärorummet andra höstterminen, som i öfrigt användes till utarbetande af under praktiska öfningarna samlad materiel för skogsindelning m. m. 10 timmars dagligt skogsarbete under sommarterminerna. Tentamensperiod i början och slutet af vårterminen samt under senare delen af andra höstterminen.

I. Grundläggande ämnen.

A. Skogs- och allmän botanik.

Lärare: lektorn i naturvetenskapliga ämnen.

- a) framställning af växtens yttre och inre byggnad samt de olika organens funktioner med särskild hänsyn till träden;
- b) de inhemska och de viktigare hit införda skogsträdens byggnad och utveckling, utbredning och förekomstsätt, särskildt inom Sverige;
- c) de viktigare skogssamhällena och deras karaktärsväxter;
- d) svamparnas allmänna organisation;
- e) skogsträdens viktigare sjukdomar samt de till desammas förebyggande använda medlen.

B. Marklära, geologi och klimatologi.

Lärare: lektorn i naturvetenskapliga ämnen.

1) Marklära och geologi.

- a) öfversikt af de viktigaste svenska mineralen samt af berggrund och lösa jordlager i Sverige;
- b) öfversikt af marktyperna, deras egenskaper och betydelse, särskildt för skogen;
- c) demonstration af geologiska kartor i samband med exkursioner;

2) Klimatologi.

- a) Sveriges klimat med särskild hänsyn till skogarna;
- b) handhafvande af enklare meteorologiska instrument.

C. Skogszoologi med skogsinsekter.

Lärare: lektorn i naturvetenskapliga ämnen.

- a) kort öfversikt af insekternas allmänna byggnad. Skogens viktigaste skadeinsekter, deras utveckling och lefnadssätt samt medlen för deras bekämpande. Undersökning af insekter;
 - b) de viktigaste högre skogsdjuren och deras betydelse för skogen och jakt-hushållningen. De för den allmänna hushållningen viktiga sötvattensfiskarna.
- Tid för A, B, C föreläsningar: 174 timmar, hvaraf 80 första höstterminen och 94 vårterminen.

Öfningskurs i de naturhistoriska ämnena.

- a) demonstrationer och bestämningsöfningar samt fröanalys;
 - b) konservering af skogsväxter enligt lärarens anvisningar;
 - c) undersökning och bestämning af för skogen viktiga djurarter samt af de skador de förorsaka. Konservering af insekter;
 - d) utförande af meteorologiska observationer.
- Tid: 32 timmar, hvaraf 16 första höstterminen och 16 vårterminen.
- Naturhistoriska exkursioner 310 timmar

D. Matematik.

Lärare: extra läraren i matematik.

Grunddragen af planimetri, stereometri och ränteberäkningar samt matematiska öfningar.

Föreläsningar: 30 timmar, första höstterminen.

Öfningar: 20 timmar, första höstterminen.

E. Skogs- och fältmätning.

Lärare: lektorn i skogsteknologi.

a) instrumentlära, omfattande kännedom om de viktigaste planmättnings- och afvägningsinstrumentens konstruktion, justering och användning;

b) mätninglära, omfattande de vanligaste metoderna vid skogs- och fältmätning samt afvägning;

c) kartläsning, genomgående af de större svenska kartverken samt kart- och byggnadsritning.

Föreläsningar: 20 timmar första höstterminen.

Öfningar: kartritning, 45 timmar, första höstterminen.

Praktiska öfningar.

Uppmätning och affattning af mark i olika skalor med användande af de för hvarje fall lämpligaste instrument. Afvägningsöfningar.

Tid: 100 timmar första sommarterminen.

II. Fackämnen.

A. Skogsskötsel.

Lärare: lektorn i ämnet.

1) Skogsskötselns allmänna del.

Redogörelse för:

a) skogshushållningens betydelse för landet;

b) skogsbeståndens sammansättning och olika former;

c) skogsbestånds uppdragande medelst sådd och plantering;

d) beståndsvården;

e) de olika skogsbrukssätten och deras betydelse, särskildt med hänsyn till åstadkommande af naturlig förnygring och utnyttjande af markens produktionsförmåga;

f) åtgärderna för skogens skyddande mot skadliga inflytelser.

2) Tillämpad skogsskötsel.

Redogörelse för:

a) de särskildt för vårt land viktiga trädslagens beståndsegenskaper;

b) de särskilda trädslagens uppdragande, vård och afverkning enligt skilda skogsbrukssätt samt i rena och blandade bestånd.

c) de särskilda trädslagens ekonomiska betydelse.

Föreläsningar: 85 timmar, hvaraf 35 timmar vårterminen och 50 timmar andra höstterminen.

Praktiska öfningar.

a) Plantskolans anläggning och skötsel. Olika metoder för sådd och plantering.

b) Utförande af gallringar och stämplingar i och för afverkning.

c) Utförande af hyggesröjning samt markberedning för själsådd.

d) Resor.

Tid: 700 timmar, hvaraf 250 timmar första sommarterminen, 450 andra sommarterminen.

B. Skogsuppskattning och skogsindelning.

Lärare: lektorn i skogsskötsel.

1) Upprättande af skogshushållningsplaner efter olika metoder.

a) Grundläggande arbeten för skogsindelningen.

Metoderna för bestämning af ståndsorternas bonitet och beståndens däraf föranledda beskaffenhet.

Metoderna för träd- och virkesmätning samt därvid använda instrument.

Bestämning af virkesmassan hos bestånden enligt olika taxeringsmetoder.

Bestämning af träds och bestånd's ålder.

Tillväxtlära; stamanalys; anordnande af profytor.

Teorier för omloppstidens beräkning.

b) Olika metoder för skogsindelning.

c) Revision och komplettering af skogshushållningsplaner.

2) Värdesättning af skogsmark och skogsbestånd.

Föreläsningar: 55 timmar, hvaraf 15 första höstterminen, 30 vårterminen och 10 andra höstterminen.

Skogsindelningspraktikum.

Skriftliga arbeten för upprättandet af skogshushållningsplaner vid olika skogsbrukssätt.

Tid: 35 timmar, hvaraf 15 timmar första höstterminen, 20 timmar på vårterminen.

Praktiska öfningar.

a) Öfning i träd- och virkesmätning samt beståndstaxering.

b) Verkställande af utarbeten, hvarpå fullständig skogsindelning enligt olika metoder grundas; öfningar i skogsuppskattning, stamanalys och tillväxtundersökningar.

c) Öfning i skogen för bestämmande af skogsmarks och skogs penningvärde.

d) Utläggande och revidering af profytor.

Tid: 320 timmar, hvaraf 170 första och 150 andra sommarterminen.

C. Skogsteknologi med byggnads- och afdikningslära.

Lärare: lektorn i skogsteknologi.

a) De svenska skogsträdens samt de viktigare utländskas tekniska egenskaper.

b) Virkets afverkning, aptering och utdrifning; flottleders ordnande; väganläggningar samt kostnadsberäkningar för dessa slag af arbeten.

c) Virkets tillgodogörande för export, industriella ändamål och husbehof. Härvid redogöres för sågverksindustri, pappersmassfabrikation, kolning i mila och ugn samt tjärtillverkning äfvensom virkets användning till olika byggnadsändamål och snickerier samt i landthushållningen.

d) Undervisning i landbruksbyggnaders, skogskojors och fröklängningsanstalters uppförande med kostnads- och materialberäkningar.

e) Grunderna för torrläggning af mark samt därvid använda tekniska metoder.

Föreläsningar: 130 timmar första höstterminen, 74 timmar vårterminen, 44 andra höstterminen.

Öfningstimmar å lärorummet: ritningar till byggnader för mindre jordbruk, flottledsbyggnader, profiler för afdiknings- och väganläggningar.

Tid: 35 timmar, hvaraf 16 första höstterminen och 19 vårterminen.

Praktiska öfningar.

- a) Deltagande i sågnings- och kolningsarbeten.
 - b) Besök vid lämpliga sågverk med demonstration af sågar, hyflerier, kolningsplatser, kolugnar, sorterings- och brädgårdsarbeten.
 - c) Besök vid flottleder under pågående flottningsarbeten.
 - d) Anläggning af skogsvägar.
 - e) Besök å olika slags afdikade marker samt upprättande af fullständiga afdikningsförslag.
 - f) Besiktning af flottleder, vägbyggnader, afdikningsföretag och hägnader.
- Tid: 450 timmar, hvaraf 200 första och 250 andra sommarterminen.

D. Jordbruksekonomi.

Lärare: extra läraren i jordbruksekonomi.

- a) Översikt af åkerjordens egenskaper, dess bearbetning, dikning och gödning.
- b) Kortfattad framställning af grunderna för växelbruket och de viktigare kulturväxternas behandling.
- c) Ångs- och hagmarksskötsel.
- d) Grunderna för beräkning af jordvärdet samt jordbrukets afkastning och driftkostnader.

Föreläsningar: 40 timmar, hvaraf 20 första höstterminen, 20 vårterminen.

Praktiska öfningar.

- a) Salu- och arrendevärdering af inägojord.
- b) Af- och tillträdessyn samt ekonomisk besiktning jämte uppsättande af vederbörliga instrument.

Tid: 70 timmar under andra sommaren.

E. Jakt- och fiskevård.

Lärare: lektorn i naturvetenskapliga ämnen.

Redogörelse för med god jaktvård öfverensstämmande jaktmetoder samt för de verksammaste medlen till skadedjurens efterhållande.

Åtgärder för sötvattensfiskets ändamålsenliga vård.

Föreläsningar: 14 timmar, första höstterminen.

Praktiska öfningar.

- a) Utförande af för god jakt- och fiskevård ändamålsenliga åtgärder.
- b) Jakt- och skjutöfningar.

Tid: 30 timmar första sommaren.

F. Lagkunskap och författningskännedom.

Lärare: extra läraren i ämnet.

- a) Hufvuddragen af författningar rörande jorddelning, vattenrätt — däri inbegripet lagstiftning om flottning — grufrätt, fiskerätt, expropriation, stängsel- och våghållningsskyldighet.

b) Öfversikt af olika jordnatur; de väsentliga beskattningsformerna; i allmän lag förekommande stadganden, hvilka hafva tillämpning vid förvärf af fast egendom på landet; arrende och inteckningslagen.

c) Om åverkan samt olofligt jagande och fiskande.

d) Grunddragen af gällande bestämmelser i afseende å utförande af talan inför rätta.

e) Det väsentligaste af gällande skogslagstiftning med särskild uppmärksamhet fästad på bestämmelser gällande för enskilda skogars vård, äfvensom förordningar angående jakt och fiske.

Föreläsningar: 70 timmar, hvaraf 20 första höstterminen och 50 vårterminen.

Det ofvan relaterade förslaget, som bygger på den nuvarande grunden, synes mig vara väl värdt beaktande vid fastställandet af undervisningsplan för den lägre kursen. Att vissa jämkningar komma att företagas är naturligt, och här gäller, hvad jag yttrade om hänsynen till de sociala frågorna vid undervisningen vid den högre kursen, i minst lika hög grad; ifrågasättas bör om icke på undervisningsskemat äfvenledes bör inrymmas någon plats för ämnet hygien, särskildt fabriks-hygien i de delar denna berör trävaruindustrien.

*Departements-
chefen.*

Skogshögskolans stat.

Med afseende på denna har jag först att redogöra för de sakkunnigas förslag angående skogshögskolan, som i hufvudsak är af följande lydelse (bet. sid. 273—298):

»Såsom i det föregående med styrka framhållits, är den ojämförligt viktigaste förutsättningen för att en högskola skall kunna motsvara de anspråk, som man med rätta bör ställa på en sådan, att vid densamma kunna bindas lärare, som hvar och en så vidt möjligt fullständigt behärskar de ämnen, som falla inom hans undervisningsområde. Tydligt är, att ju snäfvare gränserna för ett sådant område dragas, desto lättare är att finna en fullödig representant för detsamma, såväl med tanke på undervisningsskicklighet som själfständig vetenskaplig och praktisk verksamhet. Idealet för en skogshögskola skulle sålunda ligga däri, att de ämnesgrupper, som där företrädades, sönderdelades i vida högre grad än de sakkunniga föreslagit, och att sedan hvarje disciplin omhändertoges af sin specialist med tillräcklig aflöning för att åt sin vetenskap, sin institution och sin undervisning kunna ägna hela sin verksamhet. Utan tvifvel tenderar utvecklingen i de rikare kulturländerna åt detta håll äfven vid fackhögskolorna. Vi äro här som på andra områden nöjgade

*De
sakkunniga.
Lärarnas
ställning.*

att rätta munnen efter matsäcken, och de sakkunniga hafva sålunda måst inskränka sig till att föreslå endast tre ordinarie professorer med ett mycket vidsträckt undervisningsområde. Vid uppgörandet af förslag till aflöningsbelopp för dessa professorer har jämförelsen med en vid 1907 års Riksdag reglerad lönestat nämligen veterinärinstitutets legat nära till hands. Samma skäl, som såväl i den förberedande utredningen som särskildt i departementschefens anförande till statsrådsprotokollet anföras för de af denne föreslagna och af Riksdagen bifallna aflöningarna till professorerna vid veterinärinstitutet, kunna säkerligen med lika stort fog användas som motiv för de sakkunnigas förslag att i detta afseende likställa skogshögskolans professorer med universitetens.

»Utan att på minsta sätt vilja förneka, att de intressen, som veterinärinstitutet företräder, ej blott äro för landet i dess helhet af utomordentligt stor betydelse utan äfven af den beskaffenhet, att deras rätta omvårdnad med nödvändighet förutsätter en på verkligt vetenskaplig grund byggd högskola, vilja dock de sakkunniga betona, att någon tvekan om behovet af en sådan högskola ännu mindre kan vinna något spelrum, då det gäller ordnandet af den högre skogsundervisningen.

»Såsom de sakkunniga förut i detta betänkande sökt med skärpa framhålla, gäller det att skapa ett undervisningsväsende, som för den rätta vården och det rätta utnyttjandet af vår måhända största nationalegendom skall dana fullt dugliga arbetskrafter. Det bör sålunda redan från denna synpunkt vara klart, att det för detta ändamål ej får vara tal om att sky några ekonomiska uppoffringar, om dessa hållas inom rimliga gränser. I spetsen för detta undervisningsväsende kommer högskolans lärarkår att ställas. På den kommer det allt ifrån början att bero, huruvida utvecklingslinjerna för såväl det teoretiska studiet som i många fall den praktiska lösningen af de skogligena spörsmålen komma att läggas i rätt, fruktbärande riktning. Att de viktigaste lärarplatserna besättas med verkligt framstående män, blir därför en fråga vital ej blott för högskolan, utan vital äfven för den riktiga utvecklingen af skogshushållningen inom vårt land.

»Betraktas frågan från en annan sida, kommer man till samma resultat. Det visar sig nämligen vid en jämförelse med universiteten, att förhållandena vid dessa i mångt och mycket äro likartade med dem, som enligt de sakkunnigas förslag skulle bli rådande vid skogshögskolan. Eleverna vid denna skola hafva aflagt studentexamen och dessutom genomgått en förberedande praktisk kurs. Inberäknadt denna blir studietiden tre-årig. Dessutom bör ej glömmas, att tillfälle till vidare utbildning i det ena eller andra facket skall beredas, att möjlig-

het till själfständig vetenskaplig forskning såväl praktisk som teoretisk skall öppnas, och att detta gäller ej blott för eleverna som en omedelbar fortsättning af studierna efter erhållet afgångsbetyg, utan också för de skogstjänstemän, som, efter längre eller kortare tids arbete i skogarna, vid högskolan under begagnande af dess hjälpmedel, bibliotek, instrument, tekniska utensilier, försöksfält m. m. tilläfventyrs vilja studera något särskildt skogligt problem. Likaså bör ju tillgång till ett dylikt forskningsarbete stå öppet äfven för lärjungar från andra högskolor. Då lärarens råd eller ledning vid dessa studier ofta kommer att tagas i anspråk, ligger det i öppen dag, att krafven på honom därigenom ej obetydligt ökas. En ej oviktig omständighet, som äfven skärper anspråken, blir föreståndareskapet för de samlingar, som höra till de olika professorernas områden, och hvilkas omvårdnad och utvidgning fordra särskild omsikt och intresse.

»De kompetensvillkor, som i stadgeförslagets § 35 finnas formulerade, torde ock vara af den beskaffenheten, att de utesluta mindre kvalificerade sökande, och ehuru på grund af ämnenas säregna beskaffenhet disputationssprof ej kan fordras till mer än professuren i skogsbotanik, synes det dock, som om fordringarna på utbildning äfven för de öfriga kunna jämföras med de vid universiteten gällande. Särskildt är härvid att märka, att för kompetens till professuren i skogsskötsel fordras »att såsom ledare under längre tid af en mera omfattande svensk skogsförvaltning visat sig äga framstående duglighet», och till professuren i skogsuppskattning och skogsindelning, »att genom förtjänstfullt utförda uppskattningar af och utredningar angående tillväxt å större skogsområden ådagalagt framstående praktisk duglighet», sålunda i båda fallen praktiska prestationer, som enligt sakens natur äro nödvändiga kvalifikationer för ifrågavarande platser, och som till sin innebörd, såväl hvad tidskräfvande arbete som grundliga studier beträffar, väl torde kunna likställas med eljest fordrade teoretiskt-vetenskapliga prof.

»I detta sammanhang torde äfven kunna åberopas jämförelse med förhållandena i utlandet, hvarest, åtminstone där de skogliga förhållandena nått en något så när hög utveckling, undervisningen åtminstone i de viktigare ämnena anförtratts åt professorer, något som ock framgår af den lämnade öfversikten öfver de viktigare skogsundervisningsanstalterna i de med oss med afseende på skogsförhållanden mest jämförliga länderna.

»Slutligen må ej lämnas opåaktadt, att då två af de nu omhandlade lärarplatserna böra besättas af män, som i ena eller andra afseendet visat framstående duglighet i skogshushållningsfrågor, staten äfven

därvidlag i sin sträfvan att vid högskolan fästa de mest framstående krafterna kommer att täfla med de enskilda skogsägarna, hvilka i många fall visat sig kunna erbjuda synnerligen goda ekonomiska villkor, hvarigenom många dugande förmågor frångått statens tjänst. Hvad lärarplatsen i skogsbotanik vidkommer, gäller det åter täflan med universitet och andra högskolor. Möjligheten att vid dessa ernå en god ekonomisk ställning skall med all säkerhet drifva hvarje dugande vetenskaplig kraft att lägga sina forskningar på andra områden än det skogsbotaniska, om ej vid högskolan en motsvarande ställning kan erbjudas.

»Med afseende på ämnesgruppen skogsteknologi med byggnads- och afdikningslära, så omfattar denna en så utomordentligt viktig del af skogsundervisningen och torde i så särskildt hög grad af sin innehafvare fordra mångsidig erfarenhet och framstående praktisk duglighet, att hos de sakkunniga tvekan uppstått, huruvida icke äfven för denna lärarebefattning en ordinarie professur bort föreslås. Då emellertid från rent vetenskaplig synpunkt ämnet är mindre själfständigt och mera torde få anses som tillämpande de inom andra vetenskapsgrenar vunna erfarenheter, hafva de sakkunnige här låtit sparsamheten råda och stannat vid att föreslå en lägre aflönad, e. o. professur.»

De kompetensvillkor de sakkunniga utarbetat för tillträde till de ifrågavarande professurerna innehållas i stadgeförslagets § 35, som i denna punkt har följande lydelse:

Såsom kompetens till nedannämnda befattningar erfordras:

a) för professur i skogsskötsel, att såsom ledare under längre tid af en mera omfattande svensk skogsförvaltning visat sig äga framstående duglighet och att helst genom utgifna skrifter rörande skogsskötsel eller genom afgangsbetyg från skogshögskolan ådagalagt synnerligen goda teoretiska insikter i samma ämne;

b) för professur i skogsuppskattning och skogsindelning, att genom kunskapsintyg från universitet eller högskola styrkt sig äga goda matematiska kunskaper, att helst genom utgifna skrifter eller genom afgangsbetyg från skogshögskolan visat sig äga framstående teoretisk skicklighet i hvad läroämnet omfattar samt att genom förtjänstfullt utförda uppskattningar af och utredningar angående tillväxt å större skogsområden ådagalagt framstående praktisk duglighet;

c) för professur i skogsbotanik med allmän botanik, att genom utgifna skrifter eller akademiska examina styrkt sig äga den botaniska utbildning, som erfordras för filosofisk doktorsgrad, äfvensom att hafva publicerat väl vitsordade vetenskapliga undersökningar öfver skogsbotaniska frågor;

d) för e. o. professur i skogsteknologi med byggnads- och afdikningslära, att hafva under längre tid ledt utdrifnings-, byggnads- och afdikningsarbeten samt visat sig äga god kännedom angående de träförbrukande industrierna äfvensom att helst genom utgifna skrifter eller genom betyg från högskola styrkt sig äga synnerligen goda teoretiska insikter i hvad till ämnet hör.

»I samband med nu omhandlade aflöningsförmåner», heter det, »hafva de sakkunniga äfven tagit i öfvervägande, huruvida icke ett visst årligt anslag borde föreslås att användas till årliga resestipendier för skogshögskolans ordinarie lärare. Den kommitté, som af det större akademiska konsistoriet i Lund år 1902 tillsattes för att utreda frågan om resestipendier för universitetens ordinarie lärare, yttrar följande: 'Med nutidens rastlösa arbete å de vetenskapliga forskningsområdena och den snabba utveckling, hvari vetenskaperna äro stadda, ställas stora anspråk på dessa vetenskapens målsmän vid våra universitet. Med skäl kan man fordra af dem, att de skola ej blott följa utvecklingen af hvars och ens speciella disciplin, utan ock vara förtrogna med alla framsteg och förbättringar i undervisningsmetoderna samt anordningar vid de vetenskaperna tillhörande institutioner af olika slag. Att på samma gång man ägnar tid åt föreläsningar, öfningar och själfstudier, medelst de litterära hjälpmedlen på ett tilfredsställande sätt öfverblicka och följa vetenskapernas framsteg, lär väl enligt alla sakkunnigas mening icke vara möjligt. Genom besök vid de stora kulturländernas universitet och andra vetenskapliga inrättningar samt deltagande i de större kontinentala vetenskapliga årsmötena kan däremot på ganska kort tid ur första hand vinnas bekantskap med större delen af de mera betydande nya upptäckterna, åsikterna och teorierna, sådana de framställas af sina egna upphofsmän, och därigenom samt genom den åtföljande diskussionen vinnes en bättre kunskap om dem än genom månadslånga litteraturstudier. De nyare undervisningsformerna fordra lyckligtvis äfven af universitetsläraren, att han skall träda i annan beröring med sina lärjungar än endast genom föreläsningar, och huru dessa undervisningsformer annorstädes utbildas och omgestaltas samt fylla sin uppgift, lär man endast ganska ofullständigt och opålitligt genom årsberättelser och dylikt tryck. Den stora vikten af personlig bekantskap och beröring med framstående, stundom ledande representanter för de forskningsgrenar, som en professor själf har att bearbeta och föredraga, torde ej behöfva någon vidare motivering. Erinras bör äfven, att med de relativt små anslag, som stå universitetens institutioner till förfogande, kunna

Resestipendier åt de ordinarie lärarna.

och böra icke inköp af instrument och annan materiell göras på försök, utan man måste taga kännedom om andras erfarenhet af desamma, och med de ständiga förändringar, som häruti äga rum, blifva besök å rikt försedda institutioner en nödvändighet för den, som själf har att ombesörja en institutions utrustning. Och äfven åtskilligt annat skulle ur såväl allmänvetenskaplig som mera individuell synpunkt kunna anföras för att klarligen visa universitetsprofessorernas ofta återkommande och växande behof att göra bekantskap med vetenskapsmän, vetenskapliga institutioner, museer m. m. utom det egna landets gränser, men det redan anförda torde vara fullt tillräckligt.

»De sakkunniga kunna ej finna annat, än att det här förda resonemanget är fullständigt öfvertygande. 1905 års Riksdag beviljade också det af Kungl. Maj:t begärda anslaget på 10,000 kronor, afsedt att enligt af Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser fördelas som resestipendier bland ordinarie lärare och vissa andra tjänstemän vid rikets universitet samt karolinska mediko-kirurgiska institutet. Af departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet vid ifrågavarande punkt under åttonde hufvudtiteln framgår, att till reseunderstöd åt lärare vid tekniska högskolan finnes å ordinarie stat uppfördt ett belopp af 1,800 kronor, äfvensom ett anslag å extra stat sedan flera år utgå: till resestipendier åt prästmän, 5,000 kronor, till resestipendier åt föreståndarinnor och lärarinnor vid högre skolor för kvinnlig ungdom och samskolor, 6,000 kronor, till resestipendier åt rektorer samt öfriga lärare och lärarinnor vid folkskoleseminarierna, 2,000 kronor, till resestipendier åt folkskollärare och folkskollärarynnor, 4,000 kronor, samt till resestipendier åt föreståndare, lärare och lärarinnor vid rikets abnormskolor, 1,000 kronor.

»Härtill kan fogas, att afsevärda belopp dessutom utgå såsom resestipendier åt elementarlärare i lefvande språk, domare, officerare, civila och militära läkare samt såsom handelsstipendier och för utbildning i konsulatgörömmål. Visserligen finnes ock ett å ordinarie stat uppfördt reservationsanslag till resestipendier samt läroböckers och lärda verks utgifvande å 26,500 kronor. En stor del däraf, 7,000 kronor, är emellertid sedan länge förbehållen åt yngre obefordrade vetenskapsidkare vid universiteten, och på den återstående summan torde så många olikartade och berättigade anspråk årligen ställas, att den endast med största svårighet kan motsvara desamma.

»De medel, som under domänstyrelsens stat äro anslagna till reseunderstöd, torde mer än väl behöfvas för den egentliga skogsstatens behof. Af desamma kunna dessutom endast de i skogsstaten anställda lärarna erhålla understöd.

»Då det väl ej af någon kan jäfvas, att samtliga de skäl, som anförts och ledt till Riksdagens beslut om resestipendier för universitetsprofessorer m. fl., äga sin fulla giltighet med afseende äfven på fackhögskolor, och det å andra sidan ej synes vara möjligt att anföra ett enda rimligt skäl, hvarför lärarna vid sådana undervisningsanstalter skulle vara hardt nära den enda kategori, som i detta afseende ej åtnjöte statsunderstöd, kunna de sakkuniga ej underlåta att framställa förslag om resestipendier för skogshögskolans ordinarie lärare. Enligt de bestämmelser, som Kungl. Maj:t låtit utarbета för universitetens resestipendier, och hvilka framlades för 1906 års Riksdag, utgår stipendium för resa till utrikes ort med 550 kronor för stipendiat från universitetet i Uppsala eller karolinska institutet. Vidare stadgas, att stipendiet ej bör tillkomma person, som förut åtnjutit dylikt, förr än minst 5 år därefter förflutit. Då skogshögskolan enligt föreliggande förslag skulle förläggas till Stockholm, synes stipendiets storlek böra sättas till 550 kronor. Utdelas ett sådant årligen, blir hvar och en af de sex ordinarie lärarna i tillfälle till utländsk studieresa hvar sjätte år, något som ju må kunna anses tillnärmelsevis motsvara behovet. Dock vilja de sakkunniga fästa uppmärksamheten vid, att ett större anslag för detta ändamål torde vara önskligt under de år, då de olika institutionerna vid skogshögskolan skola iordningställas, på det att hvarje institutionsföreståndare finge tillfälle att företaga en studieresa under de två närmast efter Riksdagens beslut om skogshögskolans inrättande följande somrarna för studier af motsvarande utländska institutioner.

»De sakkunniga föreslå således:

att till resestipendier för ordinarie lärare vid skogshögskolan må på ordinarie stat anslås 550 kronor att utdelas årligen enligt de bestämmelser, som af Kungl. Maj:t utfärdas, dock att de ej anslås lediga förr än till sjätte sommaren efter skogshögskolans organisation; samt att till resestipendier för skogshögskolans 6 ordinarie lärare må anslås 3,300 kronor att fördelas på två år, dels samma år och dels året närmast efter det, då Riksdagen fattat beslut om skogshögskolans organisation.

»Enligt stadgeförslaget skulle en af de ordinarie lärarna utses till högskolans föreståndare med titel rektor. En chefsställning innebär ju alltid i och för sig betydligt ökad ansvar, och stora anspråk böra ställas på innehafvaren af denna post vid högskolan, där det gäller ej blott att bevaka, att maskineriet i sin helhet fungerar tillfredsställande,

Högskolans
rektor.

utan äfven att öfva ständig uppsikt öfver de särskilda institutionernas behöriga underhållande och tidsenliga utveckling, uppmärksam samt följa undervisningens jämna gång och hålla ett vaksamt öga på såväl lärarkårens och andra tjänstinnehafvares nitiska handhafvande af sina plikter, som på elevernas uppförande och förhållanden i allmänhet. En blick på stadgeförlagets § 44 torde dessutom tillfyllest visa, att utom ofvan antydda allmänna chefsplikter en mångfald göromål af synnerligen skiftande art på rektor ställa sådana fordringar, att, äfven om den i § 43 föreslagna minskningen af hans undervisningsskyldighet kunde blifva något så när effektiv, hans tid blefve i synnerligen utsträckt grad upptagen. Då man härtill ställer såsom en oafvislig fordran, att rektor genom sin ställning som högskolans chef och samtidigt dess representant i styrelsen skall äga förmågan af och begagna hvarje tillfälle till initiativ af på olika områden af högskolans verksamhet fruktbringande förslag, synes det de sakkunniga uppenbart, att för rektor ett afsevärdt tillägg i aflöningsförmåner bör bestämmas. Äfven i detta fall följa de sakkunnige i sitt förslag den fastställda staten för veterinärinstitutet och föreslå sålunda:

att rektor tilldelas ett årligt arvode å 1,000 kronor, hvartill synas böra läggas de af ålder åtnjutna förmånerna af fri bostad och vedbrand. I enlighet med bestämmelserna i de under de senaste åren af Riksdagen fastställda löneregleringarna torde samtidigt böra stadgas, att vid åtnjutande af fri bostad från lönen årligen afdrages 500 kronor.

Öfver-
assistenten.

»All öfrig undervisning vid högskolan skulle enligt de sakkunnigas förslag bestridas af lärare, som på viss tid eller tillsvidare förordnas. Bland dessa är det en, som genom undervisningstidens längd och undervisningens beskaffenhet i öfrigt intager en särskild ställning, nämligen öfverassistenten, som skulle blifva såväl lärare i skogs- och fältmätning, som föreståndare och ledare för den förberedande kursen. Undervisningsplanen upptager för öfverassistenten 18 föreläsningstimmar, 54 timmars handledning i kartritning m. m., 58 dagars ledning af mättingsöfningar och 44 dagars ledning af diverse skogsarbeten, eller, därest arbetsdagen beräknas till tio timmar, tillsammans 1,092 timmars omedelbar tjänstgöring. Denna infaller hvad de praktiska öfningarna beträffar uteslutande under den förberedande praktiska kursen 5 juli—20 december, under det att öfverassistenten under vårterminen biträder vid undervisningen, särskildt med granskningen af de af eleverna uppgjorda hushållningsplanerna samt vid kulturarbetena i skogen under maj månad.

Det är således ett betydande arbete som åligger denna lärare, och särskildt under den förberedande kursen ligger stor vikt uppå hans disciplinariska förmåga. Likaså blir hans omdöme, ehuru väl icke ensamt afgörande, i allt fall tungt vägande vid pröfningen af hvilka elever, som från den förberedande kursen skola lämnas tillträde till högskolan, alldenstund han blir den lärare, som under den längsta tiden oafbrutet varit i tillfälle att iakttaga de unga alumnernas allmänna läggning och särskilda fallenhet eller obekvämheter för skogsmannayrket.

»Under sådana förhållanden ha de sakkunniga tagit i öfvervägande, huruvida icke lämpligen innehafvaren af denna plats borde ernå en fastare ställning än på förordnande och i så fall möjligen likställas med de e. o. professorerna. En sådan anordning torde likväl möta ganska betydande svårigheter. Vare sig aflöningen ställdes lika med den för de e. o. professorerna föreslagna eller något lägre, borde den likväl sättas så högt, att vederbörande lärare kvarstannade på densamma och kunde bilda familj. Det vore emellertid hårdt, att för så lång tid af året som maj, samt juli—december månader skilja familjens medlemmar från familjefadern, utan borde då sådana anordningar vidtagas, att familjen kunde åtminstone under de tider, då undervisningen är förlagd till Malingsbo, vistas å den plats, där läraren hade sin verksamhet. Detta skulle medföra betydande kostnader för uppförande och underhåll af för detta ändamål lämpad bostadslägenhet. Dels därigenom, dels genom den högre lönen skulle sålunda kostnaderna betydligt ökas, och dessutom torde det kunna ifrågasättas, om icke den rörlighet i fysiskt hänseende, som för ifrågavarande, i detta afseende särskildt kräfvande lärarbefattning blir en nödvändig förutsättning, lättare kan presteras, om platsen besättes från de yngre skogstjänstemännens led. De sakkunniga hafva sålunda ansett lämpligt att föreslå platsen tillsatt på förordnande. För att emellertid möjliggöra förvärfvandet till denna plats af en ej blott i sitt fack framstående, utan äfven i ofvan antydda afseenden dugande kraft föreslå de sakkunniga:

att för öfverassistenten bestämmes ett årligt arvode af 4,000 kronor.

»För undervisningen i skogspolitik med skogsstatistik (national-ekonomi), i lagkunskap, i författningskunskap och tjänstexpedition med bokföring, i organisk, fysikalisk och teknisk kemi samt i jordbruks-ekonomi torde såsom hittills extra lärare böra förordnas.

Extra lärare
vid hög-
skolan.

»Nu gällande undervisningsplan för skogsinstitutet upptager för extra lärarna i ifrågavarande ämnen 304 undervisningstimmar; därför

utgår ett anslag af 3,700 kronor. Då härifrån afräknas ett anslag af 200 kronor för undervisningen i kalligrafi, blir ersättningen för timme ungefär 11.50 kronor. Löneregleringskommittén anser i sitt betänkande ¹⁾ denna ersättning för låg och föreslår en höjning till 5,000 kronor, motsvarande en timersättning af ungefär 15,80 kronor, då nämligen från de 5,000 alltså 200 kronor, afsedda för undervisning i kalligrafi, frånräknas.

»Ehuru för de nu omhandlade ämnena endast ett ringa timantal kunnat i undervisningsplanen inrymmas, ligger det dock i öppen dag, att de äro för skogstjänstemannens fullständiga utbildning af mycket stor betydelse. Det är sålunda af vikt, att för denna undervisning erhållas de bästa af de krafter, som hufvudstadens högskolor, vetenskapliga eller ämbetsinstitutioner erbjuda. För detta ändamål är det nödvändigt att bjuda något så när antagliga villkor, och vid fastställandet af de villkor, som de sakkunniga för dessa extra lärare föreslå, hafva de ansett sig finna en tillfyllestgörande jämförelsepunkt i dem, som numera allmänt erbjudas enskilda föreläsare af arbetarinstitutionen eller liknande organisationer inom hufvudstaden. Dessa betala 25 kronor för föreläsning. Då emellertid vid skogshögskolan blefve fråga om regelbundet återkommande verksamhet, ha de sakkunniga ansett denna summa kunna något sänkas; men med fästad hänsyn till önskvärdheten af att förordnandet af samma lärare under längre tid förnyades, hvarigenom kontinuiteten i undervisningen bibehölles, och läraren helt naturligt intresserades att utarbeta sina föreläsningar med speciell uppmärksamhet fästad på det särskilda yrke, för hvilket hans elever utbildades, och af samma anledning att omsorgsfullt sysselsätta sig med de delar af sin vetenskap, som närmast berörde skogshandteringens eller skogsvetenskapernas områden, hafva de sakkunniga ansett, att ersättningsbeloppet för hvarje timme ej borde sättas lägre än 20 kronor. De sakkunniga hafva dock ej kunnat dölja för sig, att den del af nu ifrågavarande undervisning, som utgöres af praktiska öfningar, ej kan erfordra lika noggranna och tidsödande förberedelser som de rena föreläsningstimmarna, hvarför ersättningsbeloppet för sådan undervisning lämpligen torde böra vidkännas ytterligare en jämkning nedåt, och torde 10 kronor för timme kunna anses såsom skäligen godtgörelse. Undervisningsplanen visar, att det åtgår

¹⁾ Nämligen det den 9 mars 1907 afgifna betänkandet VI, som äfven berör löneförhållandena vid de allmänna skogsläroverken.

för den teoretiska undervisningen:

i skogspolitik och skogsstatistik	34 tim.
i lagkunskap	42 »
i författningskunskap och bokföring	84 »
i organisk och teknisk kemi	30 »
i jordbruksekonomi	41 »
Summa 231 tim.,	

samt för den praktiska undervisningen:

i tjänstexpedition med bokföring	40 tim.
i jordbruksekonomi	8 dagar.

»Det anslag, som skulle erfordras för att uppehålla den teoretiska undervisningen, skulle sålunda enligt de sakkunnigas förslag uppgå till 4,620 kronor; och för den praktiska undervisningen i tjänstexpedition och bokföring 400 kronor. Den praktiska jordbruksundervisningen i salu- och arrendevärdering af inägojord, jämte af- och tillträdessyn samt ekonomisk besiktning under uppsättande af vederbörliga syneinstrument kan, förlagd som den är till fältet, ej omfatta hela antalet lärjungar på en gång, utan torde densamma inberäknadt resor böra fördelas på en tid af omkring 14 dagar, och anse de sakkunniga arfvodet därför lämpligen böra bestämmas till 300 kronor. Sammanräknas de nu nämnda beloppen, erhålles summan 5,320 kronor. Då det ej lärers kunna förnekas, att något af de åt extra lärarkrafter anförtrordade ämnena i jämförelse med ett annat tilläfventyrs kan erfordra en målsman med grundligare studier och större praktisk erfarenhet såsom förutsättning för lärarverksamhet, och för tillgodoseendet däraf en något högre ersättning kan komma att behövas, anse de sakkunniga, att summan, på styrelsens förslag, bör af Kungl. Maj:t fördelas på de olika ämnena.

»De sakkunniga föreslå således:

att för anställande af extra lärare vid skogshögskolan beviljas en summa af 5,320 kronor att efter förslag af styrelsen af Kungl. Maj:t å de olika ämnena fördelas.

»Å det nuvarande skogsinstitutets stat är, såsom förut omnämnts, uppfördt ett fast anslag af 8,000 kronor till praktiska öfningar. Af detta anslag har, i den mån det räckt till, bestridts lärarnas dagtraktamenten och reseersättningar, assistenternas arfvoden och rese-

Anslag till praktiska öfningar vid högskolan och den förberedande kursen.

ersättningar, handtlångning och materiell samt i vissa fall kosthåll för eleverna under resor och praktiska öfningar. Kostnader öfverstigande det fasta anslaget hafva bestridts dels af arfvoden, som utgått för af institutets elever under vederbörande lärares ledning verkställda uppmätningar och indelningar af skogar, dels af bidrag från eleverna själfva, i det att hvarje elev för sommaren deponerat en summa af 200 kronor att till sådant ändamål användas. För de praktiska öfningarna har sålunda under år 1907 stått till institutets förfogande:

Bestämda anslaget	kronor	8,000: —
Uppburna arfvoden för skogsindelningar m. m. »		2,725: 70
Af eleverna inbetalda	»	12,142: 56
Summa kronor		22,868: 26.

»Denna slutsumma har i det allra närmaste tagits i anspråk för 1907 års praktiska öfningar, hvarvid dock torde böra särskildt erinras, att däraf äfven utgått kostnaderna för elevernas kosthåll. Möjligen uppkommet öfverskott af elevernas inbetalningar har eljest till dem återbetalats.

»Det synes de sakkunniga önskvärdt, att äfven vid den blifvande skogshögskolan ett bestämdt anslag finnes tillgängligt för bestridande af kostnaderna för praktiska öfningar, och böra af detta anslag utgå lärarnas och assistenternas traktamenten, arfvoden och resersättningar, handtlångningsmedel samt kostnaden för vid öfningarna erforderlig materiell m. m.

»De sakkunniga vilja då först yttra sig om *assistenterna*. Vid skogsinstitutet tjänstgjorde sommaren 1907 från den 14 till den 28 maj en, från den 15 juni till den 1 september två, från den 1 juli till den 1 september en och från den 21 juni till den 20 juli en, således samtidigt 4 assistenter. Assistenterna vid skogsinstitutet hafva under senare år till och med år 1906 åtnjutit ett arvode af 200 kronor i månaden jämte reseersättning efter resereglementets 4:de klass till och från förrättningsstället. På grund af svårigheterna att för denna aflöning erhålla fullt lämpliga personer till de ganska kräfvande assistentbefattningarna ökades år 1907 arfvodet för månad till 300 kronor för assistent, som förut tjänstgjort såsom sådan eller i öfrigt genom mera mogen erfarenhet visat sig därtill särskildt lämplig, under det att arfvodet för nyanställd assistent bestämdes till 250 kronor för månad.

»För att kunna erhålla goda förmågor till de maktpåliggande platser, som af assistenterna vid högskolan skola beklädas, där det

erfordras ej blott fullödiga kunskaper i de särskilda ämnena, utan äfven lärarskicklighet och praktisk erfarenhet och således en större utbildning och mögnad, än som i allmänhet torde förefinnas hos de allra yngsta årsklasserna af de extra jägmästarna, anse de sakkunniga arfvodet böra höjas till 300 kronor i månaden med oförändrad reseersättning. Då elevantalet enligt af de sakkunniga framställt förslag kommer att betydligt ökas, blir behovet af assistenter äfvenledes större, och ha de sakkunniga ansett, att för de praktiska öfningarna vid skogshögskolan, som motsvara de nuvarande årliga öfningarna vid institutet, erfordras 3 assistenter. Detta understiger visserligen antalet assistenter under år 1907, men deras tjänstgöringstid blir i stället betydligt längre. Härtill kommer den förberedande praktiska kursen, till hvilken ett obegränsadt antal elever har tillträde. Ehuru det naturligtvis är omöjligt att beräkna, huru stor tillströmningen af aspiranter kan blifva, torde man dock kunna såsom ett maximum antaga 70 årligen. Beräknas en assistent på hvar 15:de elev, skulle sålunda här erfordras 5 assistenter. Häraf kommer sålunda en höjning af ifrågavarande anslag att betingas. Beräknas först för de praktiska öfningarna vid högskolan 3 assistenter årligen med ett arvode af 300 kronor i månaden eller 10 kronor om dagen och tjänstgöring hela den tid öfningarna vara, från den 1 maj till den 28 augusti eller 120 dagar, erhålles en summa af 3,600 kronor. Den förberedande praktiska kursen varar från den 5 juli till den 20 december eller 169 dagar, och blir enligt samma beräkningsgrund arfvodet för en assistent under denna tid 1,690 kronor och för 5 assistenter 8,450 kronor. Upptages reseersättningen för de ofta långa resorna till 125 kronor för hvarje resa, erhålles, under antagande att hvarje assistent gör två resor, en summa af 2,000 kronor. För assistenternas vidkommande skulle således årligen erfordras 14,050 kronor.

»Beträffande *lärarna*, hafva dessa hittills för ledande af skogsinstitutets praktiska öfningar åtnjutit dagtraktamente och reseersättning enligt 4:de klassen af gällande resereglemente, utom direktören, som åtnjutit ersättning efter 3:dje klassen af samma reglemente. På grund af de alltmera ökade lefnadskostnaderna under resorna samt i betraktande af den ställning lärarna vid skogshögskolan med afseende på kompetensfordringar och aflöningsförhållanden komma att intaga i förhållande till den nuvarande lärarpersonalen vid skogsinstitutet, finna de sakkunniga skäligt, att lärarna vid skogshögskolan må åtnjuta reseersättning och dagtraktamente efter 3:dje klassen af resereglementet. Härigenom torde ersättningen för lärarnas resor ökas från nu utgående omkring 3,000 kronor till 4,500 kronor.

»Öfverassistenten, som har sin egentliga verksamhet såsom ledare af den förberedande kursen, förlagd till Malingsbo, torde ej böra äga rätt till särskild ersättning för den tid öfningarna där fortgå. Däremot synes såväl dagtraktamente som reseersättning böra utgå för den längre studieresa, i de flesta fall sannolikt till Norrland, som årligen skall företagas, och anse de sakkunniga denna böra bestämmas efter rese-reglementets 4:de klass. Enligt undervisningsplanen omfattar nämnda resa 38 dagar, hvadan till dagtraktamenten en summa af 304 kronor erfordras, och då resekostnaderna i öfrigt torde kunna sättas till 196 kronor, kräfvdes för öfverassistentens vidkommande en årlig reseersättning af 500 kronor.

»Hvad beträffar *eleverna*, så hafva, såsom ofvan anförts, kostnaderna för deras resor och praktiska öfningar äfvensom kosthåll därunder hit-tills visserligen till en del betäckts af allmänna medel, men har omkring hälften af de för ifrågavarande ändamål utgifna belopp ersatts af eleverna själfva. Dessa elevernas bidrag hafva till hufvudsaklig del utgått för kosthåll, om än, där de ordinarie anslagen eller tillfälliga indelningsarfvodena ej räckt till, äfven öfriga omkostnader bestridts af elevmedel. De sakkunniga finna det fullt riktigt, att eleverna vid högskolan själfva få betala sitt kosthåll under dessa resor och praktiska öfningar. Omkostnaderna för själfva resorna, hvilka ingå såsom en absolut nödvändig länk i undervisningssystemet, och utan hvilkas fullgörande afgangsexamen ej kan ifrågakomma, synas däremot de sakkunniga böra ersättas af allmänna medel. Skulle eleverna själfva bekosta dessa resor, upphörde i och med detsamma undervisningen vid högskolan att vara kostnadsfri. Beräknar man själfva resekostnaden för elev och sommar till 60 kronor och antalet elever vid högskolan till 90, erhålles en summa af 5,400 kronor att ingå i anslaget för de praktiska öfningarna. Detta gäller dock endast högskolans ordinarie elever. Under den förberedande kursen böra nämligen enligt de sakkunnigas förmenande eleverna själfva bekosta såväl resorna som kosthållet under dessa och under lärotiden i öfrigt. En stor del af eleverna i denna kurs kommer ju med all sannolikhet icke att vinna inträde vid högskolan, och det kan således ej vara förenligt med statens intressen att nedlägga större kostnader än nödigt är på att speciellt för en viss bana utbilda personer, som måhända inom kort visa sig sakna nödiga förutsättningar för att fullfölja densamma.

»Under de praktiska öfningarna vid högskolan, särskildt vid mättings- och skogsuppskattningsarbetena, erfordras handtlangare. Skulle eleverna själfva lägga hand vid alla de under dylika öfningar före-

kommande grofarbeten, komme detta att alltför mycket inkräkta på tiden och splittra intresset för själfva hufvuduppgiften. Den nödvändiga öfningen i dessa grofarbeten bör hafva vunnits under den förberedande kursen, där eleverna själfva få vara handtlangare åt hvarandra i tur och ordning. Hittills har nödig handtlangning, utom då det gällt indelningsarbeten å kronoskogar, för hvilkas utförande särskild ersättning utbetalats af skogsmedel, bestridts af anslaget till de praktiska öfningarna, och har för sådant ändamål under senaste åren användts från 1,200 till 1,500 kronor. Sistnämnda belopp torde äfven för framtiden böra beräknas åtgå till handtlangning.

»Slutligen erfordras för de praktiska öfningarnas bedrifvande instrument, redskap och inventarier, för hvilkas anskaffande visserligen ett särskildt anslag måste beviljas, men hvilka tid efter annan måste repareras eller ersättas med nya, hvarförutom diverse material och förbrukningsartiklar åtgå. För dessa äfvensom för diverse andra ändamål, som här svårigen kunna närmare specificeras, torde ett belopp af 1,000 kronor böra anslås, hvaraf hälften anses komma på den förberedande kursen.

»Sammanföras ofvan beräknade utgifter för de praktiska öfningarna, erhålles följande tablå:

För högskolan:

Assistenternas arfvoden och reseersättningar	kronor	4,350: —	
Lärarnas dagtraktamenten och reseersättningar	»	4,500: —	
Elevernas resor	»	5,400: —	
Handtlangningsmedel	»	1,500: —	
Redskap, material m. m.	»	500: —	16,250: —

För förberedande kursen:

Öfverassistentens dagtraktamenten och reseersättningar	kronor	500: —	
Assistenternas arfvoden och reseersättningar	»	9,700: —	
Redskap, material m. m.	»	500: —	10,700: —
Summa kronor			26,950: —.

»Med stöd af hvad ofvan anförts få de sakkunniga sålunda föreslå:

att assistent vid den till skogshögskolan förberedande kursen, liksom vid skogshögskolans praktiska öfningar erhåller ett arfvode af 300 kronor i månaden;

att de ordinarie lärarnas dagtraktamenten och reseersättningar utgå efter tredje klassen, öfverassistentens och assistenternas efter fjärde klassen i resereglementet; samt

att nämnda kostnader, äfvensom kostnaderna för elevernas resor, handtlangning, redskap m. m. bestridas af ett anslag till praktiska öfningar å 26,950 kronor.

Docenter och
amanuenser.

»Bland lärare vid skogshögskolan upptager stadgeförslaget (§§ 37 och 38) äfvenledes docenter och amanuenser. Hvad docentinstitutionen beträffar, blir denna så småningom en följd af högskolans vetenskapliga organisation och utveckling, och för det ekonomiska underlag, som i en framtid kan för densamma blifva nödvändigt, lärer den föreslagna styrelsen icke försumma att, när tiden är inne, hos Kungl. Maj:t göra vederbörlig framställning. Däremot torde det vara lämpligt att redan nu föreslå, att respektive lärare må vid de praktiska öfningarna å lärosalarna äga tillgång till biträde af någon af de mest försigkomna äldre eleverna, på det att detta behof må kunna fyllas redan från början af högskolans verksamhet. Det är nämligen så godt som otänkbart, att vid handledning af ett stort antal elever läraren själf skall kunna omedelbart vid hvarje förekommande för eleven tvistigt fall vara till hands med erforderliga upplysningar. En amanuens är under sådana omständigheter till god hjälp, samtidigt som utmärkelsen att erhålla ett sådant förtroendeuppdrag sporrar de bättre eleverna och, såsom exempel från universiteten ofta visat, kan utgöra första steget till en fruktbärande vetenskaplig verksamhet. De sakkunniga, som väl inse, att inrättandet af en sådan befattning skulle vara synnerligen förmånlig för flera af de vid högskolan representerade ämnesgrupperna, anse dock, att, innan anordningen blifvit tillräckligt pröfvad, försiktighet bör iakttagas och inskränka sig fördenskull till att föreslå:

att för amanuensgöromål bestämmes ett årligt anslag af 600 kronor.

Understödd åt
studerande.

»I anslutning till stadgeförslagets §§ 17 och 107 samt hvad de sakkunniga om de där omnämnda studerande vid högskolan yttrat, hafva de sakkunniga tagit i öfvervägande, huruvida det icke vore af behofvet påkalladt, att understödsmedel för dessa funnes tillgängliga redan vid högskoleverksamhetens början. Under diskussionen därom har det bland de sakkunniga ej varit mer än en mening därom, att, därest bland Sveriges stora skogsmannakår skulle finnas personer, som önskade omedelbart efter högskolans öppnande begagna sig af de rik-

haltiga och för själfständiga skogsvetenskapliga forskningar i vårt land hittills så godt som saknade hjälpmedel af allehanda slag, som därstädes blefve tillgängliga, det vore synnerligen olämpligt och olyckligt, om icke tillfälle därtill bereddes dem. Meningen är ju att genom den föreslagna anordningen inom landet bereda det tillfälle till skogliga vetenskapliga studier, som hittills måst sökas och vid många tillfällen äfven sökts utomlands. Något tvifvel lärers väl ej kunna råda därom, att många svenska skogsmän finnas, som genast skulle begagna sig af ett sådant tillfälle, och sålunda genom sitt arbete säkerligen ock tillföra de svenska skogsfrågorna mångt värdefullt uppslag. Under sådana förhållanden kunna de sakkunniga ej underlåta att föreslå:

att till styrelsens förfogande ställes en summa af 2,000 kronor årligen att efter bestämmelser af Kungl. Maj:t utdelas som understöd åt sådana studerande vid högskolan, som där idka skogsvetenskaplig forskning.

»Vid skogsinstitutet finnes af statsmedel ett belopp af 1,000 kronor, anslaget till stipendier åt elever. Stipendier åt elever. Såsom framgår af den här ofvan lämnade historiken, var i skogsinstitutets första stat af 1828 en summa af 1,050 rdr. b:co anslagen för antagandet af 6 frielever; sedermera ändrades denna och utgick 'till stipendier' under 1860-talet med 1,500 rdr. rmt. för att efter 1871 nedgå till det nuvarande beloppet af 1,000 kronor. De sakkunniga anse talande skäl föreligga för att denna summa väsentligen höjes. Om öfverhufvud taget ett understöd skall vara af något så när afsevärd betydelse, bör det utgå med en så pass stor summa, att verklig lindring i lefnadskostnader och därigenom en verksam uppmuntran till arbetet åstadkommes. Det torde därför kunna ifrågasättas, om icke äfven under gångna i alla afseenden billigare tider ett stipendiebelopp af 250 kronor, som lär ha utgjort den vanligaste understödssumman, måste anses såsom ett minimum, och i våra dagar med för alla områden ökade kostnader, ej minst kännbara för med studier förbundna utgifter, blir en sådan summa endast till ringa hjälp. De sakkunniga ha inhämtat, att åt eleverna vid Stockholms högskola beräknas stipendieunderstödet till 600 kronor, hvilket numera ej kan anses vara allt för rikligt tillmätt. Med hänsyn till det större elevantalet vid högskolan synes antalet stipendier böra ökas till sex. De sakkunniga få fördenskull föreslå:

att ett årligt belopp af 3,600 kronor anslås att utgå till

stipendier å minst 600 kronor till behöfvande elever vid skogshögskolan.

Högskolans
öfriga
tjänstemän.

»För böckers förande, medels utbetalande och dylikt föreslå de sakkunniga anställandet af en kamrerare. Göromålen för denne torde ej komma att bli af lika vidlyftig beskaffenhet, som beräknats för motsvarande befattning vid veterinärinstitutet. Skogshögskolans olika institutioner komma nämligen ej att på samma sätt som en del af veterinärinstitutets stå i omedelbar beröring med allmänheten. För kamreraren vid det senare har beviljats 1,500 kronor årligen; motsvarande aflöning vid skogshögskolan torde skäligen kunna minskas med en tredjedel. De sakkunniga föreslå således:

att för anställande af en kamrerare vid skogshögskolan anslås 1,000 kronor årligen.

»Biblioteksgöromålen vid högskolan torde däremot kunna anses likställda med dem vid veterinärinstitutet. I sin skrifvelse n:r 9 har 1907 års Riksdag angående den föreslagna bibliotekariebefattningen vid veterinärinstitutet och sekreterarebefattningen hos detsammas direktions yttrat följande: 'Emot de föreslagna villkoren för åtnjutande af de angifna aflöningsförmånerna har Riksdagen icke haft annat att erinra än att, då särskild tjänsteman för uppehållande af sekreterar- och bibliotekariebefattningarna icke lär kunna för de för dessa befattningar upptagna arfvoden å 500 kronor erhållas, lämpligt synes, att åt professor, lektor eller adjunkt uppdroges att emot nämnda arfvode uppehålla sådan befattning. Då emellertid föreskriften i andra punkten af nämnda villkor därom, att med befattning af ifrågavarande slag icke må förenas annan tjänst i rikets, riksdagens eller kommuns stat, torde lägga hinder i vägen för att sekreterar- och biblioteksgöromålen må, därest för deras bestridande i staten upptagas särskilda tjänster, kunna på nämnda sätt uppehållas, har Riksdagen ansett, att i staten bör i stället för '1 sekreterare hos direktionen' och '1 bibliotekarie' införas uttrycken 'för upprätthållande af sekreterargöromål hos direktionen' och 'för upprätthållande af biblioteksgöromål.' I anslutning härtill föreslå de sakkunniga:

att i skogshögskolans stat upptages ett årligt anslag för upprätthållande af biblioteksgöromål med 500 kronor.

»Förutom de anläggningar i trädgårds- och parkväg, som för prydnads skull böra anordnas kring skogshögskolan, kräfvär undervisningen

såsom ett viktigt material dels försöksfält, dels undervisningspark. För sin rätta skötsel fordra dessa anläggningar en person, som vunnit utbildning i trädgårdskonsten, således en trädgårdsmästare.

»Såväl i fackämnenas skogsskötsel, skogsindelning och skogsteknologi, som de grundläggande ämnena skogsbotanik, skogszoologi, marklära och geologi erfordras, såsom förut närmare framhållits, rikligt åskådningsmaterial, och för sådant ändamål måste samlingar anskaffas. Vid anordnandet af skogshögskolans museum, som innesluter dessa samlingar, skall nödig hänsyn tagas till de fordringar, som från vetenskaplig synpunkt kunna framställas. Den närmaste anordningen och uppsikten öfver dessa samlingar tillkommer sålunda naturligen de respektive institutionsföreståndarna, men det blir helt visst nödvändigt att kunna påräkna en dugande man, som ständigt kan vara till hands vid de olika föremålen preparering för museiändamål och desammas montering. Särskildt under vintermånaderna skulle en dylik preparator hafva full sysselsättning. De sakkunniga hafva föreställt sig, att trädgårdsmästarens befattning, som hufvudsakligen kräfver sin man under den blidare delen af året, då verksamheten å institutionerna inomhus väl är så godt som fullständigt nedlagd, skulle kunna förenas med preparatorns hos en och samma person. En sådan person skulle ju med en viss yrkesskicklighet som trädgårdsmästare förena mycken händighet och praktiskt förstånd för museigöromål, och torde det äfven med ganska goda ekonomiska villkor blifva svårt nog att finna den lämplige. Såsom preparator torde han vara närmast att jämföra med den vid veterinärinstitutet anställda konservatorn, åt hvilken beviljats en aflöning af 1,700 kronor, och anse de sakkunniga att lön och tjänstgöringspenningar böra likställas med de denne tilldelade eller respektive 900 kronor och 600 kronor, men fordran på skicklighet äfven i trädgårdsmästaryrket gör, att det denne tillförsäkrade arfvodet af 200 kronor skäligen bör ökas med 300 kronor. De sakkunniga föreslå sålunda:

att till aflöning åt en trädgårdsmästare och preparator vid skogshögskolan anslås 2,000 kronor årligen, hvaraf 900 kronor lön och 600 kronor tjänstgöringspenningar, samt 500 kronor i särskildt arfvode. För åtnjutande af fri bostad afdragas från lönen 250 kronor årligen.

»I öfrigt erfordras vid skogshögskolan en port- och planteringsvakt, samt en vaktmästare och maskinist inom hufvudbyggnaden. För dessa gäller samma förhållande, som direktionen för veterinärinstitutet

framhållit beträffande där anställda vaktmästare. De kunna först genom rätt långvarig öfning inläras för sina sysslor och bära aflönas så, att ej täta ombyten blifva behöfliga. Att märka är nämligen, att planteringsvakten bör inläras att biträda vid sysslorna i parken och å försöksfältet, och maskinisten att biträda preparatorn i museigöromålen. Dessutom förhindrar högskolans läge utom staden, äfvensom sysslornas beskaffenhet i öfrigt, innehafvarna att skaffa sig extra inkomster genom middags- eller kvällstjänstgöring annorstädes. De sakkunniga föreslå således:

att vid skogshögskolan må anställas en port- och planteringsvakt samt en vaktmästare och maskinist med lön af 900 kronor och 600 kronor tjänstgöringspenningar årligen för dem hvardera; samt att vid åtnjutande af fri bostad från lönen årligen afdragas 150 kronor.

Expenser.

»Å det nuvarande skogsinstitutets stat är, såsom härofvan omnämnts, sedan år 1910 uppfördt ett bestämdt anslag af 5,000 kronor till expenser. Med den omläggning och utvidgning af landets högsta undervisningsanstalt, som de sakkunniga föreslagit, kan naturligen nämnda belopp ej förslå till att täcka de utgifter, som skola gäldas af ifrågavarande anslag, utan måste detta högst väsentligt höjas. Vid sådant förhållande torde det vara lämpligt att här redogöra för de olika utgiftsposterna hvar för sig.

»Uti stadgeförslagets § 43 tillerkännes högskolans rektor rätt att anställa ett skrifbiträde för skötseln af högskolans expedition. De sakkunniga anse, att ersättningen till detta skrifbiträde bör utgå ur expensmedlen, och att för detta ändamål ett belopp af 300 kronor är tillräckligt.

»Af ifrågavarande anslag skall äfven bestridas kostnaderna för upprätthållande af högskolans olika institutioner. För att högskolan skall kunna blifva en verklig högskola, ägnad att i allo uppfylla sitt stora ändamål, erfordras, att dessa institutioner ständigt hållas i fullt tidsenligt skick, och med de stora fordringar, som ställas vid besättandet af högskolans professurer, är det att förvänta, att dessas innehafvare verkligen skola äga förmågan att upprätthålla de särskilda institutionerna på ett fullt värdigt sätt. Det vore då för utvecklingen af landets skogs- vetenskap lyckligt, om anslaget till dessa institutioner ej alltför knappt tillmättes. Till vård och underhåll af samlingar och öfrig åskådningsmaterial äfvensom till nyanskaffning af föremål torde nämligen erfordras ganska afsevärda belopp.

»Enligt den nya stat för universiteten i Uppsala och Lund, som

af 1907 års Riksdag antagits, skall till material m. m. vid de institutioner vid nämnda universitet, som äro jämförliga med skogshögskolans institutioner, utgå följande belopp: till botaniska institutionen i Uppsala 3,200 kronor och i Lund 8,100 kronor¹⁾, till zoologiska institutionen i Uppsala 3,963 kronor 92 öre och i Lund 4,000 kronor, till kemiska institutionen i Uppsala 12,068 kronor 66 öre²⁾ och i Lund 4,000 kronor samt till mineralogisk-geologiska institutionen i Uppsala 2,055 kronor, i Lund 2,600 kronor. Med dessa siffror för ögonen och med hänsyn till den betydelse, som högskolans institutioner komma att erhålla för landets skogsvetenskap, anse sig de sakkunniga till desamma böra föreslå följande belopp:

till institutionen	för skogsskötsel och skogsindelning	kronor	1,000: —
»	»	» skogsteknologi	» 1,000: —
»	»	» botanik med bakteriologi	» 1,000: —
»	»	» zoologi	» 800: —
»	»	» marklära och geologi med kemi	» 1,500: —
»	»	» skogs- och fältmätning	» 300: —

»Dessutom torde det blifva nödvändigt att såsom biträde i det kemiska laboratoriet anställa en kemiskt utbildad person, hvilken skulle tillhandagå professorn i marklära och själfständigt utföra enklare kemiska analyser, för hvilka professors mera dyrbara tid icke bör tagas i anspråk. För sådant ändamål föreslå de sakkunniga ett belopp af 450 kronor.

»Såsom i det föregående framhållits, är skogshögskolan afsedd att blifva samlingspunkten för landets skogsvetenskapliga forskning, och med tanken fäst härpå torde väl ingen vilja bestrida nödvändigheten af, att vid högskolan upprättas ett rikhaltigt skogsvetenskapligt bibliotek. Det nuvarande bibliotekets otillräcklighet har varit kännbar, då det för enskilda forskare varit förenadt med svårigheter och dryga kostnader att anskaffa skogsvetenskapliga arbeten. Det bör ej heller förbises, att med den grundliga och vetenskapliga läggning af studierna vid skogshögskolan, som enligt de sakkunnigas förslag är afsedd att genomföras, intresset för skogliga frågor torde komma att höjas såväl bland högskolans egna lärare, elever och studerande som bland landets skogsmän i öfrigt, på samma gång som dessa i allmänhet torde vinna ökade förutsättningar att tillgodogöra sig den skogsvetenskapliga litteraturen. De sakkunniga anse med stöd häraf, att ett belopp af 2,400 kronor bör

¹⁾ I sistnämnda belopp är äfven inräknadt anslag till botaniska trädgården.

²⁾ Härei ingår äfven kostnaden för uppvärmning.

årligen anslås till högskolans bibliotek, hvarvid beräknats: för nyanskaffning af skoglig litteratur 1,500 kronor, för prenumeration af tidningar och tidskrifter 400 kronor samt för inbindning af böcker och underhåll i öfrigt 500 kronor.

»På det för skogshögskolan föreslagna området å Kungl. Djurgården är afsedt att anläggas en undervisningspark äfvensom försöksfält. För skötseln af dessa anläggningar och deras hållande i fullt modernt och ändamålsenligt skick hafva de sakkunniga beräknat en årlig kostnad af 1,700 kronor. I denna summa ingå bl. a. de ofta dryga kostnaderna för anskaffandet af plantor och frön 400 kronor, för utensilier, gödningsämnen m. m. 200 kronor samt för anskaffande af nödiga arbetskrafter 600 kronor. Den vid högskolan fast anställda trädgårdsmästaren kan nämligen ej ensam medhinna utförandet af alla vid de ganska vidlyftiga anläggningarna förekommande arbeten, utan torde ytterligare 300 dagsverken erfordras, och då sådana i medeltal numera icke torde kunna erhållas för mindre än 2 kronor, hafva de sakkunniga föreslagit för ifrågavarande ändamål ofvan angifna belopp, 600 kronor.

»Af expensanslaget skall äfven utgå kostnaden för underhåll af högskolans byggnader, stängsel och inventarier, hvilka efter gängse beräkningsgrunder föreslås till 5,000 kronor, afgifter för vatten och belysning äfvensom kostnader för uppvärmning, beräknade till 5,000 kronor, och för anskaffande af tillfällig betjäning i och för rengöring af de vidlyftiga lokalerna 1,200 kronor. Därjämte måste beräknas ganska dryga kostnader för diverse utgifter, såsom för snöskottning, uppackning och transport samt uppsättning af mera skrymmande och tunga museiföremål, afgifter för telefoner m. m., och föreslå de sakkunniga till sådant ändamål 1,000 kronor. Härtill komma kostnaderna för högskolans anläggningar vid Malingsbo, hvilka af de sakkunniga beräknas till 700 kronor. Endast erfarenheten kan emellertid noggrant afgöra, hvad som för dessa ändamål kunna erfordras, och då växlingarna å arbetsmarknaden i afsevärd grad komma att inverka på de särskilda beloppens storlek, torde det måhända visa sig, att de föreslagna summorna ej motsvara det verkliga behovet, utan att jämkningar i en eller annan riktning skola visa sig behöfliga.

»För det område af lägenheten Frescati å Kungl. Djurgården, som enligt de sakkunnigas förslag skulle upplåtas åt skogshögskolan, skall viss afgift erläggas till djurgårdskassan, och torde denna afgift, enligt hvad riksmarskalksämbetet uti skrifvelse den 9 september 1907 meddelat, komma att utgå med ett belopp af 1,000 kronor årligen.

»Med stöd af hvad sålunda anförts, föreslå de sakkunniga:

att till expenser för skogshögskolan må på ordinarie stat
anslås 27,850 kronor.»

Den af de sakkunniga föreslagna staten för skogshögskolan har
sålunda följande lydelse:

	Lön	Tjänst- görings- penningar	Särskildt arfvode	Summa
Rektor	—	—	1,000	1,000 ¹⁾
1 professor i skogsskötsel	4,000	2,000	500	6,500 ²⁾
1 d:o i skogsuppskattning m. m.	4,000	2,000	500	6,500 ²⁾
1 d:o i skogsbotanik	4,000	2,000	—	6,000 ²⁾
1 e. o. professor i skogsteknologi m. m.	3,800	1,700	500	6,000 ²⁾
1 d:o i marklära	3,800	1,700	—	5,500 ²⁾
1 d:o i skogszoologi m. m.	3,800	1,700	—	5,500 ²⁾
1 öfverassistent	—	—	4,000	4,000
1 kamrerare	—	—	1,000	1,000
1 trädgårdsmästare och preparator	900	600	500	2,000 ⁴⁾
1 port- och planteringsvakt	900	600	—	1,500 ⁵⁾
1 vaktmästare och maskinist	900	600	—	1,500 ⁵⁾
Arfvoden åt extra lärare	—	—	5,320	5,320
Amanuensarfvode	—	—	600	600
För upprätthållande af biblioteksgöromål	—	—	500	500
Resestipendier åt professorer och extra ordinarie professorer	—	—	—	550
Studieunderstöd åt studerande vid högskolan ..	—	—	—	2,000
Stipendier åt elever	—	—	—	3,600
Anslag till praktiska öfningar	—	—	—	26,950
Expenser, inberäknadt arrendeafgift för den till skogshögskolan föreslagna lägenhetsdelen, 1,000 kronor	—	—	—	27,850
Summa kronor	—	—	—	114,370

¹⁾ Åtnjuter därjämte fri bostad och vedbrand, hvarvid & lönen afdragas 500 kronor.

²⁾ Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter ytterligare 5 år med likaledes 500 kronor.

³⁾ Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor.

⁴⁾ Åtnjuter fri bostad och vedbrand, hvarvid & lönen afdragas 250 kronor.

⁵⁾ Åtnjuter fri bostad och vedbrand, hvarvid & lönen afdragas 150 kronor.

Domän-
styrelsen.

Med afseende på staten och därmed sammanhängande frågor har kungl. domänstyrelsen framställt en del anmärkningar:

Arfvodet till öfverassistenten borde enligt domänstyrelsens åsikt höjas från det af de sakkunniga ifrågasatta beloppet 4,000 kronor till 4,500 kronor.

Mot undervisningens ordnande vid skogshögskolan, på sätt de sakkunniga hemställt, anser domänstyrelsen kunna anmärkas, att läse-terminerna blefve i påfallande grad korta, sammanlagdt årligen allenast något mer än fem månader. Detta vore, yttrar styrelsen, en följd däraf, att den praktik, som under den förberedande kursen skulle inhämtas, vore så ringa, att åt praktiska öfningar måste under vistandet vid högskolan ägnas en stor del af tiden. En ökning af föreläsningstiden syntes fördenskull ej kunna ske utan att praktikens inhämtande ordnades på annat sätt. Om detta ej kunde utföras, blefve de af lärarna vid högskolan, hvilka om sommaren icke eller endast under kortare tid vore sysselsatta med att leda praktiska öfningar för eleverna, hänvisade till att under en ganska rundlig tid af året idka själfstudier och arbeta på utvecklingen af sina läroämnen.

»Lärare vid skogshögskolan» säger styrelsen, »kunna vara lediga vissa tider af året, då de ej äro upptagna af undervisning vid högskolan. Sådan tid är längst för de lärare, som icke eller allenast i ringa grad äro sysselsatta vid de praktiska öfningarna under sommarterminen. Lärarna i de grundläggande ämnena äro sålunda därvid minst upptagna, lärarna i fackämnena mest. Gemensamt för samtliga lärare är emellertid, att de äro fria från undervisning vid högskolan hvarje år under tiden 1—19 januari, 29 augusti — 14 oktober samt 21—31 december eller tillsammans 77 dagar. Då alltså äfven denna tid, som innehåller en sammanhängande del af hösten utaf mer än 1 $\frac{1}{2}$ månad, är afsevärdt längre än andra tjänstemäns semester, torde några särskilda bestämmelser om sommarferier icke erfordras, i följd hvaraf moment 1 i § 39 synes böra utgå.»

Beträffande rektors tjänstgöring hyste domänstyrelsen den åsikt, att det innebure en högst betänklig fara för undervisningen att, såsom de sakkunniga i sitt stadgeförslag velat, medgifva rektor afkortning i hans undervisningsskyldighet. Sådant torde ej heller vara nödigt, då rektor hade full ersättning för den ökning i göromål han erhöile, och då han ägde anställa biträde vid handläggning af högskolans expedition.

Domänstyrelsen hemställde, att de ifrågasatta e. o. professurerna i skogsteknologi och zoologi måtte blifva ordinarie professurer. Däremot har styrelsen afstyrkt inrättandet af en professur i marklära med geologi.

Upparbetandet af ämnet marklära borde i första hand tillkomma skogsförsöksanstalten, och domänstyrelsen ansåge därför, att undervisningen i marklära och geologi vid skogshögskolan tills vidare borde så ordnas, att vid skogsförsöksanstalten anställdes en assistent i geologi med uppgift att särskildt ägna sig åt frågan om skogsmarkens undersökning och studium. Denna assistent borde samtidigt anställas såsom lärare på extra stat vid skogshögskolan med undervisningsskyldighet i marklära och geologi. I sistnämnda egenskap skulle han, enligt domänstyrelsens förslag, åtnjuta ett årligt arfvode af 2,500 kronor.

På det att undervisningen i kemi vid skogshögskolan måtte kunna ordnas på ett från de sakkunnigas förslag något afvikande sätt, hade domänstyrelsen vidare hemställt, att anslaget för anställande af extra lärare vid högskolan måtte höjas från det af de sakkunnige föreslagna belopp 5,320 kronor till 5,620 kronor. I detta belopp inginge ej det af styrelsen föreslagna arfvodet åt en lärare i marklära med geologi, »hvilket arfvode» — säger domänstyrelsen — »skulle i högskolans stat ingå i stället för den af de sakkunniga föreslagna aflöningen till en e. o. professor i samma ämnen».

Mot den af de sakkunniga föreslagna staten för skogshögskolan har domänstyrelsen, utöfver hvad nu är nämndt, icke haft något att erinra.

Med iakttagande af domänstyrelsens ändringsförslag och under förutsättning, att styrelsen afsett det aflöningen till skogshögskolans professorer skulle sättas lika med den, som i allmänhet utgår till professorerna vid universiteten, skulle sålunda staten för skogshögskolan erhålla följande lydelse:

	Lön	Tjänstgöringspennin- gar	Särskildt arfvode	Summa
Rector	—	—	1,000	1,000 ¹⁾
1 professor i skogsskötsel	5,000	2,500	—	7,500 ²⁾
1 » i skogsuppskattning m. m.	5,000	2,500	—	7,500 ²⁾
1 » i skogsbotanik	5,000	2,500	—	7,500 ²⁾
1 » i skogsteknologi m. m.	5,000	2,500	—	7,500 ²⁾
1 » i skogszoologi m. m.	5,000	2,500	—	7,500 ²⁾
1 öfverassistent	—	—	4,500	4,500
1 kamrerare	—	—	1,000	1,000
1 trädgårdsmästare och preparator ..	900	600	500	2,000 ³⁾
1 port- och planteringsvakt	900	600	—	1,500 ⁴⁾
1 vaktmästare och maskinist	900	600	—	1,500 ⁴⁾
Arfvode åt en extra lärare i marklära med geologi	—	—	2,500	2,500
Arfvoden åt öfriga extra lärare	—	—	5,620	5,620
Amanuensarfvode	—	—	600	600
För upprätthållande af biblioteksgöromål	—	—	500	500
Resestipendier åt professorer	—	—	—	550
Studieunderstöd åt studerande vid högskolan	—	—	—	2,000
Stipendier åt elever	—	—	—	3,600
Anslag till praktiska öfningar	—	—	—	26,950
Expenser, inberäknadt arrendeafgift för den till skogshögskolan föreslagna lägenhetsdelen, 1,000 kronor	—	—	—	27,850
Summa kronor	—	—	—	119,170

¹⁾ Åtnjuter därjämte fri bostad och vedbrand, hvarvid å lönen afdragas 500 kronor.

²⁾ Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.

³⁾ Åtnjuter fri bostad och vedbrand, hvarvid å lönen afdragas 250 kronor.

⁴⁾ Åtnjuter fri bostad och vedbrand, hvarvid å lönen afdragas 150 kronor.

Löneregleringskommittén.

Sedan löneregleringskommittén redogjort för den hufvudsakliga innebörden i de sakkunnigas och kungl. domänstyrelsens förslag med afseende å skogsundervisningens ordnande, gör den följande uttalande:

»Kommittén kan för sin del icke annat än stanna i tvifvelsmål, huruvida någotdera af de hufvudförslag, som här föreligga, nämligen de sakkunnigas förslag och domänstyrelsens förslag, skulle kunna på det hela taget leda till den väsentliga förbättring i den nuvarande skogsundervisningen som afsetts. I hvarje fall håller kommittén för troligt,

att den förbättring, som tilläfventyrs kunde vinnas genom godkännande af det ena eller andra förslaget i nu föreliggande skick, icke skulle motsvara de uppoffringar för statsverket, som komme att kräfras för förslagets genomförande.

»Visserligen tillhör det ej kommittén att för egen del framlägga någon ny plan för skogsundervisningens ordnande, men kommittén dristar sig dock uttala den meningen, att den nya organisationen af skogsundervisningen, som må anses behöflig, torde böra närmare än som skett i de sakkunnigas och domänstyrelsens förslag ansluta sig till nu bestående förhållanden.

»Sålunda torde med skäl ifrågasättas, huruvida icke skogsinstitutets lägre kurs, i erforderlig mån ombildad, skulle kunna utan någon mera betydande olägenhet bibehållas vid skogshögskolan, därest, såsom från några håll föreslagits, för denna kurs anställdes särskilda lärare i de ämnen, där undervisningen vid den högre afdelningen skulle blifva mest omfattande, nämligen skogsskötsel, skogsuppskattning och skogsindeling samt skogsteknologi. Dessa särskilda lärare torde i sådant fall kunna benämnas lektorer och erhålla samma aflöning som de likbenämnda lärarne vid de allmänna läroverken.

»Hvad åter angår de ifrågasatta professorerna i skogsbotanik samt skogszoologi, framgår af de sakkunnigas betänkande, att dessa professorers tjänstgöringstid enligt förslaget skulle blifva af ganska ringa omfattning, och i ännu högre grad gäller detta om den ifrågasatta professorn i marklära. Det vill därför synas, som om dessa tre lärare — af hvilka dock, på sätt domänstyrelsen hemställt, läraren i marklära icke torde böra erhålla ordinarie anställning — skulle kunna, med någon större eller mindre jämkning i undervisningsplanen i öfrigt, åläggas att meddela undervisning äfven i den lägre kursen.

»Mot en dylik anordning torde så mycket mindre betänklighet böra möta, som föreläsningarna och öfningarna vid själfva högskolan, enligt de sakkunnigas förslag, endast skulle upptaga en period af sammanlagdt något mer än fem månader om året och följaktligen en utsträckning i undervisningsskyldigheten för nämnda tre lärare icke torde kunna betecknas såsom obillig, då dessa lärare endast i ringa omfattning skulle leda arbeten och utföra demonstrationer i skogarna.

»Likaledes torde de extra lärare, som i öfrigt skulle komma att anställas vid högskolan, i allmänhet kunna i mån af behof lämna undervisning i båda kurserna.»

»Enligt domänstyrelsens nu föreliggande förslag», heter det vidare i betänkandet, »skulle å den blifvande skogshögskolans stat uppföras fem

professorsbeställningar, och skulle å en hvar af dessa, såvidt kommittén rätt uppfattat domänstyrelsens mening, utgå enahanda aflöning eller 7,500 kronor som tillkommer universitetsprofessor. Kommittén förutsätter därvid, att de sakkunnigas förslag om beviljande af särskilda arfvoden, hvart och ett å 500 kronor, till tre af dessa professorer icke vunnit domänstyrelsens understöd.

»I det underdåniga betänkande, löneregleringskommittén den 10 november 1910 afgaf angående farmaceutiska institutet (delen XXVI), erinrade kommittén om aflöningsförhållandena under senare tid för professorer i allmänhet vid högre undervisningsanstalter här i riket, äfvensom därom att fråga uppstått om att vid en del läroanstalter inrätta professorsbeställningar i stället för lektorat samt att framställningar jämväl gjorts i syfte, att redan befintliga professorsbeställningar med lägre aflöningsförmåner måtte tilldelas enahanda aflöning, som dämera var tillerkänd professorer i allmänhet vid universitet.

»Under framhållande hurusom alltså dels yrkande framställt om inrättande af ett antal nya professorsbeställningar, dels ock en sträfvan gjort sig gällande att få redan befintliga, lägre aflönade professorer i aflöningshänseende likställda med de högst aflönade professorerna, uttalade kommittén vidare i sitt nyss nämnda betänkande, att, därest dessa anspråk skulle vinna godkännande, gifvetvis i högst betydande mån ökade kostnader för statsverket skulle föranledas såväl till aflöningar som till pensioner. Kommittén hade fördenskull ansett sig böra taga under öfvervägande, huruvida icke vissa grupper af professorsbeställningar kunde anses vara af den beskaffenhet, att de icke borde fullt likställas med universitetsprofessorer.

»I sådant hänseende hade det, med allt erkännande af vikten och betydelsen af den undervisning, som lämnades vid farmaceutiska institutet, synts kommittén, att detta institut ej kunde i vetenskaplig betydelse jämnställas med universiteten och karolinska institutet samt att fördenskull innehafvarna af professorsbeställningar vid farmaceutiska institutet ej skäligen borde kunna göra anspråk på samma aflöningsförmåner som professorer vid universiteten och karolinska institutet.

»Vid bestämmande af beloppet utaf den aflöning, som kunde böra tillerkännas professorerna vid farmaceutiska institutet, synes det kommittén som skulle en begynnelseaflöning af 6,400 kronor vara tillfyllest, däraf 4,400 borde utgöra lön och 2,000 tjänstgöringspenningar. Till nämnda begynnelseaflöning skulle kunna komma ett ålderstillägg till lönen å 600 kronor efter fem år.

»Kommitténs förslag rörande aflöningsförmåner för professorerna

vid farmaceutiska institutet upptogs i kungl. proposition till 1911 års Riksdag och blef äfven af Riksdagen godkändt.

»Enahanda aflöningsförmåner, som sålunda fastställdes för farmaceutiska institutets professorer, blefvo vid 1911 års Riksdag äfven tillerkända dels innehafvarna af de professorsbefattningar, som i samband med den högre tekniska undervisningens omläggning inrättades vid Chalmers' tekniska läroanstalt, dels ock innehafvaren af en professur i arkitektur vid konsthögskolan.

»Utan att i minsta mån vilja förringa den undervisning, som skulle komma att meddelas vid den ifrågasatta skogshögskolan, håller kommittén före, att denna läroanstalt ej kan i betydighet jämföras med universitetet eller karolinska institutet, och att därför innehafvare af professorsbefattningar vid skogshögskolan ej skäligen böra kunna göra anspråk på samma aflöningsförmåner, som tillkomma universitetsprofessorer.

»Om de föreslagna professorsbeställningarna vid skogshögskolan skulle likställas med universitetens professurer ej blott i aflöningshänseende utan äfven beträffande kompetensfordringar, synes det kommittén i hög grad sannolikt, att åtminstone vissa af de ifrågavarande befattningarna icke skulle kunna under lång tid framåt besättas med kompetenta personer.

»Kommittén torde i detta sammanhang få erinra, att ännu så sent som år 1905, då framställning gjordes om lönerreglering för direktören och lektorerna vid skogsinstitutet, begärdes för dessa befattningshafvare icke högre aflöningar, än som nära motsvarade hvad som från sistnämnda år beviljats rektorer och lektorer vid de allmänna läroverken.

»På anförda grunder har kommittén — under förutsättning att de ifrågavarande lärarbefattningarna till ett antal af fem anses böra uppföras såsom professurer — funnit sig böra hemställa, att innehafvarna af dessa befattningar måtte tillerkännas samma aflöningsförmåner, som vid 1911 års Riksdag bestämdes för professorerna vid farmaceutiska institutet.

»Därjämte torde, på sätt föreslagits, böra till rektor utgå ett särskildt arvode af 1,000 kronor för år.

»Att ytterligare, såsom de sakkunniga hemställt, arvoden på 500 kronor skulle tillerkännas vissa professorer, hvilkas tjänstgöring skulle blifva mera betungande än de öfriga professorernas, torde, såsom i det föregående antydts, icke vara af domänstyrelsen afsedt.

»I hvarje fall kan kommittén så mycket mindre tillstyrka de sakkunnigas förslag i denna del, som det synes kommittén synnerligen lämpligt att, på sätt af chefen för jordbruksdepartementet redan år 1901

antydde och äfven af de sakkunniga ifrågasatts beträffande två professorer, de af tjänstgöringen i öfrigt mindre betungade professorerna få sin verksamhet delvis satt i samband med statens skogsförsöksanstalt.

»Därigenom skulle den olikhet i arbetsmängd, som enligt de sakkunnigas och domänstyrelsens förslag komme att vara för handen, kunna i ej oväsentlig mån utjämnas.

»Men äfven om någon mera betydande olikhet i omfattningen af de särskilda professorernas tjänstgöringsskyldighet under alla förhållanden skulle kvarstå, lärer denna omständighet, som påtagligen har sin motsvarighet vid flertalet andra undervisningsanstalter, icke böra föranleda införandet af särskilda arfvoden.

»Mot den föreslagna aflöningsstaten för skogshögskolan — med de ändringar i densamma, som af domänstyrelsen ifrågasatts — har kommittén i öfrigt endast följande erinringar att göra.

»Trädgårdsmästaren och preparatorn, port- och planteringsvakten samt vaktmästaren och maskinisten torde böra, i likhet med hvad som vid 1910 och 1911 årens Riksdagar medgifvits för förste vaktmästare i fångvårdsstyrelsen och vissa andra centrala ämbetsverk, tillerkännas ett ålderstillägg till lönen å 100 kronor att utgå efter fem år, hvaremot det för trädgårdsmästaren och preparatorn föreslagna särskilda arfvodet af 500 kronor torde böra nedsättas till 200 kronor eller samma belopp, hvilket nu utgår såsom särskildt arfvode till en vaktmästare och konservator vid veterinärinstitutet.

»För fri bostad och vedbrand torde port- och planteringsvakten samt vaktmästaren och maskinisten böra vidkännas ett afdrag å lönen af, i stället för 150 kronor enligt de sakkunnigas förslag, 250 kronor eller samma belopp, som för liknande fall är stadgad i fråga om vaktmästare, fodermarsk samt port- och telefonvakt vid veterinärinstitutet och hvilket äfven föreslagits beträffande trädgårdsmästaren och preparatorn vid skogshögskolan.

»Vidare torde i stället för den i staten uppförda kamreraren, till hvilken skulle utgå ett arfvode af 1,000 kronor, lämpligen kunna upptagas ett anslag å nyssnämnda belopp »till kamreraregöromålens bestridande».

»Därest kommitténs förslag rörande aflöning för professorerna vid den ifrågasatta skogshögskolan vinner Kungl. Maj:ts bifall, tillåter sig kommittén jämväl hemställa, huruvida ej denna läroanstalt fortfarande bör benämnas *skogsinstitutet*, hvilken benämning har sin motsvarighet i de nuvarande benämningarna 'farmaceutiska institutet', 'veterinärinstitutet', m. fl.»

Skogshögskolans (skogsinstitutets) stat skulle sålunda få följande utseende:

	Lön Kr.	Tjänst- görings- penningar Kr.	Särskildt arfvode Kr.	Summa Kr.	
Rektor	—	—	1,000	1,000	
1 professor i skogsskötsel	4,400	2,000	—	6,400	
1 „ i skogsuppskattning m. m.	4,400	2,000	—	6,400	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
1 „ i skogsbotanik	4,400	2,000	—	6,400	
1 „ i skogsteknologi m. m.	4,400	2,000	—	6,400	
1 „ i skogszoologi m. m.	4,400	2,000	—	6,400	
1 öfverassistent	—	—	4,500	4,500	
1 trädgårdsmästare och preparator	900	600	200	1,700	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.
1 port- och planteringsvakt.	900	600	—	1,500	
1 vaktmästare och maskinist	900	600	—	1,500	
Arfvode åt en extra lärare i mark- lära m. m.	—	—	2,500	2,500	
Arfvoden åt öfriga extra lärare	—	—	5,620	5,620	
Amanuensarfvode	—	—	600	600	
Till kamreraregöromålens bestridande	—	—	1,000	1,000	
Till biblioteksgöromålens bestridande	—	—	500	500	
Resestipendier åt professorer	—	—	—	550	
Studieunderstöd åt studerande vid högskolan	—	—	—	2,000	
Stipendier åt elever	—	—	—	3,600	
Anslag till praktiska öfningar	—	—	—	26,950	
Expenser, inberäknadt arrendeafgift för den till skogshögskolan före- slagna lägenhetsdelen, 1,000 kronor	—	—	—	27,850	
Summa kronor	—	—	—	113,370	

Anmärkningar:

- a) Därest rektor åtnjuter fri bostad och vedbrand, skola å lönen afdragas 500 kronor årligen.
b) Därest trädgårdsmästare och preparator, port- och planteringsvakt eller vaktmästare och maskinist åtnjuter fri bostad och vedbrand, skola å lönen afdragas 250 kronor årligen.

»I fråga om pensioneringen af lärarpersonalen vid de skogsundervisningsanstalter, som afses i domänstyrelsens förslag, är från kommitténs sida intet att erinra mot att, på sätt de sakkunniga hemställt, rätt till hel pension för ordinarie lärare vid skogshögskolan (skogsinstitutet) inträder vid 65 lefnads- och 25 tjänstår, i likhet med hvad som redan gäller beträffande lärare vid universiteten, karolinska institutet, farmaceutiska institutet, veterinärinstitutet m. fl. läroanstalter.

»För åtnjutande af de i staten för den nya skogshögskolan (skogsinstitutet) upptagna aflöningsförmåner för ordinarie befattningshafvare torde böra i hufvudsak gälla enahanda villkor och bestämmelser, som äro stadgade beträffande personalen vid det nuvarande skogsinstitutet.

»Hvad nu är stadgadt rörande skyldighet för lektor vid skogsinstitutet att, vid sjukdomsfall för direktören, under vissa villkor bestrida de med direktörsbefattningen förenade göromål, torde böra ersättas med föreskrift därom, 'att vid sjukdomsfall för rektor annan professor skall vara skyldig att, om han därtill förordnas, mot åtnjutande af jämte egna aflöningsförmåner så stor del af det för rektor bestämda arfvode, som i vederbörlig ordning kan varda honom tilldelad, och med bibehållande af sin egen undervisningsskyldighet bestrida med rektorsbefattningen förenade särskilda göromål, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår'.

»Nu gällande stadganden angående rätt för direktör och lektor vid skogsinstitutet att i fråga om ålderstillägg tillgodoräkna sig viss föregående tjänstgöring torde icke böra äga tillämpning beträffande professor vid skogshögskolan (skogsinstitutet). Däremot synes den nuvarande planteringsvaktaren vid skogsinstitutet, därest han anställles såsom port- och planteringsvakt å den nya staten, böra få i förevarande hänseende tillgodoräkna sig den tid, hvarunder han innehåft sin nuvarande befattning.

»För den händelse den nya skogshögskolan (skogsinstitutet) skulle ställas under annan styrelse än domänstyrelsen, böra gifvetvis äfven de åligganden, som enligt de för skogsinstitutet gällande aflöningsvillkor tillhöra domänstyrelsen, öfverflyttas till den myndighet, som skulle träda i domänstyrelsens ställe.

»I öfrigt torde de för skogsinstitutet nu gällande aflöningsvillkoren med hvad därtill hörer, för att äga tillämpning beträffande personalen vid den nya läroanstalten, endast tariffva vissa förändringar af redaktionell natur.»

Såsom af ofvanstående och förut relaterade delar af de sakkunnigas betänkande framgår, ha dessa ansett, att högskolans professorer borde likställas med universitetens; hufvudsakligen af sparsamhetsskäl föreslås extra ordinarie professur för ämnet skogsteknologi, hvilket, såsom förut omnämnts, framkallat en allmän gensaga från de myndigheter, som hörts i ärendet. Sedan de sakkunniga afgifvit sitt betänkande, har reglering af universitetens stater skett, hvarvid den gamla indelningen i ordinarie och extra ordinarie professorer bortfallit. Under sådana omständigheter torde någon skillnad i berörda hänseende ej böra uppehållas vid en och samma högskola, utan torde man kunna anse det af de sakkunniga förda resonemanget leda till ett förslag af sinsemellan och med universitetens likställda professorer, hvilket ock är löneregleringskommitténs mening, som härom yttrar:

»Då de sakkunniga velat i förevarande afseende likställa högskolans professorer med universitetens samt aflöningen till universitetsprofessorer, såväl som till professorer vid karolinska medikokirurgiska institutet, vid 1908 års riksdag undergått en genomgripande omreglering, hvarvid flertalet extra ordinarie professorstjänster förvandlades till ordinarie professurer samt aflöningen för ordinarie professor i allmänhet bestämdes till 7,500 kronor jämte ett ålderstillägg å 600 kronor, torde de sakkunnigas förslag få anses innebära, att skogshögskolans professorer skulle komma i åtnjutande af enahanda aflöning, som för närvarande i allmänhet utgår till professorer vid universiteten.»

Löneregleringskommittén har i sin framställning ansett, att skogshögskolans professorer borde likställas med professorerna vid farmaceutiska institutet.

Min uppfattning med afseende på lärarnas ställning och därmed sammanhängande löneförmåner torde vara gifven redan på grund af de skäl, jag angifvit för skogsinstitutets omorganisation till skogshögskola. Det finnes ingen anledning att värdesätta undervisningens mål lägre här än t. ex. vid tekniska högskolan och elevmaterialet äger samma förutbildning vid båda läroanstalterna. Likaså är konkurrensen med den enskilda företagsamheten om de bästa krafterna tillfinnandes lika väl på det skogliga som det industriella området. Äfvenledes äro de kompetensfordringar, som de sakkunniga föreslagit, af sådan art, att de måste anses fullt betryggande för erhållandet af fullgoda innehafvare af skogshögskolans lärostolar. Slutligen kan jag ej tillmäta löneregleringskommitténs farhåga, »att åtminstone vissa af de ifrågavarande befattningarna icke skulle kunna under lång tid framåt besättas med kompetenta personer» någon afgörande vikt. Dels bör, om så verkligen skulle visa sig i ett

enstaka ämne vara fallet, detta ej medföra en sänkning af den allmänna kompetensnivån, dels finnes ju den äfven af de sakkunniga framhållna möjligheten att tillsätta en plats på förordnande, till dess kompetenta personer framträda. Jag föreslår för den skull, att i högskolans stat uppförda professorsbeställningar tillerkännas samma löneförmåner som gälla för professorerna vid tekniska högskolan.

De sakkunniga föreslå anställandet af 6 professorer. Dessas tjänstgöringstid skulle fördelas på sätt, som nedanstående sammanställning anger:

	Föreläs- timmar.	Öfningskurs timmar.	Arb. o. demonstr. i skogen dagar.
Professorn i skogsskötsel.....	119	—	97
» i skogsuppskattning m. m.....	107	81	71
» i skogsbotanik.....	123	63	12
E. o. » i skogsteknologi m. m.....	129	51	94
E. o. professorn i marklära med geologi jämte klimatologi ...	104	—	8
E. o. professorn i skogszoologi med jakt- och fiskevård	127	—	10.

Härvid är att märka, att till öfningskursen räknas såväl öfnin-
gar å lärosalen som öfningar i naturen. Vid de senare räknas med en
arbetstid å 10 timmar. Förvandlar man efter denna grund arbetsda-
garna till timmar, får man följande jämförelse för år:

Professorn i skogsskötsel	1089 timmar.
» i skogsuppskattning	898 »
» i skogsbotanik	306 »
» i skogsteknologi	1120 »
» i marklära	184 »
» i skogszoologi	207 »

Härtill bör likväl läggas för professorerna i skogsbotanik, mark-
lära och skogszoologi skyldighet att å lämplig tid under terminerna
anordna exkursioner i högskolans närhet.

Lägger man härtill den tid, som enligt forstmästarförbundets för-
slag, hvartill jag nu förskaffat ett specialiseradt komplement, skulle
komma på undervisningen vid den lägre kursen, ökas timantalet för

skogsbotanik med 242, för marklära med 164 och för zoologi med 154 timmar. Med afseende på den tid, som på detta sätt utmärker de olika ämnena, skulle dessa kunna delas i trenne grupper:

Skogsskötsel med	1089	timmar.
Skogsuppskattning med	890	»
Skogsteknologi med	1120	»
Skogsbotanik med	548	»
Marklära med	348	»
Skogszoologi med	361	»

Denna jämförelse torde likväl få anses ej så litet missvisande, så tillvida som man ej kan likställa den arbetsprestation, som en föreläsningstimme, med sin ofta mycket tidsödande förberedelse, representerar, med en timmes öfningslektion eller en tiondedels arbetsdag i skogen. Riktigare jämförelsetal för de olika lärarna torde man därför erhålla, om man reducerar tiden för öfningarna till hälften och för demonstrationsdagarna i skogen till en tredjedel. Jämförelsen utfaller då på följande sätt:

Skogsskötsel	443	timmar.
Skogsuppskattning	385	»
Skogsteknologi	469	»
Skogsbotanik	321	»
Marklära	229	»
Skogszoologi	245	»

Det synes från den synpunkt, jag här velat framhålla, åtminstone för närvarande icke motiveradt att för marklära och skogszoologi upprätta professurer. I någon mån kunde måhända detta anses gälla äfven för ämnet skogsbotanik. Tjänstgöringstiden för läraren i detta ämne blir dock afsevärdt längre än för dem i de båda nyssnämnda, och botanikens dominerande betydelse bland de grundläggande ämnena gör det enligt min mening nödvändigt, att den likställes med fackämnena. Emellertid är det icke min mening att förringa betydelsen af de andra ämnesgrupperna, utan kräfvat dessa utan tvifvel likaledes fullgoda lärarkrafter.

Sambandet och växelverkan mellan skogshögskolan och skogs-försöksanstalten är, såsom jag förut framhållit, af det största värde, och genom den ökning af krafterna vid den senare, som jag i annat sammanhang ämnar föreslå Eders Kungl. Maj:t att förelägga om möjligt nu pågående Riksdag, blir det möjligt att därifrån tillgodose undervisningen i här afhandlade ämnen vid skogshögskolan, hvarigenom

detta samband stärkes och respektive ämnen böra vid högskolan blifva väl företrädta.

Hvad beträffar undervisningen vid den lägre kursen föreslår forstmästareförbundet inrättandet af tre lektorat. Genom omförmälda förändring vid skogsförsöksanstalten, och då professorn i skogsbotanik skall undervisa äfven vid den lägre kursen, inskränker sig behovet af särskilda ordinarie lärare vid denna kurs till två. De sakkunniga ha ansett, att lärarna vid det af dem föreslagna läroverket borde jämnställas med lektorer, och finner jag skäligt, att så blir fallet med de ordinarie lärarna äfven vid den lägre kursen. Den ene lektorn bör företräda skogsskötsel samt skogsuppskattnings- och skogsindelningslära, den andre skogsteknologi, skogsbyggnads- och afdikningslära, skogs- och fältmätning samt kartritning. Fördelningen i undervisningstid skulle ungefärligen blifva denna:

	Föreläsningar och öfningar å läro- rummet.	Öfningar i skogen.	Summa.
Lektorn i skogsskötsel	175	1,020	1,195
» » skogsteknologi	230	550	780

För kompetensfordringarnas fastställande torde nedanstående i hufvudsak af de sakkunniga framlagda förslag kunna tjäna såsom grund:

a) för lektorat i skogsskötsel, skogsuppskattning och indelningslära, att under minst tre år under eget ansvar på ett väl vitsordadt sätt hafva ledt en mera omfattande svensk skogsförvaltning samt att genom afgangsbetyg från skogshögskolan styrkt sig äga synnerligen goda teoretiska kunskaper i skogsskötsel, skogsuppskattning och indelningslära, vid i öfrigt lika kompetens dock med företräde för den, som publicerat väl vitsordade arbeten inom läroområdet;

b) för lektorat i skogsteknologi, skogsbyggnadslära och afdikningslära, skogs- och fältmätning samt kartritning, att genom afgangsbetyg från skogshögskolan styrkt sig äga goda teoretiska kunskaper uti hvad undervisningen omfattar samt att äga fullgod praktisk kännedom om och erfarenhet uti utdrifnings-, byggnads-, afdiknings- och sågningsarbeten samt mättningsarbeten, dock med företräde vid i öfrigt lika kompetens för den, som publicerat väl vitsordade arbeten inom läroområdet.

Jag anser sålunda, att å högskolans stat böra uppföras dels 4 professorer med 7,500 kronors aflöning, hvaraf 5,000 kronor utgöra lönen och 2,500 kronor tjänstgöringspenningar, och böra dessa efter 5 år kunna erhålla ett ålderstillägg å 600 kronor; dels 2 lektorer med en aflöning å 4,000 kronor, hvaraf 2,600 kronor lön och 1,400 kronor tjänstgöringspenningar med 4 ålderstillägg å 500 kronor att utgå efter

samma grunder som till lektorerna vid veterinärinstitutet. Därest professor eller lektor åtnjuter fri bostad torde sådan befattningsinnehafvare böra i likhet med professorer vid universiteten och lektorerna vid ofvannämnda institut samt landbruksinstitutet vidkännas afdrag å lönen med 900 kronor för professor och 500 kronor för lektor.

Mot det föreslagna beloppet 1,000 kronor som särskildt arfvode åt rektor har jag intet att invända.

Domänstyrelsens förslag om höjning af öfverassistentens för den förberedande kursen arfvode till 4,500 kronor biträder jag.

Då viss undervisning enligt min mening skall, såsom jag förut omnämnt, tillgodoses genom anlitande af skogsförsöksanstaltens förstärkta arbetskrafter, utgår från skogshögskolans stat såväl professorn i skogszoologi m. m., som professorn i marklära, hvilken senare å domänstyrelsens förslag till stat motsvaras af en extra lärare i detta ämne.

Genom den undervisningsskyldighet, som genom mitt förslag sålunda skulle tillkomma de olika lärarna och som möjliggöres genom den lägre kursens förläggning till skogshögskolan, häfvas de betänkligheter, som i dessa afseenden af löneregleringskommittén framställts.

Löneregleringskommitténs förslag angående trädgårdsmästaren och preparatorn, port- och planteringsvakten, samt vaktmästaren och maskinisten biträder jag likaledes.

Det föreslagna anslaget för anställande af extra lärarkrafter vid skogshögskolan synes mig tillfredsställande beräknadt; dock med den höjning för undervisningen i kemi, som af domänstyrelsen föreslagits. Då emellertid sådana krafter behövas äfven för undervisningen vid lägre kursen, bör anslaget höjas. Forstmästarförbundet har beräknat den af extra lärare meddelade undervisningen vid lägre kursen till i matematik 50 föreläsningstimmar, i jordbruksekonomi 40 föreläsningstimmar och 70 öfningstimmar, samt i lagkunskap och författningsskänedom 70 föreläsningstimmar; eller innalles 160 föreläsningstimmar och 70 öfningstimmar. Beräknar man, att öfningstimmarerna i jordbruksekonomi representera en tid af 8 dagar och att undervisningen häri ställes i tidsföljd med den undervisning i samma ämne, som skall komma den högre kursen till del, torde härför behövas en ersättningssumma af 150 kronor. För föreläsningstimmarerna skulle enligt samma beräkningsgrund, som de sakkunniga användt, erfordras ett anslag af 3,200 kronor. Anslaget till extra lärare torde sålunda böra upptagas till 8,970 kronor.

Anslaget till amanuensarfvode å 600 kronor finner jag lämpligt; likaså äro anslagen till biblioteksgöromålens och kamreraregöromålens bestridande å respektive 500 och 1,000 kronor lämpligt afvägda.

Tanken, att professorerna vid skogshögskolan böra lämnas tillfälle

att studera undervisningen och instituten vid främmande läroanstalter, förefallar mig tilltalande, hvarför jag biträder förslaget om ett årligt anslag för stipendier till de ordinarie lärarna vid skogshögskolan å 550 kronor.

Understödet åt sådana studerande, som vid skogshögskolan skulle idka själfständiga forskningar, bör ej uppföras å ordinarie stat omedelbart i samband med omorganisationens genomförande. Visserligen anser jag, att de sakkunniga gifvit goda skäl för sin mening, att sådana forskningar för den svenska skogshushållningen kunna vara af det största gagn, och jag hyser ock den vissa förväntan, att skogshögskolan skall så utveckla sig, att den med sina lärarkrafter, institutioner och tekniska hjälpmedel af allehanda slag blir för sådana ändamål använd. Men att, innan någon erfarenhet om den nya högskolan vunnits, uppföra ett ordinarie anslag härför synes mig icke välbetänkt.

Understöd åt elever i form af stipendier har utgått med växlande belopp. På 1860-talet anvisades härför 1,800 kronor, hvilken summa under påföljande årtionde nedsattes till 1,000 kronor. Detta belopp utgår fortfarande. Jag anser att goda skäl finnas anförda för denna summas höjande. Då elevantalet begränsats till 25 från 30, torde en motsvarande nedsättning af denna summa från 3,600 kronor till 3,000 vara befogad. Till stipendier vid skogsläroverket föreslå de sakkunniga 1,000 kronor; af enahanda grunder anser jag äfven här en sänkning till 600 kronor böra äga rum. Stipendieanslaget bör i staten uppföras i två poster och där angifvas, att den ena afser högre, den andra lägre kursens elever.

Med afseende på anslaget till de praktiska öfningarna, från hvilket assistenternas vid högskolan arfvoden, jämte deras och lärarnas dagtraktamenten och ersättningar skola utgå, har jag intet att erinra mot att assistenternas arfvoden sättas till 300 kronor per månad. Likaså anser, jag att professorernas dagtraktamenten och reseersättningar böra utgå efter resereglementets tredje klass; öfverassistentens, lektorernas och assistenternas böra utgå efter resereglementets fjärde klass; och bör uppmärksammas, att denna ersättning endast gäller själfva resorna. Själfva den föreslagna summan tarfvar emellertid, på grund af elevantalets begränsning, en jämkning. De sakkunniga ha beräknat, att hvarje assistent vid den förberedande kursen drager en kostnad af 1,690 kronor i arfvode och 250 kronor i resekostnader. För de 70 elever, som antagits skola deltaga i denna kurs, ha 5 assistenter ansetts erforderliga. Om, enligt hvad jag förut anført, elevantalet nedsattes till 40, torde 3 assistenter vara tillräckliga, hvarigenom en besparing uppkommer å 3,880 kronor.

I likhet med de sakkunniga anser jag, att eleverna vid skogshögskolan under resorna för de praktiska öfningarna själfva böra betala sitt kosthåll, men att resorna böra ersättas af staten. De sakkunniga beräkna resekostnaden för elev och sommar till 60 kronor. För 75 elever gör detta 4,500 kronor, mot för 90 elever 5,400 kronor, och uppkommer här en besparing å 900 kronor. Anslagen till handtlangare och diverse andra ändamål å respektive 1,500 och 1,000 kronor torde vara så lågt tilltagna, att, äfven med fästadt afseende vid att eleverna själfva böra utföra en del göromål i afseende å handtlangningen, någon jämkning å dessa ej lärer böra komma i fråga. Nu tillkomma emellertid kostnader för den lägre kursens praktiska öfningar. Forstmästarförbundet har i detta fall föreslagit, att för resor och dagtraktamenten för lärarna vid lägre kursen skulle beräknas 2,250 kronor, för 1 assistent i 3½ månader å 300 kronor 1,050 kronor, för assistentens resa 100 kronor, för handtlangning 1,000 kronor samt för redskap och material 500 kronor, summa 4,900 kronor. Dessa beräkningar synas väl höga och böra kunna nedsättas till 4,000 kronor, åtminstone tills större erfarenhet vinnes. Anslaget till praktiska öfningar för den högre kursen skulle således kunna minskas med 4,780 kronor till 22,170 kronor, för den lägre kursen med 900 kronor till 4,000 kronor, och anser jag dessa båda summor böra hvar för sig uppföras i staten.

Till årliga expenser för skogshögskolan föreslå de sakkunniga 27,850 kronor och för skogsläroverket 4,200 kronor; forstmästarförbundet föreslår för den lägre kursen 1,500 kronor. Siffran 27,850 torde bero på ett skriffel. En sammanräkning af de speciella anslagen ger nämligen till resultat 24,350 kronor. Dessa speciella anslag synas i allmänhet väl motiverade; dock bör anslaget å 450 kronor för särskildt biträde vid kemiska laboratoriet utgå. Ej heller bör något arrende för tomten komma ifråga. Veterinärinstitutet betalar ej arrende för det åt institutet upplåtna området; ifrågavarande anslag på 1,000 kronor torde sålunda böra utgå och nämnda summa minskas med 1,450 kronor till 22,900. Härtill skall läggas, hvad som bör tillkomma som expenser för lägre kursen. Då denna kurs utan några särskilda tillbyggnader kan inrymmas i skogshögskolan, synas för denna kurs' behof 1,000 kronor vara en tillräcklig ökning i expensanslaget. Anslaget till expenser bör sålunda uppföras i staten med ett belopp af 23,900 kronor. Att ändring i denna summa, beroende på arbetsprisens fluktuationer m. m., kan blifva af nöden är sannolikt.

Förslaget till stat för skogshögskolan skulle sålunda erhålla följande lydelse:

	Lön	Tjänst- görings- penningar	Särskildt arfvode	Summa	
	kr.	kr.	kr.	kr.	
Rektor	—	—	1,000	1,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
1 professor	5,000	2,500	—	7,500	
3 professorer	15,000	7,500	—	22,500	
<i>Anmärkning:</i>					
Förestående 4 professurer omfatta hvardera ett af följande ämnesom- råden. 1) skogsskötsel; 2) skogs- uppskattning och skogsindelning; 3) skogsteknologi med byggnads- och afdikningslära; 4) skogsbotanik med allmän botanik.					
1 lektor i skogsskötsel m.m.	2,600	1,400	—	4,000	} Efter 5 år kan aflöningen höjas med 500 kr., efter nya 5 år med 500 kr., efter ytterligare 5 år med 500 kr. och slutligen efter ännu 5 år med 500 kr., och skola för hvarje ålders- tillägg 350 kr. räknas som lön och 150 kr. som tjänstgörings- penningar.
1 lektor i skogsteknologi m. m.	2,600	1,400	—	4,000	
1 öfverassistent	—	—	4,500	4,500	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.
1 trädgårdsmästare och preparator ..	900	600	200	1,700	
1 port- och planteringsvakt	900	600	—	1,500	
1 vaktmästare och maskinist	900	600	—	1,500	
Arfvode åt extra lärare	—	—	8,970	8,970	
Amanuensarfvode	—	—	600	600	
Till kamreraregöromålens bestridande	—	—	1,000	1,000	
Till biblioteksgöromålens bestridande	—	—	500	500	
Resestipendier åt lärare	—	—	—	550	
Stipendier åt elever vid högre kursen	—	—	—	3,000	
Dito vid lägre kursen	—	—	—	600	
Anslag till praktiska öfningar vid högre kursen	—	—	—	22,170	
Dito vid lägre kursen	—	—	—	4,000	
Expenser	—	—	—	23,900	
Summa	—	—	—	113,490	

Anmärkningar: a) Därest professor åtnjuter fri bostad, skola å lönen afdragas 900 kronor årligen.

b) Därest lektor åtnjuter fri bostad, skola å lönen afdragas 500 kronor årligen.

c) Därest trädgårdsmästare och preparator, port- och planteringsvakt eller vaktmästare och maskinist åtnjuter fri bostad och vedbrand skola å lönen afdragas 250 kronor årligen.

Den af mig tillstyrkta staten för skogshögskolan slutar på	kronor 113,490: —
Då för den högre skogsundervisningen under år 1912 finnas anvisade följande belopp, nämligen:	
till skogsinstitutet	kronor 35,900: —
till skogsskolorna vid Omberg och Kloten	» 13,000: —
till extra lärarkrafter vid skogsinstitutet	» 8,000: —
till inköp af instrument för undervisningen	» 2,500: —
	59,400: —
skulle ett bifall till af mig ofvan tillstyrkta förslag för statsverket medföra en årlig utgiftsökning af, oberäknadt ålderstillägg, ett belopp af	kronor 54,090: —

Då emellertid för den nu ifrågavarande omorganisationens tillämpande erfordras uppförande af nybyggnader bland annat för skogshögskolans behöf, men för dessa byggnaders uppförande en tid af tre år bör beräknas, erfordras för närvarande intet särskildt anslag för täckande af de med den nya staten förenade utgifter. För frågans allsidiga pröfning har jag dock ansett det nödigt att redan nu framlägga de grunder, enligt hvilka jag ansett den nya organisationen böra äga rum.

Hvad domänstyrelsen yttrat angående lärarnas semester och rektors rätt att åtnjuta lindring i sin undervisningsskyldighet finner jag värdt beaktande. Jag biträder löneregleringskommitténs förslag och erinringar angående aflöningsvillkor, lärares skyldighet att företräda rektor, rätt för professor att räkna tjänsteår och styrelsens åligganden. Om, hvilket synes mig riktigt, professorernas pensioneringsfråga ordnas i enlighet med löneregleringskommitténs förslag, torde en ändring blifva nödig i gällande lag angående civile tjänstinnehafvares rätt till pension. I hvad ärendet rörer lärarpersonalens pensionering torde det således böra öfverlämnas till finansdepartementet för vidtagande af de åtgärder, som härutinnan må finnas befogade.

Tomt, byggnader, material och öfningsparker för skogshögskolan.

Jag har här att redogöra för den utredning, de sakkunniga (sid. 230—266) härom lämnat, hvarvid jag äfven nödgas beröra skogsförsöksanstaltens byggnadsfråga.

De sakkunniga.

»Af den lämnade öfversikten af undervisningen», säga de sakkunniga, »framgår, att för skogshögskolan enligt de sakkunnigas förslag skulle erfordras:

- a) tomtområde och institutionsbyggnad m. m. i Stockholm;
- b) logements- och andra byggnader vid Malingsbo å Klotens kronopark;
- c) logements- och andra byggnader å Bjurfors kronopark; samt
- d) tältlägerutrustning att användas vid kartläggningsarbeten inom aflägsnare belägna allmänna skogar i Norrland och Dalarne.»

Då, som jag förut framhållit, den begränsning i elevantalet, som jag ansett mig böra föreslå, så väsentligt inverkar på de sakkunnigas byggnadsförslag, att den af dem föreslagna nybyggnaden vid Malingsbo ej behöfver komma ifråga, har jag ej ansett nödigt att redogöra för denna, liksom naturligtvis ej heller för de med skogsläroverket i samband stående byggnadsförslagen. Efter denna förutskickade anmärkning lämnas här en redogörelse för de sakkunnigas yttrande i frågan:

Tomtplats för högskolan och försöksanstalten.

»Stockholms stads utveckling har gjort det nödvändigt att på grund af stadsplanens utsträckning öfver västra delen af Djurgården förflytta skogsinstitutets byggnader. Det torde icke böra förutsättas, att nya byggnader för institutet böra uppföras å andra delar af samma tomt, som nu är för detsamma upplåten. Dels innefattar denna för liten för plantering af skogsträd lämpad areal, dels har densamma så högt värde, att såväl blifvande skogshögskola som skogsläroverk torde kunna uppföras och nyorganiseras för vida mindre belopp, än som för tomten skulle kunna erhållas, därest densamma försålles. Riksdagen har också redan meddelat, att den af de belopp, som kunna inflyta vid försäljning af visst angifvet område af norra Djurgården, ärnar anslå medel till nya byggnader för skogsinstitutet (jfr Riksdagens skrifvelse nr 159 den 18 maj 1905).

»De fordringar, som själfmant framställa sig vid val af tomtplats för en institution af nu ifrågavarande slag i hufvudstadens närhet, torde vara, dels att staten redan besitter marken, dels att den ligger så nära stadens bebyggda område, att ej bostäder vare sig för lärare eller elever

behöfva uppföras, dels att kommunikationerna äro goda, dels slutligen att hufvudledning för gas, vatten och elektricitet finnas i närheten, så att ej anläggningen betungas med för stora kostnader till sådana ändamål. Härtill kommer för en skogshögskola, belägen på samma tomt som statens skogsförsöksanstalt, nödvändigheten af en ganska omfattande jordareal för försöksfält, plantskolor och undervisningspark. I synnerhet den senare, i hvilken böra odlas alla de in- och utländska skogsträd och andra växter, som från svensk skogsmannasynpunkt kunna äga intresse, fordrar afsevärdt utrymme.

»Efter en orienterande undersökning af Stockholms omgifningar blef det snart klart för de sakkunniga, att den enda trakt af dessa, som lämpligen kunde ifrågasättas, var den del af kungl. Djurgården, som är belägen norr om stadens planlagda område, öster om Norra Brunnsviken.

»I samråd med intendenten för Djurgården, hoffjägmästaren F. Edlestam, utsågo de sakkunniga här till plats för skogshögskolan förslagsvis södra delen af lägenheten Kräftriket invid nyssnämnda vik. Sedan genom jordbruksdepartementet inhämtats, att från Hans Maj:t Konungens sida intet hinder mötte för upplåtande på vissa villkor af nämnda område för en blifvande skogshögskola, gingo de sakkunniga i författning om utarbetande af nödiga skissritningar för de till en sådan hörande byggnaderna. Detta skedde dock först, sedan de sakkunniga under hand från vederbörande myndigheter inhämtat uppgift om invid ifrågavarande tomtområde planerade anläggningar.

»Under fortsatt utredning af Stockholms sväfvande järnvägsfrågor kom emellertid järnvägsstyrelsen till insikt om behofvet af en större godsstation i omedelbar närhet till nu ifrågavarande delar af hufvudstaden. Proposition i ärendet framlades under senare delen af 1907 års Riksdag, och beslöt Riksdagen att till utvidgning af spårssystem och frilastplatser vid Albano järnvägsstation för år 1908 anvisa 52,000 kronor. Genom den omfattande utvidgning af ifrågavarande godsstation, som sålunda beslutats, hvarigenom stationen komme att endast genom den s. k. Roslagsvägen skiljas från det af de sakkunniga tilltänkta tomtområdet, hade emellertid detta enligt de sakkunnigas förmenande blifvit för det afsedda ändamålet otjänligt, i det att dels genom den tunga godstrafiken å och invid godsstationen damm från stationsområdet och landsvägen komme att uppröras och lägga sig kväfvande öfver försöksfälten, dels ock de stora mängder stenkolsrök, som vid en sådan godsstation alstras, enligt en från många håll vunnen erfarenhet skulle omöjliggöra en framgångsrik odling, särskildt af barrträd. Då såväl högskolans som försöksanstaltens trädskulturer hufvudsakligen omfatta just

barrträd, funno de sakkunniga snart nödvändigt att för ifrågavarande anstalter söka erhålla annat lämpligare beläget område. Härigenom ökades afsevärdt de sakkunnigas arbete, och slutförandet af deras uppdrag fördröjdes.

»Vid undersökning af de områden, som i berörda afseenden kunde komma ifråga, funno de sakkunniga emellertid en lämplig ersättning för den först föreslagna byggnadsplatsen i ett område, liggande ej långt från denna, nämligen södra delen utaf den likaledes å kungl. Djurgården belägna lägenheten Frescati. Lägenhetsdelen innefattar dels nio å den samma uppmätta tomter, hvilka å en år 1896 af C. E. Dahlman upprättad karta öfver en del af lägenheten betecknats med numren 1—7 samt 18 och 19, dels ock därintill liggande åkerjord och några backar. Det område, de sakkunniga anse böra upplåtas, utgör 53,356 kvadratmeter.

»Uti skrifvelse till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet den 15 juni 1907 anhöllo de sakkunniga om bemedling till inhämtande af yttrande från riksmarskalksämbetet, huruvida hinder mötte för nämnda områdes upplåtande till det föreslagna ändamålet och, därest så ej vore fallet, under hvilka villkor upplåtelsen kunde äga rum. Uti begärdt utlåtande den 9 september 1907, som af departementschefen till de sakkunniga öfverlämnats, meddelade riksmarskalksämbetet, efter vederbörandes hörande, bland annat följande.»

*Riks-
marskalksäm-
betets yttrande
angående
upplåtelse
af tomt.*

»Lägenheten Frescati blef genom nådigt beslut den 6 mars 1837 för en tid af 50 år upplåten åt förste arkiatern E. af Edholm. Sedan denna upplåtelse efter Hans Maj:t Konung Oscar II:s tillträde till regeringen genom kungl. bref den 24 maj 1873 erhållit stadfästelse för den återstående delen af besittningstiden, blef vid dennas utgång genom beslut den 27 augusti 1886 lägenheten ånyo upplåten för Hans Maj:t Konungens regeringstid åt arfvingarna efter dåmera aflidne förste arkiatern af Edholm. Genom samma resolution blef den årliga afgälden för lägenheten, som enligt en af ingenjören friherre H. M. Kruuse nästföregående år upprättad karta innehöll en areal af 91 tunnland 7.7 kappland, bestämd till ett belopp af 836 kronor. På gjord ansökning blef sedermera genom resolution den 7 oktober 1896 medgifvet, att sex stycken å lägenheten uttagna byggnadsplatser, å särskildt uppgjord planritning betecknade med numren 14—19, skulle få till andra personer upplåtas, mot villkor, bland annat, att förutom den förut från lägenheten utgående afgiften skulle från hvarje af ifrågavarande byggnadsplatser, sedan anmälan om upplåtelse däraf till särskild person blifvit gjord, till djurgårdskassan erläggas en särskild afgift, hvars storlek i berörda resolution

blef för hvarje tomt bestämd i förhållande till de olika tomternas ytinnehåll. På grund af detta medgifvande hafva, sedan af lägenhetsinnehafvarna två sådana tomter blifvit upplåtna, nämligen n:r 19 jämte ett därtill lagdt område af 50 ar genom kontrakt den 9 mars 1897 till kronan för anläggande därstädes af en entomologisk anstalt, samt n:r 18 genom kontrakt den 12 juli 1904 till inspektoren S. Rhodin att bebyggas med bostadshus och nödiga uthus, hvilken sistnämnda tomt nyligen blifvit öfverlåten till direktören E. Wawrinsky. För förstnämnda tomt betalas till lägenhetsinnehafvarna 450 kronor, hvaraf till djurgårdskassan erläggas 103.40 kronor, för sistnämnda betalas respektive 400 kronor och 75.10 kronor per år.

»Det område af lägenheten Frescati, som de sakkunniga ifrågasatt att upplåtas åt skogshögskolan, omfattar södra delen af lägenheten och innehåller enligt uppgift en areal af 6 hektar 44 ar¹⁾; i detta område ingå båda de ofvan nämnda, särskildt utarrenderade tomterna n:r 19 och 18. I en till kungl. Djurgårdens förvaltning ingifven skrift har generaldirektören E. Edholm, å egna och öfriga innehafvares af lägenheten vägnar, på gjord förfrågan meddelat, att innehafvarna äro villiga att efter minst sex månader före den 14 mars gjord tillsägelse afstå från besittningsrätten till ifrågavarande område mot en årlig ersättning för deras nuvarande årliga nettointkomster från de båda upplåtna tomterna 19 och 18 (respektive 346.60 och 324.90 kronor) och 2,000 kronor per år för hela det öfriga området. Om ett visst nedan angifvet område norr och väster om tomterna 18 och 19 komma att bibehållas under lägenheten, minskas besittningshafvarnas anspråk på ersättning under besittningstiden med 250 kronor per år.

»Intendenten för kungl. Djurgården har i infordradt utlåtande tillstyrkt bifall till den gjorda framställningen om markupplåtelse, hvarvid han dock på anförda skäl hemställt, att storleken af det föreslagna området måtte något minskas, så att nedannämnda delar däraf för särskilda ändamål undantoges, nämligen dels mark till en 12 meter bred, med gång- och ridbanor försedd körväg utmed Brunnsvikens strand, dels likaledes mark till en minst 8 meter bred, med gångbana försedd körväg utmed Rimbobanan, afsedd att framdeles fortsättas såväl fram mot Frescati som norr om det till skogshögskolan föreslagna området, dels ett område norr och väster om tomterna 18 och 19, begränsadt i nordost af den genom lägenheten löpande vägen samt i sydväst af Brunnsviken, hvilket område skulle reserveras till trädgårdstäppor för blifvande bo-

¹⁾ Häri inberäknadt senare undantagna områden för vägar m. m.; (jfr härnadan sid. 203 ff.) rätteligen utgör det hela 5.33 har.

städer å den nordväst om det af de sakkunniga föreslagna området liggande trakten, dels slutligen ett stycke mark i södra hörnet af lägenheten, hvilket skulle bibehållas för en möjligen behöflig utvidgning af den där förbi löpande Roslagsvägen, äfvensom till trädgårdstappa åt ett blifvande boningshus på den till lägenheten gränsande lilla bergkullen.

»Riksmarskalksämbetet, som till fullo inser vikten för det allmänna af, att skogshögskolan erhåller en för sitt ändamål lämplig byggnadsplats, och tror, att det ifrågavarande området af Frescati genom sin belägenhet och jämväl i öfrigt väl ägnar sig därtill, anser sig sålunda böra tillstyrka bifall till den af de sakkunniga gjorda framställningen om upplåtelse för ändamålet af visst område af lägenheten Frescati. Härvid anser sig dock riksmarskalksämbetet, med anledning af de af djurgårdsintendenten ifrågaställda inskränkningarna i området, böra anföra följande. Den del af lägenheten Frescati, som ligger nordväst om det till upplåtelse föreslagna området, och som således icke skulle komma att tagas i anspråk för skogshögskolans räkning, vore genom sitt läge vid Brunnsvikens strand och i omedelbar närhet af Rimbobanan synnerligen lämplig att upplåtas till bebyggande och torde med all säkerhet inom en ej aflägsen framtid komma att därför tagas i anspråk antingen för villor och bostäder åt enskilda eller möjligen till någon för statsändamål afsedd byggnad. Det är då af vikt, att lämpliga och bekväma tillträdesvägar finnas till detta område, och då den längst i norr belägna delen af lägenheten genom sin bergiga natur ej väl ägnar sig att upptaga en sådan infartsväg, torde det blifva nödvändigt att bereda tillfälle därtill öfver det område, som nu är ifrågasatt att upplåtas till skogshögskolan. Då den nu befintliga, ungefär midt igenom området ledande vägen, efter områdets besittningstagande af skogshögskolan, ej vidare torde kunna begagnas för allmänhetens behof, hemställer riksmarskalksämbetet i likhet med djurgårdsintendenten, att från det till upplåtelse ifrågasatta området måtte undantagas erforderlig mark för anläggande dels utmed Brunnsvikens strand af en 12 meter bred, med gång- och ridbanor försedd körväg, dels ock af en minst 8 meter bred, med gångbana försedd körväg utmed Rimbobanan vid områdets nordöstra sida, hvarjämte riksmarskalksämbetet äfvenledes hemställer, att skogshögskolan måtte erhålla föreskrift att enligt af riksmarskalksämbetet godkänd plan anlägga och till begagnande iordningställa sistberörda väg såsom den egentliga utfartsvägen samt att, tills sådant kunnat ske, till allmänhetens begagnande upplåta ofvanberörda midt igenom området ledande väg.

»Vidare hemställer riksmarskalksämbetet, att det förut omförmälda området i nordvästra gränsen af området jämväl måtte undantagas från

den blifvande upplåtelsen i ändamål att framdeles användas till trädgårdstäppor för de bostäder, som kunna väntas komma att uppföras å den med n:r 14—17 å Dahlmans tomtkarta betecknade trakten, samt att intendents förslag om undantagande af ett mindre område i södra hörnet af lägenheten, att reserveras dels för en eventuell utvidgning af Roslagsvägen, dels till trädgårdstappa åt ett blifvande boningshus i närheten, äfven måtte bifallas.

»På grund af hvad riksmarskalksämberet sålunda anført, tillstyrker detsamma, att ifrågavarande område af lägenheten Frescati, med iakttagande af förenämnda inskränkuingar, efter uppgörelse med besittningshafvarna må upplåtas till byggnadsplats och parkområde åt skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt, mot erläggande till djurgårdskassan under löpande besittningstid af de för tomterna 18 och 19 till samma kassa utgående årliga afgifter, tillsammans, med uteslutande af örena, 178 kronor, men, när den för de nuvarande besittningssinnehafvarna af lägenheten bestämda besittningstiden tilländalupit, af en afgift af 1,000 kronor om året för hela det till skogshögskolan upplåtna området.»

Sedan nu refererade skrifvelse afläts har genom Hans Maj:t Konung Oscar den II:s fränfalle tiden för de nuvarande innehafvarnas besittning af berörda lägenheter utgått, hvadan enligt riksmarskalksämberets förslag det för skogshögskolan ifrågasatta området skulle upplåtas mot en årlig afgift till djurgårdskassan af 1,000 kronor.

De sakkunniga.

»Då ifrågavarande område, därest en af de utaf riksmarskalksämberet föreslagna inskränkningarna bortfaller, af de sakkunniga på grund af såväl dess läge som markens naturliga beskaffenhet anses synnerligen lämpligt såsom plats för både skogshögskola och skogsförsöksanstalt, hafva de sakkunniga dels låtit uppmäta detsamma i skalan 1 : 500, dels med biträde af vederbörande fackmän uppgjort fullständiga planer och kostnadsförslag såväl för områdets anordnande till undervisningspark, försöksfält m. m., som för de för nämnda båda institutioner erforderliga nybyggnaderna.

Områdets beskaffenhet och begränsning.

»Plankartan öfver området utvisar, att detta utgöres af en oregelbunden oval figur med längdriktning ungefär i nordväst och sydost. Östra delen omfattar en med gamla ekar och tallar glest bevuxen höjd; en liknande intager nordvästra hörnet. Öfriga delar utgöras af åkerjord till ganska vidsträckt areal, sakta sluttande i söder och sydväst mot Brunnsviken och på några ställen afbruten af ekbevuxna, mindre backar.

»Af skäl, som nedan närmare skola angifvas, har den förstnämnda

höjden föreslagits till byggnadsplats för högskolan och bostad för dess rektor. Å det nedanför liggande området äro för närvarande två byggnader uppförda, nämligen en villa belägen mellan de båda nämnda höjderna och tillhörig direktören Wawrinsky samt institutionsbyggnaden för statens entomologiska anstalt, belägen å områdets västliga del på obetydligt afstånd från Brunnsviken. Den förstnämnda af dessa byggnader är afsedd att bibehållas i föga förändradt skick, såsom bostadshus för trädgårdsmästare, öfverassistent och amanuens; på den senares plats skulle ny byggnad till statens skogsförsöksanstalt uppföras. Med undantag af nu nämnda byggnadsplatser, äfvensom en mindre plats längst i söder, afsedd till portvaktstuga, skall området upptagas af undervisningspark samt försöksfält för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt.

Områdets
fördelning
mellan hög-
skolan och
försöks-
anstalten.

»Då de sakkunniga äro af den uppfattning, att en förläggning af högskola och försöksanstalt i omedelbar närhet af hvarandra är för bådaderas arbeten synnerligen önskvärd, är det uppenbart, att hvarje tomtområde, som skulle kunna af de sakkunniga förordas, måste vara så beskaffadt och af det omfång, att de båda anstalterna bekvämligen å detsamma kunna inrymmas. Så blir också fallet, under förutsättning att hela det af de sakkunniga föreslagna området eller 5.3 har upplåtes. Skulle däremot det af riksmarskalksämberet för eventuella villaträdgårdar undantagna markområdet utmed norra gränsen komma att uteslutas, torde kunna ifrågasättas, om ej frågan om försöksanstaltens förläggning till annan plats måste tagas i öfvervägande. De synpunkter, som ledt de sakkunniga till denna uppfattning, torde bäst framgå, sedan de något utvecklats, huru de tänkt sig områdets användning, och skola därför först senare beröras. Vid här följande redogörelse utgå de sakkunniga ifrån, att statsmakterna finna skäligt upplåta hela det af de sakkunniga föreslagna området.

»Nyss framhölls, att inom detsamma finnas två höjdpartier, ett större utmed den östra gränsen och ett mindre i nordvästra hörnet. Af planen (Bet. tafl. I) framgår, att å dessa i stor omfattning berggrunden går i dagen, och hvad som här icke är frisköljdt täckes endast af ett jämförelsevis tunt jordlager, bildande en mark, å hvilken blott ett jämförelsevis begränsadt antal trädslag torde finna trefnad. Äfven på flera andra ställen sticka större eller mindre hållpartier upp öfver markytan, under det mellanliggande sänkor intagas af ganska mäktig lera. Denna fördelning af olika mark gör det nödvändigt, att vid såväl byggnadernas förläggning som uppdragandet af gränserna mellan de jordområden, som böra tillkomma de bägge institutionerna, taga hänsyn till, att den för egentliga försök och trädplantering ägnade djupare och

bättre jorden blir på lämpligt sätt fördelad dem emellan. De sakkunniga tro sig ock hafva med bistånd af försöksanstaltens tjänstemän löst denna fråga på ett tillfredsställande sätt.

»Åt försöksanstalten skulle upplåtas den nordvästra delen, markerad med grön linje å tafl. I (i betänkandet), och utgörande tillsammans 12,841 kvm. Särskildt utmed områdets norra sida — eller å just den del, som riksmarskalksämberet velat undantaga — finnes fullt lämplig terräng och jord för de jämförande försök, som anstalten kan hafva att utföra. På områdena söder och öster om byggnaden torde marken till större delen vara torrare och endast lämpad för vissa slag af försök. Det torde möjligen af en och annan ifrågasättas, huruvida nu föreslagna område kan vara tillräckligt för en skogsförsöksanstalt, hvilken ju arbetar med så skrymmande föremål som skogsträd. Tänker man sig närmare in i saken och ser, huru förhållandena äro vid de utländska försöksanstalterna, skall man emellertid finna, att det för en anstalt af detta slag mindre kommer an på ett stort än ett i alla afseenden lämpligt försöksfält. Det kan nämligen kring själfva anstalten aldrig komma till utförande annat än vissa grupper försök, mestadels gällande träd i yngre stadier. Äfven dessa fordra dock afsevärd plats. De under årtionden fortsatta komparativa försöken måste alltid utföras å försöksanstaltens många försöksfält ute i landets olika delar, och i de flesta fall blifva parallellförsök utförda äfven under olikhet i klimatiska och andra förhållanden. Att därför här anlägga försöksfält af sistnämnda slag skulle knappast vara riktigt, i all synnerhet med hänsyn till kostnaderna för mark, anläggning och underhåll.

Försöks-
anstaltens
försöksfält.

»Högskolans behof af undervisningsmaterial ställer däremot större kraf på utrymmet, i det att där på ett ställe böra finnas sammanförda sådana in- och utländska träd äfvensom viktigare buskar och andra växter, som äro önskvärda för undervisningen, och som under våra breddgrader med framgång kunna odlas. De sakkunniga anse, att så småningom ett verkligt arboretum bör skapas. Detta bör innehålla för det första alla svenska vedväxter, särskildt våra träd, och af dessa äfven de viktigaste raserna. Därjämte äfven utländska träd, hvilka kunna ifrågasättas för olika ändamål tjänliga såsom skogsträd eller såsom värdefullare parkträd. Kulturerna få emellertid ej planläggas så, att det hela endast blir en prydnadspark; de stora kostnader och det myckna arbete en dylik odling kräfver, ställa stora kraf på anläggningens praktiskt-vetenskapliga anordning. De kulturer, som här ske, måste därför blifva verkliga försöksodlingar, noga följda och kontrollerade och därigenom tjänande såsom ett första rättesnöre för fortsatta försök.

Högskolans
undervis-
ningspark.

Dessa kraf medföra å andra sidan, att man ej, som exempelvis i de botaniska trädgårdarna, kan nöja sig med blott en eller ett par enstaka individer, utan måste ett något större antal från början planteras; i fall kulturen slår väl ut, kunna efter senare gallring uppdragas några få individer, som gifva en god och fullständig bild af artens utseende och öfriga egenskaper. Af såväl de mera framträdande klimatiska raserna af våra viktigaste trädslag som ock af sådana utländska träd, angående hvilka grundad anledning finnes att antaga, att de kunna blifva af nämnvärd betydelse i ena eller andra riktningen för vår skogshushållning, bör man emellertid enligt de sakkunniges mening ej nöja sig blott med uppdragande af ett litet fåtal träd utan söka uppdraga smärre bestånd, hvilka kunna gifva ej minst den studerande ungdomen någon föreställning om dessa träds beståndsegenskaper. Äfven om de ifrågavarande arterna ej äro särdeles talrika, är det dock uppenbart, att för desamma erfordras ett någorlunda rymligt försöksfält. De sakkunniga anse, att det föreslagna området är för ändamålet tillräckligt men ingalunda för stort, hvadan detsamma icke torde kunna inskränkas, om ändamålet skall nås. Att tanken på skapandet af ett tillfredsställande arboretum ej får uppgifvas, torde vara ovedersägligt, när man erinrar sig, att i Sverige ingenstädes finnes något sådant, där den intresserade skogsmannen kan få se arter och former i lefvande lifvet, om hvilka han läst, och för hvilka han intresserar sig. I Danmark, Tyskland, Frankrike m. fl. länder har man däremot sedan årtionden lagt an på att skapa 'levande samlingar' af nu ifrågasatt art.

»Det må emellertid ingalunda fördöljas, att det är förenadt med afsevärda svårigheter att nå ofvan uppställda mål. Därför torde det icke vara ur vägen att i korthet redogöra för det tillvägagångssätt, de sakkunniga anse vara under förhandenvarande förhållanden lämpligast.

»I utlandet har man vid grundande af försöksparker af nu ifrågavarande art slagit in på två väsentligen olika vägar: dels har man använt samma metod som vid vanlig parkanläggning, anlagt gångar och utmed dessa planterat försöksträden i större eller mindre antal, dels har man i naturlig skogsterräng insatt större eller mindre bestånd i omedelbar förbindelse med den härskande vegetationen och blott tillsett, att de svagare bland de inplanterade ej alltför starkt undertryckts af starkare inhemska konkurrenter. Det synes de sakkunniga uppenbart, att, när det gäller en skoglig undervisningsanstalt, det senare tillvägagångssättet är det riktigare, på samma gång som det erfordrar de minsta underhållskostnaderna. Att genomföra detsamma å det föreslagna området går emellertid endast delvis och så småningom i samband med

beståndens uppdragande, därför att en väsentlig del af jorden där är sedan mycket lång tid tillbaka odlad och gödd, för att icke säga öfvergödd; själfva grundtanken bör icke förty vidhållas.

»De sakkunniga vilja därför föreslå, att å området ej anläggas flera vägar och gångar, än som för förbindelsen mellan institutionerna är oundgängligen nödvändigt, att endast i byggnadernas omedelbara närhet några mindre trädgårdsanläggningar och buskager anordnas, samt att hela det öfriga området, med undantag af erforderlig mark för plantskolor, utlägges till skogspark.

»Denna hafva de sakkunniga tänkt sig anordnad efter följande grunder. Närmast de erforderliga vägarna och gångarna afsättes ett fem meter bredt bälte för odling af skogsbotaniskt viktiga träd och buskar. För träden bör i regeln till hvarje art anslås en yta af 25 kvadratmeter, hvarigenom 10 till 20 individer å en dylik ruta torde kunna ganska länge bibehållas. Dessa träd, som växa utåt mot vägar och gångar, böra utgöra liksom en skärm för de små i intimt samband med hvarandra stående bestånd, som skulle intaga de inre partien af de större fälten mellan gångarna. Hvarje sådant bestånd bör omfatta 300—400 kvadratmeter, hvilket, under antagande, att hvarje någorlunda utvuxet träd intager en yta af 10—20 kvadratmeter, dock skulle tillåta uppdragande af ett så pass stort individantal, att eleverna kunde bibringas en föreställning om respektive träds beståndskaraktär. Å plankartan (Bet. tafl. I) hafva utlagts sammanlagdt 21 sådana parceller. Antagligt är ock, att ytterligare några få, ehuru mindre sådana, kunna anläggas på slutningarna nedanför den stora institutionsbyggnaden.

»Af de preliminära listor öfver arter och former, som böra planteras, hvilka de sakkunniga uppgjort, vill det synas, som om utrymme och behof ganska nära motsvarade hvarandra. Särskildt bör dock kanske framhållas, att det här gäller att odla icke blott utländska träd, utan invid hvarandra så många klimatiska typer och mutationer som möjligt af våra egna i detta afseende föga kända skogsträd.

»Marken i dessa kulturer bör ej, såsom i parker vanligen är fallet, hållas öppen, utan redan från början besås med fröblandningar, som kunna gifva upphof till ett slutet växttäck. I detta böra, i den omfattning som är möjligt, införas viktigare och intressantare växtarter, som äro karakteristiska för de svenska skogarna.

»Plantskolor och sängar för experiment i mindre skala böra uppenbarligen äfven finnas; likaså kan ifrågasättas, om icke, så länge jordbruksekonomi ingår som undervisningsämne, ett mindre område borde upplåtas för odling af de viktigare kulturväxterna och dessas varieteter,

af hvilka särskildt lärjungar från landets nordligare delar endast i ringa omfattning varit i tillfälle att se lefvande exemplar.

»I allt omfattar det för högskolan föreslagna området 40,515 kvm.

Kostnaden
för tomtens
ordnande till
försöksfält
och undervis-
ningspark.

»Efter ofvan utvecklade grunder har den å tafl. I (i betänkandet) framlagda planen för anläggningarna utarbetats. Med stöd af densamma har på de sakkunnigas uppdrag en i anläggningar af detta slag förfaren fackman, trädgårdsdirektören C. Karlberg, uppgjort kostnadsförslag. För att nedbringa anläggningskostnaden så mycket som möjligt hafva körvägar endast upptagits i den omfattning, sådana synts nödvändiga för anläggningarnas skötsel och vård. Bredden hos de olika gångarna och vägarna angifves genom siffror på plankartan. Vägar och gångar om 6, 5, 4 och 3 meters bredd samt planer böra enligt direktören Karlbergs förslag, hvori de sakkunniga instämma, läggas med solid botten af sten till en tjocklek af 0.3 meter, hvaröfver bör påläggas s. k. sandmo 0.06 meter och på denna grus 0.04 meter. Gångar med en bredd af 2 meter endast schaktas och grusas. I allt omfatta först angifna vägar och planer 7,204 kvadratmeter och de senare 1,842 kvadratmeter. Totalkostnaden för väganläggning, material, bergsprängning och transporter kalkyleras till 33,417 kronor. Denna summa torde vara fullt tillräcklig, men med nu rådande priser synes det å andra sidan, enligt från andra håll inhämtade upplysningar, ej vara rådligt att räkna med lägre kostnader. Af slutsumman torde omkring 29,000 kronor motsvara högskolans, det öfriga försöksanstaltens andel i anläggningen.

»Utöfver nu redovisade anläggningskostnader erfordras emellertid äfven medel för den första anskaffningen af de talrika arter, som här skola odlas, och hvilka i vissa fall ställa sig ganska dyrbara. Därjämte torde det blifva nödvändigt att, om framgångsrik odling särskildt af vissa barrträd skall ske, bortschakta den öfvergödda åkerjord, som nu bildar marken, eller i andra fall starkt kalka eller sandblanda densamma. Någon dränering torde äfvenledes blifva nödvändig. Alla dessa arbeten och åtgärder erfordra medel. Att anställa detaljerade beräkningar häröfver, innan förslaget i dess helhet pröfvats, torde knappast vara lämpligt eller nödigt, hvadan de sakkunnige nu endast förslagsvis vilja uppskatta kostnaderna till 10,000 kronor.

»Anordning och plantering af en våra förhållanden motsvarande skoglig undervisnings- och försökspark för högskolan å den föreslagna tomten skulle sålunda draga en kostnad af cirka 39,000 kronor. Af vikt torde vara att, om förslaget godkännes, medel beviljas för omedelbart utförande af ifrågavarande anläggningar, ty om tid någonsin är pengar, är den det då det gäller trädkultur. Ytterligare tillkomma stängsel och

grindar, hvarvid dock räknats med öfverflyttande till hufvudingången af de monumentala gjutjärnsgrindarna vid nuvarande skogsinstitutet.

»Sedan de sakkunniga nu framlagt grunddragen för de anläggningar, de anse böra finnas vid skogshögskolan och skogsförsöksanstalten, vilja de något ingå på de grunder, som af riksmarskalksämberet, i enlighet med yrkande af intendenten för Djurgården, framställt för en afsevärd förminskning af det åt de nämnda statsinstitutionerna föreslagna området. Mot yrkandet, att nödig mark för en 8 meter bred väg utmed Stockholm—Rimbo järnvägs område skall afsättas, ha de sakkunniga intet att anföra. Däremot synes det ej billigt, att kostnaderna för denna väganläggning skola såsom yrkats påföras skogshögskolans byggnadskostnader, då högskolan ej ens vid byggnadsarbetena har någon användning för densamma, något som af planen tydligt framgår. Att anlägga denna väg torde bli deras sak, som en gång komma att få användning för densamma. Häremot torde kunna anmärkas, att genom området för närvarande går en väg, hvilken, sedan högskolan tagit området i besittning och omlagt vägen, icke torde böra upplåtas, åtminstone för tyngre körtrafik. Såvidt de sakkunniga ha sig bekant, förefinnas ej heller för närvarande behof af sådan förmedelst denna väg annat än till de inom området belägna lägenheterna.

Skälen mot större inskränkning af det föreslagna området.

»Mot yrkandet, att plats måtte utmed sjöstranden reserveras för en 12 meter bred strandväg, ha de sakkunniga ej heller något att anföra och ha såsom af planen framgår vid anläggningarnas anordning tagit vederbörlig hänsyn till detta kraf. Dock anse de sakkunniga, att äfven denna mark bör, till dess den eventuellt kan erfordras för den ifrågasatta väganläggningen, upplåtas åt högskolan. I motsatt fall kunde den lätt bli tillhåll för personer, som gjorde åverkan å högskolans anläggningar.

»Äfvenledes anse de sakkunniga, att ett mindre område vid södra hörnet utan olägenhet kan på sätt af ämbetet föreslås undantagas.

»Ha de sakkunniga sålunda, utan att uppgifva de institutioners intressen, om hvilka här är fråga, kunnat tillråda de nämnda förslagen till inskränkningar i den först tänkta upplåtelsen, är detta på intet sätt fallet med yrkandet, att från området skulle borttagas den förut omnämnda delen utmed nordvästra sidan, utgörande 5,056 kvadratmeter. Hufvudskälet för detta yrkande synes vara, att djurgårdsförvaltningen vill försäkra sig om lämplig trädgårdsjord till de villatomter, den eventuellt ärnar upplåta å höjdsträckningen omedelbart invid den föreslagna gränsen. Det ligger visserligen utanför de sakkunnigas uppdrag att yttra sig om lämpligheten af en dylik upplåtelse, men de kunna icke underlåta att

framhålla osannolikheten däri att med de talrika kraf på byggnadsplatser för större eller mindre institutioner, som nu från olika håll resas, statsmakterna skulle tillåta dessa välbelägna områdens upplåtelse till villatomter. Blir det någon institution, som får vidliggande område åt sig anvisadt, har den nu ifrågavarande jordbiten sannolikt vida mindre betydelse för densamma än för här ifrågavarande statsinstitutioner, till hvilkas område den på grund af terrängförhållandena naturligt hör, och för hvilka den bevisligen är af ovärderlig nytta.

»Då som nämntt detta af intendenten för Djurgården är draget i tvifvelsmål, torde de af honom anförda skälen böra något skärskådas.

»Han framhåller, hurusom de sakkunniga förklarat sig anse ett hvad arealen vidkommer mindre område än det af honom föreslagna tillräckligt å lägenheten Kräftriket. Härvid må dock ihågkommas, att det är med arealen af för vissa bestämda kulturer användbar jord man får räkna, ej med totalarealen, och det är icke visadt, att i detta afseende någon skillnad förefinnes. Härtill kommer att de sakkunnigas ofvan framlagda förslag till anordnande af den undervisningspark, som bör omgifva skogshögskolan, ej torde hafva varit vid tiden för utlåtan-
dets afgifvande känt. Redan i motiven till planen för denna ligger ett bemötande af de invändningar, som göras mot behovet af att härstädes odla något större antal träd och buskar. Det är visserligen obestridligt, att platsen såsom påpekas ej är ägnad för sådana försöksodlingar, hvilkas utveckling å platsen skola anses typiska för utvecklingen i landets skogsmarker, men detta har endast inom en mycket begränsad omfattning afsetts och låter sig för öfrigt ingenstädes på ett för hela landet belysande sätt utföras. Uppgiften för ett arboretum af detta slag är i stället att framvisa så goda exempel som möjligt på arternas utseende i solitärexemplar och i bestandsgruppering under de rådande betingelserna, samt för försöksanstaltens vidkommande att invid arbetsplatsen ha lämplig mark till plantskolor och försök med träd i yngre åldersstadier.

»Den framhållna mindre lämpligheten för skogskulturändamål på grund af öfvergödning för tobaksodling hos en del af arealen gäller väsentligen barrträden och sannolikt i mindre grad just den del, som riksmarskalksämberet föreslagit skulle undantagas, än det jämförelsevis stora fält, som ämbetet i öfverensstämmelse med de sakkunnigas förslag, ansett böra upplåtas. Beträffande nu berörda fråga torde böra anmärkas, att gammal, god kulturjord i så omedelbar närhet till hufvudstaden och uppblomstrande villasamhällen utan svårighet torde på ekonomiskt för-

delaktigt sätt kunna försälgas och för de erhållna medlen om så erfordras markberedningsåtgärder, tjänliga för det nya ändamålet företagas.

»De sakkunniga tro sig härmed i allt väsentligt hafva bemött de gjorda påståendena om obehöfligheten för högskolan och försöksanstalten af det område utmed tomtens norra sida, som riksmarskalksämbetet velat undantaga. För att emellertid ej blott lita på eget omdöme ha de från statens skogsförsöksanstalts tjänstemän, dess föreståndare och dess botanist, infordrat utlåtanden i frågan och torde dessa i sina hufvudsakliga delar här böra anföras.

»Föreståndaren för försöksanstalten jägmästaren A. Maass skrifver, sedan han utvecklat behovet af en försöksträdgård, och omnämnt, att sådana exempelvis vid försöksanstalterna i Zürich och Tübingen äro förlagda ett stycke utanför städerna, medan själfva anstalterna ligga inne i staden, följande:

»Ett oeftergifligt villkor för anstaltens förläggande till Frescati är således, att därstädes lämpligt och tillräckligt område anvisas till försöksträdgård. Ofvannämnda tvenne anstalter hafva anlagt sina trädgårdar under senaste åren, och omfatta dessa en areal af 1 hektar hvardera. Den areal af cirka 60 ar, som kommittén anslagit till försöksträdgård för anstalten, kan således anses synnerligen blygsam, allra helst hänsyn tages till, att marken dels är af särdeles växlande beskaffenhet till följd af jordlagrets olika djup, dels har ganska olika lutningsgrad. Det lämpligaste området är otvifvelaktigt den i nordvästra hörnet belägna åkern om cirka 0.25 har. Skulle nu anstalten icke erhålla detta, åtminstone sammanhängande område af mera likartad beskaffenhet, kan det icke anses, att anstalten erhållit någon egentlig försöksträdgård, ty därtill vill jag icke räkna öfriga mera spridd liggande mindre åkerlappar.'

»Botanisten, doktor Henrik Hesselmanns utlåtande innehåller bland annat nedanstående:

»De försöksodlingar, som böra anställas i omedelbar närhet af skogsförsöksanstaltens institutionsbyggnad, äro sådana, som kräfva en upprepad tillsyn och ständiga observationer. De blifva hufvudsakligen af experimentellt vetenskaplig natur, afse icke de direkt praktiska frågorna, utan äro ämnade att bilda ett reellt grundlag för de praktiska försöken, som sedermera försöksanstalten utför. För dylika försöks lyckliga genomförande fordras först och främst ett så vidt möjligt likformigt område af icke allt för liten utsträckning. En icke obetydlig del af den mark, som finnes mellan den föreslagna platsen för skogsförsöksanstalten och skogshögskolans undervisningspark, är i det hänseendet mindre gynnsam. Här och där uppstigande smärre bergkullar visa, att

marken där är mycket ojämn och sålunda för dylika försöks anställande mindre lämplig. Ett område däremot, som synes mig tillfredsställa alla rimliga anspråk i det hänseendet, är den norr om den föreslagna platsen för skogsförsöksanstalten belägna åkern. Genom icke allt för dyrbara förändringar skulle detta parti kunna omvandlas till ett synnerligen lämpligt experimentalfält för dylika försök. Då skogsförsöksanstaltens arbeten i hög grad bero af dylika försök, och då det nyssnämnda fältet är den för dessa ändamål lämpligaste platsen, vill jag hos kommittén hemställa, att detta område måtte tilldelas försöksanstalten.'

»Häraf torde framgå, att skogsförsöksanstaltens tjänstemän efter noggrann pröfning, dels af de lokala förhållandena, dels af anstaltens behof kommit till samma resultat som de sakkunniga angående nödvändigheten, att det område, som upplåtes, blir af den här föreslagna omfattningen. Då meningsskiljaktigheten ej rör sig om mera än $\frac{1}{2}$ har, hvilken areal endast afses för i en framtid möjligen ifrågasatta villaträdgårdar, synes det föga välbetänkt att därför äfventyra en del af arbetsresultaten för en stor och viktig statsinstitution.»

*Riksmarskalks-
ämbetet.*

I detta sammanhang ber jag vidare få meddela, att jag med anledning af hvad sålunda i fråga om berörda område af 5,056 kvadratmeter förekommit i skrifvelse den 27 februari 1912 hos riksmarskalksämbetet hemställt, huruvida icke de af djurgårdsförvaltningen förut uttalade betänkligheterna mot detta områdes upplåtande till skogshögskolan och försöksanstalten kunde förfalla. Till svar å denna skrifvelse har riksmarskalksämbetet numera meddelat, att riksmarskalksämbetet icke hade något att erinra mot att området ifråga inginge i den tillämnade markupplåtelsen.

*De sakkunniga.
Byggnadernas placering
å tomten.*

»De byggnader, som erfordras för högskolan och försöksanstalten äfvensom för de personer, hvilka lämpligen böra ha bostad i samband med desamma», — anför de sakkunniga vidare — »äro ganska omfattande och böra enligt de sakkunnigas mening göras så stora, att de under mycket lång tid framåt fullt motsvara en nyare tids kraf på institutioner af nu ifrågavarande art, äfven däri att de tillåta intagande af ett ökadt lärjungantal. Angående de sålunda erforderliga byggnadernas placering å tomtområdet (Bet. tafl. I), angående material, arkitekturens karaktär m. m. må anföras nedanstående skrifvelse af arkitekten C. Westman, hvilken under samarbete med de sakkunniga på deras uppdrag uppgjort planer och skissritningar dels i skalan 1 : 200 dels i 1 : 100

för de föreslagna byggnaderna. De sakkunniga få i allo instämma i hvad af honom yttras. (Exteriörskisser och planer återfinnas i bet. tafl. II och III).

»Hvad beträffar placandet af de nya byggnaderna för skogshögskolan och skogsförsöksanstalten å den föreslagna tomten, gäller naturligtvis i första rummet att få hufvudbyggnaden rätt förlagd, och så som terrängförhållandena äro, finnes väl knappast någon annan plats, som kan ifrågakomma för nämnda byggnad, än uppe på den höjd, som i nordost begränsar området. Högskolbyggnaden får här en god byggnadsgrund, ett dominerande läge och lämnar den för odling lämpliga mot söder vettande delen af terrängen fri. Byggnadsplatsen är visserligen i ena riktningen ej rymlig, men genom att sträcka ut byggnaden längs efter den i NV och SO gående höjden får den utrymme tillräckligt utan alltför stora höjdskillnader för sockeln och kommer att väl sammanhånga med omgifvande terräng. En hel del af de ståtliga ekar, som växa på sluttningen, kunna bibehållas och komma att gifva byggnaden god relief.

»Med denna föreslagna placering och utläggning kommer byggnaden att få en ganska stor längdutsträckning. En koncentrerings genom flyglar eller dylikt hade på en annan byggnadsplats kunnat tänkas och den synbara längden minskas, men, oafsedt att detta ej här låter sig göra, erhåller man genom den nu föreslagna utläggningen god belysning såväl i läro- och ritsalar samt tillstötande arbetsrum, samtliga vettande åt söder, som i de bakomliggande hallar, hvilka innehålla de olika afdelningarnas samlingar och i vissa fall tjänstgöra som arbetsrum.

»Att såsom vid ett föregående skissförslag, där den föreslagna tomten var belägen vid Kräftriket och terrängen annorlunda beskaffad, placera försöksanstalten intill högskolbyggnaden låter sig här knappast göra. Detta skulle vara att ännu mer uttänja komplexet, då ett sådant tillbyggande ej kunde ske annat än i förlängning af hufvudbyggnadens längdaxel. Försöksanstalten har därför föreslagits placerad å nuvarande entomologiska anstaltens plats. Den byggnad, som nu inrymmer denna anstalt, har föga värde, då den lär vara gammal och illa byggd, hvarför den näppeligen kan tänkas nu apterad för annat ändamål. Läget är däremot för en byggnad af försöksanstaltens storlek och karaktär lämpligt. Anstalten kommer att här ligga midt uti en för dess odlingar tjänlig, till en del redan med trädgård utlagd mark.

»Beträffande rektorsbostaden hade från arkitektonisk synpunkt det varit önskligt att få denna placerad, där nu en mindre privatvilla af trä är belägen. Dels kommer denna med sin hvardagliga träarkitektur

att föga fördelaktigt skilja sig från de andra, i annat material uppförda byggnaderna å området, dels hade här rektorsbostaden kunnat få ett godt läge och tillfälle till mindre trädgårdsodling kring byggnaden erhållits, men så pass nybyggd som villan är, har det ansetts alltför oekonomiskt att rifva densamma och hit förlägga rektorsbostaden. Att söka ändra villan så, att den kunde tjäna som rektorsbostad, är alls icke att tillråda så mycket mindre som den behöfs för annat ändamål. Rummen äro små och tillbyggnadsmöjligheterna dåliga. Rektorsbostaden har därför enligt förslaget förlagts till samma höjd som högskolbyggnaden, men så långt aflägsen därifrån som terrängen tillåter, för att gifva bostaden ett så vidt möjligt privat läge, och omnämnda villa har genom en del smärre förändringar apterats till bostad för trädgårdsmästare och assistenter.

'Vid hufvudingången till området har naturligtvis portvaktens bostad förlagts. Å vinden till densamma kunna i framtiden för ringa kostnad ett par smärre rum inredas, om behof för ett eller annat ändamål häraf uppstår.

'Hvad byggnadernas karaktär, sådan denna framträder i det yttre, beträffar, har jag sökt få denna enhetlig genom användande af samma material för de olika byggnaderna, så att området bebyggt ter sig som ett slutet helt; att den för trädgårdsmästare m. fl. afsedda redan befintliga trävillan bryter sig ur denna helhet är dock att beklaga. Tegel är föreslaget som yttermaterial så väl för murar som tak. Dels tarfva byggnaderna därigenom mindre underhållskostnader, dels komma de inbäddade i grönskan att markera sig väl. Högskolbyggnadens yttre behandling är något mer påkostad än de öfrigas genom införande, dock sparsamt, af en del huggen sten.'

Institutions-
byggnaden.

»De kraf, som synas de sakkunniga böra ställas på en för lång tid framåt fullt tillräcklig institutionsbyggnad för skogshögskolan, äro följande.

a) Den bör innehålla en föreläsningssal för hvarje af de ämnen, i hvilka undervisningen är förenad med en mera omfattande demonstration af undervisningsmaterial. Således i skogsteknologi, i skogsskötsel, i skogsbotanik, i skogszoologi samt i marklära med kemi, hvarjämte tvenne ritsalar böra finnas, af hvilka den ena äfven användes vid föreläsningarna i skogsuppskattning och skogsindelning.

b) Samlingarna, hvilkas hufvuduppgift är att belysa undervisningen, böra ligga i omedelbar förbindelse med respektive föreläsningssalar.

c) I anslutning till dessa böra ock finnas nödiga arbetsrum och

laboratorier, såväl för läraren i ämnet som för assistenter och personer, som vilja bedriva fortsatta studier.

d) I öfrigt böra finnas nödiga samlingsrum för styrelse, lärare och elever samt tillräckligt utrymme för bibliotek, vaktmästarbostad m. m.

»Genom chefen för jordbruksdepartementet erhöles de sakkunniga utlåtande af skogsinstitutets lärarkollegium angående huru stort utrymme borde anses erforderligt vid en utbildningstid af 3 år med intill 40 elever i hvarje årsklass såväl för undervisningen som för de samlingar, som vore för högskolans verksamhet nödvändiga. I denna skrivelse, den 28 april 1906, uttalade sig lärarkollegiet i alldeles samma riktning som ofvan angifvits angående de allmänna kraf, som borde ställas på högskolbyggnaden, och meddelade samtidigt vissa preliminära beräkningar angående golfyta, rumantal m. m. Under fortsatt samråd med institutets lärare ha planritningarna uppgjorts, och torde här en öfversiktlig redogörelse för desamma böra lämnas. De sakkunniga ha vid deras upprättande sökt tillgodogöra alla de anordningar, som i moderna institutioner af detta slag underlätta arbete och forskning, men samtidigt ha de haft sin uppmärksamhet inriktad på att genom klok användning af utrymme och genom begränsning till hvad som af behofvet nödvändigt synes påkalladt nedbringa kostnaderna till minsta möjliga belopp, Ehuru dessa ju det oaktadt blifva mycket afsevärda, torde de emellertid snarare betydligt under- än öfverstiga dem, till hvilka andra anläggningar för undervisningsanstalter med motsvarande lärjungantal och uppgift visat sig springa upp.

»De hufvudutrymmen, som erfordras, äro för lärosalar, för arbetsrum och laboratorier samt för samlingar. I flertalet institutioner af detta slag såväl inom som utom landet äro dessa hufvuddelar af lokalerna skilda genom ett omfattande korridorsystem, hvilket möjliggör tillträdet till de olika rummen. Denna fördel köpes emellertid med mycket stora olägenheter: en oproportionerligt stor kubikmassa af byggnaden offras, korridorerna bli alltid kalla, dragiga, ogästvänliga och svårprydda, samtidigt som de i hus med det solida byggnadssätt som en institutionsbyggnads kostar ofantligt mycket pengar. De sakkunniga ha därför sökt en anordning, som kunde göra det möjligt att utan användande af korridorer vinna en fri och bekväm förbindelse mellan byggnadens olika delar, och de tro sig ha funnit detta genom att låta museihallarna tjäna såväl detta ändamål som till uppställande af samlingarna. Mången, som är invand vid den gamla anordningen, skall helt säkert hysa betänklighet mot nu föreslagna nyhet. Särskildt torde det komma att anmärkas, att samlingarna i hög grad komma att neddammast, om

museisalarna ständigt skola utgöra genomgångs- och vistelserum för den studerande ungdomen. Härvid bör emellertid beaktas, att denna ej utgör mera än omkring 70—100 samtidigt arbetande, att man genom den synnerligen praktiska vacuum cleanern, hvilken enligt förslaget skulle apteras i samtliga lokaler, har ett lätt och bekvämt medel att uppsamla sopor, damm och smuts, att utställningsmontrerna, om de utföras på sätt de sakkunniga tänkt sig, kunna göras fullständigt dammfria, samt att byggnadens läge i en stor park gör dammfaran jämförelsevis ringa.

»Komma högskolans samlingar att, som de sakkunniga hoppas, tillsammans utgöra ett omsorgsfullt valdt, smakfullt uppställt, någorlunda fullständigt svenskt skogsmuseum, vill det synas som om den kanske största fördelen af den nu föreslagna byggnadsanordningen vore den, att den blifvande skogstjänstemannen under sin utbildningstid så att säga växer upp midt i de bästa och rikaste samlingar från skogen själf, som landet äger. Museet blir ej då som så många andra museer några kalla, ogästvänliga, sällan besökta salar, i hvilka man ej tittar in oftare, än nödtvånget det fordrar. Att det ständigt står under användning, studium och kritik torde för dess afdelningsföreståndare medföra både vilja och nödtvång till ständiga förbättringar.

»De sakkunniga äro sålunda fullständigt öfvertygade, att den i allo billigaste och mest praktiska grupperingen af lokalerna är den ofvan antydda med stora sidohallar kring hufvudentré och trappor samt lärosalar och arbetsrum innanför hallarna med ingång från dessa. Nödiga arbetsplatser för öfningskurser beredas vid hallarnas fönster.

»Betraktar man planerna, tafl. II (i betänkaudet), finner man, att i hvarje våning en institution med föreläsningssal, nödiga arbetsrum och hall för samlingar förlagts på höger och en på vänster sida om centralpartiet med hufvudingången. Till höger om denna i bottenvåningen ligger vaktmästarbostad om tvenne mindre rum ock kök, men med egen utgång genom källarvåningen. En af terrängförhållandena förestafvad flygelartad förlängning af själfva hufvudbyggnaden innehåller bibliotek jämte nödiga läsrum för elever och lärare. Denna flygel utgöres endast af två våningar, medan byggnaden i öfrigt håller tre våningar utom norra partiet, som reser sig i fyra. I flygelvåningen ofvanpå biblioteket är inrymdt ett ganska stort kårhum, till hvilket sluter sig ett rum afsedt för kallservering, te- och kaffekokning. De sakkunniga anse nämligen oundgängligen nödvändigt, att samlingslokaler för ungdomen beredas vid högskolan, visserligen mycket enkelt men dock trefligt anordnade. Högskolan ligger nämligen på så betydligt afstånd

från hufvudstadens tätare bebyggda delar, att det med nödvändighet måste förutsättas, att eleverna å högskolan skola kunna själfva låta anordna en enkel frukostservering, om ej en abnormt lång frukostrast skall blifva erforderlig med ty åtföljande förskjutning af föreläsningstiden fram på eftermiddagen. Det är också enligt de sakkunnigas förmenande af en ej ringa betydelse för ungdomen att inom sin högskola äga en lokal, där den för diskussioner och enklare samkväm kan träffas, utan att med nödvändighet vara hänvisad till restauranger och andra offentliga lokaler.

»I tredje våningen äro de båda ritsalarna förlagda. Den mindre motsvarar närmast öfriga institutioners föreläsningssal. Då det emellertid ofta och särskildt med hänsyn till den utgående kursen inträffar, att eleverna vilja och böra arbeta med kartor och ritningar äfven under den tid föreläsningar hållas, erfordras ännu en ritsal. Denna har tilltagits ganska stor och anordnats så, att den utan större arbete kan möbleras till en vacker och god högtidssal vid sådana tillfällen, då högskolan vill samla alla sina lärjungar till gemensamma föreläsningar, fester eller annat. De sakkunniga anse, att, när en sådan sal utan större utgifter kan skapas, det är en stor fördel för högskolan att äga densamma. Äfven i de fall, då högskolan för sammankomster af skogsmän vill upplåta sina lokaler, skulle därtill möjlighet förefinnas, naturligen under förutsättning, att fråga ej är om mycket talrikt besökta möten.

»En hvar af högskolans institutioner består förutom af föreläsningssal, af ett arbetsrum för professorn i ämnet samt ett för en assistent och för sådana studerande, som önska vidare utbilda sig. I vissa fall har detta utrymme måst något ökas, nämligen för den botaniska institutionen med ett herbarierum och för institutionen för marklära och kemi med ett laboratorium, invid hvilket ett särskildt arbetsrum bereds för extra läraren i teknisk kemi. Laboratoriet lämnar fullt tillräcklig plats för det antal studerande och elever, som man kan förvänta vilja speciellt sysselsätta sig med hithörande arbeten. Däremot ha på grunder, som redan äro angifna, de sakkunniga icke ansett behöfligt eller ens önskvärdt att föreslå inrättandet af de stora och dyrbara laboratorier, som skulle erfordras, om eleverna skulle genomgå en, låt vara mindre, kemisk öfningskurs. Emellertid ha de sakkunniga ansett, att förutseendet ovillkorligen fordrar att redan nu bereda lokal för ett bakteriologiskt laboratorium med isolerad läge och med goda arbetsförutsättningar. Detta har erhållit en synnerligen lämplig plats ofvanpå institutet för marklära, hvars föreståndare tillsvidare väl sannolikt blir ledare af arbetena där-

städes. I samband med dessa lokaler äro fotografisk atelier och mörk-rum anordnade.

»Af öfriga lokaler i byggnaden äro att nämna mottagningsrum för rektor invid kollegierummet, hvilket sistnämnda äfven användes till styrelsens sessionsrum. Till denna åt de administrativa ärendena ägnade del af byggnaden sluter sig ett rum för kamreraren, där äfven arkivalierna förvaras. De mera oersättliga af dessa böra naturligen liksom kassan m. m. förvaras i det innanför belägna brandfria kassahvalfvet.

»Angående källarvåningen torde några ord böra nämnas. Den naturliga terrängen är väl begagnad för att undvika dyrbara sprängningar, hvadan källare endast finnes utmed främre sidan samt under flygelbyggnaden. Jämte nödiga utrymmen för värmeledning och bränsle har anordnats en rymlig preparationsverkstad, hvarjämte under biblioteket ett stort magasinsutrymme finnes med egen ingång utifrån. Då det helt säkert dröjer mycket länge, innan detta behöfver tagas i anspråk för bibliotekets räkning, anse de sakkunniga, att här en synnerligen lämplig plats finnes för den skogstekniska samlingens tyngre och mera skrymmande föremål.

»Kostnaden för själfva den stora institutionsbyggnaden är beräknad till 506,837 kronor, hvartill kommer arkitektarföde, elektriska ledningar och armatur samt inventarier.

»I det föregående har redan omtalats att å tomten finnes en mindre villabyggnad, uppförd af inspektoren S. Rhodin och nu innehäfd af direktören E. Wawrinsky. Då för denna villa begäres 20,500 kronor, (en värdering bör emellertid ske omedelbart innan uppgörelse äger rum), ha de sakkunniga, som redan framhållits icke ansett sig kunna föreslå dess nedrivande, så mycket hellre som genom dess apterande till bostad för trädgårdsmästaren och preparatorn, hvilken ovillkorligen bör ha bostad inom tomten, kostnad för uppförande af sådan till denne skulle inbesparas. Efter vissa smärre förändringar skulle detta hus komma att innefatta en bostadslägenhet om två rum, kök och jungfrukammare för nämnda tjänsteman, hvarjämte ett rum i bottenvåningen och tre rum å vinden återstode. De sakkunniga anse, att af dessa en dubblett under vårterminen bör stå till öfverassistentens förfogande, då han vistas i Stockholm såsom biträde vid granskning af indelningsplaner m. m., samt att ett rum bör utgöra bostadsrum för den af de sakkunniga föreslagna amanuensen, hvilken vid högskolan liksom vid universitetens institutioner bör åtnjuta fri bostad för att lättare kunna vara till hands

vid förefallande behof. Det återstående rummet torde lämpligen kunna uthyras för statens räkning till någon af eleverna.

»Vid hufvudingången bör särskild portvaksstuga uppföras, innehållande två rum och kök. Denna bör hållas i samma stil som högskolans öfriga nybyggnader. Det af högskolan innehafda området bör naturligen inhägnas med ett visserligen enkelt men starkt och prydligt staket. Att nu uppföra sådant utmed sjösidan ha de sakkunniga emellertid icke ansett vara af behovet påkalladt.

Portvaks-
stuga m. m.

»Det nuvarande skogsinstitutets elever utföra inom de kring Malingsbo gamla bruksegendom belägna skogarna en viktig del af de dem åliggande praktiska arbetena. De sakkunniga anse, att denna skogstrakt är synnerligen lämplig härför och liksom hittills bör utgöra en af centralpunkterna för högskoleelevernas praktiska utdanning. Anordningen af studierna tillåter emellertid, att därvarande byggnader användas såväl för de ordinarie elevernas sommararbeten, som under hösten och förvintern för de förberedande kursens arbeten. Härigenom vinnes, att de på byggnader m. m. nedlagda kostnaderna i största möjliga grad utnyttjas.

Byggnader
vid Malings-
bo.

»Det nuvarande Malingsbo är en typisk bergslagsgård, belägen på en höjd med sjö och fors i omedelbar närhet. Den består af en större envånings manbyggnad med tvenne mindre flygelhus jämte ett par andra byggnader, af hvilka dock endast en, belägen invid norra flygeln och liksom nu afsedd till lärarbostad torde kunna lämpa sig för upplåtande till skogshögskolan.

»Om vikten från kulturhistorisk synpunkt, att denna gamla, sällsynt stillfulla bergslagsgård genom statens åtgörande räddas från förfall har arkitekten C. Westman i en till de sakkunniga afgifven promemoria yttrat sig och må därur följande anföras:

»Malingsbo gård är ett synnerligen karakteristiskt prof på en gammal bruksgård uppe i Bergslagen, sådan den tedde sig på 1700-talet. Tämligen bevarad från ändringar och ombyggnader skulle det, synes mig, vara af stort värde få densamma fortfarande vidmakthållen i sitt nuvarande hufvudsakliga skick, och yttermera borde de mindre ändringar, som gjorts under årens lopp, hvarigenom den gamla stilen rubbats, borttagas och denna återställas.

»Byggnaderna behöfva en grundlig bättring, om de ej ganska snart skola helt förfalla. Så måste en hel del gammalt timmer, som legat i för nära beröring med marken, borttagas och ersättas med nytt, och marken på en del ställen nedschaktas för att gifva byggnaden tillräckligt hög stenfot.

»I det inre är ej mycket af värde att tillvarataga, hvarför invändiga ändringar från kulturhistorisk synpunkt ej äro så mycket att beklaga. Endast i ena flygeln, som inrymmer expedition och lärarrum, finnas de gamla inredningarna kvar, och denna flygel blir invändigt orörd.

»De relativt stora kostnader, som i beräkningen äro upptagna för de gamla Malingsbobyggnaderna, äro sålunda tillkomna dels för att hindra ett vidare förfallande af desamma, dels för att åter sätta dem i ett sådant skick utvändigt, att gården som helhet kan för framtiden kvarstå som ett kultur- och konsthistoriskt prof på en gångens tids uppfattning och smak. De gamla bruksgårdar, som befinna sig i enskild ägo, förändras så småningom. Här kan staten rädda, åtminstone hvad det yttre beträffar, en sådan från vidare förstöring. Att detta är af ganska stor betydelse för kännedomen om vår gamla träarkitektur synes mig säkert och uppväger väl de kostnader ett iståndsättande och yttre återställande af gården tarfva. Underhållskostnaderna blifva ju också, om arbetet nu sker grundligt, för framtiden mindre, än om man nu söker blott nödtorfteligen upphjälpa byggnaderna.»

»De sakkunniga vilja på det lifligaste instämma med arkitekten Westman i det ofvan sagda, på samma gång som de vilja framhålla, att det är mera sällan staten blir i tillfälle att på en gång bevara en minnesvärd byggnad och på ett fullt nutidsmässigt sätt använda desamma. Totalkostnaderna för omändring och konservering af de gamla byggnaderna hålla sig också inom ganska rimliga gränser, i det att de i allt uppgå till 19,725 kronor.»

Sedan de sakkunniga härefter redogjort för de öfriga byggnadsförslag och andra anordningar, som för genomförande af de sakkunnigas förslag skulle erfordras vid Malingsbo, anföra de sakkunniga vidare.

Byggnader
vid Bjurfors.

»Af redogörelsen för kursernas anordning framgår, att samtidigt som den förberedande kursen vistas i Nordsverige och den ena ordinarie elevkursen å Malingsbo, skulle den andra vara å Bjurfors. Här erfordras sålunda plats för 30 elever jämte lärare, assistenter och nödig personal. Detta är ungefär samma antal, som under nuvarande förhållanden där vistas, i det att äfven den s. k. lägre kursen öfvas där under somrarna. För deras härbergerande finnes den gamla bruksbyggnaden samt en senare uppförd byggnad för lärarna. Utrymmet, då ett 40-tal personer skola vistas här, är synnerligen knappt, men de sakkunniga anse likvisst, att utvidgningar böra kunna undvikas. Önskvärda uppsnyggningar och smärre förbättringar torde kunna ske med hjälp af expensmedel, hvadan de sakkunniga icke föreslå något särskildt anslag med hänsyn till anordningarna vid Bjurfors.»

Vidare hafva de sakkunniga ansett lämpligt föreslå, »att deltagarna i skogshögskolans förberedande kurs, under den tid, då kursen enligt undervisningsplanen är förlagd till någon kronopark i Norrland, skola kampera i tältläger, och de sakkunnige vilja nu tillse, hvilken utrustning, som för sådant ändamål erfordras.

Tältutrustning för den förberedande kursen.

»Den tid, hvarje kurs enligt förslaget skulle tillbringa på angifvet sätt, är bestämd till sex veckor, och ehuru tiden infaller under sommaren — omkring 20 juli till 1 september — torde det med all säkerhet ej alltför sällan inträffa, att i dessa nordliga trakter nätterna blifva ganska kalla. För att då ej lärare och elever skola taga skada till sin hälsa, erfordras, att de tält, som skola begagnas, äro af god beskaffenhet. Till skydd mot nattkylan torde äfven sofsäckar böra tillhandahållas åt såväl lärare som elever, och därjämte hafva de sakkunniga, för att lärarna må komma i åtnjutande af någon större bekvämlighet, till dem föreslagit tältsängar. Med ledning af uppgifter och anbud, erhållna från en af vårt lands större firmor för tältartiklar, få de sakkunniga föreslå följande modeller för de till tältutrustningen hörande persedlarna.

»Öfverassistenten bör såsom kursens ledare hafva tält af någorlunda stora dimensioner, där plats kan beredas för ett bord och ett par stolar samt möjligen något mindre skåp till förvaring af handlingar m. m. Lämplig storlek torde vara ett tält med en golftyta af 360×360 centimeter och samma höjd; ett sådant kostar nu af impregnerad duk 98 kronor. Till assistenterna och eleverna föreslå de sakkunniga tält af något enklare beskaffenhet med en golftyta af 240×260 centimeter och en höjd af 210 centimeter, hvilka likaledes af impregnerad duk betinga ett pris af 68 kronor.

»Sofsäckar af god beskaffenhet kunna erhållas till 34 kronor per styck, och ändamålsenliga tältsängar till 15 kronor.

»Tältutrymme behöfves enligt de sakkunnigas beräkningar för följande personer: öfverassistenten, 5 assistenter samt 60 till 70 elever. Den förstnämnda bör naturligen disponera ett tält för egen räkning, assistenterna kunna lämpligen bo två och eleverna fyra i hvarje tält.

»Till kursen i sin helhet skulle sålunda åtgå följande persedlar till nedanstående belopp:

1 större tält för öfverassistenten	98 kronor.
3 tält för assistenterna till 68 kronor	204 »
18 d:o för eleverna » 68 »	1,224 »
76 sofsäckar till 34 kronor	2,584 »
6 tältsängar » 15 »	90 »

Summa 4,200 kronor.

»Tältutrustningen för skogshögskolans förberedande kurs torde sålunda erfordra ett belopp af 4,200 kronor. Vid arbeten på längre afstånd från Malingsbo torde densamma delvis äfven därstädes få användning.

Öfriga ut-
rustningsar-
tiklar.

»Öfriga utrustningsartiklar såsom kokkärl, servis m. m. böra naturligen vara af enklaste beskaffenhet. Någon anskaffning däraf särskildt för nu ifrågavarande öfningar torde icke vara af nöden, utan torde den på Malingsbo befintliga uppsättning blifva så pass riklig, att erforderlig sådan kan därifrån erhållas. I det för inventarier till Malingsbo upptagna beloppet äro medel därtill beräknade.

Kostnadsförslag för anläggningar och byggnader för skogshögskolan.

De sakkunniga.

»För de nybyggnader, ombyggnader reparationer, yttre anläggningar m. m., som erfordras för genomförande af de sakkunnigas förslag ha de sakkunniga genom arkitekten C. Westman låtit utarbета kostnadsförslag med utgångspunkt i nu gällande priser. Till grund för de beräkningar, som i öfversikt nedan framläggas, ligga med de två nedan angifna undantagen ingående detaljberäkningar, hvilka återfinnas bland handlingarna i ärendet.

»Själftva beräkningarna ha de sakkunniga icke förmått i detalj pröfva, utan måst förlita sig på de framstående fackmän, som utfört dem, nämligen arkitekten C. Westman och hans medhjälpare för själfva byggnadsarbetet, trädgårdsdirektören C. Karlberg för parkanläggningen, firman Fahnehjelm och C:o för gas-, vatten- och afloppsledningar samt Elektriska pröfningsanstalten (ingenjörerna Holmgren & Rossander) för de elektriska anläggningarna.

»Beträffande de medel, som erfordras till vetenskapliga instrument, undervisningsmaterial, montering af samlingar m. m., ha de sakkunniga icke ansett sig nu kunna utföra detaljerade beräkningar, då sådana böra förbehållas de lärare, som efter det eventuella godkännandet af här framlagda förslag kunna få åt sig uppdraget att utrusta de nya institutionerna. De ungefärliga kalkyler, som de sakkunniga utfört, ge emellertid vid handen, att minimikostnaden bör beräknas till 10,000 kronor, hvilken summa är uppförd i kostnadsberäkningarna. De sakkunniga anse det i hög grad önskligt, att exempelvis hälften af detta belopp snarast möjligt ställdes till det nuvarande skogsinstitutets förfogande i och för anskaffning af samlingar, instrument, undervisningsmaterial m. m.,

hvilket sålunda komme undervisningen till godo redan innan den nya skogshögskolan blefve färdig.

»I de fall, då både skogshögskolan och försöksanstalten ha användning för samma ledningar, har approximativ fördelning af kostnaden mellan bägge gjorts, efter den sträcka respektive anstalt kan anses ha del i desamma.

»Den tid, som torde erfordras för byggnadernas uppförande, beräknas af de sakkunniga till tre år, hvadan anslaget torde på denna tidrymd fördelas.

»Genom noter till kostnadsförslaget ha några upplysningar lämnats om vissa poster i detta, hvilka icke lämpligen i det föregående kunnat beröras.

1. Byggnaderna i Stockholm:

Yttre anläggningar:

	Kronor.	Kronor.
Yttre ledningar för gas, vatten och aflopp jämte sprängning	21,850: —	
Yttre elektriska ledningar ¹⁾	4,700: —	
Terrasser och utvändiga trappor	6,200: —	
Vägar	29,000: —	
Anskaffandet af träd och öfriga växter, jord- beredning, dränering, plantering m. m.	10,000: —	
Stängsel och grindar	7,500: —	79,250: —

Högholmsbyggnaden:

Byggnaden med värme-, gas-, vatten-, aflopps- ledningar m. m.	506,837: —	
Inre elektriska ledningar och apparater	7,100: —	
Elektrisk armatur	6,500: —	
Transport	520,437: —	79,250: —

¹⁾ Kostnaden för de yttre elektriska ledningarna äro beräknade under förutsättning af att elektrisk ledning finnes vid tomtgränsen. Då emellertid staten inom Frescati och närliggande områden har förlagt flera stora institutioner såsom veterinärinstitutet, centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, naturhistoriska riksmuseum och väl sannolikt snart nog därstädes kommer att förlägga ännu flera, är det en fråga af stor vikt att taga under ompröfning, huruvida icke det är med statens fördel förenligt att uppföra ett gemensamt elektricitetsverk för samtliga dessa institutioner eller eventuellt med Stockholms stad träffa särskildt aftal om leverande af elektricitet till dem. En utredning af denna fråga ligger utanför de sakkunnigas uppdrag, men anse de sig böra fästa uppmärksamhet på densamma.

	Kronor.	Kronor.
Transport	520,437: —	79,250: —
Oförutsedda utgifter samt kontroll, afsyning m. m. för den elektriska anläggningen	3,500: —	
Arkitektarfvode ¹⁾	25,000: —	
Arfvode för ritningar till yttre anläggningar, vägar m. m.	800: —	549,737: —
Inventarier, omfattande möbler och diverse inredning, gardiner, linoleummattor m.m. ²⁾ ..	69,105: —	
Vetenskapliga instrument, undervisningsmaterial, montering af samlingar m. m.	10,000: —	628,842: —
Summa kronor		708,092: —

Rektorsbostaden:

	Kronor.	Kronor.
Byggnaden med gas-, vatten- och afloppsledningar	41,479: —	
Inre elektriska ledningar och apparater ...	1,600: —	
Elektrisk armatur	800: —	
Arkitektarfvode	2,700: —	46,579: —

Bostad för trädgårdsmästare m. fl.:

Inlösen af nuvarande byggnad ³⁾	20,500: —	
Omändring af densamma med införande af gas-, vatten- och afloppsledningar	4,000: —	
Arkitektarfvode	400: —	24,900: —

Byggnaden för port- och planteringsvakt:

Byggnaden med gas-, vatten- och afloppsledningar m. m.	9,899: —	
Arkitektarfvode	700: —	10,599: —
Summa kronor för anläggningar och byggnader i Stockholm		790,170: —

¹⁾ Samtliga arkitektarfvoden ha beräknats med ledning af »Grunder för arkitektarfvodens bestämmande, antagna af Svenska teknologföreningens afdelning för husbyggnadskonst den 8 maj 1899», och ingå i dessa arfvoden kostnaderna för hållande af ritkontor och öfvervakande af byggnadernas uppförande, men ej för den dagliga kontrollen.

²⁾ Angående inventarierna har särskildt kostnadsförslag uppgjorts för hvarje sal och rum; jfr otryckta bilagan.

³⁾ Nuvarande innehafvare direktören E. Wavrinsky.

II. Byggnaderna vid Malingsbo:

	Kronor.	Kronor.
<i>Yttre anläggningar</i> samt yttre och inre ledningar för elektrisk belysning af samtliga byggnader jämte armatur	16,000: —	
Yttre vatten- och aflöppsledningar	8,800: —	
Diverse jordarbeten	500: —	25,300: —
<i>Äldre byggnaders</i> ändring och reparation samt införande af vatten- och aflöppsledningar:		
Elevbyggnaden	9,100: —	
Byggnaden för personalen	4,212: —	
Expeditionsbyggnaden	1,624: —	
Läraryggnaden	2,289: —	
Arkitektarfvode jämte arfvode för uppmätning af byggnaderna samt resekostnader	2,500: —	19,725: —
<i>Nya elevbyggnaden:</i>		
Byggnaden med värme- samt vatten och aflöppsledningar	47,773: —	
Arkitektarfvode	2,700: —	50,473: —
<i>Inventarier</i> till samtliga byggnader, omfattande möbler, glas, porslin, kökskärl, gardiner, linoleummattor, lampor m. m.		16,411: —
Summa kronor för byggnader, inventarier m. m. vid Malingsbo		111,909: —
Totalkostnad för byggnader och anläggningar för skogshögskolan		902,079: —

Öfverintendentsämbetet har i skrifvelse den 11 juli 1911 i föreliggande delar af ärendet yttrat följande:

»Såsom allmänt omdöme angående de föreliggande ritningarna torde till en början kunna uttalas den mening, att de äro uppgjorda med insikt och iakttagande af skyldig hänsyn till sparsamhet. Likaså har öfverintendentsämbetet funnit, att rummens inbördes lägen och anordningarna i öfrigt beträffande desamma inom de olika byggnaderna äfvensom de skilda byggnadernas yttre och tekniska konstruktion äro tillfredsställande. I detta sammanhang torde dock böra framhållas, att den härstädes tillämnade byggnadstomtens belägenhet omedelbart invid Brunnsviken lär er påkalla, att afloppet från tomten får tagas till denna

Öfverintendentsämbetet.

vik, då det — om än med afseende å nämnda viks högst betydande förorening är af vikt att det icke ytterligare utledas några smutsvattensmängder — näppeligen kan, af ekonomiska skäl, påfordras att en så relativt liten anläggning som den här ifrågavarande skall framdraga afloppsledning till längre bort beläget vatten. En dylik anordning torde emellertid endast tillsvidare och till dess att gemensamt afloppsnät med pumpstation, som möjliggör smutsvattnets uttömmande i Värtan eller annorstädes, kan komma till stånd, kunna få fortvara och detta allenast under iakttagande af att smutsvattnets myckenhet i möjligaste mån inskränkes samt att slammet afskiljes ur spillvattnet och oskadliggöres, och de lösa ämnena i vattnet likaledes genom lämpligt oxidationsfiltrum oskadliggöras.

»Hvad härefter särskildt rörer de föreslagna byggnadsarbetena för skogshögskolan utgöras dessa af arbeten dels för uppförande af högskolebyggnad, rektorsbostad, bostadsbyggnad för trädgårdsmästare m. fl. och byggnad för port- och planteringsvakt här i Stockholm, dels ock för ändring af äldre byggnader och uppförande af ny elevbyggnad vid Malingsbo.

»Omförmälda byggnader här i hufvudstaden synas vara väl placerade å den ifrågaställda byggnadstomten med hänsyn såväl till dennas höjdförhållanden som till byggnadernas förläggande i lämpliga väderstreck. Kostnaden för högskolebyggnaden — som genom att samtliga korridorer äro så anordnade, att de äfven kunna användas för högskolans samlingar är särdeles ekonomiskt planerad — utgör, inberäknadt kostnaden för värme-, gas-, vatten-, aflopps- och elektriska ledningar jämte armatur, 549,737 kronor eller 23 kronor 64 öre per kubikmeter. Utföres byggnaden med största sparsamhet och omtanke kan ju under förutsättning af högeligen gynnsamma konjunkturen inom byggnadsbranschen den angifna kostnaden vara tillräcklig, men öfverintendentsämbetet anser emellertid försiktigheten bjuda, att priset per kubikmeter beräknas till 25 kronor, hvarigenom byggnadskostnaden kommer att ökas från ofvannämnda 549,737 kronor till 581,250 kronor eller med 31,513 kronor.

»Den antagna kostnaden för rektorsbostaden, som uppgår till 46,579 kronor eller 25 kronor 88 öre per kubikmeter, är enligt ämbetets förmenande tillräcklig och det torde till och med kunna ifrågasättas, huruvida icke genom en omarbetning af byggnadens plan, byggnadskostnaden skulle kunna något nedbringas.

Mot förslaget till bostadshus för trädgårdsmästare m. fl., enligt hvilket förslag byggnadskostnaden bestiger sig till 4,400 kronor, är

icke något att invända, hvaremot ämbetet, hvad angår kostnaden för upprättandet af byggnad för port- och planteringsvakt, som upptages till 10,599 kronor eller till 26 kronor 50 öre per kubikmeter, måste anse denna vara för en byggnad af förevarande slag alltför hög. Utföres byggnaden efter de föreliggande ritningarna lär omkostnadssumman icke kunna nedbringas, men detta kan ske, därest en del innerväggar, hvilka å vederbörande ritningar markerats såsom ämnade att utföras af tegel, i stället utföras af billigare material och byggnadens höjd mellan takbjälklaget och takfoten nedbringas till det minsta möjliga; det vill synas ämbetet som om högre anslag till denna byggnad än 9,000 kronor icke bör medgifvas, hvilket innebär en minskning i arbetskostnaden för densamma af 1,599 kronor.

»I fråga vidare om högskolanläggningen vid Malingsbo får öfverintendentsämbetet, under erinran, att ämbetet icke varit i tillfälle att besiktiga de fyra till omändring föreslagna äldre byggnaderna därstädes, härmed förklara, att den angifna kostnaden för sagda omändring, 19,725 kronor, synes vara tillräcklig. Mot den nya elevbyggnaden — som beräknats kosta 50,475 kronor eller 18 kronor 2 öre per kubikmeter, hvilket torde vara tillfyllest om bygget utföres med största sparsamhet — torde kunna anmärkas, att det inom byggnaden i fråga varande torkrummet saknar direkt ventilation, hvarför vid byggnadsarbetets verkställande bör tillses, att berörda utrymme erhåller en kraftig ventilation.

»De angifna beloppen för 'yttre anläggningar' såväl i Stockholm som vid Malingsbo för högskolan, respektive 79,250 kronor och 25,300 kronor, gifva icke anledning till erinran från ämbetets sida.»

Lärarkollegiet vid skogsinstitutet samt domänstyrelsen ha mot den föreslagna höskolbyggnaden framställt några anmärkningar, som, om ock måhända befogade, äro af mera oväsentlig art. De ändringar, till hvilka de kunna föranleda, äro lätta att företaga.

Lärarkollegiet vid
skogs-
institutet.
Domänstyrelsen.

Såsom jag redan den 13 sistlidne januari vid föredragning af frågan om reglerandet af utgifterna under nionde hufvudtiteln erinrat, skulle den nu ifrågasatta omorganisationen af skogsundervisningen nödvändig göra dels uppförandet af nybyggnad för skogshögskolan äfvensom utförande af åtskilliga andra för skogsundervisningen erforderliga byggnadsföretag och dels en särskild byggnad för statens skogsförsöksanstalt. Då sistnämnda byggnad vore afsedd att förläggas å det område, som för närvarande disponeras af entomologiska afdelningen vid cen-

Departements-
chefen.

tralanstalten för jordbruksförsök, erfordrades jämväl uppförande af nybyggnad för entomologiska afdelningens behof. Då jag har för afsikt att i annat sammanhang förelägga Eders Kungl. Maj:t de förslag, som i berörda afseenden angå såväl statens skogsförsöksanstalt som entomologiska afdelningen vid centralanstalten för jordbruksförsök, inskränker jag mig i det följande såvidt möjligt till de framställningar, som angå byggnader m. m. för själfva skogshögskolan och därmed sammanhängande förberedande kurs.

Hvad nu först beträffar den af de sakkunniga föreslagna tomtens synes den mig väl vald. De behof, som finnas för skogshögskolan med afseende på undervisningspark, kunna där fyllas och samma är förhållandet med skogsförsöksanstalten och krafven på för dess ändamål nödvändiga och lämpliga områden. Tillfredsställas de berättigade anspråken från denna, enligt min mening, så godt som afgörande synpunkt, får man ej lägga någon vikt vid de anmärkningar, som kunna framställas och äfven framställts angående tomtens något aflägsna läge. I denna del af Stockholms omgifningar har ju redan uppstått åtskilliga betydande vetenskapliga institutioner — veterinärinstitutet, Bergianska trädgården, centralanstalten för jordbruksförsök, hvartill komma byggnader för riksmuseet och Sveriges geologiska undersökning — och det ligger något tilltalande i att låta skogshögskolan bli en del af detta vetenskapernas samhälle. Rent praktiskt sedt har det den betydelsen, att det ej kan dröja länge, förrän kommunikationerna till alla dessa lifligt besökta anstalter blifva fullt tidsenligt ordnade, hvarigenom anmärkningen om läget bortfaller. Äfven för anläggandet af belysnings-, vatten- och afloppsledningar kan denna högskolans inordnande i den öfriga räckan af byggnadsföretag spela en roll, då härigenom besparingar möjliggöras i jämförelse med hvad som blefve fallet, om sådana anläggningar skulle ske enbart för högskolans och försöksanstaltens räkning. Detta torde med säkerhet gälla, äfven om det befinnes rationellast att träffa öfverenskommelse med Stockholms stad om tillhandahållande af vatten, gas och elektricitet eller någon af dessa nödvändighetsartiklar. En förnyad utredning angående dessa förhållanden är igångsatt, men då densamma ännu icke afslutats, synes man tillsvidare böra godtaga de utaf de sakkunniga för dylika yttre ledningar beräknade kostnaderna af tillhoppa 26,550 kronor. Emot öfriga för yttre anläggningar vid byggnaderna i Stockholm upptagna poster å tillhoppa 52,700 kronor, har jag ingen anmärkning att framställa.

Den föreslagna tomtens storlek, hvilken med iakttagande af riks-

marskalksämbetets numera lämnade medgifvande skulle omfatta 53,356 kvadratmeter, synes mig vara tillfredsställande och ansluter jag mig i fråga om de förut omtalade väganläggningarna utmed Stockholm—Rimbo järnväg och utefter stranden till Brunnsviken till den i denna del af de sakkunniga uttalade uppfattningen. Beträffande däremot den af riksmarskalksämbetet föreslagna afgälden af 1,000 kronor till djurgårdskassan, synes mig, såsom jag förut omnämnt, att berörda villkor för upplåtelsen bör bortfalla.

Med iakttagande af öfverintendentsämbetets anmärkning, att den beräknade kostnaden för högstskolebyggnaden synes väl låg, och att summan bör höjas med 31,513 kronor, har jag i stort sedt ingen anmärkning att göra mot de sakkunnigas förslag i denna del. Då detta emellertid är uppgjort med hänsyn till lägre kursens förflyttande till ett särskildt läroverk, har det varit nödigt att klargöra, huruvida båda kursernas inrymmande under samma tak behöfde medföra några afsevärda och på kostnaden inverkan förändringar af förslaget. Så synes icke vara fallet. De sakkunniga ha uppgjort sitt förslag med hänsyn till att elevantalet i en framtid skulle kunna springa upp till 40 per årskurs alltså inalles 120; enligt min begränsning skulle antalet elever i högre kursen med 25 per år uppgå till 75, hvartill komma under vissa tider 24 i den lägre kursen, summa 99. Några ökade utrymmen äro således icke af nöden, för så vidt dessa äro beroende af själfva *antalet* elever. En annan fråga är, om något sådant blir fallet på grund af ökad lärarantal och rent undervisningsbehof. Jag har emellertid öfvertygat mig om, att genom vissa obetydliga ändringar i den ursprungliga byggnadsplanen de behof, som i dessa afseenden förefinnas, kunna tillgodoses. Jag tvekar för den skull icke att föreslå uppförandet af en för såväl en högre kurs med tre åldersklasser som en lägre kurs med två åldersklasser afsedd skogshögskolebyggnad i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de sakkunnigas förslag och till den af dem beräknade kostnad med det tillägg som föranledes af öfverintendentsämbetets ofvan nämnda anmärkning eller för 581,250 kronor.

För anskaffande af inventarier m. m. äfvensom vetenskapliga instrument, undervisningsmateriell samt för montering af samlingar m. m. för skogshögskolans behof, har af de sakkunniga föreslagits ett belopp af sammanlagdt 79,105 kronor. Mot berörda belopp synes mig någon invändning icke kunna göras.

Hvad åter angår den af de sakkunniga föreslagna rektorsbostaden ställer jag mig tveksam, huruvida särskild sådan bör uppföras invid högskolan. De sakkunniga hafva för denna rektorsbostad beräknat

46,579 kronor, men öfverintendentsämbetet har funnit denna summa väl hög och lärer densamma under alla omständigheter kunna ej oväsentligt reduceras. För egen del synes det mig emellertid lämpligast, att åtminstone för närvarande må anstå med uppförande af sådan bostad för rektor. Visserligen kan det sägas, att skogshögskolan är en institution af sådan art, att för dess tillsyn rektors så godt som ständiga närvaro är påkallad. Med ungefär lika rätt torde något sådant kunna åberopas för uppförande af särskild bostad åt skogsförsöksanstaltens föreståndare, hvilket emellertid icke är ifrågasatt. Jag vill ock erinra, att 1910 års Riksdag afslog framställning om uppförande af bostad åt direktören och öfverläkaren vid allmänna barnbördshuset i Stockholm.

De sakkunnigas förslag att inköpa den på tomten belägna byggnad, som nu innehafves af direktör E. Wawrinsky, och använda denna till bostad för trädgårdsmästaren och i öfrigt på föreslaget sätt synes mig praktiskt. I punkt 2) af det mellan nuvarande innehafvaren direktör E. Wawrinsky och djurgårdsförvaltningen uppgjorda kontrakt är stipuleradt: »skulle tomten för Djurgårdens eller annat allmänt ändamål behöfva tagas i anspråk, är arrendatorn skyldig att densamma afträda emot ett lösenbelopp för byggnaden och annat, som får från lägenheten skiljas, af Tjugutusen (20,000) kronor», och bör sålunda anslaget för inlösen af denna egendom upptagas till 20,000 kronor. Mot kostnaden för nödiga ändringar inom denna byggnad beräknad till 4,400 kronor har jag ingen anmärkning att göra. I öfverensstämmelse med öfverintendentsämbetet finner jag byggnaden för port- och planteringsvakt kunna uppföras för en kostnad af 9,000 kronor. För de enligt min mening för skogshögskolan i Stockholm erforderliga byggnaderna skulle följaktligen kostnaderna komma att utgöra: för själfva byggnaderna jämte därtill hörande yttre anläggningar 693,900 kronor samt för anskaffande af inventarier, vetenskaplig utrustning m. m. 79,105 kronor eller sammanlagdt 773,005 kronor.

För de praktiska öfningarnas lämpliga ordnande erfordras en del förändringar af nuvarande byggnader jämte andra anordningar. Genom begränsningen af elevantalet vid den förberedande kursen till 40, blir det emellertid ej nödvändigt att vid Malingsbo uppföra någon ny elevbyggnad. Ehuru genom den lägre kursens förläggning till Stockholm hänsyn till byggnadsbehof äfven för dennas praktiska öfningar måst tagas och man således har att beräkna utrymmen för tre årsklasser vid den högre kursen å 25 elever och för två årsklasser vid den lägre kursen å 12 elever, torde, om man iakttager en lämplig fördelning vid förlägg-

ningen af kurserna, ej heller på denna grund någon nybyggnad vid Malingsbo behöfva komma ifråga.

Den förberedande kursens 40 elever skola, enligt de sakkunnigas förslag, börja sina öfningar i skogarna i Norrland. Härför är tältutrustning afsedd. Den 29 augusti till 20 december böra de vistas på ett ställe och behöfva då en för vintervistelse afsedd bostad. Härför äro de gamla byggnaderna vid Malingsbo afsedda och, som det synes, väl lämpade. Skulle utrymmet befinnas för knappt står Klotens, efter skogsskolans upphörande lediga elevbyggnad till förfogande. Högre kursens första årsklass vistas sommarterminen vid Bjurfors, andra årsklassen vid Bjurfors, innan den första årsklassen där inträffat, och sedan vid Hamra eller annan lämplig kronopark, tredje årsklassen vid Malingsbo, innan byggnaderna där behöfvas för den förberedande kursen.

Den lägre kursens första årsklass har god plats vid Kloten i den gamla elevbyggnaden ända till den 29 augusti, då den möjligen kan behöfvas för den förberedande kursen; september månad bör lämpligen användas till resor; den lägre kursens andra årsklass' öfningar böra förläggas till lämpliga kronoparker i Norrland och möjligen södra Sverige och logisbehofven ombesörjas med tältutrustning om ej tillräckliga byggnader finnas. Anmärkas bör också att staten vid det nyligen inköpta Baggå, beläget ej långt från Malingsbo, i därvarande gamla herrgård med sina 22 rum och kök och öfriga lokaler disponerar stora utrymmen.

Arkitekten C. Westman har gjort en ny utredning angående kostnaderna för de förändringar i byggnadsväg, som betingas vid Malingsbo af den förberedande kursens ditförläggande den 29 augusti till 20 december, äfvensom angående anskaffning af inventarier. Under iakttagande af att vid den förberedande kursen högst 40 elever skola antagas, att ett 10-tal af dessa jämte en assistent kan förläggas till Kloten, samt med afseende på inventarierna, att en del af såväl köks- och servis-attiraljen som sängutrustningen skall vid behof kunna medföras på resor till andra kronoparker har han kommit till en summa af 45,000 kronor, hvaraf 34,800 kronor beräknas för byggnadsarbeten och 10,200 kronor till inventarier.

Till tältutrustnings anskaffande för den förberedande kursens 70 elever föreslå de sakkunniga en summa af 4,200 kronor. Visserligen skulle denna kurs ej omfatta enligt mitt förslag flera än 40, men då sådan utrustning samtidigt kan erfordras för en eller flera af skogshögskolans båda kursers åldersklasser torde den föreslagna summan icke böra ändras.

Sammanlagda kostnaden för skogshögskolans byggnader med yttre anläggningar, inventarier m. m. samt för tältutrustning o. d. skulle följaktligen komma att uppgå till $773,005 + 45,000 + 4,200 = 822,205$ kronor, däraf för inventarier, vetenskaplig utrustning m. m. samt tält o. d. $79,105 + 10,200 + 4,200 = 93,505$ kronor. Då emellertid sistnämnda belopp, 93,505 kronor, icke lär kunna tagas i anspråk, förr än sjelfva byggnadsföretaget nalkas sin fullbordan, torde nu ifrågavarande belopp ej böra uppföras i riksstaten för år 1913, utan med äskande af anslag för ändamålet kunna anstå till ett följande år.

På framställning af Kungl. Maj:t beslöt Riksdagen 1905 (se Riksdagens skrifvelse n:r 159) i samband med upplåtandet af en del kronolägenheter i Spånga socken till öfningsfält för armén tillhörande trupper:

»att de å den vid statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 7 april 1905 fogad karta med ljusröd och ljusgul färg betecknade områden af Norra Djurgården, belägna det ena söder om Valhallavägens förlängning åt öster och det andra norr om Djurgårdsbrunnsviken, *med undantag af omkring 3,000 kvadratmeter utaf skogsinstitutets nuvarande tomt* på det sätt kronan afhändas, att däraf till Stockholms stad kostnadsfritt med äganderätt upplåtas de delar, som enligt nu blifvande stadsplan för dessa områden erfordras till gator, torg och allmänna platser, äfvensom angränsande vattenområde, samt att de återstående delarne försälas i den ordning, Kungl. Maj:t bestämmer;

»att af de genom försäljningen inflytande medel må användas högst 4,000,000 kronor till förvärfvande af den mark, som jämte förenämnda kronan tillhöriga egendomar af Kungl. Maj:t anses böra ingå i öfningsfältet, till ersättningar åt boställshafvare, arrendatorer och andra personer för mistad besittningsrätt till jord, som för detta ändamål afstås m. m. samt till anläggande af skjutbanor, fältets dränering och ordnande i öfrigt, i den mån medel hertill kunna af nämnda summa erhållas;

»att af försäljningsmedlen må gäldas ersättningar, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, dels åt djurgårdsförvaltningen för bostället Djursborg och för mistad inkomst af arrenden för de lägenheter, som äro till andra upplåtna, dels ock åt enskilda personer m. fl. för intrång i nyttjanderätt till vissa delar af ifrågavarande områden af Norra Djurgården, äfvensom kostnaderna för ordnandet af gator och allmänna platser enligt den öfverenskommelse, som kan med Stockholms stad träffas;

»att därefter återstående medel, *förutom det belopp, som däraf kan framdeles beviljas af Riksdagen till nya byggnader för skogsinstitutet*, må tilläggas landtförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.»

Denna Riksdagens skrifvelse berör två förhållanden, som stå i samband med af mig nu afhandlade ärende, dels nämligen dispositionen af det område, å hvilket det nuvarande skogsinstitutet är beläget, dels ock det sätt, hvarpå omkostnaderna för de nya skogshögskolebyggnaderna skola gäldas.

Hvad då först beträffar det område å 3,000 kvadratmeter, som enligt nyss citerade riksdagsskrifvelse från 1905 undantogs från de områden, som skulle försäljas, yttrar 1907 års Riksdag i sin skrifvelse n:r 139 därom följande:

»Eders Kungl. Maj:t har i proposition (n:r 142) af den 4 nästlidne april föreslagit Riksdagen att medgifva, att därest Hans Maj:t Konungen komme att till Nobelstiftelsen eller annan därmed jämförlig institution för bebyggande upplåta det område *af omkring 3,000 kvadratmeter utaf skogsinstitutets nuvarande tomt*, hvilket enligt Riksdagens skrifvelse den 18 maj 1905, angående försäljning af två områden af Norra Djurgården, undantagits från försäljningen för att bibehållas under Hans Maj:t Konungens disposition, jämväl äganderätten till detta område finge försäljas i enahanda ordning, som i nämnda skrifvelse blifvit bestämd.

»Riksdagen, som funnit, att, därest det ifrågavarande området kommer att användas till det af Eders Kungl. Maj:t ifrågasatta ändamål, det kommer att på ett i alla afseenden lämpligt sätt utnyttjas, har alltså ansett sig böra godkänna Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag.»

Då Nobelstiftelsens äganderätt till ifrågavarande tomtområde och planerna på densamma bebyggande kunde tänkas vara af den beskaffenheten, att skogsinstitutet omedelbart, eller i allt fall innan de af mig föreslagna skogshögskolebyggnaderna hunnit bli färdiga, blefve nödgadt att se sig om efter andra undervisningslokaler, har jag under hand inhämtat, att någon nybyggnad för Nobelstiftelsen med all sannolikhet icke kan komma i verkställighet före 1915 års utgång, och att det icke kan antagas, att stiftelsens blifvande byggnad kommer att beröra den plats, hvarå det nuvarande skogsinstitutets byggnad ligger. Det kan således med visshet sägas att skogsinstitutet utan olägenhet kan kvarstanna å sin nuvarande plats till och med år 1915, då de nya byggnaderna för skogshögskolan beräknas vara färdiga.

Beträffande åter de med anskaffande af nya lokaler i Stockholm för skogshögskolans behof förenade omkostnaderna böra dessa i öfverensstämmelse med Riksdagens förut omtalade beslut af år 1905 utgå från de i berörda beslut afsedda försäljningsmedel. Jämväl för de er-

forderliga byggnadsarbetena vid Malingsbo synes mig lämpligt, om nyss-nämnda försäljningsmedel kunde få anlitas.

I enlighet med hvad jag ofvan anført skulle följaktligen från dessa försäljningsmedel komma att för nu ifrågavarande ändamål utgå:

för skogshögskolans byggnader i Stockholm jämte därtill hörande yttre anläggningar	kronor 693,900: —
» byggnadsarbeten vid Malingsbo	» 34,800: —
eller sålunda tillhopa kronor 728,700: —	

I fråga om storleken af ofvan nämnda försäljningsmedel ber jag få erinra, att i den nådiga proposition, som låg till grund för Riksdagens meranämnda skrivelse af år 1905 (n:r 159), beräknades efter pris, som sattes så lågt som till 56 kronor 72 öre per kvadratmeter eller samma pris, som 20 år dessförinnan i medeltal erhöles vid gardes-tomternas afyttrande, att i köpeskilling för ifrågavarande områdets försäljning skulle inflyta närmare 10,000,000 kronor. Enligt denna beräkning skulle efter bestridandet af alla kostnader för gatureglering m. m. samt ersättningar till djurgårdskassan, enskilda personer m. fl. återstå omkring 8,000,000 kronor till inköp af nytt öfningsfält, samt till afsättande för andra behof. I enlighet härmed skulle, sedan enligt Riksdagens medgifvande högst 4,000,000 kronor afgått till öfningsfältets inköpande, sålunda återstå omkring 4,000,000 kronor, att, efter afdrag af det belopp, som behöfdes för skogshögskolan, tilläggas landtförsvarets fond för byggnader och för andra försvarsändamål.

Under sådana omständigheter lär — i motsats till hvad jag i årets statsverksproposition under punkterna 10 och 70 å nionde hufvudtiteln antog — något särskildt anslag å stat icke erfordras till bestridande af ofvannämnda kostnader å 728,700 kronor utan allenast hemställan göras om Riksdagens medgifvande, att de erforderliga medlen må af Kungl. Maj:t förskotteras, för att af de vid försäljningen af nämnda tomter inflytande medel ersättas.

Med anledning af hvad jag sålunda anført och efter samråd med statsrådet och chefen för landtförvarsdepartementet hemställer jag alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå Riksdagen

att med godkännande af de utaf mig härofvän tillstyrkta allmänna grunder för förändrad organisation af den högre skogsundervisningen, *ej mindre* medgifva, att för uppförande af nya byggnader för en skogshögskola samt för statens skogsförsöksanstalt äfvensom anläggande af erforderlig undervisningspark samt försöksfält m. m. må under villkor,

som Kungl. Maj:t närmare bestämmer, tagas i anspråk här ofvan omförmälda område innehållande 53,356 kvadratmeter af södra delen utaf lägenheten Frescati å Norra Djurgården;

än äfven

såväl anvisa och till Kungl. Maj:ts förfogande ställa:

dels 693,900 kronor för uppförande å berörda område af byggnader för skogshögskolan med därtill hörande yttre anläggningar, samt

dels 34,800 kronor för utförande af vissa byggnadsarbeten vid Malingsbo;

som ock föreskrifva, att ofvannämnda belopp, tillhopa 728,700 kronor må af Kungl. Maj:t i mån af behof af tillgängliga medel förskotteras för att sedermera ersättas af de medel, som inflyta genom försäljning af de uti Riksdagens skrifvelse n:r 159 år 1905 omförmälda områden, i den mån dessa medel icke skola enligt berörda skrifvelse för annat ändamål disponeras.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall och förordnade, att proposition i ämnet af den lydelse, bilaga . . . till detta protokoll utvisar, skulle till Riksdagen aflåtas.

Ur protokollet:

Ernst Öberg.

REGISTER.

	Sid.
Kungl. Maj:ts proposition	1
Inledning	3
Skogshögskolans förhållande till den öfriga högre fackundervisningen . .	8
Skogens och skogshushållningens betydelse för Sverige	13
<i>De sakkunniga</i>	13
<i>Reservation</i>	22
<i>Departementschefen</i>	22
Skogsundervisningens mål och grunderna för dess anordnande	23
<i>De sakkunniga</i>	23
Historik öfver det nuvarande skogsinstitutets upprinnelse och utveckling	27
Skogsinstitutets nuvarande organisation och stat	34
Skogshögskolans olika uppgifter	43
<i>De sakkunniga</i>	43
<i>Skogsinstitutets lärarkollegium</i>	47
<i>Domänstyrelsen</i>	48
<i>Löneregleringskommittén</i>	48
<i>Departementschefen</i>	49
Skogshögskolans förläggning	52
<i>De sakkunniga</i>	52
<i>Departementschefen</i>	55
Lägre kursen	56
Skogsläroverket	56
<i>De sakkunniga</i>	56
<i>Skogsinstitutets lärarkollegium m. fl.</i>	60
Den lägre kursens bibehållande vid skogshögskolan	61
<i>Förre läraren vid skogsinstitutet V. Ekman</i>	61
<i>Svenska forstmästarförbundet</i>	62
<i>Svenska trävaruexportföreningen</i>	68
Den lägre kursens afskaffande	69
<i>Reservation vid de sakkunnigas betänkande</i>	69
<i>Svenska forstmästarförbundet</i>	69
<i>Föreståndaren för Klotens skogsskola m. fl.</i>	72

	Sid.
<i>Domänstyrelsen</i>	78
<i>Sveriges kronojägarförbund</i>	80
<i>Svenska forstmästarförbundet</i>	80
<i>Domänstyrelsen</i>	85
<i>Löneregleringskommittén</i>	88
<i>Departementschefen</i>	93
Skogshögskolans organisation	96
Elevantalet	96
<i>De sakkunniga</i>	96
<i>Uttalanden inom domänstyrelsen</i>	103
<i>Svenska forstmästarförbundet</i>	103
<i>Departementschefen</i>	103
Antagandet af elever vid högre kursen	104
<i>De sakkunniga</i>	104
<i>Yttranden infordrade af domänstyrelsen</i>	111
<i>Domänstyrelsen</i>	112
<i>Reservation</i>	113
<i>Löneregleringskommittén</i>	115
<i>Departementschefen</i>	116
Antagandet af elever vid den lägre kursen	120
<i>De sakkunniga</i>	120
<i>Svenska forstmästarförbundet</i>	120
<i>Departementschefen</i>	121
Rektorat	122
<i>De sakkunniga</i>	122
<i>Reservationer</i>	124
<i>Lärarkollegiet m. fl.</i>	124
<i>Departementschefen</i>	125
Styrelse	125
<i>De sakkunniga</i>	125
<i>Reservationer</i>	128
<i>Lärarkollegiet</i>	128
<i>Yttranden infordrade af domänstyrelsen</i>	129
<i>Domänstyrelsen</i>	129
<i>Departementschefen</i>	130
Undervisningen vid högre kursen	131
<i>De sakkunniga</i>	131
<i>Reservation; lärarkollegiet; domänstyrelsen m. fl.</i>	138
<i>De sakkunniga</i>	139
<i>Departementschefen</i>	144
Undervisningen vid den lägre kursen	144
<i>Svenska forstmästarförbundet</i>	144
<i>Departementschefen</i>	151
Skogshögskolans stat	151
<i>De sakkunniga</i>	151

	Sid.
Lärarnas ställning	151
Resestipendier åt de ordinario lärarna.	155
Högskolans rektor	157
Öfverassistenten	158
Extra lärare vid högskolan.	159
Anslag till praktiska öfningar	161
Docenter och amanuenser	166
Understöd åt studerande	166
Stipendier åt elever	167
Högskolans öfriga tjänstemän	168
Expenser.	170
Domänstyrelsen	174
Löneregleringskommittén	176
Departementschefen.	183
Tomt, byggnader, material och öfningsparker för skogshögskolan	192
De sakkunniga	192
Tomtplats för högskolan och försöksanstalten	192
Riksmarskalksämberet	194
De sakkunniga	197
Områdets beskaffenhet och begränsning.	197
Områdets fördelning mellan högskolan och försöksanstalten	198
Försöksanstaltens försöksfält	199
Högskolans undervisningspark	199
Kostnader för tomtens ordnande till försöksfält och undervisningspark	202
Skälen mot större inskränkning af det föreslagna området	203
Riksmarskalksämberet	206
De sakkunniga	206
Byggnadernas placering.	206
Institutionsbyggnaden	208
Portvaksstuga m. m.	213
Byggnader vid Malingsbo	213
Byggnader vid Bjurfors.	214
Tältutrustning för den förberedande kursen	215
Öfriga utrustningsartiklar	216
Kostnadsförslag för anläggningar och byggnader för skogshögskolan . .	216
De sakkunniga	216
Byggnaderna i Stockholm	217
Byggnaderna vid Malingsbo	219
Öfverintendentsämbetet.	219
Lärarkollegiet; domänstyrelsen	221
Departementschefen.	221

Skala 1:1500

